

R 1154

VM CHYMICARVM
EPISTOLICA
FORMA AD PHILO-
SOPHOS ET MEDICOS

QVOSDAM IN GERMANIA
excellentes descriptarum

Liber primus,

IN QVO TVM RERVM QVARVNDAM
naturalium continentur explicationes ingeniofa; tum
CHYMIAE disciplina pyronomica, sceuastica & voca-
bularia cum quibusdam inter arcana habitis declaran-
tur

AVTORE ANDREA LIBAVIO MED. D.
Poeta & Phyfico Rotemburgo tuberano

δαμνατο ἔκ ἀνδρῶν θεῶν καὶ φύσεως. ὁ πρῶτος ἄριστος
+ *ἄλλοι* Ecce vestibulum Chymia. *ἢ ἄλλοι*
ἄλλοι

15

COLEGIO
N.º 409
FARMACEUTICOS
95.
DE MADRID

D. Script

Angel Cond

Cum Privilegio Cas. Maiest. special. ad decennium.

FRANCOFVRTI,

Excudebat Ioannes Saurius, impensis
Petri Kopffij.

W 112 N

THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

TO THE
MOUNTAIN

etia

NOBILITATE,
GRAVITATE ET PRV-

DENTIA PRÆCLARIS VIRIS

& D.D. Consulibus & Senatoribus inclytæ

Reip. & Imperialis ciuitatis Ratis-

bonæ, D.D. suis officiosè

colendis,

ANDREAS LIBAVIVS M. D.

ET POETA SVMMAM

felicitem.

EDICINAM esse artem

præclaram quidē admodum

& præstantem, sed quæ pro-

pter ignorantiam eorum, à

quibus exercetur, & ob vulgi

ruditatem iudiciumq; sinistrum, dum ta-

les pro Medicis habet, & unumquemque

cum herbula, & verborum inani de viri-

bus eius strepitu occurrentem medica scien-

tia honoreq; ornat, omnium artium longè

vilissima, abiectissimaq; censeatur, Consu-

DEDICATIO.

les & Senat. Nobilissimi, in LEGE sua,
ptum pridē reliquit Hippocrates. Idem in-
fortunium experiri CHYMIAM, quæ
est scientiarum naturalium longè præstan-
tissima, proclamatum est passim. Nescio e-
nim qua infelicitate euenerit, ut, cum olim
in Regum & Principum statim à primis in-
uentoribus possessione, & à summis Philo-
sophis exculta fuerit, nunc à nemine fere at-
tendetur, nisi qui deserta functione sua tur-
pi inhiat lucro, otioq; abundare querit: po-
pulus item adeò deprauata sit censura, ut
nullum chymicum existimet, nisi qui vitio-
sissimi Paracelsi institutum & vestigia se-
quitur, estq; tum mendax deploratus, tum
impostor nefarius, & in veterem medici-
nam iniurius. Nemo tamen prudentum
est, quin intelligat immerito artis id fieri.
Dum enim cum improborum hominum
flagitioso conatu conspirauit plebis vesania,
quàm perinde de artibus iudicare fas est, ac
de Musica harmonia cuculū, arte immuni
ad suos autores referunt crimina. Itaque
etiam in medicina complexus recepta est,
iudicatumq; ab intelligentibus chymico ap-
paratu medendi scientiam, humanamque
salutem carere non posse. Non defuerunt
etiam

D E D I C A T I O.

etiam summi ingenii & existimationis laudatissima Viri, qui in ea addiscenda, amplianda ornandaque & illustranda plurimum collocarunt opera. Sed & inter optimates inuenti sunt, qui & præclare de ea statuerunt, suisq; sumptibus & liberalitate ipsam ad maiorem excellentiam pro- uexerunt. Collegit Hieronymus Rubeus, Philosophus & Medicus Rauennas non tantum vetustatis, sed & dignitatis chymie plura argumenta, inter quæ & hoc est, quod referente Albucase REGES Abarach destillationis arte plurimum sint delectati, quodque Robertus Neapolis, & Odoardus Angliæ Reges cum aliis in summo precio habuerint eius professores. Recenset idem, multos Italiæ Principes, qui magna cum voluptate in isto studio sint versati. Nefas est tantis heroibus quicquam quod sordes plebecula sapiat assignare. Splendorem itaque suum ars ista in veritatis concilio, & amplissima dignitatis theatro conseruauit. Quantum nostris temporibus in Germania nostra absumptum sit in ea percolenda opera, nemo ignorat, nisi qui fastos rerum & annales. Taceo ~~Cratores, & Ingeros, & Cesaribus~~ aliosque qui

*

3

summam

DEDICATIO.

summam eruditionis laudem & viui sunt adepti, nec amiserunt defuncti, quot Regum, Principum heroumque familia; quot respublicæ eam sunt amplexæ? Nec ferè gens in vniuersa nobilitate est, quæ non aliquid chymica scientiæ foueat, certisque preciosarum operationum formulis tanquam patrio gaudeat thesauro. Patet itaque longè lateque huius artis honor & amplitudo. Inueniuntur quidem in physicorum medicorumque ordine aliqui solertiæ tenuioris, qui quod ipsi ob imbecillitatem aut fortunam suam nequeunt assequi, cum vulgo non erubescant imperito calculo condemnare. Sed tangit eos grauissimum Iacobi Syluii Ambiani philosophi, medici & chymici summi iudicium, quo inter Idiotas & receptarum compilatores habentur, utpote quibus aliquid egregii sapere sit denegatum. Occurrunt etiam passim ex vesani Paracelsi fauilla enati stelliones, & scarabæi, qui cum insanis auri pollicitationibus in aulas Principum & magnatum sese ingerunt, & dum deprehenduntur vanissimi mendacissimique aliquid labis verissima castissimæque arti videntur inurere. Vnde & in pa-

tibu-

D E D I C A T I O.

tibulis ostenduntur Parachymicorum vertices, & eculi tormentaque, aut turpes fuga, scelerataque defectiones in opprobrium artis producuntur. Sed viri ingenui sapientesque semper discreuerunt inter hos, qui sibi artis titulos & honores perperam rapiunt, usurpantque, & inter legitimos modestosque eius Professores. Plerunque etiam ex cantu vitæ genere iudicantur. Proiciunt enim impostores illi ampullas καὶ ἀμαξιαῖα πῆματα, & profugi ex officina Vulcaniam irrepserunt. Qui periurus fuit aurifaber qui astrologus mendax, & Calendariographus, qui pastor, imò mercenarius pestilens & fugitiuus, qui Organicen contaminatus & de lerna hac similes, ubicunq; de aureo ramusculo somnium viderūt, & scedulā mysticā philosopho surripuerunt, aut ab impostore impetrarūt, aut Germanismos Paracelsi perfunctoriè limis aspexerunt oculis, possuntq; iam aliquid de filtris & aliis balbutire, chymicos statim præ se ferunt, & Carboniperdæ post suos furnulos fiunt, quicquid inde per lusum exiit, id è vestigio pro essentia chymica obuiis imperitisque ostentantes, & per multorum mortes iter ad expe-

DEDICATIO.

rientiam facientes. Quasi verò tam plebeium artificium foret chrysurgia, ut eam sutor, cui non rarò magna est industria, calcem aut ocream benè periteque suere, primo statim aspectu queat addiscere. Est quidem chrysopeia, siue verum aurum efficiat, siue vero similimum, aut excellentius metallum, quemadmodum contestantur uno ore philosophorum & artificum plurimi, nec desunt historiarum experientieque adminicula, neutiquam absona à potentia naturali & veritate. Astipulatur enim illi & ratio. Itaque nec de hac chymia parte est desperandum. Sed è mechanica prorepentes, & officinarum desertores, qui magnates emungunt, pecunia, illosque per fumos Parachymicos circumscribunt, eam callere probeq; exercere posse, qui factum est, ut unquam sit creditum? Vinam persuadere Principibus possem ut ab eiusmodi omnibus sese abalienarent, qui grandia magnis promittunt verbis, cum tamen res ipsa sumptus quidem paucos (Nam Arnoldus quinquaginta coronatis constare totum opus asserit; theoremata turbæ præfixa non ultrà auri puri unciam requirunt, vanitatis con-

uictio

DEDICATIO.

uictō libello quodam, quem ad autorem Paracelsum referunt, in quo quatuor besse seu marce exiguntur) postulet, at acumen Philosophorum & rerum naturalium peritiam veram eamq̄, non exiguam, qualis in Sutrina desertores cadere non potest. Vestram ego amplitudinē, Viri Consultissimi, sicut præclarè de vera Chymia sentit, & ad imitationem magnorum Regum & Rerum publicarum laudatissimarum professores eius nō auersatur, sed fauore amplectitur: ita ab impostoribus esse alienissimam, hancq̄, animo sententiam deliberatam circumferre, non esse honore suo spoliandam artem, quãquam à fauillis Paracelsicis pessimè tractetur, persuasum statutumque animo habeo, Equidem elaboravi in ea, quantum per reliqua studia licuit. Sed quo amplius eam verso, eò arridet magis adeo, ut ad formam perfectarum scientiarum accommodare præcepta eius, & Aristotelea artium constitutione methodoq̄, Ramæa illustrare animum induxerim. Vidi nempe, quàm obscure, perplexè & prauateq̄, eam descripserit Paracelsus. A veris Philosophis membratim est explicata dispersimq̄, tradita. Nam alicubi precipitur de sola Chrysurgia. Alicubi de sola de-

*   s   la de-

DEDICATIO.

la destillatoria. Quidam varia congesse-
runt opera, omisissis preceptis catholicis, &
operationibus generalibus. Lullius & Vl-
stadius unam quinta essentia destillationē
cum elementorum separatione attigerunt;
reliquum penē totum est infusio seu extra-
ctio quedam. Addidit Vlstadius etiam de
lapide quedam, & Lullius aliis libris de eo
est copiosus. Paracelsus in Archidoxis præ-
ceptiones specialium operum est molitus, sed
suo more anxios perplexē & inconditē.
Quidam pollicitus est Alchemiam magnā.
Vidi librum primum. Indignus est tan-
to hiatu. In omnibus quos conspexi metho-
dum integræ artis, & euidentiā deside-
ro. Consilium itaque cepi, quoniam eiusmodi
labor non videbatur nec esse unius ho-
minis, nec debere esse, de aduendis viris do-
ctis & amicis per epistolas, quibus ani-
mum & institutum non declararem tan-
tum & significarem, sed & facta qua-
si *συναγοία* operis ita proponerem, ut iu-
dicare facile rem possent, & si quid ipsi per
experientiam cognouissent, adderent. Vbi
manus admota est, euasit in iustum commē-
tarium opus, quod ita edere quomodo alij
epistolas virorum doctorem consueuerunt
longē

D E D I C A T I O.

longè apparebat consultius præstabiliusque
 quam singulis mittere literas singulas. Ita
 enim diffusa accepissem iudicia, & fortassis
 ea scripsissem quibusdam, de quibus alius po-
 tuerat iudicare rectius, ne quid de mittendi
 difficultate dicam. Nunc uno volumine o-
 mnes possunt intueri consilium omne. In-
 stius itaque libro res est comprehensa. Ve-
 rum enimvero non facile consentiunt mul-
 ti, nisi uno quodam colligati vinculo, & ad
 concordiam in uno redacti. Cùm itaq; ab unius
 principatu pendendū foret, quasi perspectas
 omnium mētes ad vestrā amplitudinē, Viri
 nobiles, adduxi, quā, ut autoritate & tutela
 sua hoc opus cōplecti velit, submissero. De-
 cet Statum Imperij, & Remp. nobilem iste
 labor. Vbi enim Aristocratia cum Monar-
 chia, laudatissimis nimirum gubernationū
 politicarum speciebus ad formam optimi
 Imperij incūda contemperatione conspira-
 uit: ibi necesse est, sicut in alia optima quæq;
 redundant, ita quoq; literis præclaris suum
 esse præsidium. Et fouet vobis præclare consti-
 tuta Respub. non tantum, ut cognoui à fi-
 de dignis, alios viros industrios à Chymi-
 carum contemplationum operationumque
 studio non alienos, sed & ~~MARTINUM~~

D E D I C A T I O.

~~RVLANDUM, Martini Chymici sum-~~
~~mi, & optime de ea arte, ut & de re medica,~~
~~meriti filium; cuius tum adhuc in acade-~~
~~miis versantis noui indolem præclarã, tum~~
~~summis aucti honoribus & in Repub. ve-~~
~~stra laudati, & publica auctoritate medicinã~~
~~ficientis, & eruditionem & dexteritatem~~
~~probo.~~ Quod mihi certissimo est argumento
 vera chymia suum apud vos esse non orna-
 mentum tantum, sed & perfugium. Est
 istud laudis instar consummata; est autori-
 tatis incomparabilis, tanquam ad portum
 tutissimum ex importuno mari ad vos se
 recipere, liberalium honestorumque studio-
 rum olim in Regum & Principum vlnis ac-
 quiescētum familiã, nec repulsam ferre, sed
 gratissimo foueri cõplexu etiã inter tumul-
 tus & dissidia mūdi. Vos videbãtur erudi-
 torum designare mentes; vos consecratũ di-
 gnitati vestra hoc opus accipite, vos hono-
 re vestro inscriptum amplectimini. Vos de-
 cet, sicut aliis rebus estis celebres, ita arcana
 chymia patrociniõ non esse ignobiles. Non
 itaq; dubito, quin gratus vestrae amplitudi-
 ni hic meus sit futurus conatus. Multa sunt
 Respub. quæ non tam bellicarum, & iustitiæ
 artium fama celebrem sibi quærunt memo-
 riam,

DEDICATIO.

riam, quam eruditorum virorum frequen-
tia & stipatione. In hoc ipsum sumtus ex-
pendunt non contemnendos. Vestra sitne ab
isto instituto aliena? Imo certare eam cum
plarisque, testimonio est eruditiss. in omni
genere sacrae Philosophiae virorum nume-
rus apud vos copiosus. Eò itaque confiden-
tius vestrae gravitati dignitatiq; hunc meum
laborem offero, quo id apud me est certius.
Valete Viri Nobiles & Consulti, & faelicis-
sima gubernatione Rempub. perpetuo possi-
dete florentissimam. Pridie Calend. Augu-
sti Anno CIO. IO. XCV. Rotemburgi ad
Tubarim.

Ad Le-

Ad Lectorem

VARIA iudicia subeunda sunt illi, qui publico committere labores suos, vulgarique subiicere censuræ sustinet. Placuit de aliquibus in vestibulo lectorem monere, ne in primo statim limine aliquid sinistri de hoc opere suspicando impingat. Principio cum in fronte huius libri vocabulum *ΧΥΜΙΑ* conspicias, noli putare, lector, me *πῶς παρεκελεύην* aliquoties iam explosam, postliminio amplecti & profiteri. Longe diuersæ res sunt Paracelsia & Chymia. Non est honestum, artem castissimam purissimamque ab impurissimo homine, & veritatis deprauatore denominari. Veterum sequor instituta. Hæc coniuncta cum Philosophorum recentium, non Paracelsicorum, sed Peripateticorum, Hippocraticorumque; observationibus explicata methodicè, & illustrata perpetuitate præceptorum velim. Si item quid inuenies, quod eodẽ modo præcepit Paracelsus, aut etiam eius nomẽ productum conspicias; id non huius autoritate niti, sed veritate veterumque & recentium antè dictorũ philosophorum cogites. Verum propter se amplector, & optimè sentientium calculo illustro. De Paracelso perinde est, siue neget quid, siue affirmet. Deinde me forma epistolica vsum potius quàm scientifica instructione, & non tam præcepisse, quam consuluisse, ne mireris. Non v-

nus

P R Æ F A T I O.

nus esse debere iudicavi, ad quod requiritur opera plurium. Si etiam has modestiæ partes ascripseris, ex officio feceris. Si præterea in autorum es versatus lectione, & veram tradendarum scientiarum leges nosti; non arbitrare, me actū agere, & id quærere, quod pridem ante sit absolutum perfectumq;. Lege hæc nostra, intellige & iudica. Vbi cum reliquis contuleris, discrimē agnosces. Desiderabis insuper, opinor, aut saltem expectabis commentationem particularem de oleis, aquis, calcibus & reliquis: Quin inhiabis totus aureæ arti. Ego verò tibi spem fecerim etiam istorum, quantū fas est, de singulis præcipere. Tu fac ut æquitate in iudicando utaris. Si D E V S vitam prorogauerit, accipies & de illis. Sin gestit tibi animus maturius cognoscere, adire te iubeo viros in ea re præclaros, eorumq; monumenta consulere. Præstitit autem in chrysurgia laudabilem operam Thomas de Aquino ad fratrem Reinaldum; Alanus item & Bernhardus Comes ad medicum Bononiæ. Nihil evidentius in eo genere est Rosario Arnoldi, turba philosophorum, Richardo & aliis. Poteris & Paracelsi tincturā quandam & manuale percurrere. Nam in his sunt præcepta veterū. Iohan Dee Londinas & Geberus corum ludunt hiantem. Quod si te illos quoq; intelligere non posse conquerare; utere conuersatione erudito-

P R A E F A T I O

rum. Si gratus eris, poteris informari, sed astrictus artis legibus. In destillatoria elaborarunt multi. Diligens admodum est Iohan. Baptista Porta; & Hieronymus Rubeus. Suppeditat aliquid Paræus, Matthiolus, cum magna copia recentium. Inter veteres est Geberus, & alij quibus ob Paracelsi memoriam addo Lullium de quinta essentia, Vlstadium, Albertum & coætaneos. In variis artis partibus ~~eminent industria~~ Gesneri, Cratonis, Zvingeri, Guintherij, Euchiontis, Geberi, &c. quibus adiungi potest qui nuper scripsit, Penetus, & si forte alios quoque Paracelsicos desideres, Dornæus, Turneisserus & similes, quanquam vix hauries lucem è tenebris. Si praxin expetis, adi magnas illas Respublicas, Norimbergicam, Brunouicensem, Augustanam & alias. Magnæ spei cōfugiū est in familia Ranzouiana, & castro Vraniburgo. Habent & aliæ ciuitates principatusq; præclara exercitia, à quibus vsus artis esse potest. Ego in hoc occupabor, vt quæ ratione & experientia optima sunt inuenta iudicataq; colligam, & ad principia naturalia & artis exigam, additis parachymicorum notis, & informatione scientifica. Quod si interim est, qui hæc laudabiliter expedire possit, eum vt hoc faxit rogatum velim, tantum abest vt præreptum quid putaturus sim, aut inuisurus. Est autē is quoq; labor necessarius. Non enim cogemur,

P R Æ F A T I O.

mur, vt hæctenus, pro auri essentia vorare cinabarium; pro sale veneris, vitriolum cupri, pro oleo spiritum & aquam, pro auri præcipitato turbith vulgare, &c. acceptare si exterminatis erroribus veræ præparationes secundum demõstrationes scientificas fuerint in lucem protractæ. Habebūt & tyrones, in quo certo acquiescāt, ne in impostorum scopulos incidāt, & magna pecunia redimant nugas maiores. Vtinam verò ad academiæ professionem syncerum artificium vocaretur. Si quis hodie periculum facere velit, eum vesanos Paracelsitas consulere oportet, aut aniculas, aut aurifabros inertes desperatosque, aut seplasiæ famulos rudissimos similiaq; artis honestissimæ piacula. Apud liberales professores omnis eius vox obticuit. Ars quæritur apud inertiam, sapientia in prostibulo vesaniæ, & lumē inter tenebras. Hinc euenit vt si quid scribendū sit de chymia pene ad alphabetarios sit redeundum, & ante sententiam discendū quæres sit chymia, quæ cucurbita, alembicus, & reliqua. Sed mitto ista. Quod nō omnes qui chymia fama sunt celebres attigi, aut etiam forte aliquos compellauī, qui chymicarum operationum habētur imperitiores, excusatum me quæso habeas Lector. Non poteram omnes nosse, nec relicta Germania & amicorum cõsortio adire Galliam, Italiam, aut peregrinos. Hoc sibi persuadeāt omnes

**

vbi-

A D L E C T O R E M

vbicunque sunt, periti, me aliquibus nominatis intellectos voluisse omnes. Quicunque ergo aliquid ad publicum emolumentum cōportauerit, ei suus erit relictus & locus & honor. Nec nos quispiā tam inopes ex Dei gratia rerum putet, vt grāculis Paracelsitis nequeamus occurrere, si pūgere & inquieto strepitu interturbare velint. Sunt ad manum ea præsidia quæ ipsi vix per somnium viderint. Loquor de præsidiis scientiæ. Opum multitudinem non moror. Est & admonenda simplicitas quorundam hominū, qui negant chymica ita esse diuulganda, vt tyronibus sint vtilia, quia seruandum illud Hippocratis institutum, quo à sacris medicis arcet profanos. Ego verò neminem admittendum puto nisi artis tyrociniis initiatum. At non est occludenda ad initia ianua. Vt multi possint fieri sacri, multos aduoco. Ne dubita; non est tam leuicula chymia, vt illotas patiatur manus. *Tu nihil inuita dices faciēsve minerva.* Si quem Deus ad chimian per naturam aptum reddidit, itaque consecrauit, tūne eum iterum profanes, aut à lege sacrorum prohibeas? Tūne Deo, naturæ, & officio in societatem bellum inferas? Si docere quid laudabiliter potes, cur sis minus præceptor quam vesanus Paracelsus? An ignoras te per donum istud ad docendum esse vocatum? Occultesne commissum talentum? Auarorum infamia est quod ipsis
tam

P R Æ F A T I O.

tam defit quod habēt, quam quod non habent. Tu schedulam chymicā possides, nec exerces ipse, nec aliis communicas. Quid ab auari iudicio distas? Metuis ne arcanum definat esse arcanum, neque inquinetur impuris manibus. Quo magis metuis eo plus degeneras ab imagine Dei primęua. Nō debuerat nimirum te iudice Deus ab æterno tacitum mysteriū mundo reuelare, quia defuit esse occultū, & male tractatū est à multis. O te stultè sapientem. Quōt dies putas superfuturum mundum? Beaueris nempe te si cum schedula arcani chymici tineis potius commissa & pulueri, quam fratri homini, coram tribunali Christi apparueris. Multum præstiteris si breui usura nos pauci æui ditaueris. Cui verò reliqueris id magisterium tuum à morte? Dignisne an indignis? Ne reformides indignos, viuis publica & manifesta dignis. Heredes tui non pulpita vermiculosa puluerulentaque scrutabuntur, sed nummorum capsulas. Tuum verò arcanum fortè etiam ad inhonestiora perueniet, nec tu inde prædicabere. Hoc tibi lucro erit, nec viuis per ora virūm volitabis, nec mortuus fuisse aliquādo intelligeris. Sed relinquamus caninas fordes canibus. Nō deerūt porrò iniqui iudices, qui me gratis petere reuelationes iniuste clamabunt, & offerent cum pecunia conditiones silentij iuramento firmatas.

A D L E C T O R E M

Non quidem equum est suo cōmodo frau-
 dari quemquam qui in disciplinam multos
 cōtulit sumtus. Sed cum sint plures quibus
 nihilo ars constitit, aut cui venali ob nimiū
 precium non inuenitur emtor, quid emo-
 lumentum hi expectent? An verò parum est
 fama bene meriti de publico frui? Si tanti
 æstimas tuas schedulas vt nullus possit æ-
 quiuualens dare, quin donas gratis, imitatus
 exēplum Zeusidis pictoris? Poterant hi qui
 thesauris abundant liberare ab occultato-
 ribus apparatus, eosq; publici iuris suo be-
 neficio facere, & immortale consequeren-
 tur nomen. Sed plerunq; magni estimantur
 nugæ à pauperrimis. Felicius agerent si à
 paruo principio ad profectum aspirarent.
 Cum tanta sit stipendiariorū copia, & men-
 dicantium publice prouentus, è stipis reli-
 quis poterat tantum cogi quantum satis e-
 rat ad artis initium, præsertim si sit spe fœ-
 cundum. Eos tandem ad quos epistolę sunt
 exaratae rogatos velim, ne putent sua nomi-
 na hîc ita proponi, quemadmodum agyrtæ
 in nundinis tabulas suas solent. Semper fui
 studiosus honoris bonorum. Eum etiamnū
 factū tectumq; volo. Ratio epistolaris mea
 tantum abest à consultis Paracelsitarum &
 fraude extortis literis, inuitisque autoribus
 diuulgatis, quantum à fraude doloq; hone-
 stas, & à turpitudine liberalitas. Ideo etiam
 non doctorem & magistrum me exhibeo,
 sed

P R Æ F A T I O.

sed discipulum & cōsultorem, quasi exami-
 ni ingenuo amicis & doctrinæ egregiæ te-
 stimonio ornatis me sistens. Rogo autem vt
 colloqui respondendo nō dedignentur. Ita
 enim speratus profectus emerget. Præfagit
 & hoc mihi animus, fore quosdam qui me
 nimium dicent in declarationibus per do-
 cumenta externa fuisse: Debuisse sua sen-
 tentia omnem praxin nude, distincte, & ma-
 xime pueriliter proponi, vt etiã hi qui nun-
 quam ne elemētum quidem chymix aspe-
 xerunt, potuissent rem penitus intelligere
 & cum fructu in lectione versari. Aliis ero
 obscurus nimium & mysticus, quemadmo-
 dum sunt, qui conqueruntur se priora scri-
 pta mea eandem ob causam non posse in-
 telligere. Atqui artifices me palam prosti-
 tutæ artis accusabunt. Scitote verò censo-
 res mei, me familiariter hîc cum eruditis
 colloqui. Horum captui non erant nimis
 rancida & plebeia offundenda, sed paulo a-
 cutiora. Nec nihil dandum oblectamentis.
 Nam epistola nō fert tantum rigorē, quan-
 tum præcepta sola. Itaque liberius indulsi
 rerum physicarum contemplationi. De ob-
 scuritate si conquereris, iniquus es. Nam
 ideo ex naturæ & officinæ apparatu addi-
 di commentarium, vt non tantum fontes
 monstrarem, sed & euidentius docerem. Si
 naturalia non assequeris; nondum es aptus
 chymicis operibus. Disce physicen ante ἐγ-

**

3

χερσοεις

AD LECT. PRÆFATIO.

χειρήσεις chymicas. Vocabulis vsus sum valdè popularibus, vt agnoscent periti. Sed tamè loquendum fuit non rarò cum artificibus. Si non assequeris; hæc tibi esto prima cura, vt sermonem disciplinæ intelligas, id quod facere cogimur in omni arte. Vbi id consecutus fueris, lege & relige quæ scripsi; omnis fugiet difficultas. Quæ plura impedimenta afferes; ea, vbi intellexero, curabo sublata in artis informatione, quanquam nullus est qui omnibus queat satisfacere, & vt vetus habet, ne Iupiter quidem, siue pluat, siue abstineat. Tantum est.

IN OPVS

~~Magnopere te hortor, ut quod cum Deo in-
teristi, bene absolvas. Quid ego vero te?
Camerarium scribis tibi autorem esse. At
quem, quantumq; virum? Id verò est quod
votis omnibus experierunt tum alii tum
Lipsensis Academiae professor Barthius,
Socrans fore qui chemiam medicinæ copu-
laret, quando quidem altera alterius opem
poscere necessitate quadam videtur, &c.~~

~~BERNHARDI PRÆTORII~~

~~Poeta Casarei Anagrammaticissimus~~

~~ANDREAS LABIUS~~

~~Dan aureus Labiis~~

~~D~~ ~~an mollioribus Libi medicibus ortus~~

~~Anre colas fons obis ei aculatur aquas.~~

~~AVREUS et LABIIS DAN nobis clare Libani.~~

~~Aureus è labiis nam tibi sermo fuit.~~

~~Seu tibi Pæonium libeat deducere carmen,~~

~~Aureus è labiis en tibi sermo fuit.~~

~~Seu tibi Pæonium libeat describere succum:~~

~~Aureus è labiis hic quoq; sermo fuit.~~

~~Clare igitur merito LABIIS DAN AVREUS audis~~

~~Cum rebus quoniam nemini nomen habes.~~

STUDIO.

STVDIOSIS CHYMIÆ.

Miracula rerum calluit abdita
Pellea qui precordia consciis
Doctor rigauit gnauus Indis,
Et Macedum erudiit tyrannum,
Id propter immortalia laurea
Nactus Sirentis munera. Tollitur
Nunc & que caelo pridem ad Umbrae
Missus, & è tumultu refulget.
Nec Parua mansit gloria peronem
Derupe Coa. Firma Machaonis
Laus Pergameni est. Si sagaces
Protulerint chymia labores
Ecquos triumphos ferre nequiverant?
Cognosce Tyro, quid Stagyreius
Arguet heros, quid Galenus
Personet, Hippocratesq; dius,
Coniunge sed mysteria Lemnij
Miranda fabri, soluereq; artifex
Edisce clausarum arcta rerum:
Multa profundius entescent.

A. L. D.

ELEN.

ELENCHVS EPISTOLARVM

CHYMICARVM, LIB. I.

- 1 De vituperijs chymiã Paracelsicæ & aduersantium argumentis. fol. 1
- 2 De veræ chymiã honore 19
- 3 De difficultatibus quibusdam in vsu etiam veræ chymiã 48
- 4 De magnificis chymicorum promissis in nutritione & medicina 56
- 5 An chymia propter morbos epidemicos sit inuenta, vt substantia tota totius substantiæ sanari passiones queant 68
- 6 De notatione chymiã 82
- 7 Quid sit chymia 84
- 8 De eadem definitione 88
- 9 De essentiæ vocabulo 92
- 10 De primo ente 98
- 11 De ente simpliciter 100
- 12 De constitutione artis chymicæ 107
- 13 Methodus constitutionis artium 116
- 14 Ἱερογλαφία χυμείας 124
- 15 De cinabari, minio, cerussa, lazurio factitio, plumbagine, lithargyro, scoriis & similibus, an sint operum chymicorum genera 133
- 16 De scrupulis quibusdam versanti in chymicorum lectione obuiis 139
- 17 Experimentum explicationis hieroglyphicæ in tabula smaragdina Hermetis 144
- 18 De obscura chymicorum locutione 162
- 19 De numeris quibusdam in chymia vsitatis 171
- 20 De ouo philosophico eiusque partibus & essentiis chymicis 179
- 21 De principiis & elementis chymicis 184
- 22 De vsu principiorum & elementorum apud chymicos, & præcipue de pyronomia 194
- 23 De ornatu & supellectili chymica 213
- 24 De

Addi folia

66
70

- 24 De colis chymicis, vitrorum munimentis, re-
clusionione, luto, &c. 228
- 25 Veterum physicam à Peripateticis explica-
tam comprobataque non mutari observationibus
chymicis 240
- 26 Argumenta chymicarum operationum ex
Aristotele 247
- 27 De Galeni voto, quo aiunt exoptasse eum
sibi chymicas segregationes ignotas 255
- 28 De argumentis & coniecturis quibus con-
stet quodnam quomodo fieri elaborandum 263
- 29 An chymicus apparatus dependeat ex confi-
deratione chyli, chymi & οπῆ 268
- 30 De tincturis 275
- 31 De ventriculo Struthionis & astro chymi-
co 280
- 32 De aqua paracelsica immatura, lilio & lapide
philosoph. 283
- 33 De vitris chymicis, clisso, acida muria, regu-
lo, lixiuis, &c. 285
- 34 De auro vitæ, Realgare, sanguine lacertæ,
Xenechdo, lacte virginis, & aliis 289
- 35 De sanguinibus chymicis, crocis, galbaneto,
cristallis, corallato & theriaca minerali 294
- 36 An chymici ignorent Galenicis operas, qui-
bus fiunt electuaria, syrapi, pilulæ, &c. 298

EPIST.

EPISTOLARVM
CHYMICARVM

Liber primus.

EPIST. I. DE VITVPE-
RIIS CHYMIÆ PARACEL-
sicæ & aduersantium argu-
mentis.

AD COSMAN CRENANDRVM

*Virum eruditum, & medicina Do-
ctorem Stada.*

ALDE placuit mihi tuum,
CRENANDER, studium, post-
quam conspexi te non vul-
gariter philosophiæ & medi-
cinæ adiicientem animum,
quasi ad cupiditatem, qua ad sciendum res
præclaras natura duce ferebaris explendam
quæuis satis esset notitia, sed aliquid soli-
dius diuiniusque vestigantem summo cum
conatu ad abstrusa, à vulgoq; remota con-
tendere mysteria naturæ. Huc tyrociniorū
tuorum spectarunt anni: huc, postquam
honores ex virtute doctrinaque præstante
consecutus es amplissimos incredibiliter

A aspi-

aspiras, cumque cognoueris inter chymiaë
 professores, quemadmodum prodigiosa il-
 la testantur præconia, aliquid singularis, &
 maximè secretæ latitare sapientiæ, ad quod
 peruenire non cuius fas sit, propterea
 quod, licet ipsi inter se sat differant aperte
 consuetaque vtantur & lingua & scriptu-
 ra; tamen exteris omnia significant tectè
 per literas, quas hieroglyphicas olim Ægy-
 ptiorum nominarunt philosophi, qui ar-
 tis illius & inuentores duce Hermete quo-
 dam ter maximo creduntur, & ampliato-
 res, perfectoresque: totum te huic pro-
 fessione consecrare, & in abyssum eius sci-
 etiæ demergere, quantum animaduerti, de-
 creuisti. Verum enimvero sicut philo-
 sophicum illum ardorem, & medicinæ sitim
 commendauerim; ita in chymia *μυστικὴν ἄρτυρον*
 fieri debere contenderim, & cum Cato-
 ne literas quidem chymicas inspectandas
 delibandasque, sed non perdiscendas, ad-
 eò vt cuius te credas magistro, & absque
 iudicij acrimonia sectere, verumque pu-
 tes quiduis, suaferim. An ignotum tibi po-
 test esse quantum huic arti, sicut olim exo-
 rientis Euangelij lumini, contradicatur lo-
 corum vbiq; tam à summis quàm ab imis?
 Nati & veri Dei religioni sumus, & hu-
 manæ societati colendæ, iuuandæ, tuendæ-
 que. Stationem hanc deserit, parumque
 fortis suæ memor est, quisquis in solitudi-
 nem

nem fornacum chymicarum ingressus inter Vulcani latet tripodas, & quasi nec diuinorum officiorum nec humanarum rerum ad se pertineret cura, posthabita sacrarum literarum lectione, iuris ciuilibus inspectione repudiata, & legum domesticarum sanctione neglecta, cum flammis prunisque conuersatur, colluctatur fuliginibus & nidorum acumine sensus perdit. Si accedas, & quid rerum geratur, explorare velis, non accipias responsum illud liberale, quod olim in casula sedens se accedentibus dedisse fertur Heraclitus: Ingridimini; Nam & hinc Dij habitant: sed torua fronte & titanicum prospectante vultu morose aspereque excipiaris; mox etiam sus, canisque audias, qui sis ab illis arcendus margaritis, & vel flagrorum verbera à templo illo abigendus. Si qui in transcursu urbis urbanitatis quiddam, aut conspectu ciuis semiuiri ciuilitatis arripuerunt, illi re verborum inanitatibus detinent, & triacas apinasque immensis extollendo laudibus ita dementant, ut, cum nihil nisi murmura manium, & portenta strepitus Vulcanij audiueris, mirifice tamen tibi placeas, putesque eximium quid nosse cum scias nihil, id quod verè est à sæua illa Dea Circe potentibus dieteriis ex hominis facie in arrogansem transmutari leonem, qui postea socios aliquando suos rugitu dente-

que persequatur hostili, tantum abest ut illis, quod lex naturæ exigit, sit emolumento. Iam tu intelligis ipse hominem exuisse eum, qui humanum dedidit morem; qui que finem non amplius seruat spectatque suum, eum ad bestiarum vel aliam quampiam defecisse transiisseque familiam. Sed nolo apud te in epistola ambitiosè declamare. Nuda saltem argumentorum produco pondera. Qui naturam destruit, potestne is eius esse amicus? potestne is probare, quod à sapientissimo architecto eà est instructum facie, quâ & optimum esse visum est, & ad omnem humanæ vitæ rationem commodissimum? Contemplantur chymicorum instituta. Integros quasi à matre sua accipiunt interdumque rapiunt partus. Hos satis decorè apteque informatos reformant; natiuam faciem exuerre cogunt, nouaque inducta ita adulterant, ut non agnoscas rem naturæ. Tantamne in hominem cadere proteruitatem? Qui cerussatam miniatamque vulgo ostentant faciem, qualis olim inter scorta sua concubinasque sedisse dicitur proclamatissimum turpissimarum voluptatum mancipium Sardanapalus, suo vitio omnibus bonis sunt inuisi, molesteque inter homines versantur. At extremæ saltem cuticulæ illeuerunt mangonium, facile ad natiuum reditura illa. Quo odio illos prosequaris,

qui

qui intima cum externis peruertunt? Imperfectam dices, inabsolutamque naturam sobolem perficiunt. Sed isto portento scelus scelere cumulabis grandiore. Nego tibi naturam sibi relictam imperfectum quid parturire, nisi vitio alieno. Nego si quid non perfecit natura, id arte chymicorum posse absolui. Ab intimo motus perfectionis est. Nisi omnem temperaturæ vim in manu habeat sua chymicus, edere perfectius quid nequit. Sed quid ille perficiat? Imò perfectissima quæque naturæ opera exquisitissimo congerit studio. In his elaborat. Vesaniæ est perfectissimo addere velle perfectionem. In ultimo quies est, nec ullus ei motus accedere potest alius quàm in contrarium. Imperfectum autem aduersatur perfecto. Corrumpit ergo chymicus, non perficit amplius. Sed dono tibi aliquid perfectionis. Cùm absolutum est opus, quidnam tandè factum est? Phantasma nempe hominis vesani. Coctionibus enim fortuitis dum assidet chymicus, quicquid fortuitò prodit, id eximie effert, id pro essentia ignaris exhibet, cùm non raro effugiente essentia restent stercora. Malè agitur cum hominum incolumitate cum ægrotantium mente somnia coguntur pro veris exosculari. Tu ipse iudica an non essentia misti sit mista. At suis coctionibus misturam perdit ille tam præ-

clarus artifex. Crasi destructa quidnam promet ex olla? Lutum nempe καὶ κόπρον seu cineres fauillamq; , vt pronunciat philosophus. Si ita laborare artis est; quemcūque corruptorem deprauatoremque naturalium pro artifice habeas. Quicquid in natura destruitur mistum , id simul perit totum, inque vltima redit. Non enim equi cadauer soluitur in truncum & membra, nec hæc vicissim in homogenea & heterogenea, ossa, carnes, cartilagine, cutem & reliqua. Ita si quid comburas, non exit seorsim sanguis, neruus, vena; sed omnia simul eodem atteruntur infortunio. Iam autem quod ad vltimum redactum est, id ancipitem habet ad omnia facultatem. Omnium enim materia est τὸ ἕχalon. Elementa καὶ ὕλη verè sunt πανσπερμία quædam seu omniseminarium. Quamcunque formam contingit ab aliquo operante immitti; eam capit. Si chymicus formarum esset largitor; creator foret, qui nouas generare posset rerum species. Omnium item motuum naturalium, articulorumq; esset conscius. Sic enim, non aliter, pro arbitrio formam materiæ largiretur. Sed quis tam prodigiosè amens sit & impius, vt vel sibi istud vel alteri hominum, ne si Prometheus quidem ille fabulosus sit, tribuere ausit? Si itaque quid procurat, id totum fortunę erit, quo pacto cur non fiant omnia

ex omnibus? cur nō pro alexipharmaco venenum? Rectius horę collocantur in naturę integritate spectanda. Abundantissima hæc sylva est. Innumeris hominum ætatibus non potest cōsiderari percurriq; quin semper aliquid denuo notandū illa sibi seruaauerit. Hem tibi diuitiarum copiosissimarum mare. Hoc ingredi. Hic te exerce contemplando. Vita te deficiet prius quàm omnia lustraueris. Sunt & veterum philosophorū monumenta tam plena abstrusæ cognitionis, & solertium inuentorum, vt hæc cognosse sit laboris studiiq; penè infiniti. Multas vidisti academias Germanas Italasq; & Gallicanas. In qua non laborem illum laboriosissimum, quo explicantur saltem veterum sensa & phrasæ, deprehendisti? Tantum negotij est homini studioso, tantumq; difficultatis, vt saltem sermonem philosophicum discat intelligere & rectè interpretari. Hinc tot controuersia scriptæ; hinc tot certamina instituta; hinc tot amplissimæ enatæ sunt laudes, vt si quis interpretem duntaxat agat bonum, nihil sibi deesse ad omnia summa putet. Quo vultu ergo ausit quis posthabitis illis omnibus chymian irrepere? Possitne in illa versari sine interprete? An tam delirus sit, vt quæ à mundi exortu tot anxia ingenia sollicitè inuenerunt, tradideruntq; per tot seculorum successiones, se vnum,

eumque momentaneæ vitæ sine magistro
 inuenturum comprobaturumque arbitre-
 tur? Sed & finge istud fieri posse; excidet
 tandem omnis artis artificisque existima-
 tione. Ars enim non est nisi quæ usu & ex-
 perientia multorum est constituta com-
 pertaque seculorum, & à plurimis sapien-
 tissimis commendata. Mitto ista omnia.
 Quod operæ precium ex sudore chymi-
 co te reportaturum opinaris? Hominem
 (vt antè dixi) obliuisceris: corpori tuo sul-
 phureis & mercurialibus fumis, ignium
 halituosis spiritibus, & prunarum fauilla
 immedicabilem cõparaueris noxam. Tem-
 pus insuper quod corporis debetur quie-
 ti perdes. Nam non diu tantum, sed &
 noctu aduigilandum est flammis. Usus
 valetudinis tuæ subtrahes Deo; subtra-
 hes patriæ; intercipies amicis; surripies
 filiis, & propinquis, non nisi iam tabe
 correptus exesusque morbis & sepulchra-
 lis factus manus hominum incurres; nec
 Deo nisi in lecto seruias. Quo scelere
 potestne quippiam esse maius? Ingenium
 à natura accepisti ad omnia præclara na-
 tum, quodque laude hominum pote-
 rat cœlum attingere. Tu chymicus factus
 illud damnabis tenebris, & in imum ter-
 ræ barathrum præcipitabis in Tropho-
 nij antro & specu plutonico auernoque
 mineras manium per ignes exagitando fru-
 strâ.

strà. In oculis & admiratione omniũ poterat versari. Chymix opera eris in contemptissimis. Quid enim vilius rerum decoctore? Quid abiectius chymista? Mendacem & futilem hominem nominare qui volunt, Calendariographum dicunt; ac qui sceleratum simul impostorem, chymicum. Chymico conueniunt, & astrologica mendacia, conueniunt adulteria auri, gemmarum & omnium rerum. Chymicus si fuisset nullus, mundus exquisita infamia & facinoribus turpissimis careret. Qui tonitrua illa humana, pestem perniciemque & stragem non viuentium tantum, sed & inanimatorum inuenit, chymicus fuit. Execrabile illud omnibus sapientibus inuentum est. Qui chymix suam operam addicit, illorum omnium se approbatorem cultoremque profitetur. Hic sitne vel vita dignus? Intellexerunt nimirum hoc viri prudentes, & tot cruces chymicorum ceruicibus plenas erexerunt, totq; compleuerunt carceres. Tollendæ ex hominum memoria sunt pestes, non augendæ. In chymicos impactæ sunt & iureconsultorum sententiæ. Chymicos imperatorum prætorumq; damnarunt decreta. Chymicorum libri Vulcano sunt consecrati. Vbiuis penè gentium malè excepti chymici perierunt, adeo vt medicus ille summus Arnoldus post sæuuum carcerem martem sæuiorem vix eui-

târit. Si chymicus fueris, continuò etiam magus audies. Est enim hoc scelus crimini illi affine. Et quia vtrumque exercuit nostro tempore, aut saltem præ se tulit Paracelsus. Et paracelsista simul & omniũ deliriorum reus existimaberis titulo chymia. Poeta, Platone cenfore, ex libera ciuitate est exigendus, nec defuit, qui suo sibi carmine iugulum penè fregit. Quid de chymicis idem statueret viuus, quorum malè perditorum exempla extant passim? Non abest à chymico beneficii suspicio, non abest adulterandæ monetæ crimen. Quicquid vbique scelerum est, id omne congeritur intorque- turque in chymia professorem. Palàm est conuitium hominis perditì profligatiq; . Opes Deus sustentacula humanæ vitæ iussit esse. His adiuuatur religio, ornaturq; . his belli pacisq; tempora ad salutem vtuntur humanam. Chymicus vt naturæ, cui destruendæ vnicè incumbit, hostis est, ita & opum tabes barathrumq; & funus vltimum. Quicquid habet patrimonii, quod cõtulerunt amici; quicquid fraudibus con- gessit, & expilandis diuitum loculis com- portauit, id in fauillam vertit. Pœnitet ni- mirum ipsum natũ esse aurũ argentumq; . Ad perniciem eorum se studiosissimè ac- cingit, & tanto bono miseram mortalium vitam fraudat. Legibus aliquando cautum fuit, ne quis chrysurgorũ monetam pocu-
lorum

lorum gratia frangat. Qualege prohibebitur ab integris & fractis chymicus? coruorum. Sunt tamen chymici ipsi suorum suppliciorum non raro inuētores. Dum enim transmutando hydrargyro inhiant, seipso transformant citius in mendicos fauillamque & quisquillas hominum, quam mercurium. Grati sunt principibus, dices. Grati sunt, inquam ego, sed dum spe aurea iucundè demulcentur. Seruantur itē & compellantur blandè tanquam multi precii homines; sed aut ad auri maria, aut suppliciorū tormenta. Itaq; vbi in principum venerunt manus, aut offa eos explere aurea nullo fine coguntur, aut vltima quæque expectare. Non sunt amplius sui. Dicunt se medicinæ propagandæ & sanitatis procurandæ nomine extitisse. Sed cuius medicinæ? Cuius nempe quæ veneficiis hominum minuit numerum, quasi non sat venenorum produxisset natura, ni chymicus sua professione illam augeret labem. Carnificinæ faciendæ, non medicinæ, & omnibus ætati- bus mundi honestissimo excepta fuit ornatq; hominum sapiētissimorum præconio natos arbitreris. Si enim huic inseruirent sua certè omnia ad eius amussim instituerent. At Domini, non ministri diuinæ illius artis, quam etiā solis sibi arrogare dementer non erubescunt, esse quærunt. Tam ergo procul absunt à medicinæ honore, quā
quod

quod longissimè. Tantum illis est cum hac
 commercii quantum cum amaracino sui.
 Specta operas eorum, quibus nefariè non
 restituerunt homines, sed necarunt; non
 adiuerunt sanitatem, sed violarunt. Utun-
 tur stibio furiosissimo & hydrargyro cere-
 brum & omnia membra lacerante, eaque
 præbent ingerenda in ventriculum, quæ
 certa venena esse constat. Quidam ex tarta-
 ro nitroque senis ignibus aquam eliciunt,
 quam aqua regis mistam ægrotis magna
 quantitate propināt. Porrigunt cinabarin
 tam natiuam quam factitiam ex hydrargy-
 ro & sulphure confectā; chalcanti aquam
 haurire præcipiunt, omnia tanto cum cru-
 ciatu sæpè coniuncta, vt quidam conuulsi
 interierint; aliqui laceratis erosisque fauci-
 bus ventriculoque cum incredibili vlulatu
 ad inferos discesserint; quibusdam cordis
 vena disrupta sanguinem vitalem cum ani-
 ma profuderit; aliquibus puncturæ totius
 corporis exitiales extiterint, & omnino tot
 sunt exempla miserrimè à chymicis afflicto-
 rum, vt non immerito omnibus bonis ad
 mentionem eorum cutis obrigescat, & vel-
 uti tertiana concutiatur feбри. Erastus certè
 non dubitauit ista medicamenta Diabolica
 nominare, vt quorum vim ne solertissimo
 quidem vsu possis anteuertere. Augent cri-
 men istud & flagitium satis atrox menda-
 cio atrocior. Negant ista sua corrosiua es-
 se,

se, quia ex salibus fiant, & his succis qui à veteribus & recētibus corpori cum cibo immittuntur. Sed quis non deprehendat vesaniam? Si nihil ab arte illa & ignibus acquirerent acerbitatis & acrimoniæ venenatæ, ferendi forent. At cum sæuissimis exugantur parenturque ignibus, adeo vt nulli ferè metallo parcant, ligna corrodat, vitra comminuant, cutem exulcerent & in vesicas attollant, non raro etiam carnes corrodat, quis non agnoscat ex bonis & tutis rebus factas esse aquas nocentissimas? Ipsi suis diffidunt rebus adeo, vt vix seruare eos succos præterquam in vitris densissimis soleant, & non nisi minimam quantitatem porrigere audent, eamque cum diluto copioso, quæ res non nisi in certissimis venenis a medicis solet obseruari. Quot tu censes hominum millia sanata olim fuisse sine chymicis, & adhuc hodiè in vniuerso mundo conualescere? Si medicina optimè caruit chymicis per tot ætates, & loca, quæ intemperiarum agitent medicum, vt ea in artis vsum assumat? Felicius agitur cum his, qui ne nomen quidè chymiarum audiuerunt. A pessimi enim veneni exulant suspicione. Cogita quæso quanta vis veneni sit eius, quod in præsens iuuare creditur, sed postquam à confidentibus & temerariis assumptum est longo tempore post incautam naturam adeo opprimat, vt noxa sit inemendabilis. Hoc modo

Para.

2

2

Paracelsi laudanum infame factum est. Hoc modo & alia. Quid enim potest spei & securitatis inesse illi, quod ante præparationem fuit indubitatum venenum? Finge chymica arte tolli aliquid. Certe si actum in præsens remoratur, aut propinquã potentiam retardat; remotiorem certè non potest auferre nisi re totaliter destructa. Nihil perit totum. Nec quoduis corrumpitur in quoduis, sed omnia in determinatum sibi, quod prioris aliquã & adhuc obtinet potèntiam, ex qua potest eluctari & in actum venire. An non animaduertisti scammoniam toties corruptã etiam in lacte purgare? Ne dubites ergo ex venenata re confectam essentiã chymicam ignibus non totam exuisse naturam, sed ex proxime veneno saltem factum venenum remotè, quod tandè interficiat, statue. Ita cinabaris primũ iuuare creditur, sed tandè emergit pernicies, in his qui improuidè copioseq; deuorarunt, nec ante noxam inflictam egresserunt. Philosophos se nominant chymici. In hoc quanta est vanitas? Si vel vmbra somniũ de philosophia chymicæ inesset, eamne in descriptione artiũ philosophicarum putes præteritam? Quòq; philosophus præstãtior est, eò se alieniorem a chymicorũ cohorte exhibet. Omnib. numeris ea sapientia, quanta cadere in hanc naturam potest, est absoluta à veteribus: omnem est complexus Plato, Aristoteles, & reliqui.

reliqui. De chymia quid hi? Tantum nempe quantum de carbonaria. Si aduertas posteriores philosophos, quibus artificium innotuit, condemnatum deprehendes. Tot sunt academiae in vniuersa Europa. Nullibi valet eius artis professio, nempe indigna iudicata est liberalium & ingenuorum studiorum conditione. Et quis eam in publico sapientiae suggesto pulpitisque doceret, ni vellet fraudum & imposturarum magister, imò barbariei buccinator proclamari? Nō conueniunt castis scholis portenta illa vocabulorum, Turbith, Mercurius, Elixin, Rebis, Et quae aliis vocibus longè aliud dicuntur indicare, sulphur, elementa, essentia quinta & his similia, quae quantum habent rei, tantum imposturae & mendaciorum. Non in philosophorum possessione chymia est, sed in hominum improbissimorum. Horum collegia admittunt quicquid ubique est fugitiuum. In his sunt aurifices nefarii, & adulterati auri argenti que rei; in his flagitiosi & à diuina vocatione desciscentes capellani; Organicines temerarii, vetulae putidae, barbitonfores olidi, rabule periuri, & ad peierandos Deum hominesque parati; astrologi mendacissimi; ~~monachi maxime delin.~~ Iudaei virulenti sceleratique, magi pestilentes & eius generis multi. Quò enim vesanior quisque est, & vanitatum studiosior; eò chymiae deditior: quò ordinis sui desertor cõtaminatior; eò chy-

21
 ed chymia appetentior, ut ita chymia professio sit proluuius & chaos impuritatis & fecus humanarum, & hominum nefariorum illecebra portusque. Huic tu locum inter philosophos concedas? Cum tali homine tu vel ambulare nauigareue sustineas? Ad autorem Hermetem refertur quem eximia sapientia praeditum fuisse narrant. Si scripta eius intuearis, tenebrionem agnoscas, & mundi deceptorem. Si enim bonus fuit, & posterorum consulere commodis voluit, non debuit caligine inuolutam doctrinam spargere, & amplissimis promissionibus nihilominus ad inexplicabiles perplexitates lectorem inuitare, quae res postea camarinam impostorum progenuit. Passus ille fuit se trismegistum appellari, aut etiam ipse Mercurii, qui pro Deo habitus est, nomine arrepto sibi istud imposuit vocabulum. Hic quid non latet arrogantiae? quid non impietatis? A tali arbore potestne bonus legi fructus? Si consideres successores & totam illam turbam *Ἰσορὶμων* philosophorum, ipsam obscuritatem, & plusquam Aegyptias Cymmeriasve inuenias tenebras. Semper fuit magiae, Idolomaniae, & similium artium suspecta Aegyptus. ~~Matri consentit filia.~~ Itaque nullus erit chymicus quin tergiuersator sit, magus sit, impostor, tenebrio, & falsa pro veris specie religionis cum magno supercilio proponens, quales homines si nunquam euomisset

22
12
 muisset

muisset tartarus, à tartareis medicinis & in-
 fidiis viueremus immuniores. Persuadent
 simplicibus se auri succos & quintas essen-
 tias apparare. Item & modum aperiunt nul-
 li. Quis sutor tam est extremè inuidus aut
 delirus? Veritas gaudet pro patulo, nec sub-
 terfugit peritorum iudicia. In publico ope-
 ra sua æstimanda proponebat Apelles, nec
 dissimulabat artem. Chymici censores fer-
 re non possunt; artemque tam occultant
 quam sacra Eleusinia. Si discipulum profi-
 tearis; oportet te silentium iurare, non ali-
 ter ac hi qui in improbissimorum nebulo-
 num sicariorumque admittuntur gregem.
 Cui bono non est illa res suspecta fraudis?
 Sanctitas, maiestas & bonitas non ita in an-
 gusto se premunt, sed agnosci quærunt. Illi
 nullam aliam celandi causam habent, quam
 vt omnium rerum imperitissimi, vanissimi-
 que cum sint nihilominus nescio quam sa-
 pientiam & maiestatem mereantur, quod
 studium primitus fuit, omnis arrogantia &
 mendaciorum parentis mali genii, cuius
 naturã id sapit, quod ab eo est progenitum
 aut informatum. Et ne dicas me verbis te
 circumducere aut circumscribere, consi-
 dera portentosa ipsorum præconia. Essen-
 tiis & medicinis suis singulis ea ascribunt,
 quæ nec diuinis nec humanis literis vlli
 creaturæ assignata legas, & quæ ipsa refel-
 lit experientia. Assyluanus, quem nosti,
 B sua

suæ cinabari quid non tribuit? Quid vlti-
 piam est blandimentorum, facilitatis, au-
 xilii, quod non cum maxima nugacitate &
 precio immenso vili abiectoque arrogat
 pulveri? Alius quidam oleo salis per quod
 sit factum aurum potulentum, aut dis-
 solutum incredibilem ad omnes morbos
 omnis ætatis, ad passiones omnes effica-
 ciam assignat. Mentiri iam impudenter
 vir bonus erubescit. Putasne illos esse bo-
 nos? Obtunderem te si tibi faciem disci-
 plinæ paracelsicæ depingerem. Omnia
 monstra in vnum congesta cum summa
 audacia, temeritate, inscitia, impietate, ve-
 faniaque audires. Itaque desines tandem
 nimis admirari chymicos, nec facile te cre-
 des arti fallaci. Hæc placuit tecum hac epi-
 stola differere. Si contexenda foret ora-
 tio Ciceroniano genio Philippicæ nume-
 mero longè vincerentur. Tu tibi de im-
 postoria chymia caue, & memo-
 nitore ab illa abstine.

Vale.

EPIST. II. DE VERÆ
CHYMIÆ HO-
NORE.

AD SOLERTEM VIRVM D.
*Cosman Pegandrum Medicina Docto-
rem Stada.*

VERVS dictum est, quod turbare mo-
uereq; Remp. sit facile, & penè homi-
nis cuiusvis; at restituere & in tranquillo
ponere solius Dei. Visus sum superiore ad
te epistola vim intulisse societati chymicæ,
atq; ita perturbasse professorum huius ar-
tis mentes, vt si placandæ sint rursus, opus
esse videatur *de ᾧ ἔτιο μυχανῆς*, quo pacto in
fabulis explicatu difficillimis fieri solitum
ab antiquo legimus, verū, mi Cosma, quic-
quid dictum acerbius est, id non ingenui-
nam illam veramque, quæ syncero, infuca-
toque vultu virginē præ se fert castissimam
iuxtà ac sua natura venustissimam, sed in
spuriam adulteramque, & sceleratissima-
rum artium mangonio vndiquaque obli-
tam & cerussatam cum indignatione di-
ctum intortumque arbitrare. Hanc in pu-
blico prostituere, nudatamque & cum de-
decore perpetuaque ignominia sub tigilla
missam, & tandē in crucem sublatam è me-
dio tollere animus est: illā verò omnib. bo-
nis ita commendatam amabilemque; & fami-

liarem reddere, vt regio honore, & confuetudine honestorum castissima in maiestatis dignę resplendeat folio, sitque humano generi saluberrima. Diuinę verò sapientię deprecandæ maximo adiumento. Sepe cum vulgo locutus sum, fateor, & ita de chymia differui, quasi ἐν γένει absque distinctione attingerem vniuersam. Sed tu relicta vulgari mente moreque cum Socrate in plura inspice, & vt bene doceas, bene item distingue. Vna quidem est ars ipsa perpetuo secundum essentiam, sed non vnus eius apud quoslibet habitus colorque, quemadmodum omnibus penè magnis euenit artibus veluti Theologiæ, Astronomiæ, Physiçæ, Iurisprudentiæ, Medicinæ & reliquis. Incorruptę hæc, totęque sunt in possessione bonorum. Malitiosi & lucro turpi inhiantes, præstantesque scientias in questum sordidum vertentes aut apparentem quandam dignitatis illorum speciem sibi aucupantes, mutilatas, distortas, & plurimis fraudibus, fucis, ineptiis, & alienis illicitisque studiis inquinatas & fœdis mendaciis conspurcatas, sub nomine prioris circumgestant, ostentantque quanto maximo cum fastu & supercilio possunt. Hęc res effecit, vt, cum natura nihil haberet nisi γνήσιον καὶ ἀληθές καὶ ὄν; admittendum in vsu fuerit καὶ τὸ ψεῦδές, καὶ κίβδηλον καὶ φαινόμενον ἢ σοφιστικόν. Ratio ipsa, que

que logica arte seu Dialectica vocata comprehenditur, non potuit carere axiomatis falsi fortuitique iudicio, quanquam in omni arte nihil valeat nisi quod cum rerum consentit natura. Degenerant autem eiusmodi depravationes in tantum à veris propriisque, ut etiam substantia sint alię. Itaque iure poteramus adulteram illam chymian, que eadem est cum hodie vocata paracelsica, quovis vanitatis nomine appellare potius, quam dicto. Sed ferre honestę scientię nominum abusus propter similitudinem coguntur, omni mundi ætate vitiis in locum virtutum aspirantibus, id quod *ἀεχίρακος* illum genium ab initio tentasse non est obscurum. Sperem te breui hac apologia contentum, non desideraturum plura verborum lenocinia, nisi iustitia suam laudem verę quoque chymię tribuendam admoneret. Commodissimè id fieri posse puto, si & macula ex vituperio paracelsicę in genuinam artem impingi visa abstergatur, & eadem operâ, quantum finit epistola, gloria dignitasque huius illustretur. Faciam ita & verborum compendium, & iudicia minus attentorum certiora. Quod ergo primum infamię chymicę fuit argumentum? Aduersatum inquam, fuit chymię a primo eius exortu. Quomodo verò aduersatum? Ut nascenti inter homines Eu-

angelio. O præclarum verè artis testimo-
 nium; O iustum vero adulterinæ, at cum
 Euangelio non comparandum supplicium.
 Quæ maiestas sanctitasque vnquam in
 mundo fuit tam à sceleratorum homi-
 num conatu tuta, vt inuiolata perman-
 ferit, cumque sit dissimillima improbi-
 tatis, non ab hac ipsa extremo odio at-
 tentata? Quod bonum sanctumque est,
 non nisi malus impiusque inuisum ha-
 bet. Malorum semper fœcundior seges
 est. Si itaque optima artium hoc est pas-
 sa, splendor eius apud bonos est com-
 mendatior. Itaque bene cum re sanctif-
 sima Euangelio nimirum, casta compa-
 ratur in pari chymia. Vtrique apud san-
 ctos bonosque locus est. Vtraque idem
 à profanis patitur. Plebeia illa vox est; vul-
 gi est. Et in vulgaribus fastis annotata de
 more hominum, quo id signari solet quod
 est proclamatius; quod iactari in publi-
 cum solet crebrius. Quod ergo vulga-
 ræ descriptiones contemptum fuisse pas-
 sim deprædicant; id dignitatem quandam
 in occulto habet. Quo enim diuinius no-
 biliusque quid est, eò plebi est vilius ab-
 iectiusque, quia à captu eius remotius.
 Plebs nil celebrat nisi quod sit ad sali-
 uam, seque crasso fumo in oculos con-
 iicit. Quod foris non splendet, sed in ab-
 dito nobilitatem ornamentaque gerit sua,
 damna-

damnatur. Sipienti verò & bono iudicium non in fronte extat, nec is fulgorem intuetur externum. Plerumque fucatum est, quod foris fulget. Sed vt hoc plebi solemne est & gratum; sapientibus vero suspectum contemptumque; ita donem vltro veram chymiam omni semper honore, maiestateque apud sapientes excelluisse abundasseque, at non apud plebem, cuius iudicium ab omni sapientiæ memoria fuit infame adeo vt Græcorum sapientissimus scribere non dubitauerit, non esse iudicandum multitudine, quod bene iudicari debeat, sed scientia, quæ ex ipso causarum essentialium exoritur penetrali fano, & non est nisi in possessione sapientum. Sed mitto illud. Vituperium secundum quodnam erat? Fini nempe quem & Deo & societati debemus, dicebatur obstare chymia, argumento inter Vulcanicas ollas latibuli. Hoc ipsum profecto germanum est vitiosæ illi insipientiæ. A vera arte tam est alienum, vt nihil alienius. Si qua Dei gloria in natura abscondita latet; eam producit, & palam ostendit chymicus naturæ rimator contemplatorque verus. Quî fieri possit, vt non assequatur diuinitatis scopum? Dicitur Archimedes ex inuento quodam fere plebeio tantum cepisse lætitia, vt nudus è balneo in publicum e-

ruperit proclamans suum *ἔργον*. Com-
 mune nempe voluit id esse sociis, quod
 inuentum erat soli. Longè feruentius stu-
 dium est vero chymico. Operatur is in
 officina sua, rerum naturalium penu in-
 structissima. Absolutum opus ubi est, non
 id abscondit, sed promit ad vsus publi-
 cos; rationem miraculorum exponit, ita-
 que locat, vt satisfactum sibi putet hu-
 mana consuetudo. Infitum hoc est men-
 tibus bonis, vt operum suorum fideles
 requirant testes & comprobatores, quo
 pacto & saluator dicebat, quod lucem
 amarent. Itaque ex officio absque pudore
 bona sua communicat chymicæ profes-
 sor, & iudices peritos ferre potest. Qui
 falsarios agunt, & adulteria chymica co-
 quunt, non quidem ita latitant, sicut in cu-
 biculis subterraneis glires aut talpæ; Nam
 vel in forum prorumpere cum impostu-
 ris suis non erubescunt. Verum operum
 rationes adeo occultant, vt magni con-
 stet vel verbum. Non enim possunt lu-
 cem ferre adulteria furtaque metu pœna-
 rum, & redargutionis. Vero chymico est
 ingredienda officina, sed non ita vt ad vi-
 tæ vsus reliquos sit inutilis. Varia sunt of-
 ficia humana, sed omnibus sua tempora,
 suæq; horæ. Ita colit artem, vt non negligat
τὸ πρὸς τὸ θεῖον, non rempub. abiiciat, nec do-
 mum deserat. Vbiq; suo tēpore in statione
 apparet

apparet fidelis, quod non deprehendas in Paracelsicis, qui ab his se subducunt vni lucello imposturæque intenti, qua captata ad sua regrediuntur antra, & non raro vno in loco plus quàm semel non apparent. Verbis quidem sibi arrogare omnium sciētiam solent aliqui; sed quibus rem credere nequeas, nisi pessundare omnia velis, & diuina humanis miscere. Hi arcent accessores à suis latebris, & mille ambagibus & repagulis laboratorium seu ergastulum, quod vocant, ab hominum atque etiam amicorum aditu remouent. Memini me aliquando petere conspiciendam fornaculam philosophorum & arcanorum tripodem, ab eo qui se mihi amicissimum simulabat. Sed repellabar. Assyluanus dicitur in secretissimis furnulum cinabaris coquendæ habere. Verus chymicus non arcet sapientes bonosq; sed ingredi more Heracliti iubet, quandoquidem in naturalium resolutione manifestissimè appareat mirabilis illa Dei potentia, quam ipse autor iubet inde spectare, & summa prosequi gloria. Verborum inanitatibus consultores sapientiæ ludere, non est nisi hominum flagitiosè scurrilium, quod quàm procul abest à veræ chymicæ consuetudine, tam propè accedit ad Paracelsicam quæ est spuria & adulterina. Hæc audet etiam commentaria scribere, & onomastica, sed quæ ipsa obscuritate sint obscuriora,

adeo vt nec hinc nec inde aliquid reportare
 certi possis. Verte ergo istorū stultorū ser-
 monē, ipsosq; canes nomina quia sanctua-
 riū Dei fœdè permingunt & allatrant turpi-
 ter mordentq; rabidè, si quos verè sapiētiae
 indagatores incidunt. Voca eosdem porcos
 propter turpitudinem immundam, & grū-
 nitum omni imperitia imperitiorem, quan-
 doquidem de naturæ mirabilibus interro-
 gati porcīnam grunniunt ruditatem, cum-
 que gryllo Homericō lutum suum pluris
 faciunt, quàm quicquid est in abditis veræ
 sapiētiae balsami generosi. Vera chymia hu-
 manitatem colit, asperitatē morosam odit:
 affabilis est; blanda est, nihilq; cum superci-
 lio agit; nihil cum simulatæ religionis præ-
 textu. Vnūquodq; naturæ & artis opus suo
 nomine & honore decorat, nec pro margar-
 itis stercora vēdit. Itaq; chymicus talis nec
 hominē exuit, nec in sues, luposq; se trans-
 formari sinit. Quod si gloria quēdā inde est,
 cū intra professionis humanæ cācellos ma-
 nens, vera propriaq; tractas, exercesq;, non
 erit suæ expers laudis chymicus. At destruit
 naturā chymicus, seq; eius declarat inimi-
 cū. Certè si id ex affectu diuinis aduersante
 & quicquid factū à Deo est, infectū volente
 detestanteq; dimanauerit; nō possim facere
 quin damnem eiusmodi conatum. Si item
 contemptu integrorum, & profligata ea fiat
 malicia, qua vtuntur Paracelsitæ negātes in
 inte-

integris aliquid ad salutem humanã præsidij esse, imò omnia eiusmodi veneni rea peragentes, tantum vt iuscula sua eò obtrudant plausibilius vèdantq; carius, improbem id quoque, & iure detester. Sed sanctum est chymici veri propositũ, vtile est & humano generi proficuum, tantumque non aduersatur diuinæ creaturæ, vt ex amplissimo mundi campo cum reuerentia petat operi suo materiam, in qua inuestiget arcana maiestatis Dei, & non foris tãtum, sed & intus miracula naturæ cognoscat. Non ignorat cursum mundi. Scit puras essentias propter

Cur non nascantur puræ essentia.

varias cœli terreq; iniurias, & incommoda non potuisse sine adminiculis nasci, sicut in animalium genere multa foris accersita sunt adiumenta ad noxas propulsandas. Ea tollit ad vsum commodum salutaremq; non chymia tantum, sed & coquina, statuaria, & totum artium manuariarum genus. Has naturæ ad vsum humanum diuinumque repurgationes, adeo non improbat eius creator vt & ipse monstrauerit, iusseritque reiectanea seponi. Non ex totis fiunt generationes nutritionesq;. Quanquam ergo singularis rei integritas isto destruitur opere; nõ tamẽ ἡ φύσις, ἢ ἡ εἶδος. Sua est cuiq; perfectio, quæ naturæ integritatẽ ad contẽplandum foris cõmendat exornatq;. Arti vsum spectanti illa est imperfectio. Relinquitur nature gloria sua; sed ne quid detrahat arti,

& non

*Paracelsi-
ta.*

& non minus est Dei donum, quàm natura eiusdem inuentum. Longè autem distat veri chymici operatio à fucis Paracelsitarum. His ceruffata competit facies, nō chymico. Solent illi pro essentiis quintis ab omni elementorū contagione, vt aiunt, liberatis vèdere quoduis opus suū. Impossibile hoc est omni arti humanæ. Itaq; fieri nequit, quin mendacia pro veris offerant. Chymicus verus quodq; artis effectum suo ostēdit vultu, & nō transcendit veritatem, sicut & statuarius candidus non pro aureo Mercurio gerit ligneum. Ab elementis productum, horum classe non eximit, & in cœlum tollit. Oleum pro oleo, aquam pro aqua probat; & partes essentiæ materiatae non euehit in honorem dignitatemq; & preciū essentiæ integræ. Non est ergo vt hinc aliquid dedecoris sibi expectet chymicus. Naturalibus suam donamus perfectionem; sed non est ignotum naturam à lapsu multum admittere inordinati, siue id fiat materiæ contumacia, in qua elaboranda citius deficit virtus quàm ad finem perueniat; siue externo impedimento, aut non respondentibus his, siue quibus actus vltimus non solet esse præstò. Quicquid id sit, ars tentat amoliri, errataque corrigere. Hoc cùm agricolæ & animalium curatores præstēt magna cum laude, potestne in chymico vero vituperari? Sed & alia perfectio naturæ in se est, alia ad vsum

*Perfectio
duplex.*

vsum in penuria commodarum rerum. Sat
 perfectum forma naturali olus est; sat per-
 fecta bouis caro: At vt bene nutriat, ab ar-
 te accipit commoditatem. Tauros non co-
 medimus, sed taurorum carnes igni elixan-
 te præmollitas. Post peccatum Deus ipse
 non integra oue amiciebat Adamum, sed
 detracta pelle, & vt credi par est, longè ar-
 tificiosius diuina arte elaborata, quàm fieri
 à pellionibus nostris fortè potest. Ita in exa-
 randa lege non rudi utebatur lapide, sed af-
 fabrè per digitum Dei exculpto. Omnino
 quod natura perfectum est, id ad vsum ex
 arte est imperfectum. Nulla ergo hinc ex-
 urgere potest chymico vero cõtumelia; sed
 potius tanto excellentior gloria, quanto e-
 minentior est perfectio ad vsum imperfe-
 ctione. Quorum verò hominum sit pro ar-
 tis opere genuino fortuita quæuis, eaq; fal-
 sissima exponere salutis sociorum, repetitio-
 ne nõ eget. Cum summo vitæ fortunarum-
 que dispendio, & ægrotantium tormentis,
 lachrymisq; id de Paracelsitis est comper-
 tum, quorum similior is est, qui in opere
 oscitantior, & in vsu flagitiosior. Mistura
 natiua non in omni perit opere. Extractus
 Rhabarbaræ succus crasi effectusq; cõsentit
 cum integro. Vbi verò destruenda est; non
 agitur sine certo & consilio & scopo. Non
 ignoramus $\chi\mu\sigma$ in quauis re esse diuersos,
 eosq; non vna instructos facultate. Constat
 & hoc

*Mistio non
semper tolli-
tur.*

*Etiã crasi
pereunte nõ
frustra la-
borat chy-
micus, certò
colligans.*

& hoc, quod non corrumpatur quoduis in quoduis, sed in id quod priorē adhuc redollet substantiam. Si ergo id quærimus elicimusque quod præsentī necessitati inseruit rectè; etsi mistura integri perit, non est illegitimum artis, adeoque absolum à natura opus. Paracelsitarum id crimen est. Hi enim obiter & secundum depravatæ mentis opinionem operantes quid producant parum habent pensi. Omnia illis sunt pro omnibus. Ideo & omnia omnibus accommodant, ne quid vesaniæ vsquam esse putes, quod in ipsis non sit. Industria artificiosa, & electio in conspectu habens finem certum, quo operando collimet, non est sine veri chymici sapientia. Hæc quanta meretur præconia? In quo admirationis culmine non requiescit? Falsum dicit qui verum chymicum vsq; ad vltimum destruere pronunciat. Non erat hoc artis. Termini sui singularum sunt præparationum, in quibus ars cessat. Inde tam studiosè de regendo igni, & administrando calore præcipitur: hinc articuli mutationum, & signa tam inculcantur fideliter. Urgent quædam ignibus seuerioribus, quibus res fugacior ad cineres & elementa redigeretur; sed spectatur simul concretionis tenacitas, quæ in aliquibus vinci non potest, nisi multo feruore. Hinc statue chymico propositum vt plurimum esse non misturam

*Chymici
propositum.*

ram

ram soluere, sed hac seruata concretionis materiatae seras & vincula dissipare; quo aditus sit ad intimam substantiam, quam natura arctissimo conclusit complexu, ne externis pateret facile iniuriis. Huius gratia modo adhibentur ignes, illique pro cuiusque firmitate, magni, mediocres, parui; modo alia instrumenta. Euanescit itaque & hæc vere artis calumnia, qua dicuntur omnia fieri ex omnibus. In Paracelsitis autem non est calumnia, sed obiectum verum. His enim iure cõpetit demens operatio. Hi omnia ex omnibus fabricare vesano ridiculoque conatu multis iam annis attentarunt, nisi quod suo aliorumque malo edocti quidam propius aliquantò ad veros artifices accedere consueuerunt. Quas formas largiatur chymicus beneficio instrumentorum naturalium & artificialium in propatulo est. Naturam mouet per naturam, sicut agricola & hortulanus ex pomo producit pyra. Hæc forma non aduersatur creatori. Est alia artis nude. Hæc materię potentiam spectat, & consilio prodit. Neque huius pœnitere creatorem potest, vt qui homines artibus donauit & libera agendi voluntate instruxit. Si inde formarum dator dicitur, hoc cum laude creatoris, non cum ignominia coniunctum est. Is enim est prima causa. Si honorare humanum genus isto modo voluit, quis inuideat? Nouas nature species

non

Forma chymica.

*Homo potest
transmuta-
re quadam
Et ouum in
pullum.*

*Chymicus
non se im-
miscet alie-
nis profes-
sionibus.*

non producit homo; at nouas artis operan-
do efficere nihil habet absurdi. Conceden-
da illi est & transmutatio quædam per ad-
minicula naturæ, cùm vel ex potentia pro-
pinqua vnico motu procreat à priore di-
uersum, vel ex remota motibus pluribus,
veluti cùm ex aqua vinum per vitem facit
& ex olere carnes per nutritionem anima-
lis. At subito & vno motu remotas *δυναμεις*
immutare & statim præstare actum, aut et-
iam ex priuatione habitum ante nunquam
in natura aut arte humana compertum nec
possibilem elicere, ne præsumit sibi quidē
qui bonus est. Scit enim hoc in solius Dei
potentia residere. Itaq; aridos baculos flore
& fructu vnus momenti ex intimo penu nō
donat; neque pedum pastorale in natura-
lem vertit anguem, neque sistit solem nec
ferrum ponderosum per se citra magica in-
cantamenta, aquæ innatare iubet. Multos
autem Paracelsitas eò impietatis prolapsos
esse nō ignoramus. Magica enim cùm pro-
fiteantur vnà, non abstinent ista vefania. O
syncerum ergo veri chymici propositum,
artēq; ab omni eiusmodi delirio longè exu-
lantem. Esse tantas naturæ diuitias, vt ab v-
no homine peruestigari nequeant omnes;
Multa etiam in philosophorum monumē-
tis extare, quæ si cognoscenda sint debitè,
nihil chymix relinquant temporis, largior
haud inuitus. Sed neque vnus hominis ea
pro-

prouincia est. Multa eaque dissentanea re-
ctius aguntur à multis. Itaq; & in ecclesia &
officia & personæ sunt à diuo Paulo distin-
ctæ. Quid si res vnius professionis spectes,
quæ tamē plurimis constat membris; suam
portionem suo locabimus tempori, & di-
uersis conficiemus id quod eodem non po-
terat. Alia hora docebimus in schola & ma-
gistrorum placita interpretabimur. Alia
manu administrabimus naturarum anato-
mias. Multitudo & copia non est in mora.
Satis est si quæ turpiter ad vsum humanæ
vitæ ignorantur, inuestigentur probè. Ma-
xima pars ad Theoriam cœlestem est reii-
cienda. Qui in imperfecto viuendi & po-
tētiarum manco ministerio perfectionem
exigit, is se parum æquum rerum iudicem
esse declarat. Veterum dicta explanare illis
difficile est, qui artis vsum non fecerunt
laudatum, quanquam dandum aliquid sit
iniuriæ temporum, quibus historica fides
est labefactata. Artium sunt incrementa
mirifica; varietates etiam per tempora, re-
giones & ingenia multæ. Vbi non extat
historia; non facilè te expediueris. Nam
temporum consuetudo non est in omni-
bus constans. Si itaque etiam vbi optimè
nosti artem in interpretando volumina a-
liena hallucineris, non id vndiquaque est
infame. Remedio est præsentis præcepti
secundum præsentem consuetudinem in-

*Veterum
dicta obscu-
ra.*

*Genus lo-
quendi.*

culcatio, vt si non assequaris quo illi modo
ad finem peruenerunt, saltem non ignores
quo commodè iam queat perueniri. Quod
loquendi genus attinet, vix potest fieri vt v-
nus omnium calleat linguas. Si nos decepit
interpres, vbi error valdè est fœcūdus, quid
tum postea? Non laborādum censeo in ob-
scura dictione, vbi in luce est τὸ ἀεὶσμα. O-
mnia puncta & apices literarum sollicitè dis-
quirere, superstitiosi est, & homini vetusto
omnem errandi potentiā cum magna ves-
tia detrahentis. Arrogare sibi omnium in-
uentionem nouā, ita vt veteribus vel nihil
vel parum relinquant, deliri Paracelsi est, &
huius asseclarum, quos quia stulticiē se cō-
secrarunt totos, in hoc censu relinquamus.
Damnum corporis, & valetudinis iacturam
non incurrit chymicus nisi imprudentiæ
culpa. Qui temerè periclitari volet, artis ex-
ercitium præ se non ferat. Sed & vix omnia
caueris humana. Itaq; si chymicus manum
fortè prunis adusserit, sitne illi minus confi-
lij aut adiumenti, quam barbitonfori? Qui
publicæ sanitati consulere per apparatus
medicamentorum variorum consuevit, is
ne nihil pro se cōcinnauerit? Nec is se Deo
iam capularis factus aut vitæ desperatione
addicet. Etiam in ipsa officina sacrarium est,
nec subtrahet se hominibus, qui omnem
suam operam in horum adiumentum con-
fert. Paracelsitæ damnosè operantur. His
mala

*Valetudo
chymici.*

malamens est, mala manus. Hi fucos & imposturas machinantur lucri turpis causa. Hi die nocteque cogitant, quo pacto, sicut de suo conterraneo scribit Cardanus non melior, imponant simplicioribus, & vitreas massas pro preciosis gemmis maximo diuendant precio. His remittatur vituperium. Si ingenium tibi est summum, ne dubita chymiae verae te tradere, & parachymiae subducere. Si vlla artium requirit industriam excellentem, chymia postulat; Si vlla à stupidissimo quoque potest administrari, parachymia quae est Paracelsitarum, potest. In hac enim quisque perditissimus proficit egregie, cum per se procliues in deterius mentes, facillime arripiant sceleratas machinationes. At in illa nemo proficit laudabiliter nisi qui est admirabilis solertiae. Vbi profecerit, nihil ei potest ad summam deesse laudem, ob artis valde diuinæ & à vulgo remotissimæ admirationem admirabilem. In contemptis sunt Paracelsitæ. In hos cadunt omnia vanitatum portenta; quicumque in artibus abortus est, & abominatio, is est proprium Paracelsitarum & pabulum & incrementum. Horum ceruices & caluariæ passim in crucibus patibulisque spectantur. Hi ob facinorosa metu suppliciorum publicorum veneno se perdunt ipsi. In hos sunt intortæ Iureconsultorum sententiæ. Omnia dixeris conuitia, si Para-

celfitam dixeris, utpote cuius nomen satis est ad extrema tormenta. Chymicus verus eò altius honorum assequitur fastigium, & in throno gloriæ ponitur eò sublimius spectandus, quo deterior & sceleratior pœna est Paracelsita. Tolluntur aliquando in altum etiam huius factionis mancipia, & lateribus principum iunguntur, sed iure morionum. Vestitu in aulis magnatum eleganti & ostro superbiunt; sed lege scortorum. Irrepunt in thronos potentum; sed quo pacto virtutum sedem occupare solent vitia. Tolluntur in sublime, sed ut lapsu grauiore ruant. Scortum Alexandri non erat honestius, quia regis temulenti animum ad inflammandam regum orientis aulam incitabat, & censura sua sapientissimorum premebat calculos. Cōspicere adultores perniciosissimos, & stultissimum quemq; inter stipatores regios consiliariosq; coguntur sapientes, sed eorum mores non approbant. Ut vita studiumq; talium ad pompam & fucos comparatum est; ita nec honor solidus est, nec splendor syncerus. Veri chymici gloria non amat aularum magnificentiam, sed præstantissimorum coronas philosophorum; & fructus huius pullulat etiã post obitum, cum honorificentissimâ posterorũ sententiã eius perpetuo floret memoria. Paracelsici aut cum vita perdunt gloriam, aut ante finem de culmine deturban-

tur, aut eam merentur posteritatis memoriam quam sceleratissimus quisq; Ipse certè Paracelsus etiam adhuc viuus audiit ab Imperatore Maximiliano impostor nefarius, & fuga se propter homicidia ex Bohemia surripere coactus fuit. Assecla eius Dorneiserus etiam à sceleratiore crimine non abstinuit nō tantum transfuga periurus factus, sed & religionis, quam antè professus voce scriptoq; fuerat desertor ignominiosus. Hem tibi Paracelsistas. Verorum chymicorum fama optima nunquā intermoritur. Sed auriperde vocantur chymici, qui & suā substantiam & aliorum in fauillam vertunt. Qua nota rectius describeris Paracelsitam? Euolue mundi historias, & præsertim Germanorum principum excute argiua; vix numerare poteris preciosissimorū thesaurorū pondera, quæ à Paracelsitis nefariè sunt interuersa. Scribit Arnoldus summus chymicus, ipsam artē non esse sumtuosam: in ipso aurificio experimentum cōpleri posse auxilio quinquaginta nummorum aureorum: subesse verò lucrū honestum tantum, vt nō opus habeas aliorum scrutari & exhaurire loculos. Quin ergo tandē sapere incipiunt magnates & nummis suis à Paracelsitarū insidiis cauere? Hoc persuasum est mihi certissimum ignorantie argumētum & imposturarum signū esse multi auri & sumtuum grandium postulationem. Itaq; de Paracel-

*Chymiano
sumtuosa.*

fitis id totum intellige, quod de chymico-
 rum pernicioso conatu miseriaque dictum
 erat. Quod ad medicinā spectat, inficias ire
 nemo potest, etiā verum chymicum ad eam
 cōferre plurimum emolumentum. Et si medi-
 cus simul est chymicus, ornamentum eius
 eo est illustrius, quia cum inuento præclaro
 optimè vsurpandi cōiungit rationem. Non
 tamē vulgaria parat chymicus verus. Nobi-
 lissima sunt eius artificia, & ob id virtute
 præstantissima. Quo longius fugiunt impe-
 ritorum ciniflonū turbam. Nam quo præ-
 stabilius quid est & efficacius, eò maiorem
 in vsu requirit sapientiam, neq; quicquam
 potest ferre temeritatis. O insanū Paracelsi-
 tarū & infelix genus. Agnoscere quodāmo-
 do potuit chymicas essentias cœlestē sortiri
 præstantiam, & virtutē cœli æmulari. At vi-
 dere non potuit, quā nihil in cœlo sit teme-
 ritatis, quā nihil fortunæ; vnde consequens
 est nec in essentiis chymicis tale quid inue-
 niri debere. At illa fex in diē & operata est,
 & medicata, non sollicita de vilo boni circū-
 spectiq; vsu signo. Sed cū medicinæ iuuādē
 esse chymian dico, ne putes tam seruilē esse
 artem, vt nihil habeat dominij nec quicquā
 splendoris proprij & magnificentię. Si ser-
 uitium & ministerium contemptam redde-
 ret scientiam, cū omnes sibi mutuo ser-
 uiant, quēnam aliqua dignitate & honore
 frui posset? Non semper nec tantum mi-
 nistrat

*Nobiles me-
 dicina non
 sunt vsus
 plebes.*

*Chymia
 Domina per
 se est, & fa-
 mulatur
 medicina
 ex occidēte.*

nistrat chymicus. Sed caput exerit tam altè, quàm vlla philosophicarum contemplationum exeruit vnquam. Ipsa in sua perfectione acquiescit primùm, & cum eius opera inseruiant aliis, primus tamen finis & proprius seruitium non est, sed beata quædam *αὐτάρχεια*. Hoc principaliter spectat chymia, vt naturæ arcana contempletur in intimo eius recessu. Si physicæ contemplationi potes donare istud absolutio- nis genus, vt contenta sit seipsa, nec deside- ret quid amplius, postquam naturam aptè considerauit; quid hæsites in chymia? Si me interrogas, audacter tibi intrepideq; confi- tear me multa naturæ opera resoluisse tan- tum cognitionis illius mirabilis causa, vt quid in rebus esset potentiarum passionū- que scirem. In nulla physicæ parte tantum credo oblectamenti esse ~~quantum in so- la chymia.~~ Agnouit id & Zvingerus soler- ~~tissimus ille investigator admiratorque di- uinitatis in natura.~~ Disputant multi de va- cuo, de infinito, de motu, de æternita- te mundi & reliquis. Vbi anxie admodum singula euoluerunt, nihil amplius in singu- laritate rerum profecerunt, quàm for- tè mediocriter eruditus. Chymicus sympa- thias & antipathias, causas, effectaque & reliqua in natura singulari habet explora- ta, & sic non scit indeterminatè & vagè, sed terminatè certoque: Et multa solerter

*quantum in
sola chymia
m. Zvinger
m.*

*Chymici
prestantior
notitia quæ
acroata-
rum.*

inuenit, quæ maximos olim latuerunt phy-
 sicos. Possem tibi hoc ipsum copiosis decla-
 rare exēplis, & iucundissimâ chymicarum
 mistionum voluptate animum demulcere
 tuum, nisi prolixitas foret metuenda iusto
 maior. Si itaque antehac putasti chymiam
 præter ancillam medicinæ, nihil esse augu-
 stius; corrige sententiam, & dignissima-
 rum artium vnam hanc esse iudica. In Para-
 celsistarum verò $\psi\delta\delta\delta\delta\delta\delta\delta\delta\delta\delta$ nihil inuenies
 tale. Non enim finis eius est liberalis & iu-
 cunda rerum noticia; sed lucrum turpe, au-
 ri captatio; & vesana ostentatio. Hæc vbi nō
 licet assequi, nihili æstimant suum studium.
 Vt autem assequantur quibus non vtun-
 tur imposturis? Quæ non vanitate? Quæ af-
 feruntur de execrandis chymicorum medi-
 cationibus, ea à veris omnino exulāt. Chy-
 micus per se medicum non agit. Si sanat;
 medicus simul est, & aliis agit principiis,
 quæ ipsa ars præscribit, repetita ex Hippo-
 cratica & Galenica diligentia quæ ex mun-
 di historiis experimenta collegit, & euiden-
 tissimarum rationum iudicio stabilita de-
 scripsit axiomata. Secundum hæc qui ope-
 ratur & chymica adbibet, eum errare, &
 perperam sanare non contingit. Paracelsi-
 tæ dum omnia veterum placita aspernātur,
 & nouā medendi methodum suæ stulticiæ
 congruentē confingunt, non mirum est si
 atrocibus ægrotantium passionibus quæ sint
 execran-

*Paracelsia
 sordities.*

*Medicatio-
 nes chymi-
 corum.*

execrandi, contestentur. Stibii essentia rectè parata à chymico & à medico ex artis præscripto vsurpata, vires exhibet non pœnitendas, & cum magna ægrotorum salute coniunctas. Paracelsici nebulones non tantum temerè & cæco impetu preparando, sed & ineptè nefarieque porrigendo eam penè reddiderunt infamem. Ita actum ab illis est cum aliis à Deo cum magno mortalium adiumento in natura exhibitis. Caruit & carere potest medicina chymico apparatu quod artis essentiam attinet. Sunt enim artes inter se distinctæ. Sed melioris vsus gratia non potest sine hac esse illa tam perfecta. Itaque & veteres necessitate ducti particulas chymicæ agnouerunt, receperuntq; multas, & recentes verecundè eam totam constitutam iam & exornatam amplificatamque exorauerunt, vt licet sua niteretur perfectione, essetque vna ex theoreticis præstantissimis, ratione finis sui præstantissimi, tamen haud grauatè veluti de suo iure decesserit, & quantum ipsa habet dignitatis, medicinæ intulerit, cui etiam adheret tam fidè, tamq; amicè, vt, quanquam interdum solitaria sit, secedatq; in contemplationis suæ Theatrum, tamen subinde ad complexum medicinæ redire gestiat. Sciunt enim artifices chymici non tam prodesse societati humanæ solitariam speculationem, quàm cum ea coniunctam praxin vsumq;

Stibium.

*Medicinas
ad vsum
chymicum
desiderat.*

*Paracelsi-
tarum nul-
lus paracel-
sum est imi-
tator auri-
ficio.*

*Chymica
Venena*

salutarem, & nullam artem diuinam excel-
lentemque esse, quæ non actionem Theo-
riæ habeat cõsequentem. Paracelsitæ idem
sibi proponunt; sed non necessitate illa iu-
uandi homines, aut naturali quadam con-
spiratione. Detrahe lucellum ex impostu-
ra querendum, ne cassæ quidem nucis æsti-
mabunt chymian. Princeps eorum gratis
dicitur sanasse, gratuitamque condixisse
operam ægrotis; sed eius felicior fuit cru-
mena ex chrysopeia coniuncta. Assecla-
rum quis monarcham imitatur suum? In
conuenticulis agyrtarum, inque nundinis
circumuagantes cum pixidibus & ampul-
lis videas plerosque, nec tanti exponentes,
quantum iustitia requirebat, suam mer-
cem, sed inestimabili intollerabiliq; penè
precio, cum tamen illud ipsum quod tanti
vendunt vix constet ipsis teruncio. Ita sunt
excoquendæ diuitum crumene; Ita paupe-
ribus sanguis exigendus, vt nobilis fias &
mañeas, possisque illos cinabarini pulueris
voratores egregiè eludere & postica fanna
circumducere. Ab hac medendi ratione
merito abhorret asclepiadarum familia. Hanc
chymix deprauationem nullus non dete-
statur honestus probusq;. De veneno quod
producitur tanti non est vt chymia sit fri-
gienda. Non illa quicquam porrigit, sed &
facit, proponit, viresque eorum diligenter
explicat, quo pacto & herbarum collecto-
res.

res. Si venenum est quod præparatum est; fugiet id medicus, aut ita adhibebit; quo pacto compertum in arte est de opio & similibus. Qui malorum bonum usum ignorat; is medicinæ professione abstineat. Sæpè venenum non sua natura est, sed usu imprudente, aut nefario, quod paracelsitis admodum est familiare. Vtere rectè periteque, nihil erit quod conqueraris. Laudat chymiam non vituperat, qui ei tribuit remotionem potentia in præsens nocituræ. Hoc sæpè querunt medici exquisitis misturis & attemperatione, & vix inveniunt. Non dantur medicinæ vt corpori inhæreant perpetuo. Si tandiù quiescit potentia nocens donec vis salutaris suo functa est officio, salua res est. Paracelsitæ suo apparatu falsario non verè remouantur læsiones, sed impostorio inducunt colore, quo facile euicto euanescenteque perniciës grassatur impunè? Si gustum non lædit, si non offendit nares, si non violat teneritatem oculorum, satis illis est. Interim in recessu longè grauius latet malum. Et qui scire possunt quatenus occultata fuerit potentia, cum non sint peritiores naturæ operumque verorum, quam asinus lyrae? Sapientem æstimatorem & peritum requirit chymia. His dictis tolletur & ille de philosophia nodus. Omnino enim vera chymia pars
 physica

*Paracelsita
 tantummodo consu-
 lunt exter-
 nis sensibus.*

*Opera Vera
chymia do-
cumenta in
natura ha-
bent.*

physicæ contemplationis est, quæ postea cum sacra conspirat medicina, sicut alia multæ. Paracelsica professio tunc philosophica erit, cum scorta virgines honestæ & sophismata ipsa veritas indubia. Demonstrabo aliquando si me Dominus adiuuerit, quam omnes operationes veræ chymicæ sint ipsius naturæ documenta. Qui naturam tam in vago quam singularitate contemplatur, chymicus quodammodo esse à re ipsa cogitur. Falsæ & adulterinæ chymicæ principia ignorarunt philosophi; veræ nescire non potuerunt. Dandum tamen aliquid temporibus est. Nihil enim simul inceptum est perfectumque. Satis est si vestigia in illorum monumentis extent, & generalium præceptorum complexu vniuersa scientia sit comprehensa. Nemo sustineat adulteria paracelsica profiteri palam, nisi agyrta temerarius. At sanæ chymicæ præcepta non exulant ab academiis, quanquam non vbiuis pari cum splendore doceantur. Vocabulorum nouitates non amat verus chymicus. Paracelsita nihil tam venatur. Latitare enim perplexitate vocum, ut Dæmon delphicus, quàm optimè potest eius vafricies. Non tamen vsque adeo absurda videri debent, quæ ab Arabibus, Ægyptiis aliisque sumpta iam frequente vsu sunt emollita. Loquetur artifex latinus vbi potest latinius. Non tamen omnia mutare a-

sit.

*Non uoca-
bula.*

fit. Nam eiusmodi mutatio res obscurat. De primis chymix autoribus, per quos illud bonum Deus hominibus concessit, multa sunt in coniecturis quam pii, morati, bonive fuerint. Si Hermes est inuentor is cuius scripta quædam & dogmata cum Zoroastri decretis etiamnum hodie circumferuntur, apparet non fuisse illi ingenium abiectum, nec diuinarum rerum expers. Et consentaneum est ex doctrina Abrahamæ aliquid sibi rapuisse Ægyptũ, viuo adhuc Hermete. Sed cum magnæ virtutes in hominibus, magnis sæpè vitiis sint contaminatæ; crimina in deliciis habere eaq; sectari, non est nisi paracelsi. Si Hermes se vocavit satis arroganter trismegistum, & pro Deo gessit, sicut aliquando Simon magus; Paracelsus id egregie est imitatus, vt qui nescio quam monarchiam sibi rapere non est reueritus. Istum præceptorem nostris temporibus ad viuum exprimunt discipuli. Nam & Assyluanus quatuor facultatum scientiam publicis literis, & trismegisti titulum proponere, & de se proclamare non erubuit. Et quoniam Paracelsita est, qui non simul in Theologia & iurisprudencia dominari contendat? Nulli debetur id conuitium præter Paracelsitarum stolidissimam cohortem. Hæc si non parturiisset vefaniæ abyssus, non conflictaremur cum humani generis portentis. Quæ veteres laudabiliter excogitarunt in

*Hermes qui
aliis vetu-
stior aliis re-
centior est.*

*Paracelsi-
tarum ar-
rogantia.*

*Am&Gal-
dus stolidè
superbus.*

auxi-

Deus benefacit etiam per malos.

Locutio non est spernenda, etiam si per asinum olim sonnerit.

auxiliū vitæ nostræ, tanquā autore Deo per illos data, agnoscimus, & admiramur. Non enim laret Dei bonitas in artibus etiam per hos manifestata, qui alioquin non sat correctè de diuinis senserunt, & in gentilitate nati idolomania ethnica fuerunt inquinati. Sed inde nil maculæ trahit τὰ καλὸν, quem admodum nec Spiritus sanctus polluitur, cum per Saulē abiectum, & Pileamum concionatur. Itaque probro est hoc illis qui cum bono malum simul ab ethnicis in se transferunt. Qui relicta prauitate artem sequuntur vtilem laudatamque, his nihil accedit ignominia. Hac se laude vera effert chymia. E vitiis eluctata illa est, seque perniciosissimorum errorum stipatu liberavit. Quo non illi gratulemur plausu? Quem non conferamus triumphum? Laurea pariter imperatoribus & currui triumphali coronati sunt olim poëtæ. Laurum veræ chymia debemus, quæ victis paracelsitarum flagitiis in throno suo resplendet purâ trabeâ. Hęc ideo in sublime se effert, vt se suaque opera luci exponat, nullique inuideat arcanorum suorum notitiam, modo legitime initiatus per artium inferiorum subsellia accedat, animoque honesto & liberali sine pigritia oscitantiaque strenuè operetur, & quantum potest ad Dei gloriam humanamque salutem inde confectat. Fuga lucis operum improborum est,

qualia

qualia potissimū sunt paracelsitarum. Hoc tibi sanctè affirmare possum, mihi multa eiusmodi nomine immensi precii & summorum arcanorum commendata fuisse: sed quæ spectata iudicataque nihil aut parum habuerunt synceri. Fabulas anicularum, & tenebrosorum hominum fumos somniaque maximi aestimare, paracelsitarum est proprium. Incredible est quantum sibi placeant arrogantque vitiosæ nuncis analysi. Hoc secretum secretorum est, hoc arcanum arcanorū; hoc magisterium; hic tripes arcanorum. Cum de illo dicendum est, verba sat ponderosa & magnifica deficiunt. Ipsum eternitatis mysterium quo pacto à Spiritu sancto est pronunciatum non assequitur, ipsis iudiciis, maiestatem putoris paracelsici. Hi sunt viui horum scelerum colores. Deprehendis facile de quibus ad te superius scripserim. Omne robur conuerte in paracelsica deliria. Summis viribus ista oppugna. Veram autem chymiam asserere, & à nefariorum hominum inquinamentis libera quantum potes. Vera quædam scripsit etiam Paracelsus; sed non de suo. Operam da ut stercore paracelsico abiterso suis autoribus suoque nitore restituantur præcepta laudata bonaque,

Ita sine gloria non obibis.

Vale.

EPIST.

*Paracelsica
sterquilinia
immēsi pre-
cii & my-
sterii.*

EPIST. III. DE DIFFICVL-

TATIBVS QVIBVSDAM IN
vsu etiam verę chymię.

AD COSMAN PEGANDRVM

Virum eruditum & Medicinę

Doctorem.

QVOD ipsa per se chymia ob præstan-
tiam suam, & emolumenta præsidiaq;
quæ humanæ confert salutis, amplissimis
digna sit, & celebranda semper præconiis;
facilè tibi mecum conuenire video. Cum
verò ad disciplinam vsumque eius peruen-
tum est, & de possessoribus exercitii quæri-
tur, non parua se obiicit difficultas. Verifi-
mile est res chymicas in se tam planas per-
spicuasque esse, vt nihil possit deesse etiam
ad mediocrem captum. In expositione ve-
rò & traditione autorum salebræ & obscu-
ritates se offerunt crebræ, adeo vt non rarò
subsistere hæsitareque in operando cogā-
ris. Ego verò, mi Cosma, hoc ipsum nec arti-
tribuo, nec artis autoribus. Scripserunt hi
qua fide & sanctitate potuerunt idiomate
suo. Hoc tibi sedulo est aduertendum. Si
sermonem artificum non intelligis; non-
dum fecisti tyrocinium, aut planè oscitan-
ter sineque fructu inter illos es versatus.
Non est ignotum tum aliis, tum hoc quoq;
sine determinari artes, vt vnaquæque suis
sua

*Artificum
sermo discē-
dus.*

*Lex Hipp.
Res sacre
sacris homi-
nib. demon-
strantur.*

*Profanis id
fas non est,
priusquam
scientie or-
gis inueni-
tur.*

sua enunciet verbis. Hæc si intelligas, dimidium operæ est. Nam incredibili compendio ipsa artis proprietates per verba sua est exposita, ita ut non raro vna nota vicem suppleat magistri. Nullibi penè proprius sermo valet magis quam in artibus. Hic non fortuito natus est, sed ab experientia & operibus artificii causis prodiit. Diligentie itaque hinc adhibendum plurimum est ut benè proficias. Queruntur novitii & externi se non posse assequi dicta chymica. Si iidem futuri aut metallicam ingrederentur, putasne eos differentes artifices intellecturos, & non potius pari cum querela discessuros? Scribunt doctrinæ filiis seu discipulis suis, ut loquuntur Arabes. His est assuescendum. Non negem tamen interdum studiosè aliquid occultatum, aut peruersum fuisse à primis; idque non artis invidia, sed importunorum hominum metu. Sed huic quoque difficultati est occursum. Cōsuetudo enim legem fecit, adeo ut peritus operum chymicorum, & ordinis, facile intelligat, quorsum tēdat autor. Qui omnia sophismatis impleuerunt distorseruntque adeo ut etiā phrasas artificum repudiarint, ut paracelsus factitavit, eos merito suo odio habent omnes veritatis amatores. Nec nos primum tales improbamus. Ex commentariis veterum patet, suis temporibus non defuisse & depravatores artis, & ho-

rum oppugnatores. Notandum insuper & hoc est, quod multa non possint scribi dicive, sicut nec Cicero omnia in oratore potuit verbis tradere, nec Quintilianus. Huic defectui succurrere debet *αὐτοψία*, & manuum admotio. Artifex nemo euadit sine artis usu. Experimentum itaque chymico futuro est, & laborandum. Multa admonet usus, quæ in præceptis occultabantur. Sed hoc si tentes, mox aliud occurrit impedimentum. Patrimonia enim dicunt prius absumi amplissima, quam peritus quis euadat; nec disci posse sine nummorum iactura. Ego vero non sumptuosam artem puto nisi illis qui aliàs soliti sunt opes profundere, aut qui perniciose subito ditescendi cupiditate ad artem aduolare consueuerunt. Requiritur aliquæ impensæ. Vix enim ita instructus est quispiam, ut gratis suppetant instrumenta materiæque. Sed si illæ non ex liberalitate opulentorum patronorum præsto sunt, in tenui faciat experimenta tyro. Hic tanti iactura non est, si non respondet euentus. Quod si atri amore ad Cræsi opes festines; memineris te auspicia debita non facere. Itaque temeritati acceptum ferendum damnum est, non arti, quæ te non à transmutatoria inchoare iubebat, sed ab operibus facilibus. Verum enim uero hoc quoque ubi exuperatum est iugum; mox se infert aliud. Indignum

*Sumptus
chymici.*

*Chymia non
inchoanda
à chryso-
peia.*

gnam esse chymian veram quoque homi- *Chymia in*
 ne liberali iudicāt, quia nō nisi à muliercu- *manibus*
 lis & seplasiariis exerceri conspiciatur. Hoc *Secularum.*
 enim hominum genus plurimum operæ in
 eam impendit; aquas destillat, succos extra-
 hit & reliqua peragit eo cum supercilio &
 iactantia, vt nulli medico aut philosopho
 tantum artis tribuatur quantum vetulis. Hæ
 quod proferunt, id eximium est solum, id
 bonum, id efficax & maximoperè excel-
 lens. Medicus cum sua pyxide posteriores
 tenet. Hunc contemnunt ridentque astan-
 tes, illas commendant. Hic stupidus est in-
 sipidusque; illæ industriæ & sapientes. Est *De artibus*
 ille quidem seculorum mos deprauatus, vt *statuunt in-*
 de artibus non iudicent nisi inertes. Itaque *ertes.*
 quod his placet, id præcellit. Sed philoso-
 phi non ideo suam deserant stationem. Si
 paucos habent astipulatores, satius id est, si
 sunt sapientes. Qui à multitudine imperita
 pendet, is vel nullum habet. Quid enim cæ-
 cus de pictura? vt colorum iudex non po-
 test esse Thamyras, etiamsi mille calculos
 afferret, & innumeros sibi adiunxisset cæ-
 cos; ita nec sapientum operum multitudo
 desipiens. Illæ vetulæ nonnunquam ad in-
 signes artifices referunt sua. Id potest alicui
 esse solatio. Sed potius contemnenda sunt
 ista quam odio prosequenda, quod qui non
 potest, eum sæpè necesse est cum larvis te-
 merè luctari. Non autē desunt etiā artifices

celebres nobilesq; . Multæ res publicæ so-
 lertes alunt, quod te latere non potest, qui
 vicinam Angliam, Daniamque pene habes
 in prospectu. Medicos autem plurimos aut
 leuiter degustare, aut negligere chymian,
 seplasiæque relinquere, partim non sine
 vitio est, partim excusatione nõ vacat. Non
 est medicinę propria professio chymia. Phi-
 losophorum naturalium est. Qui itaque
 tantum occupantur ægrotantium calami-
 tatibus, vt physicis contemplationibus o-
 peribusque singularibus operam & tem-
 pus impendere nequeant; illis, modo non
 superbe & contumaciter eam explodant,
 & disciplinæ annis tantum didicerint, vt
 pharmacopœum instruere & de operibus
 iudicare queant, omissionem condonem.
 Qui verò cum otio in academiis docēt; eos
 crimine neglectæ naturæ non liberem.
 Physici enim illi non contemplatione &
 doctrina duntaxat esse debent, sed & exer-
 citio. Solent autem artifices periti non pen-
 dēre à seplasia tanquam Domina; sed ea mi-
 nistrante vti. Itaque quemadmodum *αἰ-
 τεργοί* non ipsi laborant, sed aliis laborandi
 rationem ex sua experientia præscribunt:
 ita excellentes physici & medici agunt. Si
 quos aliqua infelicitas à chymica disciplina
 olim abstinuit, qui nihilominus eius ope-
 ribus delectantur, consueuerunt ab aliis
 artificibus quorum fides spectata est, & ex-
 perien-

perientia comprobata, quo ad medendum
 vtantur accipere. Quanquam ergo sunt
 malitiosi chymia vituperatores etiam in-
 ter philosophos & medicos, cum nulla sci-
 entia ferme sit, quin vlceribus quibusdam
 interdum deformatur; non tamen planè
 defunt eius admiratores, celebratoresque,
 qualis superiori memoria fuit Crato, Ge-
 snerus, Zuingerus cum multis aliis. Prin-
 cipibus quorum cura & sumptibus acade-
 mia nutriuntur, etiam de chymia promo-
 uenda illustrandaque erat dispiciendum,
 elocato stipendio chymico. Sed omnia in
 peius ruunt. Si veterum instituto non exi-
 sterent academiae, nescio an hodie exori-
 rentur, cum & illae indies magis magisque
 deserantur, & à liberalitate in seruilem
 quandam redigantur angustiam, vt videa-
 tur professio academica quorundam nihil
 esse aliud quam splendida miseria. Est &
 illud in remoris disciplinae chymicae, quod
 ad finem artis peruenire nemo posse videa-
 tur. Nam veteres praestantissima eius parte,
 nempe transmutatoria nihil videntur ha-
 buisse notius exploratiusque. Vnde & tot
 commentaria ad posteros transmiserunt,
 quae ne intelligant quidem hodierni philo-
 sophi, nedum opere assequi queant. Quis
 est qui se profiteatur *χυμοποιον* talem, qua-
 les fuerunt illi, nisi mendacissimi imposto-
 res? sed & in aliis chymicè apparandis non

rardò frustrari contingit ; vt credant multi præter exiguam particulam vix quicquam esse in chymia certí, aut saltem promittere sibi posse cultorem. Hunc nodum facile soluit singularum partium excellentia. Diuinæ artes & nobiles vix omni sua parte in hac vita absoluuntur. Hinc illud vulgare, quod artium ideæ sint assecutu impossibiles, cum nemo inueniat talem sapientem, qualem postularunt stoici ; nemo talem oratorem, qualem descripsit Cicero. Verum nos oportet illas Ideas nobis tanquam scopos proponere, summisque eò collimare virib. Si non assequimur exactè: opera danda est, ne nimium aberremus. Itaque & in chymia si vltima absolutio omnium partiũ non obtinetur; non tamẽ pigeat aliquò processisse, & id fecisse, quod tũ erudiat nos de diuina potentia, tum ad communem salutem aliquid afferat emolumentum. Aurum ex hydrargyro non est à natura tantopere remotum quin possit fieri, si eam ingeniosè tractet artifex. Verum industriæ tantæ est, vt hebeti ingenio & tardo qui est, non sit ad eam rem idoneus. Qui veteres declaret, fortassis aliquando Deo dante erit. Non tamen manca est vita nostra, etiamsi illa ars non extet vulgò, consentaneum est Deum ideo à conspectu multitudinis eam arcere, quia cupiditatum improbarum nullus penè est finis, quanquam & vilescant vulgata,

sicut

*Ars auri
faciendi.*

sicut olim argento euenit tēpore Salomonis, & auro apud Indos antequā experirentur Hispanorū Gallorumq; auiditatem. Væ illi magistro, qui officinā auri faciendi aperuerit. Itaq; sapientes qui callent artem, sibi tacendū putāt, & cōsortia procerum vitandum, vt præclarè monuit ex veteribus quidam. Paracelsus ex magia & consuetudine dæmoniorum aut aliunde potius nummos parare creditus est, quam ex chrysurgia. Aliās non effugisset improborum & harpyiarū vngues. Quod si professus eā aperte est, & præstitit quæ dicitur, nā inter innocentes est versatus, quorum animos nondum imbuit auri præceps appetitus. Omnino chymia etiam sine aurificio magno mortaliū bono est inuenta, nec fallit nisi imperitū & oscitantem, & si quid improuida hominū mens, perinde vt in aliis artib. omnibus cauere nequit. Chymica contemplatio naturā intus ostēdit; hæc singulare oblectamentū parit, exprimitq; nō rarò eximiā diuinæ munificentiæ & admirationē & gloriā, quo pacto veteres de lapide aurifico scripserūt, eius artificiū tantū esse, & effectū tā stupendū, vt nō possit facere artifex, quin in se reuersus religione quadam & pietate in Deū cōmoueatur. Sæpè euenit vt cū de reb. naturæ differendum est vsitato more, astans chymicus tacitè ineptas rationes redarguat, & vix sibi a risu temperare possit. Debe-

bant artem amplecti physici eò studiosius, quò rerum naturam aperit demonstratque certius. Sed plerique cum Platone errare malunt, quam cum aliis vera sentire, qua voce nescio an insipientiorem aliam vnquam protulerit sapiens ille Romanorum & philosophus & orator Tullius. Chymia vera est physica, & vera honestaque veterum magia, quanquam hanc quoque vocem corrupit omnis mali autor cacodæmon, pro naturali magia inueniendo sceleratam aliam & Diabolicam. Sed non es detinendus pluribus. Vale.

EPIST. IIII. DE MAGNIFICIS CHYMICORVM PROMISSIS IN NUTRITIONE & MEDICINA.

*AD MODESTVM ET ERVDITVM
iuuenem Thobiam VVindium Augustanum phil. & med. Candidatum.*

MEMINI, Thobia, cum in Salana versareris quantum studii operæq; cum cõmilitonibus tuis iam partim summa cum laude medicinæ Doctoribus, partim eodẽ aspirantibus, in Asclepiadeo priuato in cognitione rerum medicarum posueris. Non enim simplicium tantum historias vultusque natiuos ibi loci vbi eorum copiosus est prouentus, vnà cum virtutibus indagare sedulò es conatus, sed & in abdita medicinæ,
tanquam

tanquam in ditissimam intimæ cognitionis
 mineram, te immergere, & de secunda ad-
 uersaque hominum valetudine defenden-
 da reparandaque quidem illa, hac autem
 profliganda ἐπιστημονικῶς disquirere non in-
 termisisti. Nec te abiecisse post meum ex
 illo lyceo discessum istam curam, sed tum
 ibi, tum in aliis, quas adiisti, academiis ar-
 dentius in eam incubuisse, literis amico-
 rum mihi est relatum. Non dubito quin
 breui ad finem laborum sis peruenturus, &
 cum magna Dei, patriæ, parentumq; & tua
 gloria, lauream, præmium virtutis, & pro-
 fectus laudati argumentum præclarum, cō-
 secuturus. Ego verò tibi & reficadæm con-
 uersationis pristinæ memoriam putavi, &
 amicitie etiam in posterum colendæ excitā-
 dum desiderium, idque epistola chymica.
 Cum enim notitiâ simplicium in natura a-
 liquando studueris excellere; consentaneū
 est te nec ab ea abhorrere quā ars promit-
 tit, præsertim tam ambitiosis præconiis, vt
 non tantum allici vehementer animus cu-
 pidus soleat, sed & vel in vno, tanquam ne-
 ctareo melle delibutus, aut suauissimi nect-
 arum Platoniarū harmonia demulctis pos-
 sit acquiescere. Nihil ferè est quod chymi-

Μίμνους
 magnilo-
 quiorum.

D s instar

instar panacearum ad omne genus affectionum morborumq; incredibiliter sufficientes, & ad vsum tam commodæ delicatæque vt nihil vtilius, nihil tenerius, facilius, dexterius, quemadmodum illa μεγάλα plurimorum sonant. De horum veritate nos quærere fas est. Nam & ipsi gaudemus professione chymica, & non minus post Deum amicosque in illis solatij quærimus quam alij. Ingeniosissimis vsus præceptoribus proculdubio præclarum eruditionis congeffisti thesaurum. Quid ergo iudicij de illa magnificentia profers? Estne chymia tanti, vt ab ea expectare liceat tot panaceas, quot absoluit operas? Et hæ ipsæ suntne tam commodæ vt in vsu suo, qui fingitur omnium mollissimus, hominis vitam vsque ad à Deo decretum terminum sine vlllo languore possint producere? Si asseris, næ diuinitatem quandam medicinæ ex chymia tam nobili scientia ascribis. Sed multa sunt quæ iudicium in diuersa trahunt. Primum videntur mihi illi laudatores non satis expedire rationem termini quem à Deo præscriptum dicunt, & ad quem curando se peruenire posse credunt. Generalis vnus est à Deo in vniuersum humanæ vitæ præstitutus, & à Mose ad annum ætatis octogesimum perductus. Hunc designare non possunt. Certum enim est paucissimos eum viuendo as-

*Termini
Sila.*

2

do assequi, qui que assequuti sunt, potius sine medicina attigisse, ne dicam sine chymia. Deinde tantum potest promittere chymicus, quantum est in natura generatrice prima, & vitæ administratrice. At vitio gignuntur multi adeo ut ne quidem, si à primo vitæ ingressu statim astes, & chymicis pascas medicis que hominem, producere ad istud ætatis eum queas, nedum posteris temporibus accedens. Si supponunt absolutam sanitatem: ludunt nasoq; suspendunt credulos potius, quam verè docent. Quotus enim quisq; est, qui ita nascatur? Sed & dem tibi istud. Nutrire chymicis essentiis, & iisdem constitucere tam genituræ corpus deberent, quam genitorum. Ex quibus constamus, iisdem nutrimur: & nutrimentum in substantiam cedit. Quod creatum est ex materia in corruptionem prona; respuet nutrimentum ex chymicis incorruptibilibus. Quod ex his satum est; non aletur sanguine, non olere, non carne. Si postquam editus in lucem est infans, mutare corpus eius in proprietatem essentialium chymicarum velis, alteratione id non perficies. Nam genitum erat secundum substantiam. Mutabis igitur materiam. Sed tunc totam vitæ rationem destrues, quia naturam corrumpes. Arguit & experientia huius promissi vanitatem. Si infantem destillatis chymicis

alere

alere aggrediare, non sustinebit nec quantū
 nec quale. Deest item exemplum huius cu-
 stodię. Sed misce chymica aliis. Non dico te
 actum acturum, polluenda id quod studio-
 sissime depuraueris, sed & operam lusurum
 inquam. Appetitu enim suo ad consueta fe-
 retur natura; inconsueta in tam tenero cor-
 pusculo negliget, aut grauius inde patietur.
 Non addo prædicare chymicos nescio quā
 simplicitatem suorum. Corpus verò non
 nutritur simplici. Quo pacto verò iniurias
 cauebunt externas? Sintne infantes etiam
 in essentiis lauandi? Nihilne gignent super-
 fluitatum? Si tam pertinaces sunt essentię
 vt non possint corrumpi facile; natura au-
 tem mutat corrumpitque cibos, & ex dissi-
 milibus facit similes; ea verò in teneris val-
 de est tenera, nec potest concoquere satis
 panem & similia paulo robustiora, quomo-
 do vincet essentias? Sed stultum forte est ad
 stulta multum sermonis afferre. Videntur
 illi præcones non hunc terminum generi-
 eum designare, sed cuiusque proprium, ad
 quem peruenire posset natura singularis, si
 nullam experiretur foris violentiam. Sed
 hic omnis vitę terminus à Deo præuisus cõ-
 stitutusque est. Fixit enim hunc Deus non
 sine præcognitione in nobis futurę vitę, &
 permisit hominem mori, quanquam ipse
 causam mortis nec præbeat nec probet
 semper. Ludunt ergo iterum nos præten-
 dendo

dendo fata, quādoquidem vel infanti suum tempus fatale est, siue id à violēta foris causa sit, siue connata. Potestne autem aliquid certi in promisso esse, vbi nihil nec demonstrationis certæ, nec exemplorum est? Quē hominem sua arte se perduxisse ad fatalem terminum possunt iure gloriari? Ad eum omnis mors desinit; at causam in chymica potione fuisse cum salute, & non potius suspicione dati veneni, quī demonstrabunt? Sed aliud tibi argumentorum profero genus. Quod axiomata medicinæ promittere nō queunt, id à singulari materia, siue chymica, siue alia, modo naturæ vini spectes, præstari non potest. E singularitate enim processit vniuersalitas per experientiam. In his, quorum morbo natura est victa, nescit salutem medicina; nec in his quibus ab ortu in radice vitium est; quin in epidemicis occultis diuinus ille senex Hippocrates τὸ θεῖον potius implorat quàm medendi methodum. Legisti opinor quæ nobilis ille Dudithius ad Raphanum medicū scripsit. Serio ille ioco affirmat nihil valere medicinā Therapeuticam in morbis, quos omnes ait sua natura desinere in vitam vel mortē: Quin multos curari tunc citius & rectius cum omnis de medicina spes abiecta est. Nec fallit interdum experientia. Sponte enim conualescunt multi, qui se à medicinis factos infirmiores testatur. Quidam se mo-

*Chymici
falsi prædicant id cuius nullum habent exemplum.*

Hip. de arte.

l. praneticum.

Petrus in epistola ad

Artaxerxen.

ritu-

rituros potius quàm pharmaco vsuros indicant. Ambrosius Paræus ferè eo nomine *De ἐπιδοσι* nostram infamem reddidit, dum aut nihil aut parum eam præstare scripsit. Astipulantur his Theologi, ex quorum axiomatis & hoc est, quod Deus longitudo dierum cuiusq; ; quod sortes cuiusq; in manu eius; illo reprehêdit regem qui medicos præ Domino consuluerat. Filius Dei potète verbo curauit, non medicinâ, testatus nempe ipso opere quam parû sit in hac præsidij. Aliqui ex præuisione Dei argutant, sibi necessario ex præuidentia Dei aut viuendû aut moriêdum. Vtrumq; fore vel citra medicinam, cum quæ Deus præuidit, sint immutabilia. Si quis ergo ex potione conualescit, is Dei prouidètia cõualuit frustra datâ medicinâ. Nonnulli ab ipsa natura petût opinionis suę firmamentû. Hanc mederi ipse asserit Hippocrates. Quid ergo opus est medico? Illa conseruatur similibus, non contrariis. Hęc tractat medicina. Inutilis ergo. Plato cum veteribus vitę fatales præfecit Deas, quas Parcas vocarût. His nõ medicinæ vitæ assignarût regimen. Si itaq; vniuersa medicina ignorat medicationes veras, chymia parû afferet adiumenti, vt quæ nõ præcepta condit, sed materiã saltem medicamentariã porrigit. Si parû præsidij vel in minimis habet, quorsum ergo illa grandia? Nõ reuocabitur, qui in limine mortis est per chymicû succum,

succum, cuius leuiorē affectionē is non poterat tollere. Nō perducet ad longiorē vitæ terminū, cui iam pręuisa pręstitutaq; à Deo immutabiliter mors est. Quin ergo cōtēnimus chymian? Quin explodimus? Temerariū omne studiū est, quod in re non cōmodatura ponitur. Speculationes otiosorū hominū sunt pabula. Animus illis tanquā illecebris oblectatur. At medicina diuiniorē opē pollicetur. Hęc & similia aduersus chymix finē dici possunt solentq;. Sed nō proferenda tantū sunt. Iudicāda res est. Si igitur ex me q̄ras, num planē nihil dē chymicis p̄missionibus in medicādo, negem. Nā si non assequit̄ chymia ista magnifica *καθόλου*; multū tamē pręstat, idq; interdū non sine miraculo, pręsertim vbi tēpestiuē & industriē à solerte medico adhibentur eius opera. Optimā rerum virtutē habent, eamq; arte ex remotiore tardioreq; potētia ad viciniorem, seu ex intimo abditoq; in propatulū productam, & longē maiore donatam ad agēdum procliuitate quam prius. Medicus rectē adhibens agentia patientibus diuinarū operationū per Dei gratiā admiratione non carebit. Obiectis superioribus occurrere penē est cuiusuis. Explodo ipse quoq; ambitiosas illas laudes & fatua p̄missa parachymicorū. Definitū semel est ob peccatum morbos & mortem tandem nos sustinere debere: & in Dei manu sunt occasiones. Is medio naturæ

Quid chymicis promissis debeat.

vsus potentiaæ suæ opera variè exercet, & vt
 mente cõualefcamus, non rarò exoriri finit
 prouocatq; corporis morbos ipse. Quis
 medicorũ siltam impiè confidens, vt ausit
 promittere omnibus stabilẽ ab initio vsque
 ad finẽ vitæ sanitatem? Naturæ ductum se-
 quimur. Ultra hanc medicando non assur-
 gimus, etiam in his, vbi maximè præcellere
 medici opera videtur. Naturã sustentamus
 cibis conuenientibus. Medicinam adhibe-
 mus cùm noxa imminet, aut præsto est. Et
 scimus omnem vitæ terminum fatalem ef-
 se, siue medicamento procuretur, siue aliis
 causis. Itaque nemo moritur nisi cum fato.
 Abstinemus talibus promissis. Quod si di-
 cant moriturum quempiam ante diem fa-
 talem fuisse, nisi medicina vsus cõualuisset:
 referam moriturum quidem; sed non sine
 fato. Qui terminum vitæ præuidit & præsti-
 tuit, is etiam quo medio seruandus vsq; eò
 fores præuidit. Itaque non est eleuanda vir-
 tus medicinæ Dei præuisione immutabili;
 sed potius querenda vsurpandaq; tanquam
 medium solenne, quo te vti iussit voluitq;
 ille naturæ autor. Non potes negare nutri-
 mentorum vires argumẽto, quia Deus vidit
 quandiu futurus esses superstes. Quid hesi-
 tes de medicinis? Inclusæ hæ sunt vitali or-
 dinationi, vt & cibi, non exclusæ. Itaq; ne-
 cesse est medicina vti, si necessaria est præ-
 uisio de vita seruanda per medicinam. Qua
 ratio-

*Dei præui-
 sio connexa
 cum mediis
 Vita &
 mortis.*

ratione dictum sit, prævisionem diuinam non afferre necessitatem euentibus intelligis. Est illa quidem immutabilis; quia quocumque actu rus passurusq; foresmodo, id omne in diphthera manuq; Dei est ab antiquo descriptum & indelebile. Sed interim effectus causa non est præuisio, verum alia sub præuisione cõtenta: quo pacto & Theologi hodie disputant de electionis necessitate immutabili, quod ea includat causas subordinatas, & effectui proprias. Quia enim vidit Deus sic fore, certò; decretum fecit immutabile, & elegit ad possessionem salutis, quem credentem constanter conspexit. Ita ergo præuisio & necessitatem habet, & nõ est causa euentuum necessaria. Quæ præterea attuli argumenta, euanida sunt. Dicit Dudithius terminare morbum ad vitam vel mortem. Causas efficientes omisit. Mors enim & vita sicut & morbus aliis fit & exasperatur causis, quæ non debebant excludi. Non itaque consequens inde est medicinam nihil præstare. Nihil autem sanabile esse, nisi quod spontaneo motu sanatura erat natura, mendacissimum est. Quas luxationes illa ἀντομάτως per sanat? Cum decumbit illa, aut ad motum pigra, captæve est, an non à medicina actum accipere potest? Vincula tollit medicina; somnolentam exuscitat; imbecillem roborat. Tunc itaq; benè agere potest, cum ipsa per medi-

cum disposita est benè. Certè infixaspicula
 magnasq; hemorrhagias nō tollit benè sine
 medente. Spiritus & calor non perueniunt
 ad partes obstructione præpeditas, nisi hac
 sublata. Diætę præest medicus. Si sine medi-
 cina natura conualescit, cur in magna fame
 non sine cibo, & in siti non sine potu resti-
 tuitur? Multum itaque debet naturæ adiu-
 mentum medico. Paræus studio commen-
 dandi chirurgian, non debuerat deprimere
 nobiliorem *ἰατρικὴν*. Apparet iudicij im-
 becillitas ex quodam argumento. Conclu-
 dit enim chirurgian præstatiorem esse me-
 dicamentaria parte, quia illa egeat huius o-
 pe, non autem hæc illius. At nobilibus id est
 quod in se est *αὐταρκής*. Perfectum non est,
 quod ab altero perficitur vt chirurgia à
 Therapeusi: sed id quod alterius subsidio
 non eget. Contrarium conclusisse debuit.
 Deum non aduersari medicinæ argumento
 regiæ reprehensionis, ipse ostendit Esaias,
 qui verbo recreatum Ezechian nihilomi-
 nus sanat medicamento. Quæ historia et-
 iam confirmat id, quod de præuisione dixi.
 Iam certus rex erat de annorum augmento.
 At quia inclusa erat naturalis ratio; ideo cu-
 ratur ficu. Et ille terminus etiam initio erat
 fatalis, Deo præuidere etiam hanc accessio-
 nem, & singulari cōsilio exemplum omni-
 potentia suæ, fideiq; in rege ad ecclesiam
 erudiendam, edente. Sortes igitur nostræ
 sunt

sunt in manu Dei principaliter gubernantis & decernentis moderantisque omnia non initio nunc facto, sed ordine posito *τὸ εἶν κατὰ θεοῦ κόσμου*. Ille autem ordo mundana simul respexit media. Ita ipse est longitudo dierum, non quia nunc determinat, sed quia & nunc administrat, & olim antequam nasceremur sancivit, & media per quæ seruariemur instituit. In illis mediis est & chymia, quæ si vsitatum vitæ cursum spectes, & alios medicinarum reliquarum effectus, miraculosam, seu nobilem & quam proximè ad diuinorum conditionem accedentem procurat in medendo operationem. Vera igitur chymia magni est æstimanda quidem, sed ita vt nihil ei ascribatur, nisi quod à Deo per naturam accepit, quodque ratio & experientia monstrat. Quod exemplo præstitit nullo, id nolis ei ascribere. Itaque magnifici parachymicorum fumi pereunt. Quidam officiosè mentiri non putant sibi dedecori. Sed officium nego esse, quod cum vitio est coniunctum. Nec medicus inde quicquam lucratur præter ignominiam. Multa enim promittere in sanando, & parum vel nihil assequi, dignitatē artis non extollit, sed prosternit. In aliis vitæ modis dissimulatio interdum valeat: in prædictione de virtute medicamēti, quæ habet coniunctam salutem ægri, aut mortem, Si quis inanem spem amplissimis facit

Hip. in 2. de prædict. & in lege, item de decente ornatu: & de præceptionibus ubi dicit: Nō oportet asseuerare, quod aliquid solū exhibitum proderit.

verbis apud plerosque, turpitudine primam
fortitur aleam. Hanc nosti reportare Para-
cellicos gloriatores. Sed vale tandem, &
me ama.

EPIST. V. AN CHYMIA
PROPTER MORBOS EPIDE-
micos sit inuenta, vt substantiâ totâ
totius substantiæ sanari pas-
siones queant.

AD TOBIAM VVINDIVM AVGV-
stanum medicinae candidatum.

*Hip. de de-
cente orna-
tu.*

*De diata in
acutis.*

*In praenotio-
nibus.*

*Paracelsi-
tarum ar-
gumenta de
cura mor-
borum to-
tius substã-
tia.*

MEDICVM philosophũ esse ἰσόθεον, quod
omnia quæ ad sapientiam requirun-
tur, sint in medicina, pridem scripsisse Hip-
pocratem ignotum tibi, Thobia, esse non
potest. Sed neque illud obscurum est, quod
maximè eum commendet, ὅστις ἐν τοῖσιν ὀξέσι
νεσθήμασιν, ἃ τὸς πλείους τῶν ἀνθρώπων κλείνης, ἐν
ταυτέοισι διαφέρων πᾶ τῶν ἄλλων εἴη ὅππῃ τὸ βέλτιστον,
quo pacto & alibi admirabilem facit hũc &
bonum, ὅστις καὶ εἴ πῃ θεῖον ἔνεστιν ἐν τοῖσι νέσοισι, καὶ
τύτῃ τιλὸν πρένοϊαν ἐκμανθάνει. Arripuerunt e-
iusmodi præconia parachymici, & mulo-
medici, vtque cum magna auctoritate &
diuinitatis cuiusdã existimatione medicinã
facerēt, prætenderunt, repudiari ab Hippo-
crate medicos qui circa qualitates elemen-
tares & humores hererent, se verò veros le-
gitimosq; pronũciari, propterea quod chy-
mię fiducia apprehēderint illud τὸ θεῖον, vir-
tutesq;

tutesq; potentiarum cognouerint, & soli substātibilibus morbis remedia per chymiā ad essentias redacta, siquidem similia sint curanda similibus, occulta occultis, diuina diuinis, possint afferre. Auxit horum impudentiā quod Galenus fateatur methodo ad curam eiusmodi morborum perueniri non posse, quod Pætus Artaxerxi scripserit, τὰ φυσικὰ βοηθήματα, ἢ λυτὴ τὴν ἐπιδημίαν λοιμικῶ πάθους, quasi diceret, non posse sanari constitutiones pestilentes elementaribus medicinis & qualitatū primarum adminiculis; requiri cœlestes à natura elementari per spagirian liberatas, quales cū habuerit Hippocrates, coætaneus Democrito chymico absolutissimo, ideo scripserit Pætus hunc posse illos morbos sanare. Accedit q̄ Galenus sacras eiusmodi passionē antiquitū ad deos reiectas, indeq; curam petitam, tāquam nihil in medicina sit auxiliij, scriptū reliquit. Imò cum omne genus naturalium sanabiliumq; morborum in similes, dissimiles & communes diuiserit, fassus videtur ad artem suam illos τῆς ὅλης ἰσίας nō pertinere. Negant item taliū extare apud Galenicōs experiētiā vllam, vtpote cū subinde exoriantur noui, quibus opponenda sint noua seu chymica remedia. Quod si incidāt in istos, omnē operam ludi affirmant, & vel non fieri curationē vllam, vel fortuitò fieri. Se itaq; in throno medicinæ collocant; sibi

id arrogant quod à Diis olim est expectatum, vt non procul ab adoratione diuinoq; honore putentur abesse. Hæc adeo est Paracelsitarum gloria. Hoc triumpho miserorum Galenicorum obscurare famam totam fatagunt, præsertim cum aliquot locis tum Hippocrates, tum Galenus videatur innuere, artem suam suis ætatibus nondum fuisse perfectam. Sed idcõne verè sibi id tribuunt? Num quid confert chymia substantiæ totius morbis nulla antè methodo curatis? Indignabere procul dubio tantam labem vetustę inuri arti, tamque fœda professores eius macula inquinari. Vt intelligas plenius quid mihi in hac contentione videatur, differam paucis de totius substantiæ morbis, & quo pacto ineptiæ illorum sit occurrendum monebo. Plerique interpretes audita tota substantia nescio quid monstri sibi fingunt, & extra naturæ principia id, quod in natura maximè est, quarunt, cumq; omnia phantasmata congesserunt, item negant naturali sanatione obuiam iri morbi talibus posse, constanter asserentes nihil pertinere ad classem Galenicam, sudorem Anglicum, Gallicam luem, Vngaricas febres & alia. Ego persuasum habeo totam substantiam nec materiam esse, nec formam, nec crasin elementariam, sed conspirationem quandam omnium substantiæ virium ad effectũ eundem, illisq; consentaneum. Nec mate-

ria

*Totius sub-
stantiæ ratio.*

ria nec forma agit separatim, sed in vnione per contemperationē coëuntium elementorū facta. Neutra etiā per se agit, sed interuentu in se existentium cōmuniter virium, quarū quædam propius referunt elemētorū simplicitatē, vt calor, frigus, humor, siccitas, asperitas, leuitas, acumen & reliquæ; quædam propter mistionis rationē longius discedūt. Nam mistio in pluribus nō statim fit post elemēta, sed post lōgas easq; admirabiles prius factas cōgredientium tēperaturas, & alterationes siue ab ortu, siue foris acquisitas. Nec, licet in quibusdā aliqua præ reliquis excellere videatur, vna saltē inest; aut vna ad effectū accedit. Totæ vires à calore in actū vocātur. Itaq; cum operatur tū id quod elementorū gratia inest, tum quod materiæ misturâ, tum q̄ ex crasi ppria hoc incidente, illo retinēte, alio calefaciēte, alio refrigerante, alio dissipante, & sic reliquorū vnoquoq; operāte ex sua natura, vnde, sicut cōtemperatio illa est occulta & inexplorabilis, ita & effectus mirificus; totâ substātiâ agi pronuncio. Huic agenti opponetur non simpliciter calidū, nec simile quid; sed totidem viribus aduersans, aut si non plane totidem, talique mistura secundum omnes; certè secundum potissimam virtutem. Verè ergo si nobis constaret misturarum & omnium virtutum simul operantium ratio; possemus ex aperta & euidente methodo

*Remedium
ad occulta
aut totidem
Viribus de-
bet esse pra-
ditum, aut
Vna Valida,
Velutque i-
gnea excel-
lere ut sol-
vere occultā
misturam
possit poten-
ter.*

*Parachy-
mici fumū
Viderūt, sed
flammā non
senserunt.*

*Ars medica
non deficit
etiam ad
occulta.*

remedium occultis inuenire. Nunc autem, quoniā vsu & experiētia talium morborum vim cognoscimus; necesse est etiā remedia ita reperire, nulla arte ad id afferēte certam euidentemq; in singularibus doctrinā, sed sola experientia iudicante. Iā intelligis opinor chymicos blaterones nihil nisi fumos meros & caliginē offundere de essentiis suis gloriādo. Nō enim talis morbus essentia natura $\chi\omicron\mu\omicron$ curatur, sed essentia specificē & singulariter secundū crasin & omnes vires intellecta. Id solū est $\epsilon\pi\sigma\eta\mu\omicron\nu\iota\kappa\omicron\nu$; id solū certa habet theoremata. Si nō possunt intelligere eiusmodi crases & vires omnes; nec in essentiis nec integris remediū in vsu inueniēt. Itaq; temeraria est illa iactantia. Deinde etiā hoc certū est, quod ars Hippocratica Galenicaq; ne utiquā in se deficiat theorematū certitudine & methodi expositione. Nam euidentissime est veritatis tot esse constitutiones præter naturā, quot sunt secundum naturā. Nam in omni sanatione finis est vt deletō $\tau\omicron\upsilon\ \pi\alpha\lambda\lambda\acute{o}\ \phi\upsilon\sigma\iota\upsilon$, restitatur $\tau\omicron\delta\ \kappa\alpha\tau\grave{\alpha}\ \phi\upsilon\sigma\iota\upsilon$. Frustra autē & insanē introducitur in naturā id quod ab ea alienū est, nec eius vnquā fuit. Iam autem illi principes medicinæ ex omni nature parte secundū genus eduxerūt morbos. Quocūq; igitur tēpore, quocūq; statu aliquis pridē nō obseruatus exortus fuerit, cum necesse est intra genera ista inueniri. Simples sunt morbi, aut misti. Misturę ra-

tio non potest explicari, & documentis
 comprehendere propter singularium infinita-
 tem. Simples omnes continentur aut in-
 temperie, aut organica ratione, aut coniu-
 ctione. Intemperies omnis in misto mista est,
 & nomen accipit à prædominante. Itaque cum
 Hipp. & Galenus morbos in intemperie no-
 minant, non respiciunt puram elementorū
 simplicitatem, sed eam quæ est in mistura.
 Iam autem in hac aut vnica virtus excedit,
 aut plures. Et hæc vel ratione primarum
 qualitatum; vel omnium simul. Ibi vulgares
 fiunt morbi in intemperie, qui curantur le-
 uiter per qualitatem contrariam, si hæc sal-
 tem est factus decessus, aut reliquæ non ma-
 gnopere sunt læsæ, idque fatetur & Hippocra-
 tes in lib. de veteri medicina. Accuratio est
 cura cum aliæ simul sunt labefactatæ; Et tūc
 ridentur hi, qui elementares simplices in
 adiumentum accersunt. Vbi autē omnes vel
 pleræque laborant; morbi oriuntur totius sub-
 stantiæ, quorum numerus & conditio non
 potest certò iniri. Itaque hinc ars cessat; & di-
 uinitati reliquam noticiam, cuius ea est pro-
 pria, commendat. Farrago morborum vbi
 est, vt in Gallica lue, in peste & omnibus si-
 milibus, in quibus effecta & symptomata
 sunt tum per se mirabilia; tum ratione dis-
 positionibus hominis patientis, & varieta-
 tis causarum; methodus eadem iubet con-
 trario remedio sanationem fieri, vt soluta

vniantur, distemperata reuocentur ad temperiem, & deprauationes organicae restituantur omnia secundum artis leges. Nullibi itaque ars ex se deficit; sed ubi finem suum est affecuta, quiescit. Artifex in usu & accommodatione praecceptorum istorum haesitat ideo non, quia ars non praescripserat legitimam curam; sed quia ipse ob imbecillitatem humani iudicii non potest ita agere, ut ars requirebat. Ea ergo res aut diuina tota est, aut saltem non est pars artis statuenda. Exemplo rem capies melius. Sit in aere ex certa ratione putredinis, aut contemperationis seminarium pestiferum, quod in corpus humanum agat propter dispositionem singularem, quae est huius patientis ad illud agens; & sit (liceat ita fingere) calor eius non simplex, sed in mistura, ita constitutus, ut ille qui putredines procreat, habens coniunctam vim penetrantem, spiritum inquinantem, foetentem, strangulantem acrimonia, astrictione & similibus; conspirauerit certo modo frigorifica vis, quae internum calorem necans corpus disponit ad putredinem; possit humor putrilaginosus, qui dominetur in sicco, possitque soluere terminum coniunctorum; Adde & reliqua, quae vix vlla humana cogitatio ita potest fingere, sicut in natura vna fiunt & existunt. Adde receptionis diuersitatem, & *περὶ αἰσθητικῶν* mirificas secundum membra varie affecta. Adde gra-
 dus

dus & quantitatem. Adde totius constitutionem hominis, conuersationem, loca, alimenta & reliqua. Omnia hæc conspirent. Cum illa agente causa modo inexplorabili, fiatque morbus Epidemicus. Aduocetur in auxilium medicus. Hic non vagabitur circa Ideas, & humanitatem seu imaginariam totius substantiæ cogitationem: sed recurret ad artem. Hæc iubet contraria contrariis curare ita, ut agentem totam causam, si adhuc est, amoliatur, & subiectum indispositum reddat ad patiendum, noxasque inflictas propulset; acumina retundat, calorem restinguat, putredinem arceat, frigus depellat, soluta integret & totum seminarium extinguat. Si iam præsciret medicus ille varietatem virium & gradus, omnesque latebras mali & grassationes; intelligeret etiam & in promptu haberet ad tales misturas remedium certum æqualiter aut magna ex parte aduersans: optimè ageretur cum salute humana, & artis iussa medicus ad vnguem implere posset. Sed cum non sit humanarum virium, nec nosse tam varias constitutiones præteritas, præsentis, futuras, nec medicamenta singulis vlllo tempore preparare; ars quidem iusta & legitima euincitur esse, sed agendi ad eam *ἀδυναμία* erit in medico. Hinc euenit, ut illa optima sint medicamenta ad Epidemialia mala, quæ vires

Remedia epidemialium.

habent

habent plurimas, aut maximè euidentes, quæque ipsa experientia comprobauit alexipharmaca esse. Inde opium, sulphur & similia prædicantur; inde Theriacales cõpositiones, & alia quæ vel frigore vel calore in crasi sunt, non tamen extra omnem modum, excellentia. Ignis enim plurimis simul resistit & fomitem absumit. Frigus impetũ mali coercet & extinguit. Qui artificiosè potest accommodare ita vt non comburatur natura vel frigore enecetur, sed seruetur exacto morbo, is artifex est. Præstant hinc chymica nullam aliam ob causam, nisi quia valdè agentia sunt, sicca, calidaque aut quia penetrantia vt mali insidias possint citò attingere; vel quia plures simul vires ex compositione sunt fortita. Redolent enim essentię tales integrorum naturam. Verum enimvero non tam sollicitus debet esse medicus de qualitate & modo *ũ* *ũ*, quam de artis axiomatis generalibus, ex quibus specialis morbi sit petenda curatio. inexplicabilem esse rationem eius constat. Et si posset definiri certo, vix tamen in curando vltra vnam atque alteram *ẽ* *ũ* *ũ* præstaret. Itaque non multum laborandum de illo, cẽsuerim. Hinc intelliges quare non multa de eiusmodi morbis peculiariter extent præcepta. Nam præter rationem causę occulta temperatione præditæ, communibus subiacent iudicanturq; medicinz

dicinæ indicationibus. Prima *ἐνδειξις* est à morbi essentia, secunda ab effectis adiunctisq; seu omnino symptomatis, ex quibus fieri vix potest, quin causæ modum cognoscas, siue ea in actu adhuc, an fuerit, & quid minuetur porro. Ex his indicationibus præceptum est, quod, vbi intelligitur ex morbi genere, eius originem esse ex aliquo communi, tunc hoc sit corrigendum, egrotusque quantum fieri potest inde arcendus, & ita disponendus ne facile possit à vi agentis affici. Illud autem commune est aër, velaqua, vel frumentum publicum, vel contagio &c. Horum etsi non intelligas crasin; sat tamen est, si noxiam deprehenderis. Nec si quid occulti est, id sine manifestis qualitatibus, tanquã satellitibus, per quos grassetur aut promoueatur, est. Has vbi amolitus fueris; coniiciendũ est aut prohibitũ impetum eius esse, aut disturbatam substantiæ mixturam. Probabilis enim est *κρίσις*, ab adiunctis destructis de subiecti integritate labefactata. Ita si in contagio valere pestem animaduertaris; hoc prohibebis, &c. Effectus celer & malignus arguit efficientis seu morbi, seu huius causæ (Nam alterũ alteri respondet) vehementiam & malignitatem. Inde arguitur quam nobile & citum debeat esse remedium, & quidnam primum agendum, quid secundò. Si omnia percurreris; in occultis nihil habebis nouæ doctrinæ, præ-

indicia
no

ter obseruationē occulti. Scopi reliqui sunt iidē genere cū aliis. Nā essentia morbi, causa, symptomata, loc⁹ affectus, vires aegri, ætas, tēpus, fortunę, & alia hīc quoq; arguūt, causa operans tollitur; morbus factus in in- tēperie adhibito alexipharmaco cum quali- tatib. manifestis cōstitutioni contrariis, re- ducitur ad naturalē temperaturam; in orga- nis, organicā curā soluitur; in solutione aut vnione suo sanatur modo; vires reficiuntur. Causæ insultus ꝓhibetur; mixture misto re- medio, abundantia subtractione & sic alia reductione ad naturā abolent̄. Vides itaq; omnia comprehensa esse artis vetustæ axio- matis, quę si accōmodes ad singulares mor- bos, & quamque occultorum speciē & agas vt quæq; requirit, non potest deesse consi- lium. In accommodando vero qui vir sies, patebit. Manifestum itaque est, quid de pri- mo sit sentiendum. Nullo modo artem medicam statuo mancam; vsum autem eius ex parte humanum esse iudico, ex parte di- uinum, vnde patet cur dictus sit medicus ἰσότης & cur, τὸ θεῖον sit contemplandum. chymica remedia non aliam habent me- thodum quam integra. Itaque ob præpa- rationem quidem aliquid ei accedit gloriæ; ob vsum medicum vero tantum, quantum est in medicina industriē facta. Veteribus nostrates morbos fuisse ignotos dicunt. Ra- tione præceptorum artis nego. Nihil est in nostris

*Nostri mor-
bi an ignoti
Veteribus.*

*is the
equalis
Leo*

nostris morbis quod non ad intemperiem, solutionem & organicam habitudinē, & illorum misturam possit referri. Si mistionis species & singularitas effecta q; seu symptomatica & gradus fuit ignoratus; nihil inde imperfectionis accedit illis, sicut nec nobis, si cætera probè teneamus; ignoremus autem singularitates antiquas. Gallicam, Hungaricā, Anglicā, &c. nesciuerunt; at non intemperiem calidā, anginam, sudores & similia. Quidquid & experimento penè iidē morbi singulares ab illis descripti extent? Quod vna atq; altera circūstantia in singularib. variāt, nō ideo totō genere aut specie est diuersum, sicut nec genere, pestis Dionis distat à peste Dioclis, quanq̃ hūc hæmorrhagia vexet, illum nō, & alia quædā dissimilia deprehendantur. Notū est eiusmodi singularitates non mutare substantiā præceptorum artis, nec posse arte comprehendi ob inexplorabilem varietatem, sicut nec physicus omnium singularitates docet. Satis est illi quodque suo genere comprehensum explicasse. Mistiones & varietates in singularibus non exprimere cogit; sicut de humido, frigido, sicco, curuo, recto, &c. differit καὶ εἶδος; quo pacto autem illa in quercu & similib. καὶ ἐκαστα sint cōmixta, sensus percipit, indeq; ratio secundum vniuersalia iudicat. Confusionum autem multitudinem non exponit. His ita se habētib. planè friuolū & nugatorium

Ars persequitur genera, ea q; in singularib. usu distinguit.

*Gallica
scabies.*

rium est, quod prædicant de essentiis nouis aduersus Gallicam luem ex Mercurio parandis. Non curatur Gallica lues, vt est Gallica, sed vt est certi generis intemperies, vt solutio continui, vt organicum vitium; Et ea modo solitaria, modo cum humoribus, & varia mistura. Itaque si præsidia sunt inuenienda; scopi veterum nihilominus erunt tenendi. Optimum illud inuenietur, quod cateruæ aut principali causæ variis modis aduersanti resistit facilius, potentius, celerius, eamq; persequi integris viribus potest ibi, vbi existat, quale præsidium est in hydrargyro rectè parato & exhibito: vel quale fit ex Indicis lignis cum theriaca destillatis inuento Ferneliano, quod ipsum & quartanæ & elephantiasis & aliis est alexiterium. Iudica idem de reliquis morbis. Quod negant methode vulgata posse inueniri in occultis remedia; id quale habeat iudicium, antè dixi. Sed si Galenicæ arti id est negatū, chymicæ non poterit esse tributum. Neq; enim chymicus, neque alius quispiam hominum sic exploratas habet rerum mystarum crases, & virtutes, vt in vsu id præstet quod erat ex arte faciendum. Imò videtur impotentior esse in multis chymicus, quia crasin integrorum disperdit preparando, magna ex parte. Si itaque alicubi excellit apparato remedio conueniente; non vbiq; se excellere arbitretur. Nisi medicus sit simul.

*Chymia
commodam
medicandi
materiam
medico sup-
peditare po-
test, sanare
non potest.*

mul, ne spectat quidem ad eum totum hoc negotium. Est enim alienum à chymia remedia inuenire, & medicinæ propriū. Non possunt autem propria artis per aliena principia iudicari. Quod Pœtus scripsit naturalia non succurrere pesti; id à multis pessimè deprauatur. Tribuit Hippocrati sanationem. Hic per naturalia operatus est. Deinde idem concedit arti. Ita enim loquitur: *ἀ ἐκ φύσεως γίνεσθαι νοσήματα, αὐτῆ ἢ φύσις ἰάται κείνῃσα. ὅσα δὲ ἐξ ἐπιδημίας, τέχνη τεχνικῶς κείνῃσα πλὴν τροπῶν τῶν σωμάτων.* Arti ascribit sanationem epidemiarum. Ars non curat sine natura, sicut Hippocrat. ait: *φύσις ἰητροὶ τῶν νόσων.* Erit ergo & hæc sanatio naturæ, & licet artificiosa vtatur methodo, non tamen excludet sed includet naturam, vtpote circa quam benè malèue habentem occupatur, & cuius motus procurat dirigitque, vt sint ad salutem accommodi. Quis Pœtum tam stultum putet, vt naturam planè absoluat? Confert duo principia mouentia, alterum ars est, alterum natura. Negat ab hac solui epidemiam nempe sola sibi que relicta, aut saltem cibo potuq; & solitis adminiculis vulgariter adiuta. Artis motum requirit, quæ corporum τροπῶν artificiosè iudicet, & sic dirigat motum naturæ, vt morbum adiumento alexipharmacorum superet. Ita ferè loquitur Hippocrates etiam de inuentione artis & praua quo

Remediorū inuentio est solius medici.

Pœti iudicium.

Vide de natura humana com. 2.

Ubi duo traduntur scopi sanationis ἀμοιβῆ τῆς χειρὸς καὶ χρείας ὀλίγης εἰσπνοῆς.

*Sententia
Verborum
Pæti de spõ-
se conuale-
scentibus &
arte sanan-
dis, quorum
illa dicuntur
physica, hæc
epidemia.*

rundam medela in veteri medicina & alibi. Omnino quomodo natura non sanet ista mala, indicat vox *κείνσα*, quod leuia mala ipsa per se ad sanitatem perducatur; grauia vero sine adminiculo non possit. Reliqua paracelsicorum deliria prætereo, tum quod alibi à me sint refutata, tum quod euanida per se sint, inaniaque. Tu quæ scripsi bono accipe animo, & vale.

EPIST. VI. DE NOTATIONE CHYMIÆ.

*AD LVDOVVICVM HENCKELIVM
Virum industrium & Medicinæ Can-
didatum, Saxonem.*

TV quoque, Ludovice, Asclepiadei nostri quondam gaudebas consortio. Te non minor reliquis arcanorum naturalium cepit voluptas. Quis ergo placet tibi diuina chymia? Quis displicet parachymia? Quanto cum feruore desiderioque, ni fallor, illam amplecteris, tanto hanc fugis execrarisque, & paracelsicus tam non esse cupis, quam non impostor, & nefariæ factionis assertor. Fuerunt olim chymici philosophorum præstantissimi, qui maximum operæ in abstrusorum naturæ cognitione posuerunt. Id enim & nomen indicat. Nam dictam chemian putant plerique; *παρά τὸ χέεσαι*, quod latinis est liquare. Opera metallurgorum in ima terræ penetratum est, indeque montes egesti, & in succos præstan-

præstantissimos eliquati, qui Platoni aquæ
 fusiles & concretiles appellantur. Multum
 hic secretorum sese ostendit in omni mine-
 raliū genere, & in primis ambigua metal-
 lorum natura transmutationes, de quibus
 Geberus plurimum præcepit, excitavit. Ea
 res visa est depura non quædam esse & es-
 sentiarum confectio. Itaque in aliis naturæ
 partibus similiter agendo ars est amplifica-
 ta. Non displicet etiam alia notatio *παρὰ τὸ
 χυμῶς*, hoc est succo vel sapore, quæ arte sua
 exugunt chymici, sicut natura ex nutrimen-
 tis. Vnde Alchymia dicta Arabibus & Ægy-
 ptiis, quos à Græcis consentaneum est id
 nominis accepisse. Græcorum enim lingua
 literæque quondam per totum Orientem
 penè fuerunt cognitæ, ut & in Ægypto &
 vicinis austri regionibus. Nec Hispania
 aliæque occidentales prouinciæ eas igno-
 rarunt. Fuisse autem non tantum in Orien-
 te fertiles metallorum fodinas, aut scapten-
 sulas, sed & in Ægypto, Asia minore, Hispa-
 nia, Barbaria, seu Mauritania, & illarum no-
 ticiam habuisse chymicos, ut Auicennam,
 Geberum & alios, certissimum est. Qui Pa-
 racelsum sequuntur, Spagirian vocant, &
 exponunt artem segregatoriam puri ab im-
 puro. Nisi fallor alludit ad Græcum *μαγει-
 εία*, quasi excoctoriam metallorum & suc-
 corum nominares. Sed quæcunque sit tan-
 dem artis huius *ἑπωρυμία*, vera eius noticia

exercitiumque est pulcerrimum. Benè feceris si, vbi quid proficeris, ad communem id vtilitatē cōtuleris, reque; & facto ostenderis te veteri collegio adhuc assentiri. Vale.

EPIST. VII. QUID

CHYMIA:

AD IOH. CONRADVM ZINNIVM
Phil. M. & Medicine Candidatum.

INTERROGANTI aliquando, quidnam Spagiria Paracelsicorum esset, responsam fuisse separationem puri ab impuro, non opus est ad persuadendum argumentis. Nota enim res est, & memini me aliquando cū quodam istius gregis ciniflone saltum Thuringiacū percurrentē, seduloque idē quærentē nihil aliud audiuisse præter purum ab impuro. Hinc euenit, vt vbicunq; delectus eiusmodi & purgatio rerū est, ibi cognatū qd chymix sibi fingant. Gramanus ait, Molitores, Coquos, Seplassarios, triturones, &c. Chymix fauere, eamq; inscios honorare; quod si est; non immerito in album ciuitatemq; spagyrorum admittas etiam figulos, vnguentarios, pigmentarios, & quid non? Cosmeticam certè excludere minimè poteris, & cerussandarum virginū adorna-trices artes. Tu si definire chymiam velis; artem esse facile agnoueris. Constat enim præceptis homogeneis, methodica forma ordineque dispositis. Officium eius est suc-

eos è rebus heterogeneis purissimos elice-
 re; aut eos præstantiores reddere nobilitate
 & synceritate substantiæ viribus effectuq;
 quod exaltare, aut graduare, interdum et-
 iam sublimare vocant, fitque tum secun-
 dum essentiam tum qualitates viresq; con-
 iunctas, modo addendo aliquid, modo sub-
 trahendo, modo alterando, interdum trans-
 mutando, & ex vno corrupto gignendo al-
 terum; interdum tingendo, & si quæ sunt ar-
 tificia plura. His autem occupari chymi-
 cum, ostendunt scripta artificum & ope-
 rationes. In omnibus aut solvunt mixtum
 in partes, hasq; depurant quantum ars præ-
 cipit; aut ipsum totum elaborant vt vires ac-
 cipiat summas; aut transmutare in nobilius
 ignobile satagunt, vbiq; abiectis impurita-
 tib. inutilibus. Neq; tamen cū Rhizotomus
 radices à sordib. expurgat terrenis, & eluit;
 cum pharmacopœus medicamenta per cri-
 brum traicit, & inutilia abiicit; cum lotrix
 amicula & indusia lixiuio, sapone & aqua
 purificat; Pellio emundat præparatq; pel-
 les animalium; sutor coria. &c. chymix opus
 peragitur. Talis expurgatio, exaltatioque in
 hac arte non spectatur. Quin & minerarum
 venarumq; metallicarum præparatio & exco-
 ctio non est, proprium spagix ministerium,
 nisi nimiam ei tribuere velis amplitudinẽ. Plu-
 rima tamẽ vtrobiq; opera sunt communia,
 quẽadmodum tibi non est ignotum, adeo vt

bonum spagirum seu chymicum, Mineralia tractaturum oporteat metallicæ artis scientiã optime esse instructum. Vtitur etiã metallicus nõ raro chymicis segregationib. & instrumētis: veluti, chymix est ad finẽ suum segregare heterogenea, soluereq; compositum, & vel principiis p se solis vti, vel ea depurata correctave aut exaltata iterum componere ad essentiã præstantioris vsu. Hoc ipsum sæpè præstat & metallicus, sed sine inferiore subsistens, vt hic quasi minister sit illius. Geberus visus est totam metallicã Alchymia cõplexus, quanq̃ ad finem triplicis transmutationis. Quid si dicerem metallurgian illam esse fœtum chymicum cõmissum seruitijs ob operis administrationẽ rudem crassamq; quo pacto solent abieciãtiora magnarum artium ministeria demãdari famulis? Multa etiam habet pharmacopœius tum confinia tum eadem, siue totas operationes respicias, vt cum fiũt olea per expressionem, siue particulas, veluti cum Medicinæ infunduntur: imò pharmacopœium nihil tam ornatum perficitq; quàm chymicarum rerum industria, quam imitantur, etiam illi qui pinguiore Minerua ex nucibus, semine lini, raparum & aliis exigunt partem oleosam. Sed non statim chymicus est, qui aliquam artis callet particulam, aut simile quid operatur. Ex his aliisq; manifestum est difficulter admodum dari posse definitionem chymix. Si
posses

posses contentus esse crassiore Minerua; ita
 definiendā censerē, q̄ videlicet ars sit (scien-
 tiā p̄inde dicas) rerū in se concretarū (vt re-
 moueas ea, quę foris adhærētia facili segre-
 gan̄t̄ artificio) essentias, essentiarūq; partes
 p̄ separationē intus cōmistorū elaborādi, &
 ad purissimū efficacissimūq; perducēdi, seu
 omnino optimum in eadem specie efficien-
 dū. Hic enim artis finis primus & summus
 est; quanquam non semper ad summū eius
 gradum contendat, & non rarō subsistat in
 sola partium per se segregatione elabora-
 tioneq; prout vsus in præsens postulat. Nam
 non tantum, integrę essentię vtilis sunt no-
 bilesq; , sed & quæuis per se partium. Itaq;
 si dicerem artem essentias elementaris na-
 turæ ad puritatē internā remotis alienis p̄-
 ducēdi, non aberrarē. Nec tūc mihi obijcias
 huius finis ἀτυχίαν cū id potius diuina virtu-
 te q̄ humana, præsertim in hac vita possit fi-
 eri. Artis perfectio definitione exprimenda
 est, siue in hac siue altera vita assequamur τὸ
 βέλτιστον, modo id sit scopus quidā vltimus, ad
 quē operando cōtendamus. Diuina autem
 virtute scopū attingi, nō abnuerim. Quid. n.
 præclari habēt artes oēs, si ademeris τὸ θεῖον?
 Qui destillādi sciētīā, aut metalla trāsmutādi
 methodū vocāt, mācā definitionē p̄ integra
 tradunt. Nec destillatio sola est chymīæ, sed
 quædā eius operatio, nec metallorū meta-
 morphosis; vt ex p̄dictis facile colligere est.

Videmus itē aliqua in natura similia artis operib. fieri, veluti cū solis calore ex pinguib. exudat oleū, & similia. Ob hęc ars nō perdit dignitatē suā, sicut nec medicina cum multa sponte cōualescunt. Ars in multis naturam exuperat, dum ad vsū præstātissima reddit, quæ per se sibi relicta futura erāt incōmoda, veluti spiritus vitrioli cōtestatur, quem constat ventriculo gratū esse remediū, vbi à putridis humoribus occupatur, aut nausea, atonia & aliis quibusdam grauatur; at qui vitriolum integrū illi est infestissimū. Ita arsenicum venenū est, at arte elaboratū noxam dediscit, vt ad vulnera possit tutò adhiberi. Sed nō addo plura. Si quid desideraueris in data definitione; me admonebis. Non me pudebit exercitiis literariis proficere, & oculatiorem euadere. Vale.

EPIST. VIII. DE EADEM
DEFINITIONE.

AD M. IOH. CONRADVM ZIN-
nium Oringensem med. Candidatum.

NON me latet τὸς οὐκ ἴσους plurimum ab ingeniorum censuris variis periclitari. Minimū nobis notæ sunt, rerū ἰσότης. Definitio verò eas exigit vtpote quæ τὸ τι ἔστι explanationem quærit. Non itaq; facile est satisfacere alicui ἰσότητος definiendo. Adiuncta substantiarum & reliqua tanta in plerisque sunt varietate, vt vix etiam descriptionem à
repre-

reprehensione immunem dare possis. Inde & ἀποδείξεις sunt tam raræ quàm arduæ, utpote in quibus proprium πᾶδος per propriâ causam de subiecto immutabili est demonstrandum. Propria verò in paucissimis sunt explorata. In cōgerie plurium prona ad errandū via est. Recēsui tibi epistola superiore officia chymix, quæ hæctenus cōsensu artificum sunt illi attributa, nēpè solvere essentias concretas, & misturas; partes solutas repurgare, iterumq; componere, ut quam syncerissima, viribus validissima, & ad vsum commoda maximè emergat essentia, quam non semper cōiunctio expetatur. Eadem ars etiam transmutat quædam & ex aquis facit aërem; ex aëre aquas, olea & reliqua, ut ita sine quodam generali perfectio artificiosa in mistis seu imperfectè seu perfectè, spectetur. Quædam exaltat, seu per alterationem substantia manente integra perficit virtute. Si ergo his officiis specialibus coniunctis, præposueris nomē generis; non inscitè definiueris. Nam membra essentiam integri complent, fitq; inde definitio non improbanda, perinde ac si dicas, Homo est animal corpore animaq; cōstans rationali: Dialectica est ars notiones simplices in inuentione, & dispositione ad iudicandum complexa. Sed hæc sunt plana. Illud dubitandum potius occurrit, an non, cum chymia à fundendo seu liquando

dicta videatur, definiri possit ars bene fundendi, sicut medicina bene medendi scientia, Arithmetica bene numerandi, Geometria bene metiendi, Musica bene canendi, Philosophia bene sapiendi? Sed tu facile intelligis eiusmodi definitiones non vbiq̄ue commodas esse. Etenim nomina artium nō semper integrum complectūtur officium, quod tamen definitio exigit, vt quæ de omnibus subiectis debeat vera esse, non attingere, saltem partem, idque ideo, quia generalissima est, & omnium partium homogenearum essentiam comprehendit. Vox chymix non complectitur omnia artis mēbra, sed tributa est arti ab vna quadam operatione quæ maxime incurrit in sensus imperitorum. Itaque non potest definiri ars fundendi: vt nec ars succos extrahendi propter defectum, & angustiam. Ita Theologia de Deo quidem sermonem & rationem notat; at plura diuina quæ non sunt Deus, vt angelos, ceremonias, ecclesiam, &c. cōtinet. Sic pharmacopœia plura habet ministeria, quam voce indicantur. Quidam appellant artem essatam, quasi sit essentiarum conficiendarum scientia. Sed hoc nomen parti saltem artis competit, nisi quis putet etiam transmutata integra, & alterata esse extractas solutasq; essentias, quod à vanis Paracelsicis facile affirmari possit, vt qui omnia pro essentiis venditant; sed
à peri-

à perito & artificioso chymico neutiquam. Neque sat latina vox est, ars effata. Figmentum ex somniis Paracelsicis, & scurrili immutandi appellationes rerum libidine extitit, vt alia plura. In libro Rogerij Bachonis hæc legitur Alchemiæ definitio: Alchemia est scientia docens facere & generare medicinam quæ vocatur Elixin, quæ quando proiicitur super metalla, perficit ipsa completè in momento proiectionis. Hæc descriptio manca est. Vnum enim saltem officium chymici attingit, idque propterea, quia veteres καὶ ἐξοχλῶ, aut ex vulgi opinione eum potissimum chymicum putabant, qui profitebatur metallorum transmutationem, quæ sententia etiam nostris temporibus valde est vsitata. Videtur quærendum esse, an non chymia sit pars spagiriæ, vt hac voce tota ars designetur; illa verò saltem metallica metamorphosis. Sed inutilibus quæstionibus præcisus Alchymiam nominemus, siue id nomen ex parte siue tota natum sit. Spero tibi de definitione ita satisfactum. Vale.

EPIST.

92   EPIST. CHYMICARVM
EPIST. IX. DE ESSEN-
TIÆ VOCABVLO.

*AD CLARISS. VIRVM D. ZACHA-
riam Brendelium Ph. & Med. Profess.
Ienensem.*

SCIO te philosophum eximium esse, nec
scientiæ experientiæque medicæ instre-
nuum ampliatiorem. Chymica verò studia
excoluisti non contemnendè. Mireris ergo
meam in te compellendo audaciam. Sed si
confideres τὸ φιλόφρον καὶ φιλομαθέσις, admi-
rationem pones, meæque ignosces impor-
tunitati. Garrere tecum placet de Essentia
chymica, quænam ea sit, & quid designet
appellatio. Noui illa vestra philosophema-
ta, περὶ οὐσίας, quod essentia seu substantia sit
triplex; materia, forma & totum ex vtrisq;.
Noui etiam τὸ λογικὸν καὶ μεταφυσικόν. Abstra-
ctè non vagor neque phantasmatum & spe-
cierum curat angor. Mitto illa τῆς γλώττης
ἐρμηνεύματα quod essentia sit absolutum
quid, τὸ εἶναι rei secundum se determinans,
maximèque competens formæ, à qua sit o-
mne rei esse, seu τὸ εἶναι τὸ πρῶτον : sub-
stantia verò relata accidentibus, & non rarò
subiectum designet; quodque hæc potius
physica, καὶ ἐν ὕλῃ sit; illa ἐν ἀφαιρέσει pertineat-
que ad Theologiam seu primam philoso-
phiam aut etiam logicam. Nullam intendo
litem Theologis, qui interdum etiam acci-
dentia nominant substantias, vt fides est sub-
stantia

stantia, quanquam Græcus loquatur con-
 uenientius nomine ἐπιπόσειως. Multo minus
 me ingero disputationibus de Essentia di-
 uina, vnica & simplici, tribus hypostasibus
 manifestata. Relinquo item substantiam
 suam patribusfamilias, nec Ethicam aut ci-
 uilem artem inuado. In foro chymico me
 contineo. Hic quidnam sit Essentia, scire
 desiderem. Quid perceperim ex aliis & le-
 ctione acquisiuerim, tibi indicabo, tu iudex
 eris. Vulgus chymicorum, seu potius impo-
 storum & parachymicorum, Essentiæ no-
 mine quiduis à se præparatum producit o-
 stenditq; Aque destillate, olea, pulueres, sa-
 les, & nescio quæ alia, imò & alterata solum
 modo & transformata in aliud essentiæ vo-
 cantur. Non ignoro etiam artificibus qui-
 busdam, vt Andernaco, Zvvingero, & aliis
 ita vsurpari vocem, veluti cum aurum pota-
 bile, auri sulphur, Turbith solis; liquor per-
 larum, sal & alia ipsis sunt essentiæ. Sed in
 artis perpetuitate *ἡγοραχρήσις* non valent, vt
 maximè in epistolis & aliis orationibus lo-
 cum habeant. Quidam vesani putant se es-
 sentias formales & specificas à rebus sepa-
 rare posse; ita vt non amplius ad censum e-
 lementorum pertineant, sed qualitatibus e-
 lementaribus spoliatae transierint in cœle-
 stium *ἀπορίων* naturam. Inde quinta natura
 & essentia appellatur liquor ille è vino no-
 bilissimus, à Lullio quidem & aliis ob puris-
 simam

simam elaborationem, qua æmulatur natu-
 ram cœlestē, essentia quinta, dictus, sed ab
 aliis male ad somnium suum defendēdum,
 ducta maleq; explicata. Reuera essentia vini
 nō est; sed quēdam eius pars nobilissima ef-
 ficacissimaq; artificiosa separatione elicitā.
 Nec naturam elementorum exuit, cum ar-
 deat, & calorem obtineat insignē cum sic-
 citate ἐν δυνάμει. Quod afficitur ab elemen-
 tis, id necesse est his homogeneous esse, &
 tangi compatiq;. Quæ enim generibus dis-
 sentiunt totis; non se tangunt mutuo. At es-
 sentia chymicorum viribus elementorum
 afficiuntur. Oleum plumbi & spiritus vi-
 trioli mihi hac hyeme in solidam abierunt
 glaciem vi frigoris. Eam resoluit calor. Oleū
 succini & sulphuris, cum aliis suo congela-
 tionis modo à frigore concreuerunt. Pa-
 tiuntur à qualitatibus elementariis. Itaq; &
 ab elementis. Quin nec fieri potest vt pro-
 prietates specificæ & essentia veræ ab ele-
 mentari materia & qualitatibus in ele-
 mentaribus seiungantur. Portentosum ita-
 que hoc est figmentum. Qui sapientius de
 chymia statuunt, extractos succos eodem
 indigitāt nomine. Sed Tabernæ-Montano
 non satisfaciunt, quin nec arti, quæ certæ
 rei certum iniungit, & infallibile vocabulū.
 Mercurius, sal & sulphur inique ista nun-
 cupantur nomenclatione. Qui balsamū esse
 arbitrantur; non procul à vero discedunt,
 nisi

nisi obseruatū esset, balsami nomine oleo-
sam partem potius designari. Quæ ergo tā-
dem est artificiosa essentia? Dicā quod sen-
tio. Nosti essentiā potissimū id vocari, quod
ex causis essentialibus cōsistit, quodq; pro-
prietates rei omnes in se primo habet, non
foris adhærētes, sed insistentes. Hinc euenit
vt etiam se arguant mutuo quam arctissimo
post causas essentialia & definitionē aliaq;
quæ sunt essentia ipsa, nec essentiæ partes,
consensu: nec possunt ab essentia separari
virtutes propriæ. Hæc tibi sunt nota. Sed
neq; hoc ignotum est, quod vt simplicis es-
sentia simplex est; ita mistorū mista, quo pa-
cto solemus de materiatis disputare. Chy-
mia potissimū in concretis seu mistis occu-
patur. Pura enim simplicia nō egent præpa-
ratione chymica, cū nihil habeāt heteroge-
neū. Si quid adheret; id facili artificio pote st
tolli, veluti cum aër ex vaporū mistura, quæ
secū vehit pulueres atomos impurior red-
ditus, depuratur, suæq; restituitur simplici-
tati. Si mistorū essentia est mista; non cōsta-
bit ex vno elemēto. Itaq; neq; sulphur chy-
micorum essentia est, neq; sal, neque Mer-
curius, neq; aqua stillaticia, neq; calx, quan-
quā non negē essentias ipsas talibus formis
per artem posse donari, vt sit essentia in for-
ma olei, pulueris, aquæ, &c. Quin & si in
essentia extracta & depurata nō sunt omnia
ea, quæ in toto; essentia integra nō est. Nosti
solu

solutione partium solui crasin vt que ex mi-
 stura resultat. Crasis est forma misti qua mi-
 stum. Ex hac pendent virtutes. Itaq; & quid
 essentia reuera sit vides, & qua arte præpa-
 randa, quomodoq; spectanda. Si resoluitur
 totum: certe partes seorsim purgatae vires
 & qualitates suas ita debent retinere, vt post
 coniunctionem, seu vnionem, (nam soluta
 iterum sunt ad vnum integrum coagulanda)
 emergat prior mistura secundum substan-
 tiam quidem eadem, at viribus aucta, & ad
 usum promptior reddita. Si ars nequit ita
 coniungere denuò; essentias certe non eli-
 cit; sed potius perdit, & ex illis aliud gignit
 priori analogum. Essentia magnetis longe
 validius debebat attrahere ferrum, magne-
 tis lapide. Si hoc non præstat; ne voces es-
 sentiam. Si natura ipsa per se præstitit essen-
 tiam mundissimam: facile intelligis non es-
 se periclitandum in solutione. Tunc autem
 de solutione consilium ineundum est, cum
 impuritas inest propter partes ante mistio-
 nem coactas. Si verò non inest propter has;
 sed foris extra radicem, seu non radicaliter
 quid adhæret; satis est hoc tollere absque
 solutione. Vides, quàm difficilis res sit es-
 sentiarum artificiosus apparatus, cum tamẽ
 Paracelsicus grex sibi omnia somniet facili-
 ma, & exploratissima. Moneo tamen, artifi-
 ces hanc ἀκρίβειαν non semper spectare. Nã
 essentiam etiam hanc vocant, quam ex re-
 soluto

soluto integro post repurgatas partes iterumq; coniunctas & vnitas effecerunt, licet nō omnes obtineat vires specificas, imo nō raro eas, quæ nunquã in integro fuerūt obseruate, quanquã hoc indicio est vetus peruisse, nouū verò exortū esse. Ita ex cynamomo proliciunt prius aquã; deinde oleum, tandem purissimã terræ partem seu salem. Coniuncturi hæc denuo; potant salē oleo, donec imbiberit. Aquã separato phlegmate inutili, cum sit paucissimę quantitatis ultimo, vel etiã cum oleo simul ingerūt; & sic coagulant in substantiã seu liquidam seu solidam pro libitu. Hæc vires cynamomi retinet omnes; proprietatesq; ex mistione reseruat cunctas. Potissima vis est in balsamo seu oleo. Vnde hoc κατ' ἐξοχὴν in plerisq; nomine substantię accipitur. Nosti enim in tali humore radicari quasi fundamentum essentiæ & virium essentię comitū. Vnde & radicalis pinguedo vocatur. Aqua propria raro separatur ab externa, quę macerationis gratia est affusa; tum quia pene sunt inseparabiles, vt cum duos Mercurios confundis: tum quia parum obtinet illa efficaciam, oleumq; compensat satis vim eius. Hoc student, vt menstruum separationis sit virtute conforme. Vnde ad similes vsus, vbi requiritur vis moderata, postea in medendo adhibetur. Sed hæc nimis prolixè. Tu considera & iudica. Vale.

EPIST. X. DE PRIMO
M O E N T E.

AD CLARISS. VIRVM ZACHARIA-
riam Brendelium D. M. & Pro-
fess. Ienensem.

LÆTOR tua amicitia, mi Brendeli, ma-
gnopere. Cotem nactus sum. Tua in-
dustria meum acuetur ingenium. Quærere
mihi videris cum istam putem esse essentiã,
quidnam primum ens vocem. Conquereris
etiam de vocum obscuritate, qua non illu-
strata non cognituri sint tyrones meã men-
tem. Multa me differere de Mercurio, sul-
phure, sale, menstruo & aliis dicis, quæ non
videantur vulgaribus consentire. Itane sit
mutanda lingua, vt in latinitate educatus
non possit intelligere loquẽtem latinè? Ni-
mis grandem mihi vna opera intrudis bo-
lum. Loquar hac epistola de primo ente. A-
lia occasione tyrones accipient de reliquis.
Essentia vnde Grãmaticis dicta sit, & quid-
nam tum parachymicis tum chymicis con-
notet aduertisti. Addo, quod eius gratia &
vi significandi etiam vsurpetur interdum
vox essatus, & essentificatus, essentialis &
similes. Essatum explicui in arte essata, quæ
de essentiis eliciendis præcipit. Cum vsur-
patur de re quadam, vt vino essato, nihil a-
liud designat quam ad essentiam redactum:
interdum etiam liquorem rerum essentiis
præ-

prægnantē: veluti, quinta vini essentia vocari potest vinum essentificatum vel essatū, (licet barbarè): Cum infunduntur herbæ, vel aliæ res, è quibus succum quendam substantialem euocat, item dicitur, præsertim à Paracelso, essatum; alij à nomine infusi appellant vinum Melissatum, Borriginatum, cinamomifatum, &c. fingentes vocabula pro libitu ex libertate disciplinæ chymicæ. Licebat & eundem humorem essentiis alias extractis temperatum iisdem adiectis, honorare. Ens autem quid philosophicè sit, non es ignarus. Prima logicorum entia sunt genera summa. Aliàs quod in vnaquaque arte primum est, aut in quouis genere. Vocatur & materia prima ens primum. Genus enim maximè subiectum & materiam notat. In metaphysicis primū entium immobile est, & in physicis primum mouens immobile. Aliàs etiam prima substantia Deus vocatur. Quidam vetustus auctor aquam primi entis vocat Lullij ex vino essentiam quintam odoratissimam, & penè fabulosam millies destillatā, circulatamq; . Vim eius inquit esse ad cōseruandam naturam. Paracelsus nihil ferè nisi quod vulgus extractū appellat, isto indicat nomine. Herbas redigit tundēdo in pultē. Putrefacit per mensem calore equini ventris. Auget calorem secūdò vsq; ad arenā. Segregat purū ab impuro, seu traicit per colū & feces tollit.

2
quintaes
5. vini
fabulosa
sa

Quod exceptū ex colato est in clauso vitro cum soluto sale per mensem apricat. Quod in fundo subsedit, primum ens herbarū infusarum est. Vulgò negligitur apricatio; sed post colaturam destillatione segregatur spiritus. Eodem modo gemmarum calcinatarum entia conficit prima, nempe vt crasso segregato, per colaturam simplicissimus seu potius subtilissimus puluis in vitro per quietem secedat ad fundum; alij essentiam vocāt & ita attenuant, vt per alembicum cum liquore exeat. Liquorem postea in balneo moderatissimo separant. Sed hæc res in artis perpetuitate aliud acquirit nomen. Nec satis dignus autor est Paracelsus, cui soli in scientia credas. Hæc de primo ente. Si quid certius comperero, faxim ne te lateat. Vale.

EPIST. XI. DE ENTE
SIMPLICITER.

AD CLARISS. VIRVM D. ZACHARIAM Brendelium Med. & Phil. Iena Professorem.

NOVĪ verò istud, mi Brendeli, quod de Entis simpliciter significatu ex chymicis penetralibus promis. Vocant ens formalem cuiusque essentiam, specificis armatam virtutibus, quæ elementorum simplicibus qualitatibus inesse non deprehenduntur, imo si exactius rem æstimes, negāt quicquam elementare cōiunctum. Grande hoc est,

est, & ad impudentiam vsque assurgens postulatum. Nam ipse nosti per artem generarum summa non excedi, esseque aliquod vltimum. Omne corruptū transit in analogum. Si integrū fuit elementare; quod inde exiit, cœleste per se, nisi cōparatione quodāmodo, nō est. Arguit id corruptionis potentia. Quicquid enim elementarē respicit naturam, trāsmutari etiā porrò potest, materia nunquā exuente contrarij appetitū in elementarium genere, quandiu futurus est hic mūdi vultus. Si qui itaq; ens chymicum proponunt tale, vt ab omni absolutum elementari cōtagio, per artē in cœlestem trāsmigrauerit naturā, falluntur, & ambitiosis versuteq; confictis mendacijs potius operū suorū emtores admiratoresq; quērunt, quā veritatis illustrationē. Qui verò docēdi gratia & quid diuersum à maculis impuritatibusq; elementariis ostendendi animo ita vtūtur vocabulis, explicatione verò nihil intelligūt aliud, quā quod res est; illis debetur venia propter disciplinarū & artificū libertatē. Quandoq; ita ens appellatur chymicum, rem quandā materiata accipiemus, quā, cum natura nō sine superfluis alienisq; & multū impuritatis afferētibus, si vsum in sanitate cōseruanda recuperādaq; per medicinā (Nam alio nature seu nascēdi fine nihil est superfluū, quod perpetuo coniunctū deprehēditur) spectes, produxerit, chymia

*Puritas ele-
mentorum.*

eò deduxit puritatis, nobilitatisq; vt cū cœ-
lestibus possit cōcertare. Hæc nō est omnis
qualitatis elementaris expers, sed saltem ad
moderationem perducta eam, vt potius vi-
res substātiales, quæ crasin insitam sequun-
tur, in operatione deprehendantur, quam
calor aut frigus & reliqua. Est inter philoso-
phos quædã contentio de elemētorum na-
tura, vt hæc per se est, absq; passionibus ex-
ternis & mistura; quin & de mistorū quo-
rundam conditione. Aiunt quidam omne
elementum omneq; mistum in radice suæ
substantię tam esse purum, vt pelluceat, nisi
comminutione in puluerem definiatur seu
terminos accipiat, sed continuitatem ser-
uet suam. Hoc vultu quam maximè accedi-
tur ad naturam cœli puri. Itaq; & nobiliora
elementa nō vacant perspicuitate, & in ipsis
mistis, quodcunq; tale ratione integritatis
naturalis, eò æstimatur plerunq; pretiosius.
Iam autē entia chymica cum depurata sunt,
cōtinuitate sua penè omnia tráslucent. Hoc
ipso luminis cœliq; emulantur conditionē.
Nō absurdè itaq; tum in se inter elemētata
pro nobilissimis habentur, tum foris cum
cœlo aliquid cōmune habere existimantur.
Sed tu me dices patrocinandī gratia hæc
protulisse nō ignorantem in mistis plurima
esse nobilitatis absolutæ, vt & in cœlo astra,
quæ tamen non sunt diaphana. Ego tibi
istud lubens cōcesserim, si pro ingenio tuo
aliquo

aliquo melucello velis ditare. Velim enim ex te scire an non terra tunc magis sit suæ naturæ cum pellucet; & an non aurum præstantius sit cum opaci nihil habet. Astra certè ob vsum mortalium sunt coacta. Primæuum lumen, ex quo sunt addensatione confecta, fuit pellucidum, quod ego ex conditione prima & radiis solaribus lunaribusque in perspicuo purissimo firmiter concludo. Quod ex accidente est, aut sine seruili factum, proprietatem substantiæ in se non labefactat. An non tu putas omnia fore pellucida in altero mundo? Utinam saltem pectus hominum hîc persplenderet, quo possemus in abdita cordis penetrare, & versutias deprehendere. Sed hæc oblectamenti gratia obiter tanquam sales ad epistolam condiendam aspersi, ne ad te perueniat mucida putidaque. Cæterum ens chymicum non procul distat ab essentia. Aliquando enim alterum pro altero ponitur. Sed vt philosophus in categoriis suis ente fuit vsus; ita velim in chymia idem vsurpari vocabulum, vt designet latissimo ambitu quoduis artis opus seu *ποίημα*, cum essentia rectè dicatur de his quæ materia formaque vnitis & specificis proprietatibus armatis secundum totam mixti substantiam, nulla subtracta parte, sunt absoluta. Vocabitur itaque ens chelidonix tum tota substantia, tum quæuis

2
 pars huius ; essentia verò totum duntaxat
 chymicè præparatū nullo omisso , quod ad
 integritatem pertineat ita vt contineat sa-
 lem, sulphur, & aquas simul. Ita se habent
 & generum entia. Nam est ens alimenti; est
 ens veneni; ens alexipharmacii; ens morbo-
 rum & reliqua. Non ignoro quod aliquan-
 do tenuius quid designetur per essentiaē vo-
 cē, quodq; contra ac ego scripsi, soleat sumi
 pro quavis seu parte seu toto operis chymi-
 ci; ens verò puram putam substantiam cum
 proprietatibus significet , & in generibus
 comprehendat τὸ εἶδος καὶ αὐτὸ, quo pacto
 solent definitiones perfectissimæ ex genere
 & forma solis fieri : veluti; ens alimenti, est
 absolutè substātia primū & per se nutriens,
 sine omnibus adiunctis, quæ natura tanquā
 superflua excernere solet : Ens morbi, ipsa
 eius Galeno vocata essentia : sed neque hoc
 ignoro, quod vulgaris iste vsus sit erroneus,
 nihilque habeat certi. Ego velim ad philo-
 sophorum placita respici potius, in quorum
 explicatione ὡς ἐπὶ πλείστον ens communius
 quid est, quam essentia seu substantia. Si qui
 ens in chymia dicunt pro essentia; eos per
 synecdochen καὶ ἐξοχὴν loqui crediderim.
 Sed quid tu de ente morbi à Paracelsicis de-
 scripto iudicas? Potestne id explicari per
 Galenicam ὑπόστασιν? Fingunt illi substantiam
 quandam separabilem intra nos existētem,
 quæ constet materia physica formaq;. Vnde
 dicunt

1131
 Ens morbi.

dicunt febrim expui posse. At Galeno morbus constitutio præter naturam inseparabilis est, nec substantia sed accidēs, cuius proprium est non εἶναι sed ἐνεῖναι. Itaque cum morbi definiuntur Galeno: formaliter potius quam materialiter explicantur, materię locum obtinente genere & subiecto, vt febris est calor præter naturam in corde; non autem febris est bilis inflammata. Si molliter tractandus esset paracellus, pro stultitia sua diceretur forte causam externā aut subiectum quoddam pro substantia materiali posuisse, sed ni fallor, tu ita expuentem febres ad coruos ablegabis. Ens veneni Galeno est ὅλη ὁσίη αὐτῆ. Etiam hoc separant à corpore parachymici, dicentes in Arsenico aliud esse essentiam arsenici, aliud ens veneni, perinde ac si diceres in homine aliud esse ens hominis seu essentiam, aliud ens animalis. Nam ita comparatio est. Arsenici genus ponitur venenum. Habet autem id insuper suam formam sicut logici dicunt in specie plus esse quam in genere. Si logicè loquerentur; ferendi essent. Reuera enim alia ratio est animalis, alia hominis. Sed detertius id est, quod prætendunt se posse ista separare, & ens veneni Arsenico subtrahere, manente nihilominus arsenico, & ita subtrahere non vt pereat planè illius ratio, sed in peculiari restet subiecto, non aliter ac si ex napello succum virulentum ita edu-

Ens Veneni.

cas, vt reliquiae nihil retineant veneni. Vbi vero crasis rei? Arsenicum, napellum & similia toto genere & substantia venena esse pronunciant sapientes. Nam pernicies ex mixturae dependet proprietate, nec potest ea tolli nisi perdita dissipataque crasi, quae est forma misti, vt mistum. At forma destructa, res perit. Itaque ens veneni vera ab arsenico non poterit abstrahi, quin desinat arsenicum esse, & non nisi æquiuoca ratione τὰ λείψανα retineant nomen. Nec crases sunt separabiles. Itaque dementiae proximum est, quod putant se posse ab Arsenico auferre ens veneni, si hoc illi inest per crasin. Occurres mihi Erasticis epicherematis, quibus confici solet, Rhabarbarum non esse nisi τὸ ὅλον. Sed ego me contineo in foro chymico, dicoque si ens veneni arsenicalis separabile est, id ita segregari sicut à crassis corpulentisque partibus succus, in quo nihilominus restat crasis, cuius gratia extractum vocatur essentia; id autem quod restat inde, caput mortuum & fex non autem arsenicum. Quod si vagantur in generum separatione, putantque ἄμικτος ens veneni ab arsenico tolli, non autem ens veneni arsenicalis; stultitiae eos confecrem. Eadem sententia est de ente Bezoardico. Corollarii loco peto ex te, vt mihi explices iudicium controuersiae horum, qui venenum substantiane sit an accidens, inter se disce-

disceptant: veluti sitne scorpio venenum, an aliquid accidentarium in ipso. Intellego autem scorpionem ea ratione, qua solemus Zingiber appellare in pharmacopolio. Expedies simul possitne dici scorpio, si vim ex crasi perdidit; sicut an sit magnes primum, cum non amplius trahit ferrum nec obseruat lineam mundanam. Ego inclino ad negantes; & si mihi obiiciunt vim saltem, ostenduntque residuum corpus; crasin, à qua res est id quod est, demonstrari peto. Non enim si corporis continuitas à vi specifica perdita manet, crasin restare necesse est. Hæc enim est ratio mixturæ interna. Sed non exonerandus nimium. Vale, & te mihi beneuolum præbe.

EPIST. XII. DE CON-
stitutione artis chymicæ.

AD VIRVM ORNATISS. D. ZACHARIAM Brendelium Phil. Med. & Professorem Ienensem.

AEgyptios olim cum aliis hominibus de vetustate gentis & primatu originis contendisse, & Psammiethici regis leuiculo argumento Phrygibus, quod horum lingua Beccus, quam vocem inclusi infantes impetu naturæ spontaneo citra disciplinam, ediderant primam, panem designaret; ea autem putaretur gens prima, & quasi sponte naturæ facta, cuius lingua esset solius naturæ

turæ opus, quasi non *δύαμιον* tantum, sed
 & actum loquendi, sicut Socratis testimo-
 nio sapiendi sciendique *ἐπέχειαν*, ipsa pro-
 duceret in generaretque, cessisse, autor est
 Herodotus. Sed illam litem diuina pridem
 soluerunt oracula, Chaldæis & Babylonis,
 seu quod in eorum terra Adamus sit pri-
 mum conditus, seu quod duce primum E-
 nocho ex Caino genito, postea Nimrodo
 prima ibi extiterit Respublica, & imperiū,
 dignitatem istam attribuentia. Sicut autem
 autoritate illa contētio originis primæ sub-
 lata est; ita & altera, qua de artium inuento-
 ribus decertatur. Idem enim locus qui pri-
 mam Rempublicam vidit, vidit & artium
 exercitiorumque tanquam vinculorum so-
 cietatis humanæ & auxiliorum primordia.
 Musicæ inuentum ad Iubalem refertur, sar-
 toriæ ad Noëmam; Metallurgiæ ad Thu-
 balcainum. Si me, Brendeli, interrogas de
 chymia primo exortu, quid respondeam
 aliud quam ante diluuium in orientali par-
 te, occupata à Cainitis, cum metallurgia in-
 genio Thubalcaini extitisse? Scientia enim
 elaborandorum metallorum, quicquid ha-
 bet operum præstantiorum, id sibi vendi-
 cavit chymia, quanquam vt fieri initio so-
 let, non ita primitus nominata, sed post in-
 crementa culturamque seculis posteriori-
 bus. Est autem verisimile ex Cainitarum re-
 gione ad Setheos peruenisse inuētum. Vn-
 de in

2

2

2

2

pipentiy
 chymia
 ante dilu-
 uuiy

2

de in possessione horum postea fuit solum, illis diluuiio ad internecionem extinctis. A diluuiio cum tribus Noei filiis iterum diuideretur orbis, alia fuit orta dubitatio, ad quodnam principium seu quem propagatorem primum tum aliæ artes, tum etiam chymia sit reuocanda. Platonici, vt videtur, Ægyptiorum narrationibus admoniti, Prometheum illū fabulosum nomināt, qui hominibus stultitia & temeritate Epimethei omni ornamento auxilioque vacuis ignem artificiosum ex Vulcanica, quæ vnà cōprehendit Metallurgian, & sapientiam, ciuilemque consuetudinem ex Mineruæ templo & rota solis raptam donauerit, atque ita sufficientibus eos ad colendam humanitatem instruxerit adminiculis. Horum autem sententia aptè congruit cum historia. Nam Vulcanus ille & Minerva, qui alii sunt præter Thubalcainum & Noëmam? Hi officinam instruxerunt in Orientali plaga, vbi solis calor insignis, & vbi Vr seu ignis colebatur pro Deo. Inde Prometheus, qui Iapeti filius, aut ipse Iapetus fuisse creditur, disciplinam petiuit, postque diluuium posteris commendauit. His resistunt alij. Omnem enim artis inuentionem referunt ad Chameos, quibus obuēnit sorte plaga australis cum Ægypto. Prometheum quoque Ægyptium fuisse tradunt, qui in Orientem profectus, vbi imperium habebant Nimrodei,

item

✓
 parte
 huius
 aqua in
 experit
 chymia
 a

✓

✓

✓

item ex Chami gente, quæ suã regionẽ per vim subtracta semitis parte orientis ampliauerat, artificia inde detulerit. Ex Ægypto etiam oriundus fuit Hermes, qui tempore Galeni quoque fuit notus, & Abrahæ fuisse coætaneus traditur. Sed hæc conciliare dissensionẽ facile est. Palàm enim est patriam artium primam vt & imperii fuisse Babylo- niã seu Chaldæam. Huic & prima debetur inuentio autore Bubalcaino, & post diluuium prima cultura vtpote hærente adhuc metallorum memoria, ob quæ Nimrodus Ægypto egressus potissimum eas terras petiuit, & materia artis denuo effossa artem exerceri iussit. Solêt enim artifices eo confluere, vbi copia est vtẽdi artificii, sicut Iberi fossores in Hispaniam & Mauritaniam ob id transierunt. In Ægypto nondum apertis specubus metallorum, nondum tunc fuit vsus artis. sed postea occasione sese ostendente, & inuentis metallis, ex oriente apparandi scientia per Prometheum fuit petita; & tunc quasi homines inciperent nasci, inque formam Reipubl. & imperii ornatorem redigi, diuites venæ allicientes multitudinem & adminicula suppeditantes, ansam fabulæ de Prometheo & Epimetheo præbuerunt. Inde autem iterum ad Caucasum in Asiã missus idem artifex, venas scrutatus est plures tanto cum feruore, vt etiam dictus fuerit alligatus in pœnam furti,

*Historica
explicatio
Promethei.*

furti, illi monti fuisse, ita ut aquila addita,
 hoc est, argentum viuum vel hydrargyrus,
 quæ designantur voce aquilæ, potissimum
 chymicis vsurpata in lapidis mysterio, eius
 absumpserit immortale, subindeque rena-
 scens cor. Quis dubitet, cum & Hermes
 chymicæ transmutationis parës secundum
 vulgi famam, in Ægypto fuerit, & aquilam
 chymicâ summo studio excoluerit, in eandem
 curam in Asia in officiis Caucaſi incum-
 bentem prometheum cor sibi suum maceraſ-
 se? Quicquid ergo de chymia metallica sci-
 uit Ægyptus, quicquid partes Septentriona-
 les, id totum oriens produxit, primis inuēto-
 ribus Cainitis ante diluuium; primis autem à di-
 luuio restauratoribus propagatoribusque; Cha-
 mæis. Sed quorsum tandem ista dices? Autores
 audio non sat castos. Nota. n. impietas Caini
 est: nota Chamæi & Nimrodi. Ab his, subsi-
 dio metallorum omne ferrius ortum est, & quic-
 quid malorum ex metallis & aurificio orbis
 passusque est & patitur, ad illos redit principes,
 ut sit digna seminario planta. Verum ego, mi
 Brendeli, istud non curo, nec quæ boni malive
 autores extiterint in præsens quaero. Illud
 vehementer admiror, quod tantis mundi
 tam vetusti studiis quaesita accersitaque chy-
 mia, nondum ita sit exculta, ut à nobis le-
 gitima artis forma comprehensa, & axio-
 matis necessariis, æternis primis verisque
 ita exposita, quemadmodum in demōstra-
 tiuis

tiuis scientiis fieri consuevit, legatur. Excepta Theologia, nulla est ars vetustior fabрили, hoc est, metallorum fodiendorum, & excoquendorum scientia, quæ simul initium fabricæ ferrariæ & alijs præbuit. Quis ergo secula occupauit torpor, vt hac sola neglecta, reliquas tantopere arripuerint, suoque ornarint cultu? An non quod optimum diuinissimumque est, contentissimis petitur studijs, & elaboratur præstantissimè? Sed non est chymia instar aliarum artium. Hæ sunt vulgo commissæ & ab eo ideo arreptæ quia captui simplici viciniore. Chymia abstrusæ & inuentionis est & exercitij, excepta parte abiectione, quæ ruditer tractat metalla. Itaque in abditijs philosophorum est retenta, & ob difficultatem etiam ab externis neglecta. Autores & propagatores ipsi non tam vt præceptis comprehenderent scientificis artem studuerunt, quam vt tectis mysticisque eloquijs operationem adumbrarent, indeque sibi diuinitatis cuiusdam admirationem conciliarent. Potest & hæc omissæ informationis causa esse, quod nondum tota fuerit inuenta, aut sollicitè culta. Nam priscorum monumenta duntaxat mineralium doctrinam comprehendunt, & in transmutatione plurimum absumunt operæ. An bellis & alio infortunio perierunt libri? Recentiore ætate Geberus de Alchymia plurima exhibuit præcepta

cepta, eaque diuisione, definitione, causarum, effectorum adiunctorumque argumentis ita illustravit, vt nihil ferè desit ad speciè Aristoteleæ per *ἐπιστημολογία* informationis. Sed omnia ferè ad transmutationem & naturæ metallicæ cognitionem adhibuit, sicut qui eum sequuti sunt, (quidam etiam antecesserunt) philosophi quos in volumen vnum congestos exhibent nostrates typographiæ. Lullius celebravit etiã vegetalium chymiam, cumq; eo alii plures. Extant aliqui libri de destillatione. Hæc enim maturè in officinas medicas est recepta. Sed neque metalla transformare & adulterare, nec quintas essentias extrahere per vini subtilem spiritum; nec destillare, omnia chymix officia complent, etiamsi coniungantur. Iohannes Guintherius Andernacus, & Gesnerus (si huius est Euonymus) multum ad istam scientiam attulerunt lucis. Sed illi pauca præceperunt de generalibus artis. Speciales elaborationes habent plures. Paracelsus non se ètatus est vltimas. Primatum sibi tam in hac quam in medicina violentè rapere fuit conatus. Ille archidoxa progenit, in quibus videtur voluisse quidem artis formam constituere, sed non est assecutus. Præcipit enim de conficiendis magistris, quintis essentiis, & reliquis. Vbi verò præcepta operationũ generalium, ex quibus necesse est hauriri modum specialium?

Quid prodest iuberi destillatione oleum
 conficere. Si ignores quæ sit destillandi ra-
 tio? Sed nec speciales operæ omnes indu-
 striis placent artificibus & experientiæ. Plu-
 res repudiantur. Itaque artis *κατάσειον* suffi-
 cientem ille non dedit. Et qui possit dare
 homo eiusmodi informationum, & logi-
 cę methodi, quæ fons est constitutionis ar-
 tium, prorsus ignarus? Eius asseclæ Dor-
 næus, & Durneiferus chymias & magnas
 Alchymias pepererunt. Sed & ille sine ar-
 te artem facere tentavit, & hic amplissi-
 mæ pollicitationis titulo plus ambitionis
 quæsiuit, quam præstitit artificiosæ descri-
 ptionis. Nec absoluit, quod est auspicatus.
 Nec video quid, si etiam ad finem perdu-
 xerit, amplius aliis sit daturus. Physiolo-
 gias enim quasdam & historias recitat, in-
 deque promittit speciales operationes, ut
 quo pacto sit oleum salis, essentia auri &
 reliqua conficienda, quæ etiam vidi rythmi-
 co libello ab eodem descripta. Hoc autem
 mihi non est rectè docere. Principiis enim
 primis neglectis ad infinitatē singularium
 discipulos statim assuefaciunt quasi operæ
 pretiū sit scire, quo pacto nucis oleū elicia-
 tur, & non prius intelligere parandi oleum
καθόλου rationem *καὶ κατὰ πάντας*; aut posse o-
 leum Juniperinum comparare descenden-
 do, & non prius didicisse catholicam de-
 scendendi methodum. Si enim postea ius-
 feris

feris oleum Guaiaci item descendendo
 facere, nisi præcognouerit generale præ-
 ceptum discipulus, hinc hæsitabit, igno-
 rans omniumne idem sit modus an diuer-
 sus. Ita videntur mihi dialecticam doce-
 re, qui instillant axiomatum veritatem &
 falsitatem ex rerum natura æstimandam,
 prius quam ipsam naturæ affectionem,
 qua latente iudicium veri latere necesse
 est, explicarint. Pollicetur Tabernæmon-
 ranus chymiam quandam destillatoriam
 in commentario botanico. Sed illa non
 apparet. D. Crato mentionem facit mo-
 nastici cuiusdam libri apud clarissimum
 Singmoserum inuenti, quem vt sibi com-
 pararet, acriter institit apud viuum, cele-
 bris Norimbergæ Medicus Ioachimus Ca-
 metarius. Sed is quoque aut latet, aut pe-
 riit. Quin ergo accingeris ad artis plenam
 constitutionem perfectionemque? Eo in
 loco viuis, vbi tibi non desunt præsidia.
 Ea es conditione, vt professio ipsa exigere
 tale quid videatur. Non eruditio, nõ facun-
 dia, non experientia, non methodus tibi de-
 est. Instaurator Astronomiæ dicitur esse V-
 raniburgi Tycho de Brahe. Quin tu lau-
 dem ex chymia tibi asseris? Archimedi se-
 pulchro inuentionis argumentum imposi-
 ta sphaera dicitur. P. Ramus instauratæ lo-
 gicæ sibi poposcit monumentum. Alii su-
 um Azoth sibi præferunt, Tibi piè defun-

cto statuum ponemus chymicam, si tuæ industriæ artis absolutionem debebimus. Non desunt quidem etiam alibi viri docti peritiq; . Sed illis sua prouincia tantum creat negotii, vt vix vacare chymix adornandæ queant. Quod si otii quid & facultatis illis est, pariter tecum rogatos velim, vt publicè consulant vtilitati; & chymiam artis integrè forma donatam tyronibus velint concinnare. Non addo plura. Vale.

EPIST. XIII. METHODVS constitutionis artium.

AD VIRVM CLARISS. D. ZACHARIAM Brendelium Phil. Med. & Profess. Iena.

QUOD te nuper ad artis chymicæ informationem, Brédeli doctè, sum adhortatus, fiducia ingenii tui & diligentiæ factum arbitrere. Quem enim in aliis naturæ operibus solertem industriumque, & minimè oscitantem deprehendas, cur eum non in chymia, cuius singularem item sibi acquisuerit noticiam, idoneum putes? Sed quid tui mihi oppositurus sis, dudum, nisi fallor, præuisum habeo. Vt alia omittam, de artis modo plurimū videris mihi dubitare posse, idque propter contentiones, & increpationes hodiernas, cum vix inueniatur in Aristotelea schola, quin à recentioribus logicis

gicis egregiè exagitetur propter consue-
 tas vetustis artium *καταστάσεις*, quas illi con-
 temnunt. Nec deerunt fortassis chymici,
 qui eodem tibi molesti futuri sint argumē-
 to. Videri enim ex his aliqui volunt Ra-
 mæa industria confidere, & methodicas
 scientiarum elaborationes ad ingenium
 istud accommodare. In hac ipsa difficul-
 tate quid ipse sentiam, anteuertens factum
 tuum, non grauabor aperire. Non pro-
 bo illorum rationem, qui varias artis par-
 ticulas à diuersis seu inuentas seu excul-
 tas varièque tractatas in vnum compin-
 gere volumen sine iudicio & methodo ve-
 ra fatagunt. Quid est facilius quam alie-
 nos conscribere sermones & in cumulum
 coniicere? Obiter percurrunt autores,
 inductionibusque asteriscis aut obeli-
 scis in transcurso notant sententias. Has
 vel librorum ordine, vel elementaria ini-
 tiorum designatione, vel quouis tumul-
 tuario cæcoque plane iudicio per ama-
 nuenses describunt, & nomine artis ad
 prelum mittunt. Hoc modo cui inser-
 uitur præter librario? Nihil putidius in-
 ertiusque illo studio. Alii cum audiunt
 philosopho *τέχνην* definiri *γενέσει καὶ ποιή-
 σεσσι*; artem compleri operationibus cre-
 dunt. Itaque quascunque conuolare pos-
 sunt, vndecunque conscribunt operatio-
 nes, & in libellum coniectas pro chymia

H ; ven-

vendunt. Sed omissis talibus, ipse iudico non discedendum esse à vetusta artium & scientiarum constituendarum methodo quam accuratissimè profecutus est in posterioribus analyticis philosophus. Huic qui insistere velit, ei scire conuenit, quod ἡ τέχνη καὶ ἐπιστήμη re & essentia non differant, sed saltem λόγῳ. Ars enim vocatur eadem σύνληψις ἀξιομάτων cum accomodatur ad generationem, quia opus aliquod fieri debet. Scientia nominatur ratione principiorum operationis, quæ extracta sunt ex causis aliisque scientificis, quanquam propriè appelletur scientia ea, quæ ex principiis est, per demonstrationem, quasi sciantur συμπερίσματα tantum necessaria ex causa immota deducta. Chymia itaque vno eodemque opere pro arte & scientia accipietur, & ita adornabitur. Iam autem philosophus vtramque constituit ex principiis seu axiomatis primis, quæ vel sua euidencia statim manifesta ponuntur, vel demonstratione firmantur. Principia vult esse catholica, ad quæ perueniendum sit sensu & experientia. Cum enim non sint insita nobis nisi κατὰ δύσασιν; in actum veniunt istis duobus instrumentis, quibus νῦν constituitur καὶ ἐπιστήμη. Hinc rectè dictum est ab Aristotele:

ἐκ δ' ἐμπειρίας, ἢ ἐκ παντὸς ἡρεμήσαντος τῷ
 καθόλου ἐν τῇ ψυχῇ, ἢ τοῦ ἐνὸς παρὰ τὰ
 πολλὰ, ὃ ἐν ἅπασιν ἐν ἐνῇ ἐκείνοις τὸ αὐτὸ
 τέχνης ἀρχὴ καὶ ὁπισθίμης. Ex experientia
 principium est artis & scientiæ, siue o-
 mnino vniuersali quiescente in anima,
 siue singulari præter multa, quod inest
 vnoquoque vnum idem cum ipsis; qua-
 si velit in informatione scientiæ, aut v-
 niuersalia prædem ex collectione indu-
 ctioneque singularium facta & in ani-
 ma reposita, esse respicienda, aut sin-
 gularia ea, quæ cum in multis sint, v-
 nam tamen perpetuam habeant ideam,
 sitque vnum pro omnibus. Qui itaque
 chymiam velit constituere, illum oportet
 sensibus, & experientia pollere,
 nec minus mente & intellectu diuitem
 esse. Sed nec omne quod expertus est,
 erit eiusdem artis essentialia. Itaque iu-
 bet philosophus compingere τὰ κατ' αὐ-
 τὸ quæ sunt homogenea, exclusis omni-
 bus heterogeneis. Iuxta hanc doctri-
 nam nihil in chymiam recipietur, quod
 non sit chymicum: Nihil nisi quod vē-
 rum. Omne enim falsum heterogene-
 um. Præterea in omni quæstionum ge-
 nere, tantum quatuor sunt scientificæ,
 hoc est, quæ per propriam causam rem ex-
 plicent. Scire enim est per causas cogno-
 scere, easque primas & immotas. Vna

est, εἰ ἔστι. Hæc ponit subiectum artis constitutum iam causis essentialibus, veluti in Arithmetica est numerus; in Geometria magnitudo; in musica harmonia, & sic in aliis. Ponetur hoc etiam in chymia, & non simpliciter κατὰ φύσιν ponetur, sed expandetur diuisione à summo per intermedia vsque ad vltimum, quo pacto requirit forma scientiæ methodica. Diuisio autem quomodo artificiosè sit instituenda, suis declaratur præceptis. Moneo tamen hîc plurimum esse difficultatis, & sæpe numero non posse nos ad essentialiam peruenire, aut totam artem vno distributionis genere vsque ad vltima deducere. Plurimum obseruamus diuisionem integri in membra, & generis in species vel formas. Usus & consensus artificum hîc multum habet ponderis: sed ingenio iudicioque exacto est opus. Cum positum est, distributumque artis subiectum: alia oritur quæstio τί ἔστι. Et hæc iam est axiomatica. Illa potius erat topica. Quærimus enim de definitione rei; vnde emergit dispositio rei definitæ cum definitione, sicque constituitur axioma. Perducetur autem definitio à summo genere per omnes species vsque ad vltimam, & vbi fieri potest essentialis perfectaq; dabitur. In axiomatis quoq; κατόλως sunt quedã præscienda. Nō enim quoduis axioma est scientificū principium,

quan-

quanquã philosophus angustiore vocis usu
 solummodo demõstrationi largiatur axio-
 ma. Verum quidem omne est; sed cum hoc
 sit duplex, ἀναγκαῖον ἢ ἐνδεχόμενον: solum ne-
 cessarium est scientiis proprium, contingē-
 te excluso. Quod enim scitur, & scientiæ
 principium est; id aliter se habere non po-
 test. Itaque & particularia axiomata ab arti-
 bus remouentur, cum in his quod prædica-
 tur partim insit, partim non; seu dari possit,
 vbi aliter se res habet. Consequens his est,
 omnia debere esse κατὰ πᾶν. Catholica es-
 se, ante monui; catholica autem πρώτως,
 ita vt sint ἀμεσα, in quibus nihil dari possit
 prius. Debent enim axiomata esse princi-
 pia. Tertia quæstio ὅτι ἐστίν, qua exigimus pro-
 prium effectum de sua causa, & proprium
 perpetuumq; adiunctum de suo subiecto.
 Huic vicina est quarta, quæ postulat τὸ διότι
 seu διὰ τί, quæritque causam formalem, seu
 primam immotamq; cur propria passio sit
 in subiecto suo, & totam rationem syllogi-
 smo comprehendit demonstratiuo. Hæ ve-
 ro duæ quæstiones non in vno saltem sunt
 diuisionis membro, sed in omnibus. Itaque
 quoties noua species definitur, toties de
 propriis effectis adiunctisq; quærendū est,
 & ratio reddenda per causam formalem,
 quantum fieri potest. Inferuiunt ergo ad ar-
 tium informationem diuisio ipsius rei arti-
 ficiosa à summo vsq; ad indiuiduã speciem

continuo eoq; essentiali ductu, cum genus sit causa effectæ speciei, & vtrumq; eandem comprehendat essentialē formalemq;. Deinde definitio, & axiomata proprietatū in effectis adiunctisq; ex causis suis inuentarum. Plura non requiruntur. Quod enim aliqui addunt interpretamēta & modum inuentionis & praxeos cum disputationibus variis; id docendi potius explicandiq; coram discipulis sit consilio, quam artis cōstituendę, quę sua per se gaudet sinceritate. Si quis velit addere exegeſes; seorsim à præceptis eas ponere potest, sicut & singulares operationes in loco exemplorum. Sępenumero mancæ traduntur regulæ, quas inepti non attendentes, inuenerunt postea exceptiones penè innumeras, dicentes nullā regulam esse sine exceptione. Sed illi ascripserunt arti defectum sui intellectus. Si res recto ponerent ordine, rectè considerarēt, enunciarentq; non opus foret tantis exceptionum, notationum, obseruationū, & aliorum deliramentorum plaustris. Aristoteles certè ita præcipere non solet. Demonstrarē tibi singula quæ dixi ipsis Aristotelis verbis, nisi putarē tibi posteriora analyseos logicæ esse quam maximè cognita. Scripsi autem de ista compendiosè perspicueq; in præfatione operis cuiusdam logici, in quo potissimum de scientiis per regulas Aristoteles constituendis & iudicandis agitur. Si
meam

meam sententiam non satis assequeris; inde pete. Quod si denuo philosophum euolueret tibi placuerit; rogo legas sine interprete. Longè felicius assequeris per se loquentem, quam scrupulosissimis ineptissimisq; quorundam leptologematis obscuratum. Videor mihi iam videre ingenium tuum, quam probe sis artem exornaturus. Iam cogitas de subiecto artis chymicæ, quodnam id sit ponendum. Ponis autem hoc quod vossus artificum notauit. Hoc diuidis in membra duo. Postea singula per genera decurris, definiisque quam optime. Inde contemplaris effecta adiunctaque propria & singula ponis suo loco generalia generali, specialia speciali, nihil otiosè repetendo. Hic quasi in intimo naturæ sinu omnia apparent pulcerrimo & ordine & facie. Omnium causæ per se cognoscuntur. Nihil facilius quam benè diuisorū essentias definiendo exprimere. Semper enim genus speciem continet, & eius naturam monstrat. Hæc in homogenia & generis habet essentiam, & præterea suam formā; vnde & definitio essentialis est ex genere & forma. Video item te consecutaria neçtere scientiasq; educere præclaras. Video operationes instituere necessarias, & vnāquamq; iudicandā spectandamq; ex principiis præmissis infallibilibus pponere. Quātū vicerimus laboris, cū non amplius in tāto operationū falsarum

rum numero dubitabimus? Quanto afficietur humanum genus bono, cum illustri noticia adulterinum à genuino statim redarguetur? Tyrones tibi omnia debebunt: Iam enim non amplius in vastissima errabunt solitudine, sed ob tutum facili tanquã in synopsi omnia artis membra perspicient, arripientque, quo quid in discendo est dexterius? Sed vale tandem & me tui amantem redama.

EPIST. XIII. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ
ΧΥΜΕΙΑΣ.

AD CELEBREM VIRVM ET PRÆ-
stantem D. Iohannem Posthium Phil.
Med. & Poetam, &c.

~~GRATA admodum iuendaq; mihi in-
tercedit cum viro celebri & perito D.
Ioachimo Camerario primario Noricorũ
medico, venerabilisq; amicitia & litera-
ria consuetudo. Ex eo nuper cognoui, quam
honorificè, & laudatissime, de incis aduer-
sus imposturas Assyliani panacificis & ci-
nabariopolæ laboribus sentires. Non est æ-
quum vt virorum præstantium perita pro-
uidaque nec ex vlla temeritate ἀλλ' ἄπιστην
profecta iudicia quisquam cõtemnat sanus.
Accipio itaque illud tuum modestè, & ro-
go vt & in parte aliqua amicitiaẽ ponere me
velis, quo pacto & ego tũ antehac ex splen-
dore nominis tui te dilexi semperq; magni-
feci,~~

feci, tum iam ex animi erga me inductione
 singulari tui, etiam amo, nec in postremis
 meis loco. Huius mei studij, vt non verba
 faltem accipias, sed & monumēto quodam
 cōstituto, euidens sempiternumq; testimo-
 nium; cum peropportune iam prę manibus
 haberem, & mente admodum sollicita *κατα-
 σκευὴ τῆς χυμείας* meditarer, cōsultis ob hoc
 per epistolas viris mihi in Germania nostra
 aliquo merito aut beneuolentia notis; te
 horum numero inferere placuit, & æquo
 honore ad commune opus iudicandum in-
 uitare. Hoc autem scias velim, me non vul-
 garem, & qualemcunque consignationem
 pręceptorum cum fusissimis, inconditis, &
 alienis interpretamentis, & artium contur-
 batione requirere; sed eo modo adornatam
 scientiam, quem philosophus in libris *πρὸς
 ἐπισήμους* copiose persequitur, & solerter.
 Huius ideam si tibi proposuero, iudican-
 damq; commiserō, non puto me quicquam
 ab officio & amore inter nos gliscente fa-
 cturum alienum. Prædico autem tibi ne sis
 in censura Catonianus Manlianúsve. Te-
 ner adhuc fœtus est. Molliter tractari quæ-
 rit. Plagas Orbilij, Vallæ rigorem & exqui-
 sitam Rami compositionem nondum tole-
 rat. Dies docebit diem. Quin ergo iam fre-
 tus fauore tuo & equanimitate facio initiū?
 Chymian concisis verbis, vtpote in arte
 quæ longas circumductiones odit, nomino

con-

concretas substantias in materia ad purum elaborandi sciētiam. Definitionem illustro notatione primum; quod, cum fundendo soluendoq; concretionem fiat; aut nobilissimo opere succos radicales, balsamaq; eliciendo; inde quidem chemia, hinc chymia ars sit appellata. Deinde finē artis declaro, quod quidem puritas cuiusq; per se spectetur in omni opere, vnā cum illa vero etiam perfectio in virtute & nobilitate. Horum autem vsus est non in ornatu tantum, vt inde fiant splendida quædam utensilia; sed & imo potius in sanitate conseruanda, affectionibusque & morbis propulsandis & omnino vita humana aliquanto possit duci commodius. Ratione scientiæ non parum in ea arte præsidij est ad desiderium cognitionis mysteriorum naturæ explendum, & diuinam gloriam ampliandam. Sed ego hos fines generales in speciali arte non apposuerim, nisi interpretis officio. Chymian porro dixerim bimembrem esse: Quia enim in elaborando eius vis consistit, & quidem non quouis modo, sed arti conformiter, quod nescio an possim verbo apto dicere; (obscuri grammatici vocē ESSARE vsurpant, quasi eius propria actio sit *essare*, vnde illa Ars benè *essandi*) primum erit *χυμική*, qua voce ipsæ chymicæ operationes comprehenduntur. Operationibus fiunt essentia chymicæ, si laxa vocabuli sit vsurpatio,

ita

ita vt in his artifex vbi absoluerit, quiescat, vsumq; porro medico vel patrifamilias cōmendet. Secundum itaque membrum placētne tibi, vt χυμώσαν appellem? Continet enim χυμώρηματα seu opera operando chymicè effecta. An rectius prima pars erit chymia operatrix; secunda operū designatrix? Vtinā ingenia præstantia in hoc certēt. Quicumq; cōmodius vocabulū inuenerit; ei poterit esse eo in loco sua statua honorifica. Continet quidē etiam secundū membrū operationes; sed eas à primo acceptas mutuo, tanquā ex principio. Primū enim membrū operationes omnes καθόλου explicat. Secundū eas accōmodat ad species chymicas extruēdas. Χυμωρασιῶν quædam sunt simplices; quædam compositæ. Quam vellem me hinc posse loqui ἰσως? Simples sunt quæ vna fiunt operationis forma: compositæ quæ pluribus. Hæc si accipias vt pronunciantur, impingent in artis leges. Neq; enim per se dicuntur, nec catholice. Sed omnia intelligi chymice volo, quāquam nō vbiuis addā determinationē, quod sine tædio deficientibus propriis locutionibus non eueniret. Incepit currere rota. Quam vereor ne viceus exeat instituta amphora? Procedendum erat diuidendo, definiendo & proprietates exponendo. Sed sentio aquam hærere. Cum enim vitiosum sit ita diuidere, vt aliquando concidant genera; hoc quomo-

quomodo ex instituto vitæ, vix video. Nam quædam operationes fiunt simpliciter & compositè simul. An non attendendum est quid fieri possit, sed quid ex vsu artificū fiat bene? Ita certè. Itaque me excusabunt facilè in vsu τῶν βελτίστων χήματα. Dichotomias tacebo, & Delium natatorem expectabo. Simples ἐργασίας voco expressionem, filtrationem, seu colaturam, affationem, solutionem, calcinationem & similes. In compositis habeo destillationem, & huic conformes. Non tantum valeo ingenio vt sine longa & attenta consideratione effundam ordine omnia. Primitias iam degustasse satis sit. Non autem nego quin alio diuisionis principio constituto quis possit facilè decurrere ad species indiuiduas, quo pacto Dornæus in solutionem & coagulationem mistasque operationes partiri omnia conatus est. Sed mihi in oculis est ipsa natura formæ, quæ vt in aliis artibus, ita in chymicis operationibus per simplicitatem & misturam videtur aptè posse repræsentari. Si mihi ex mea sententia, & non potius ex vsu artificum liceret deducere artem; nominibus confictis facilè rem expedirem. Sed id nulli concessum est. Itaque non immerito Paracelsi vesania bonis viris est inuisa. Sed quæ placet tibi hæc διαγραφή: Chymia est extrahendi elementarium essentias exaltandique scientia. Hanc qui exercere benè velit,

lit, eum oportet gnarum esse *συντακτικῆς καὶ πνευματικῆς. συντάξις* continet *καμίνειαν*, & *συντάξιαν* in specie, quam possis *ὀργανικῶ* appellare. *πνευμομία* materiæ ignis, & regiminis tradit noticiam. Hæc statim à definitione ponentur ideo, quia vtrique artis parti sunt communia. Sequetur distributio in membra. Chymia est partim ergastice, partim poëtice. (Liceat enim mihi in præsens ita uti vocabulis) In ergasia cōmunia sunt, electio materiæ, & temporis, eiusque duplicis, initij nēpe & durationis, item locus, repurgatio, & si quæ sunt his similia. Eadē etiam aut extrahit, aut exaltat, & non raro vtrumque simul spectat. Exaltatio fit graduando, multiplicando, digerendo in pellicano, quod circulare nominant, item transmutando: ut ita tota ratio huius sit in alteratione, incremento & generatione. Extractio vtitur operationibus communibus. Omnis item elaboratio aut in vno moratur & ad vnum tendit, aut ex vno facit plura; altera tamen magis altera. Nam tam diues hæc scientia est, ut per varios modos possit præparari vnum idemque, & illi modi ad multa sint accommodati. Cæterum operatio chymica aut segregatio est, aut congregatio; & vtraque modo secundum homogenian modo heterogenian. Vtrique etiam competit reductio. Segregatoria artificia heterogeneorum in vno commistorum

sunt putrefactio, expressio, cui accedit colatura, sublimatio, destillatio, calcinatio. Destillationi ancillatur cohofatio, & congruit etiam descensio. Sublimationi & destillationi cōpetit rectificatio, & volatilitas. Vtraq; etiā vno opere fit in circulatione, licet sine diuerso. Segregatoria homogeneorū, solutione vōcata cōtinentur, cui accedit ceratio, liquatio seu fusio. Fit autē hīc amplior moles transitu sicci in humidū aqueū. Itaque ei inferuit & calcinatio & alia opera quædā. Notandum autem est nō raro *κατά-γεναν* interuēire, sibiq; minus propriè interdum famulari labores, veluti fixatio fit aliquādo per sublimationē, aliquando per circulationē, calcinationem & similia. Ita sublimatio non semper segregat: non raro etiā vnit, vt in cinabari, hydrargyro sublimato, & similibus. Congregantur heterogenea imbibitione, amalgamatione, fermentatione, digestionē: Homogenea verò coagulatione. Hac ratione facile videtur ars integra cōprehendi posse. Sed eget diūturniore cōsideratione. Nō enim semp succurrūt aptissima, *καὶ δευτέραι φροντίδες σοφωτέρας*. In altero mēbro vbi sunt *περίματα*, generalis admonitio est, chymica opera crebrò rectificādo debere ad cōuenientissimā formā virtutēq; adducta esse. Est & hoc notandū quod eedē res nomina mutant plus minus elaboratæ, aut respectu ratione q; variata. Caput mor-
tuum

tuum vocatur, quod residuū ab extracta es-
 sentia est, nec quicquam habet virium aut
 perparum totius quod ante fuit, & in cuius
 extracto balsamo vita seu efficax virtus est
 reposita. Menstruum nominant medium
 extractionis aut putrefactionis liquorem.
 Tinctura nuncupatur chymica essentia tūc
 cum colorem integri potissimum habet.
 Quinta essentia dicitur, cū astrale vt loquū-
 tur factum est, seu summam nobilitatē, quę
 cadere in elementare potest, est adeptum.
 Sangtis à rubro colore aliquibus imposi-
 tus est. Mercurius est, cum aquositatem re-
 fert; sulphur quicquid pingue est. Fiūt item
 opera ex mutuis, vt ex salibus spiritus, &c.
 Cōponuntur insuper, fiuntq; modo ex vna
 modo ex pluribus rebus. Hęc & similia ge-
 neratim annotasse sufficit, quia non sunt in
 vna specie stabilia. Quę verò substantia
 speciatim differunt, sunt olea, aquę, calces,
 sales, croci, flores, turbich, crystalli, vi-
 tra, succi extracti, elixiria. Magisterium, pri-
 mum ens, essentia & extractum pro eodem
 sunt. Vix enim præterquam ratione diffe-
 runt. Consentit illis clissus. Spiritus aquis
 continentur. Balsamus congruit cum oleo.
 Quę verò quibus sint οὐκ ἔστιν, facile est vide-
 re. Sales & calces congeneres sunt. Suc-
 ci extracti possunt contrà distingui oleis &
 aquis: & horum genus opponi siccis. Non
 ignoro plura adduci rerū chymicarum vo-

Quinta
 ess. a. g. d.

2

cabula, quibus videntur peculiaria expressa μηχανήματα. Sed reduci ad pauca possunt facile, sicut Dornæus ad tria redigit, aquam, scilicet oleum & sales. Parachymici Paracelsitæ multa sunt commenti friuola, vt Realgar, Xenechdon, aurum potabile, aurum vitæ, butyrum arsenici, axungiam solis, arcana, lac virginis, leonem viridem, rubeum, aquilam albam & similia, quæ partim etiam antiquis fuerunt vsurpata; partim operum singularium sunt tegumenta ad conciliandã admirationem; partim cõprehendunt plura vt arcana, quæ sunt tinctura, quinta essentia, lapis, &c. de quibus ante monui, quod nõ sint distinctarum specierum nomina peculiaria. Ego te rogo, vt pro tua industria de eiusmodi informatione, qualis rudimentum crassa, vt aiunt, minerua proposui, diligenter cogites, si fortè vel nostratibus vel posteris ad integritatem scientiæ adiumento esse possis, aut saltem professoribus academicis tractationis chymicæ compendium monstrare. Tyronibus ea res erit gratissima, & ad celerem artis cognitionem maximè accommodata. Vale, &

has primitias nostri inter nos officij non aspernare. Pridie Cal. Ianuar. anni 1595. Rotemb.

EPIST. XV. DE CINABARI, MINIO, CERUSSA, LAZURIO factitio, plumbagine, lithargyro, scoriis & similibus, an sint operum chymicorum genera.

AD VIRVM CLARISS. D. IOHANNEM Posthium Phil. Med. & Poetam celebrem.

QUI merces chymicas in nundinis passim inusitata quadam arcanorum specie, & titulis hieroglyphicis ad ingenerandam populo præstantiæ cuiusdam & occultæ virtutis opinionem venandosque inde nummos, proponunt, Posthi erudite, sæpius illudunt veris artificibus, atque imperitis persuadent, esse quid sublimius, ad quod nondum peruenerint illi, imo quo aspirare nulli præter se liceat, aut villo fato sit concessum. Ita cum maxima vanitate, & aucupio fructuosissimo viderunt regiones Germaniæ Assyluanum impostorem cinabarin paulo secius à vulgari præparatam, sub titulo panacæ proponentem, conuolantibus ære grauissimis emtoribus vndique, nec tantum ementibus precio indicato, sed & donaria conferentibus vt saltem emere potuerint. Pari artificio est qui angelicum passim distrahit puluerem modo citrinum, modo purpureum, modo hyali colore & violaceo, quem cælestem vocat, &

hoc ipso nescio quid diuinæ efficaciam pro-
mittit, propterea quod scripserint autores
chymiam, ita præparatum ingeniose debere
apparere. Minus tamen illi hoc præconium
lucrosum est ac Assyluano. Nec desunt alij.
Nosti enim impudentiam huius farine nebu-
lonum. Cum autem adulteria tam sint fœcunda fe-
licitateque; ut etiam artifices lateant interdum; artis
discipulus aut amator non immerito querere
potest, sitne tandem aliquis determinatus ar-
tis finis, & numero definite species, an verò
in infinitum quæuis res ignibus chymicis ex-
cocta, intra essentiam eius limites sit recipi-
enda. Facilis quidem, & expedita responsio est per
Socraticam sententiam, oportere artificem in
multa simul & pauca intentam habere aciem,
quanquam Plato neget rectè philosophari
quenquam extra ideas sempiternas. Atqui om-
ne opus artis determinatum est, nec quod
fortuitum est aut infinitum, comprehendere potest,
nec sciri. Quomodo ergo quæuis poterunt
admitti? Et ne vage cognitio, certis inclu-
ditur præceptis per usum & experientiam à ra-
tione constitutis, quibus omnium operum for-
ma exactè definitur, ut quod artificiosum,
& quod ἀτεχνον iudicari possit. Exigenda ita-
que sunt circumforaneorum mercimonia
ad regulas artis, indeque spectanda. Dicere
verò chymiam incomprehensam esse, & a-
liquam amplius habere quod summos effu-
gerit artifices, nec dum in usum venerit; so-
lum

lum autem innotuerit improbis stellioni-
bus; infaniæ proximum est. Quæcunq; cõ-
sensus artificum approbavit, id chymia le-
gẽ habet. Quod repudiavit, aut non homo-
geneum agnovit, sincerumq; & perpetuũ,
id ne chymicũ quidem censendum est. Pro-
cedit autem chymia more aliarum artium à
summo genere per intermedia desinitque
in individuis speciebus & exemplis. Finita
itaque præcepta habet. Sed horum tamen
potentia infinitis numero competit singu-
laribus. Hic opera danda est, vt quoduis ad
suum reuocetur genus, quod cum aliquan-
to sit peritioris iudicij, causa est cur tyro-
nes hæsitent, & interdum non tantum
confundant opera, sed & artem imperfe-
ctionis accusent. Cerussa certè, Lazurium
factitium ex argento, & similia genera chy-
mica non sunt, quæ possint æquo cum a-
liis ordine poni. Appellantur tincturæ,
aut magisteria, aut crocis accensentur, aut
calcibus. Itaque aut species penè vltimæ e-
runt, aut exemplaria seu species indiuiduæ.
Sandyx seu minium, quid aliud est quam
colore alterata calx quædam metallica aut
mineralis? Scorix non referuntur inter es-
sentias, quanquã non sint planè inutiles. De
molybdena, lithargyro, cinabari, hydrar-
gyro sublimato & similibus quæstio diffici-
lior est. Videntur enim hæc ideo inter es-
sentias aliquo genere summo numeranda,

*Sandyx, mi-
niumque e.
calx metal-
lica colore
alterata.*

quia dissimilem habent aliis naturam, ut-
 pote ex compositione genita. Neq; tamen
 chymia excludenda fuerint, cum chymico
 artificio appareretur, veluti cinabaris & sub-
 limatum per sublimationem; molybdena
 & lithargyros per descensionem & segre-
 gationem, quin & transmutationem metal-
 larem, quæ solis conuenit chymicis. Ego
 quidem studui summa chymix genera in
 priore ad te epistola complecti omnia: at
 vereor ne me assecutum rem neges, & his
 quoque aliquid loci assignes. Elixiria ge-
 nus compositarum essentiarum sibi vendi-
 cant. Habent & extracta & magisteria quid
 tale. Num ergo elixyribus accensebimus?
 Vide an non classe magisteriorum sint cõ-
 prehendenda, eodemque explicanda titu-
 lo. Si mihi astipularentur eruditi; Magiste-
 rij vocem ei assignarem generi quod conti-
 net duas species, alteram crocorum dicto-
 rum; alteram sublimatorum eiusmodi, qua-
 lis est cinabaris, &c. Lithargyros in recre-
 mentis est. In plumbi essentiam aut ceruf-
 sam abit elaborando, aut etiam singularem
 liquorem suo respõdentem generi. Fit qui-
 dem transmutato plumbo. Sed non quæuis
 transmutatio est chymica. Nosti philoso-
 phum φδοεγν tũc vocare potius cum ex me-
 liore fit deterius. Nam ex categoria & affir-
 matione transitus tunc est in priuationem,
 qui est finis corruptionis. Ἰσως verò est
 cum

cum ex ignobili fit nobilius. Iam autem
 φθoεg̃ chymicis ex accidente conuenit, γύε-
 σis vero per se quemadmodum etiam o-
 mni arti, vt idem contestatur philosophus.
 Nihil ergo euincit argumentum transmu-
 tationis. Ita causa proposita paucis est. Tu
 iudex eris. Si me amas, me litem perdere
 non concedes. Solent iudicibus manus in-
 aurari, argentove obduci vt secundum
 partem fauentem pronunciare ratio velit.
 Cape id à me quoque munus, auctarium
 nempe quæstionis prioris. Cum enim di-
 ctum sit omnem artem essentia sua fini-
 tam esse; numero vero sensilium seu singu-
 larium exemplorumque infinitam, quæro
 non iniuria, differantne indiuidua secun-
 dum substantiam, an non. Audio quosdam
 dicere non differre substantia, quia distent
 solo numero. Numerus autem adiunctum
 est. Risi fallaciæ efficaciam, quæ etiam so-
 lertioribus imposuit, vt id literis pro vero
 prodere non dubitarint. Ergone inquam e-
 go & tu; mas & fœmina non seiuncti sumus
 substantia, quia discernimur numero? Est So-
 cratica fabula de homine olim geminato,
 postea vero in duo dimidia secto. Est & de
 amico, quod sit alter idem sententia. Diui-
 num oraculum pronunciat marem & fœ-
 minam matrimonio coniunctos esse non
 duas, sed vnã carnem. Veritas naturalis
 autem his aduersatur. Ego enim anima &

corpore proprio me gero, tu item propriis. Nec sumus accidentia, sed substantiæ, utpote separabiles & seorsim existentes. An illud philosophorū quorundā somniū est, omnes animas indiuiduas esse animā vnā genericā non in ratione, sed natura existentem, adeo ut diuersa fiat secundum subiecta & vires, sicut calor solis in ligno, lapide, luto, aqua, &c. non secundum essentiam? Ego, quæ mea simplicitas est, puto substantiā artis conuenire omnia indiuidua; cumque sint numero infinita; negatum esse substantias singulares in arte locum habere; sed saltem numero designatas absque ordine subiugari generibus. At isto modo negata non est existentia indiuidualis in natura singulari. Itaque cum dicimur differre numero, non est numerus accidentarius intelligendus, sed substantialis, ipsis indiuiduis non disclusis certis speciebus, sed vna comprehensis, cui quodque suam singularem substantiam conferat, quā sit ipsa. Reuera autem tunc illa species genus est, quod non existit extra singularia. Quid enim est indiuiduum aliud quam species vltima, quæ genus non potest fieri ob negatam vltiorem in species diuisionem? Itaque & singularia reuera inter se distant specie, quod est Aristoteli numero differre. Sed à te expecto quæstionis explicationem. Vale & ex voto viue.

ANDREÆ LIBAVII LIB. I. 139
EPIST. XVI. DE SCRIV-
PVLIS QVIBVSDAM VER-
fanti in chymicorum lectio-
ne obuiis.

AD VIRVM ORNATISS. DOCTISSI-
mumq; D. Hieronymum Reufnerum Phil. &
Med. Nordtinganum.

EGO verò, Reufnere, vellem, me, quem-
admodum adhortaris, posse tantum af-
ferre lucis, & adiumenti chymiaë, vt deter-
fa carbonariorum fuligine, & explicatis hic-
roglyphicorum monumentorum perple-
xitatibus, syncera & aperta amatoribus suis
appareret facie, & more aliarum artium ad
vitæ laudatæ vsum inuentarum exercenda-
rumque perspicuam, minimeq; erroneam
proponeret doctrinam. Ita enim futurum
sperem, vt, quæ hæctenus propter obscuri-
tatem & erroribus obnoxia fuit plurimis, &
multum nobilitatis suæ splendorisque per-
didit dignitatis suæ gloriam recuperet, &
in scholis philosophorum locum recipiat
veterem. Sed vix in me tantum est ingenii,
præsidiorumve. Neque enim ignoras abs-
que artis vsum non posse quenquam aut pro-
mittere, aut conferre quicquam præclari.
At hic in me est exiguus. Artificū vero sen-
tentias assequi & rectè interpretari, quan-
tæ sit difficultatis nemo non intelligit. Re-
gna penè exhausta sunt & perditæ principa-
tus, dum operationum fides ad præscriptum
magi-

magistrorum est explorata, & incerta artis certitudo inuestigata. Quid ipse sperem, aut obtineam pauper? sed ne puto quidem per sumptus profusos posse ad artis fastigium perueniri. Satis sunt sumptus pauci cum ingenio, diligentia & circumspectione, otioq; & animo tollerantissimo coniuncti. At & horum curta mihi suppellex est. Cogor vulpinam induere. Simulo aliquam artis peritiam, & eruditorum affector familias. Apud hos dum balbutio & hæsitante lingua ad differendum de chymicis eos prouoco, paulatim inuolo in artis penetralia, donec tandem admissus igniculum illum cœlestem velut prometheus alter deportem. Cognoui ex illorum sermonibus, eum qui laborare ad præcepta artificum chymicorum velit, non oportere pecunias pluere, & immensam vasorum preciosorum & plerunque inutilium congerere farraginem, & in diem operari; sed naturam intueri, huiusq; opera contemplantem de arte æstimare. Vix enim ars est, quæ tam imitatur naturam quam chymia. *φύσις ἀρχὴ τῆς χυμείας ἐστίν.* Naturæ postea consideratio perpetuitate exemplorum & multo studio solertiaque est confirmanda. Vbi hîc profectum est, doctrinæ, non ciniflonum vulgarium, & impostorię plebeciorum chartæ, sed artificum sapientum, de quibus constat, quod laudabiliter in ea sciëntia sint versati,

sati, sunt cognoscendæ, donec disciplinæ
 phrasin arripuerimus, artisque consuetu-
 dinem fuerimus assecuti. Multa item sunt
 in opere, quæ nec scribi nec dici possunt.
 Oculis vsuque ista erunt cognoscenda. Af-
 sistendum peritis & omnia momenta no-
 tanda. Consueuerunt etiam docti vti la-
 conismo. Tædet enim ipsos πολυεπείας.
 Nihilominus tamen præteritum hîc, a-
 libi est explicatum. Conferenda itaque
 præcepta, & operationum congruentiæ.
 Solent plærunque titulis proponere artifi-
 cii finem. Hoc cognito, quomodo sit quam
 optimè secundum experientiam artis obti-
 nendus, in multis patet simul. Si non patet;
 naturæ opus consulendum, & dicta sapien-
 tum. Hæc plærunque & ipse sum secutus, &
 vt sequantur alii, soleo monere. In promif-
 sis amo modestiã, & candorem. Si experiun-
 dum quid est; in pauca re periculum iudico
 tollerabilius, donec de opere euadas certus.
 Iterandum enim opus est, quod prima ten-
 tatione periit. Non itaque semel profun-
 dendi sumptus. Qui sympathias & antipa-
 thias naturarum habet exploratas; illum pu-
 to non infeliciter in chymia versari posse.
 Cognoui enim isto præsidio etiã metallur-
 gos excellere, quãdoquidem in excoquen-
 dis metallis, tantum momenti habent addi-
 tamẽta non ad sumptuum compendia dun-
 taxat, sed & facilitatem operis & lucrum
 præstan-

præstantiamque, quantum vllibi. Inimica chymia est temeritati, oscitantia, somnolentia, præcipitibus & ventosis. Antequam singularia tententur, vniuersalia notissima esse oportet. Temporum occasiones, rerum delectus & similia minimè oportet præterire. Multa scripserunt veteres, quæ nos arguimus mendacii, sed iniuste. Ideo non assequimur eorum labores, quia non ita attenti ad rem sumus, & plæraque vix perfunctoriè inspecta iudicamus. aut etiam adminiculis paribus nec materia sumus instructi, aut non omnia ita adaptantur & pariter in opus veniunt. Vides Hieronymè, quam timidè aggressus sim chymiam, & quam callidè ad eam aditum moliar. Si quid profecero, libenter id communicabo sociis. Neq; enim par est bonorum studiosum inuidia infamem esse. Ego te rogo, vt si quid præcepti illustris habes, item in commune conferas. Opera enim tui similibus confluente, ars ad summum perfectionis aspirabit. Paracelsitæ, de quibus scribis, quod me contumeliis incesto ore lacerent, & maximo infortunio inactare conentur, perfectionem sibi somniant arrogantq; solis: sed nimis impudenter. Quid enim illis tribuendū sit, qui non cognitionē naturæ synceram, sed inania verba; non animum scientia vera imbutū, sed aureorum montium persuasionē vesana delibutum,

non modestiam legitimamque professionem, sed libidinem omnia perturbantem, & ex officij desertione alienæ artis præmaturationem illegitimamque inuasionem adducunt? Quod in modesta genuinaque philosophia omni seculo fuerunt Sophistæ, id in chymica disciplina sunt Paracelsitæ. Miraret quosdam in tanta veræ pietatis luce iuueniri, qui sibi à Paracelso porco illo immundo & naturalis scientiæ deprauatore, nomen vel somnient, nedum arrogent cum supercilio, nisi notum esset, nihil tam turpe esse, tamque vesanum, vt non suos inueniat asseclas admiratoresq;. Legunt Paracelsi scripta quidem etiam nostri, sed ita vt Plinius olim etiam abiectissimos libellos. Si quid boni est, quod ille ex aliis transcripsit, aut visum annotauit, probant cætera contemnunt. Spero fore aliquando qui non vesaniam in præceptis catholicis, hæc enim suo se confutat luculenter flagitio: sed operationum modos fraudulentos & perniciosos, à quibus hæctenus pependerunt etiam boni quidam, redarguat, & risui exponat omnibus. Tu vt cepisti fauere chymicæ castæ, ita perge feliciter, & studia publica iuuare non omitte. Vale.

Lectio scriptorum Paracelsi.

EPIST.

EPIST. XVII. EXPERI-
 mentum explicationis hieroglyphicæ
 in tabula Smaragdina Her-
 metis.

*AD VIRVM CLARISS. D. HIERONY-
 mum Reusnerum Phil. & Med. Nord-
 lingenum.*

COGITANTI mihi, Vir præclare, impẽ-
 sius ea quæ ad me de chymica veritate
 neglectis hieroglyphicis in aperto propo-
 nenda, scripsisti maior subinde oritur diffi-
 cultas, adeo vt visus mihi sis autor esse artis
 Lullianæ, aut numerorũ Platoniorum ex-
 pediendorum. Est enim illud artificium ob-
 scurissimis inuolutum perplexitatibus, quas
 qui enucleabit, ille artem explanabit doce-
 bitque disertè. Istud autem qui possim sine
 alis ingenioq; dædaleo, aut filis ariadnæis,
 Mercuriive caduceo, aut Alexandri gladio
 & Æneæ aureo Ramo, hesperidumque po-
 mis? Longe inexplicabilior error labyrin-
 tho est; longè periculosior via quam quâ
 Phaëton, & Icarus incessit: multo tenebro-
 sior præcepsque magis auerni faucibus, &
 impeditior Gordiano nodo tela. Medæ ar-
 tibus ad aureum vellus peruenisse Iason di-
 citur. Ego ne si copia quidem esset, vti eis
 velim. Ex hieroglyphicis vna est circuli qua-
 dratura. Hanc inexplicabilem iudicauit
 summus Philosophorum Aristoteles. Tunc
 mihi

mihi excellentius ingenium tribuas? Quis monadè hieroglyphicam philosophi Londini declaret? Scribit Herodotus Apollinem Delphicum ambiguitate oraculi luisse Cræsum, eumque tunc amissurum regnum dixisse cum Medorum rex Mulus foret. Hoc post acceptam calamitatem exprobranti Cræso explicuit Pythia. Oraculis Delphicis intricatiora sunt chymicorum præcepta. Periculum præsens incurrerim non consulta prius vate. Illa vero vix comparet vsquam. Per cælum volare vni contigit Dædalo. Reliquis is conatus attulit exitiū. Mutato nomine de me fabula narratur, inquit poeta. Quam risuri me essent & planè devoraturi paracelsitæ, si à summo delapsus Icarus in mare vitreo darem nomina Ponto? Atqui, inquit, petit ardua virtus cæli & negata tentat iter via. Audendum est: fortes fortuna adiuuat. Multis non licuit ad solis currum peruenire; at licuit Prometheo. Studendum est ut in raris exemplis nomen inueniatur tuum. Agnosco Sirenum illecebras. Sed ero Vlyssæus. Audiam te suavissima personantem; sed vincit, ne me trahas in abrupta. Experiar tuam sententiam in smaragdina Hermetis, quæ exceptis patrum ante diluuium sententiis, hieroglyphicarum est vetustissima, quandoquidem Hermes coæta-
Hermes.
 nus dicitur fuisse Zoroastro: hic autem *Zoroaster.*
 K est

est Chamesenuus seu Cham Noës filius ;
 & Isis vxor Chamesenui in columna te-
 statur se eruditam ab Hermete seu Mer-
 curio. Experiar autem interpretationem
 in tabula illa ideo, quia dulcius ex ipso fon-
 te bibuntur aquæ ; & cum antiquissimum
 quodque sit verissimum ; à veritate mi-
 nus me aberraturum, atque ideo maius o-
 peræ precium facturum iudico, vbi rem
 acu tetigero. Adde quod de hac tabula
 Bernhardus affirmet, artificium in ea pro-
 prie & perspicue descriptum compre-
 hendi, cum alias incredibile sit ex para-
 bolicis veterum libris rem assequi. Erit
 ergo in illa explicanda labor facilior. Non
 ignoro Paracelsum iactare apocalypsin
 Hermetis & Hortulanum pridem com-
 mentatum in tabulam illam fuisse : sed hi
 ænigmata auxerunt ænigmatis, nec vlli in-
 seruierunt sua explicatione, id quod non
 dissimulat Hortulanus, cum dicit : O le-
 ctor chare si scis operationem lapidis, tibi
 dixi veritatem. Si nescis, nihil tibi dixi. Ipse
 quoque Paracelsus sua occulta fore vati-
 cinatus est vsque ad Eliam artistam seu ca-
 lendas græcas. Eiusdem versutiæ est Bern-
 hardus, Geber & fermè omnes alii. Nam
 & in Arnoldo & Thoma & Alano, qui ma-
 ximè perspicuè de isto artificio scripserunt,
 non deest obscuritatum pelagus. Narrant
 aquilam pullis iam volatum meditati-
 bus

bus præire, eosque ad volandum aptè sicut Dædalus Icarum exemplo inuitare suo; Mihi aquilæ loco erit diuina clementia, cuius acumen in eiusmodi abditis maximè est accersendum & imitandum. Sed aggredior rem ipsam. Ita habet Smaragdus. Verum; sine mendacio, certum, & verissimum. Proœmium hoc mysterii est, ne quis putaret ex obscuritate & operis ἀτυχία post experimentum primum, mendacio sibi illulum, sed seipsum, stuporem suum, imperitiam aut oscitantiam accusanda sciret, si non respondisset scripto euentus. Sequitur res ipsa: Quod est inferius, est sicut quod superius: & quod superius, est sicut quod inferius ad perpetranda miracula rei vnius. Duo nominantur per loci superioris & inferioris differentias, quæ cum non sint separabiles, necesse est vt in vno tertio designentur. Fingo id tertium esse aquam philosophicam vitro, quod violam vocât, contentam. Huius διασήματα supra & infra notant res duas; vnam leuem & ex imo in sublime eleuatam; alteram grauem quæ vt cinis in fundo restat. Vtrique autem tribuitur vna eademque natura secundum substantiam & qualitates: & ex vtroque coniuncto dicitur procreari res vna mirabilis. Indicat philosophus in aqua philosophica solui corpora coniugata aurum scilicet & argentum; solui autem in elementa. Nam aquea

Tabula
Smaragdi-
na.

pars commiscetur aquæ, & ab ea non separatur. Ignea aëreaque eminent & in summo facie fuliginis apparet, nec aliud est quam verum auri sulphur & quinta essentia. Terreus portio restat in fundo. Neque tamen hæc alterius naturæ est quam illa. Nam eadem est radix, idemq; principium, quod in compositione vnioneque apparet, cum alterum altero tanquam familiari gaudet, sicut & Democritus olim scripsit, & Calid repetiuit. Idem cernere est, etiam in quintis essentiis vegetalium, dum elementa separantur. Omnia sunt eiusdem naturæ, saltem differentia leuitate subtilitateque grauitate & crassitie. Itaque & illa celeriora sunt magisque penetrant, hæc tardiora. Postquam coniunguntur iterum, res mirabilis inde fit, quæ cælestium & elementarium virtutem obtinet. Itaque ex hoc discendum est, quænam sit vera essentia chymicorum, nempe ea quæ depurata maximè est, & ex separatis partibus seorsimque elaboratis in vnum coaluit de nouo. Porro de vi seminali istius miraculose naturæ ex summis imisque genitæ ita philosophatur cum illustratione per comparatum simile: sicut omnes res (inquit) fuerunt ab vno meditatione vnus: ita omnes res natæ fuerunt ab hac vna re adaptatione. Nondum oblitus Hermes fuit patrum doctrinam de mundo condito. Itaque

que hinc tanquam noto principio suæ artis declarationem petit. Vnus ille meditator est naturæ conditor. Hic exemplaria mundi, vt habet Timæus, in se ipso ponens meditatatur facitque res omnes. Huic respondet Hermetica illa genitura. Præfici- tur ei vnus quidam nomine artificis. Hic res solutas coniungit iterum adaptatque & rem miraculosam producit. Hanc porrò adaptando patienti materiæ; per naturam gignit quæuis. Natura enim est causa se- cunda per quam à creatione per adaptatio- nem & dispositionem conuenientem omnia producuntur prout seminale prin- cipium est. Itaque tam in mineralibus quam vegetalibus magister, vbi semen naturæ in- stinctu produxit, eodem vtitur ad gene- randum veluti ex tritico elicit semen; hoc adaptat terræ matri, iterumque adhibito naturæ regimine profert triticum, nume- ro tamen auctum. In mineralibus ex auro naturam legit, qua aquæ philosophicæ tan- quam matri terræ insita, conficit aurum, & sic in reliquis. Non potest illa res vna ac- cipi nisi κατὰ φύσιν de principio seminali. Nam effectus ei tribuitur, quod ex illo omnes res natæ sint; non meditatione sicut in cre- atione factum est, sed adaptatione, id est interuentu naturæ, ita vt magister suum semen suo coniungat patienti. Ex hoc in- telligitur quod nihil possit chymicus sine

Pater sol.

Mater luna.

natura; & quod cum hac possit omnia secundaria; proprium autem eius officium nihil sit aliud quam adaptare, iungere & concinnare, adhibitisq; adminiculis externis in opus vocare principium internum. Verum enimvero cum illud superius & inferius unam rem miraculosam constituerint, ex quibus parentibus materialibus tum ipsa tum res illa una prodierunt? Pater eius est sol, inquit Hermes, mater luna. Portavit illud ventus in ventre suo. Nutrix eius terræ est. Proponit nobis generationem naturalem, & ad unum substantialem effectum duas causas procreantes mutuo amplexu unitas describit; unam vero conseruantem seu nutrientem augentemque. Signum hieroglyphicum generatoris est sol, qui in terris est leo, aurum intra terram; in homine cor; in plantis vinum. Generatricis signum Luna est quæ argentum, &c. Ex his parentibus gignitur illa præclara soboles, quæ seminariam vim habet ad unumquodque sui generis. Intelligendum itaque est ad foeturam in plantis & animalibus requiri naturam solarem, quæ est calida sicca addens terminum & missionem procurans: Deinde lunarem concurrere, quæ humida est & cum frigida ad illam censeatur: Corruptium tamen frigus non habet sed generatum. De his duobus principiis disseruit Aristoteles in tertio de Gen. anim. c. vlt. vbi de calore

lore viuifico per vniuersum sparso, & principio in terra fœcundo sermonem facit. Chymicus quoque in arte sua essentias procreaturus non obliuiscetur huius naturæ duplicis, & ex aqua igneoque terræ principio quod est sulphur fœcundum illam conflare annitetur. Si percurrere agriculturam placeret, multis possem hæc declarare. Sed in re manifesta verbis opus non est. Genita vero illa res mirabilis ex superiore & inferiore, nutrienda est terra, quæ in se obtinet materiam quandam aptam ad conseruationem tam animalium quam plantarum sicut notū est. Chymicus sobolem suam conseruabit modo eodem. Sciendum autem nihil nutriri planè dissimili; sed quò vicinius seu cognatius nutrimentum est; eò melius. Hinc artifices studuerunt omni impuritate abiecta essentiis ipsis nutrire substantias suas, ne naturæ negotium fiat in separandis impuris. Itaque & in lapidis magisterio terra sumitur optimè repurgata, quæ nihil est aliud quàm lac virgineum, seu Mercurius philosophorum. In modo nutritionis opera danda est ne esuriat infans, aut copioso lacte suffocetur. Est & discrimen in vetustate, & nouitate. Quod tenerius & recentius à partu est, parum lactis requirit, adeo vt quinquagesimam vix partem exigat. Ætate ingrauescente, nutrimentum postulatur vberius. Dixit er-

go haftenus Hermes ex auro & argento gignendum esse lapidem seu naturam quandam, quæ educanda sit cibo ex terra petito, seu philosophorum Mercurio imbibenda. Ego vero tibi mysteriũ ex his reuelo. Cum dicit id quod superius est, esse sicut q̄ inferius; non tantum ex coniunctis fieri posse illam rem miraculosam innuit; sed perinde esse vtrum sumatur etiam seorsim. Nam & anima auri innatans Mercurio philosophico efficax est, & id quod de natura eius in fundo substat. Itaq; & illud & hoc separatim ad maturitatem per nutritionẽ perducere potes, idq; tentarunt philosophi & assecuti sunt. Si superius inescatur; prolixus quidem & operosus labor est; sed fit inde longè validissimum elixir. Thomas absterret ab hoc fratrem Reinaldum ob nimium tempus & vacationem. Vocat autem opus maius si inferius elabores; operæ pretium quidem est sed minus, at minore cum tempore & negotio. Pauperes philosophi qui finem illius expectare nõ potuerunt; hoc vsi sunt artificio. Vocant præcipationem. Quod præcipitatum est, hoc augent Mercurio philosophico paulatim affuso, & simul præcipitato. Vbi iusta copia est; reducunt in Catillo, faciuntque aurum laudabile. Ego tibi dico quod, ex hoc quod fit, id sit verissimum electrum, cuius vtraq; pars in igni & aqua forti est constans & inseparabilis, & in
quo

quo Paracelsus summam inesse medicinam pronunciauit. Ne tibi desit testis: VIDI. Puluis ille, qui vocatur ab Hermete inferius, ex cinereo cum quadam flauitie nigricat: & est ille cinis, de quo philosophi dicunt, quod non sit contemnendus, quamquam ex eo artificium magnum non fiat. Sed quid est quod inquit; Portauit illud venter in ventre suo? Signum hieroglyphicum est. Ventus designat spiritum chymicum, in quo est calor & natura illa cælo analogos, sicut inquit Aristoteles. In minerali lapide est philosophorum Mercurius ex auro argentoque extractus, qui & aquila & spiritus ob volatilem naturam vocatur. In huius ventre inuisibiliter antequam edatur, portatur infans. Mira res est, ita ab hydrargyro absorberi aurum, vt nihil appareat præter aquam dæsiusculam, cui post putrefactionem insistit nigredo fuliginosa, vt ita quod in occulto est fiat manifestum, & manifestum occultetur. Hoc est pelagus de sathalia, in cuius medio mons conspicitur, seu venter infante prægnans. Non me fugit alios ventum explicare aliter; sed ista sententia est mea, quæ congruit cum naturali generatione animalium & plantarum; quæq; in opere chymico item est attendenda. Spiritus enim vini seu quinta natura est illa soboles genita ex vino ipso, in quo est natura triplex, tartarea scilicet, aquea & vinosa. In aquea portatur

*Ventus.**Pelagus de
sathalia.*

essentia tãquam in ventre. Terra imũ obfi-
 det, sed nõ minus nobiles spiritus possidēs,
 qui si vniantur priori essentiã, valde efficax
 cõstituunt medicamentũ, sicut & ante dixi.
 Quod si nutriatur vtraq; hæc pars cõiuncta
 sui simili substantia; amplificatur copiosè.
 Illa autẽ nutritio distat in vnoquoq; genere
 seruata tamen analogia. Si spiritum vini ve-
 lit augere chymicus seruata nobilitate; ela-
 boratissimam eius essentiam vasi Hermetis
 seu pelicano includet. Huic post debitã cir-
 culationem affundet substantiam cõgene-
 rem, & circulo ferri item sinet. Ita nutrietur
 prius, & hoc cedet in substantiam eius ean-
 demque sortietur nobilitatem. Poteris au-
 gere ita quousque libuerit. Interim autem
 ad vsum certam partem promere. Ex hac
 explicatione longè excellentiora principia,
 longeque aliam elaborationem rerum chy-
 micarum colliges, quam ex vlllo Paracelsico
 scripto. His enim autoribus omnia nascun-
 tur in lingua; omnia peraguntur perfuncto-
 riè absque certis artis principiis. Hermes &
 veras cõficere essentias ex vnione docet, &
 vera augmenta virtutis mōstrat. Pergit autẽ
 in smaragdo sua: Pater omnis thelesmi to-
 tius mũdi est hic. Vis eius integra est. Quic-
 quid perfectionis (inquit) sortitus est mun-
 dus, id ad exẽplum magisterij huius est cõ-
 fectum. Omnino enim ex virtute duarum
 substãtiarum generatiuum principiũ obti-
 nentium

Perfectio.

nentium omnia fiunt secundum naturam. Omnia item nutriuntur eodem modo, & antequam procreentur spiritu fouentur eius veluti ventre clausa, quo pacto olim spiritus Domini aquis incubuit terra intra aquam occultata, ex qua postea naturæ extiterunt variæ. Quod additur de vi integra, ancipitem habet intellectum ob distinctionis ambiguitatem. Nam hortulanus puncti notam hîc remouet, & verba hæc; vis eius integra est, coniungit sequentibus; si versa fuerit in terram. Reuera autem postquã infans ita genitus est, & educatus in se quidem perfectus est; sed seminalis virtutis actum, quo gignere possit, nõdum est sortitus. Itaq; vtraq; lectio non est improbanda. In vegetalibus essentia summas in se habet vires industriè enutrita. In mineralibus restat multiplicationis amplissimæ munus. Vt hoc quoque conferatur per naturam ingenio artificis gubernatam additur. Si versa fuerit in terram. Nam creatus lapis resoluedus denuo in Mercurium est. Hoc vbi factum est, emergunt duæ substantiæ; vna ignea, altera aquea (terra enim hîc matrix est & Mercurius philosophorum) vna subtilis, altera spissa. De his dicit Hermes, quod separanda sint leniter cum magno ingenio, seu cautè circumspecteq; nec sine industria singulari. Et nota quod hic caput mortuum seu cinis relinquatur nullus. Omnia enim sunt

sunt pura essentia saltem in virtute exaltan-
 da. Quod autem sit separationis ingenium;
 natura rerum in opere indicat, nec vna est
 apud omnes ratio. Ne putes destillatione
 aut sublimatione aliave vulgari operatione
 institui separationem. Coruus est decollan-
 dus, & nigredine sua priuandus. Hoc modo
 absoluta secunda operatio est. Sequitur ter-
 tia: Ascendit à terra in cœlum iterumq; de-
 scendit in terram; & recipit vim superiorũ
 & inferiorum. Duo his indicantur verbis.
 Primum est causa virtutis in essentia chy-
 mica, quasi dicat, ideo tam preciosa res est
 & efficax, quia circulo acta in sublime est
 iterumque depulsa ad imum, volatilis & fi-
 xa facta, vt ita ad omnem vsum sit accom-
 modatissima. Deinde innuitur operis ter-
 tiatio, quod vbi in aquam rediit, sit coagu-
 landa iterum, iterumque eodem cursu ad
 carceres reuocanda, quod vbi factum est;
 addit Hermes; sic habes gloriã totius mun-
 di. Ideo fugiet à te omnis obscuritas. Fru-
 ctus laboris chymici hic est, tantum scilicet
 gloriæ diuinæ ex arte haurire, quantum in
 omni re mundana secundum naturam est.
 Re vera enim chymicus miracula operum
 diuinorum in sua arte maximè syncerè con-
 templatur. Itaque & hinc Deo oritur laus
 plena, si quam ex creaturæ noticia Deo de-
 bemus, quam debere nos vndiquaq; Diuus
 admonet Paulus. Sed & ipsi artificii non pa-
 rum

Coruus.

Gloria.

rum est inde emolumentum. Obscuritas enim ab eo fugitura dicitur, hoc est, artifex ipse euasurus ingenio alacer, & peritus, ita ut ignorantie caligine non amplius sit circumdatus, quod est reuera in naturalibus ex specu Platonico emergere & in clara solis verorumque luce poni. Hunc fructum autem reportare sedulum inuestigatorem ipsa arguit experientia. Longè enim alij oculi & iudicium est artificis quam imperiti hominis. Vnde cum Democritus non externum rerum vultum cõtemplaretur, sed naturam internam perinde ut ex chymia didicerat; ridet humana facta & pro stolidis habet. Hæc est illa ingenij & sapientie lux quam lucratur spagirus verus. Sed & externus splendor fama que nominis non deest, si ad usum conferat benè, quæ speculatus est sapienter, quanquam hic honor non sit perpetuus. Sed pergit Hermes: Hic est totius fortitudinis fortitudo fortis; quia vincet omnem rem subtilem, omnemque crassam penetrabit. Non putandus est de lapide minerali solummodo differere. Quomodo enim vir sapientissimus tam generaliter dixisset? De termino virtutis omnium chymicarum essentiarum concionator, quod scilicet artifex ad summam præstantiam, nobilitatem & efficaciam perducatur opera chymica, adeo ut nihil in natura possit esse subtilius; nec quicquam tam crassum quin penetret;

Fortitudo.

netret; vnumquodque tamen in suo genere. Qui ergo spiritum vini summè prout ars præcipit, vult elaborare, is debet eò excellentiæ ipsum perducere, vt in eo genere nihil sit præstantius. Quod si solidis crassisq; adhibeatur; penetrare ea promptè debet, sicut notum est etiam de oleo iuniperino. Ita lapis philosophorū in mineralium metallicorum genere nihil habet sublimius. Vincit hydrargyrum eumque in solidum corpus mutat; & reliqua metalla penetrat & nobilitat ita, vt in optimum transformet. Cogita iam an Paracelsitarum opera eò perfectionis peruenerint. Moneo tamen ab Hermete hic saltem essentiæ perfectionem indicari; non autem de vsu præcipi. Vsum medicum si spectes, aliud erit iudicium. Non enim morbi omnes & affectiones tam subtili medicina curari possunt. Imo in aliquibus nihil foret perniciosius. Detestandus ergo Paracelsitarum error est, qui in medicinam temerè irrumpentes, essentias suas nudas cuius exhibent, & subtilitatis nomine extollunt, cū hoc ipsum non vsum medicum commēdet, sed saltem perfectionem in præparatione. Ita lapis vbi summè absolutus est, ad vsum ineptus est in illa sua perfectione. Non enim potest vniri cū metallis impuris ob dissensum & nimiam subtilitatē. Itaq; fermentatur prius, & calce propria saginatur, & nihilominus quæuis
 eius

*Paracelsita
 furiosissime-
 dici.*

eius particula millicuplas superat. Quod si
 in tinctura metallorū inutilis est subtilissi-
 ma essentia quid in morbis habebit cōmo-
 di, vbi tā penetrans virtus planè est indispo-
 sita? Sequitur in tabula. Ita mūdus est crea-
 tus. Illustrat triplicē suam operationē in na-
 tura exemplo cōditi mundi. Omnia habue-
 rūt initio aquæ vultum. Ita chymica omnia
 cōsistunt in aquea natura seu aētū seu potē-
 tia. Et sicut spiritus viuificus fœcundusque
 omnia penetrauit & fœcunda effecit, nobi-
 litauitq; ; ita in opere vsuq; euenit chymi-
 co. Addit plura de vsu. Hinc (ait) erunt ada-
 ptationes mirabiles, quarū mundus hīc est.
 Vult artificē miraculosa opera efficere pos-
 se per essentias ad id excellentiæ perductas,
 & adaptatas, quæ vox notanda benè est. Si-
 gnat enim nō fortuitam accōmodationem
 agentis ad patiens, sed industriam aptamq; .
 Itaq; & veteres magi ob hunc ipsum vsu
 maxima in admiratione sapientiæ fuerunt.
 Scribit in epistola Zvingerus quantum fue-
 rit delectatus mirabilibus rerum chymica-
 rum affectionibus, adeo vt ex Platonici-
 ideis & logis tantum voluptatis nunquam
 possit suppetere. Hoc non Zvingero tan-
 tum vsuuenit, sed commune est cum o-
 mni chymico vero. Quantum enim deli-
 ciarum est cum oculis ipsis cōtueris mirabi-
 les sympathias? Quod nullo igni vinci po-
 test, vili cedit aquæ & ab ea in fuliginem
 solui-

Vitra malleo extēfilia.

soluitur. Quas natura gemmas occultè fabricat, eas chymicus imitatur ad viuum; vitra ductilia malleo que extēfilia ex metallis depuratis conficit; metalla transmutat, & quæ mirifica non operatur quasi in sua potestate totam haberet naturam? Considera antimonij cum lixiuio tartari; spiritus tartari cum auro & aliis congruentiam, & sic in reliquis, mira cognosces. Itaque non immerito Hermes dicit eiusmodi miraculorum modum & summam & veluti mundum totum esse in isto suo arcano, quo pacto dicunt Venetias compendiū orbis habitabilis esse. Vtinam verò ille ter maximus Chami filius non tātum generaliter ita præcepisset, sed & specialiter artem elaborasset integram, modo ab inuidis & portentis humani generis salua mansisset, felices foremus. Quid si etiam edidisset singularia, ea que iniuria temporum intercidissent? Sed addo reliqua. Itaque (concludit philosophus) vocatus sum Hermes trismegistus habens tres partes philosophiæ totius mūdi. Completum est, quod dixi de operatione solis. Hactenus ille. Non tantum in naturalium anatomia eiusmodi miraculosam scientiam esse innuit, sed & in diuina contemplatione & vita hominum gubernanda. Itaque vnde quaque gloria Dei & maximarum vtilitatum pondera sunt præsto, quæ cum ipse sit affectus & in maxima omniū suæ ætatis fuerit admi-

Hermes trismegistus.

*nota
cur
magister
Hermes
dicitur -*

admi-

admiratione, ter maximum se appellatum tradit. Hortulanus putat alludi ad lapidem triplicem, mineralem, vegetalem & animallem, in quorum noticia sibi principatum vendicavit Hermes. Sed parum consentanea vero mihi videtur dicere. Cum potuerit mirabiliter adaptare istud suum opus, & inde theologica principia explicare; politica illustrare, naturamq; totam demonstrare, inde sibi natum nomen asserit. Ne autem confudisse omnia videatur, in calce ostendit sermonem sibi factum esse de auri elaboratione, seu artificio lapidis mineralis principaliter, cuius tamen ratio ad totam chymiae artem est accommodanda. Nam hoc arcanum est reliquorum exemplum. Adhuc expositio hieroglyphiae vetustissima. Qui tibi iam, Hieronyme, videor? an non pulchrè me ridebunt parachymici? Ego verò in angulo latitans expectabo donec attulerint certiora. Si nihil inuenturi sunt, prompturiq; , quid me decebit, videro. Explicui autem tibi purissimam veritatem, nec potui verbis clarioribus loqui. Si me non assequeris; differenda res erit ad *μεταχέριστον* spagiricam. Usus te docebit conuincetque veri.

Vale.

L

EPIST.

EPIST. XVIII. DE OB-
SCVRA CHYMICORVM
locutione.

*AD HIERONYMVM REVSNERVM
Phil. & Med. Nord.*

QU in chymicorum commentarios incidunt imperiti, nec dum assueti terminis disciplinae, videtur mihi legenti condimenta Plautini coqui similiter affici posse. Sicut enim hic repudiatis vulgaribus condituris, coriandro, allio, fœniculo, olere atro, rumice, sinapi & reliquis, quas striges viuas nominat, sua illa rara & mirifica effert, & inusitata nominũ barbarie cõmendat cicilendrum, polindrum, macidẽ, capsidem, cicimandrum, happalopsidem, cataractriamque, quæ ipsi sunt escæ diuinæ absq; igni in patinis sponte feruẽtes, vnde surgens odor Ioui veniat in cœnã; & quibus qui vescatur, viuat vel ducenos annos: ita & chymici cũ maximis elogiis promissisq; plusquam diuinis occinunt perplexitates suas & barbariã Leonem rubeum, viridemque cohoph, Alcool, vinũ alcolifatum, menstrũ, lunariã, caput corui, vespertilionẽ, sputũ lunæ, vsifur, Rebim, Etheliã, Kuhul, Kibric, Corfuffle, & quid mōstri non? Quemadmodũ etiam coquus Plautinus pollicetur ex virtute suorum condimentorũ ætatem grãdem, & odorem mirificè extollit: ita chymici ex
suis

suis essentiis promittunt omnia, tribuuntq;
 secundum Lullium & Vlstadium quintę vi-
 ni naturę tantum odorem quantus credi
 non potest, qui se eleuans in sublime est illa
 aquila Iouis Ganymedis structoris epula-
 rum cęlestium raptu nobilis; aut aureus
 imber in quem mutatus Iupiter iuit rediit-
 que in sinum Danaęs. His auditis non mi-
 rum sit, si cum Ballione exclamet tyro; at te
 Iupiter diique omnes perdant cum con-
 dimentis tuis. Sed, mi Hieronyme, nos o-
 portet aliquo modo cum chymicis stare,
 & lenonibus non permittere singula. Si e-
 nim ars ideo vituperanda esset, quia non
 omnes voces sapiunt eloquentiam Cice-
 ronianam; etiam medicina nostra vim pa-
 teretur, in qua item audias mirificos so-
 nos macidis, capsici, malicorij, Zurum-
 bet, Taborzet, Alcol, Albali, Terenia-
 bim, & eiusmodi plurima. Quemadmo-
 dum autem Tullius ex Gręcia ampliauit
 linguam patriam, idque licere Horatius at-
 testatur; ita nos non ægrę feramus, sed con-
 cessum putemus ex Arabia, Ægypto, Chal-
 dęa & aliis locupletari thesaurum scientię
 nostrę. Non est veritus Plautus etiam in
 theatro Romano Punica personare verba,
 & Gręcis sententiolis, voculisq; latinitatę a-
 spergere. Quid nos hęsitemus? In consuetū
 res abiit. Mutatio nō vacat periculo nouita-
 tis obscurę. Et hanc vnā existimo causam

*Odor incre-
dibilis.*

*Barbara
Voces & s̄
mollita.*

esse sermonis occultioris. Interpretes enim nō habentes Latina verba, quibus Arabica aut Græca cōmodè exprimerent, hæc retinuerunt, quæ vsu & terminatione Latina mollienda sunt, sicut Ciceroni species & similia ad imitationem Græcorum efficta. Alia causa est *ιερογλυφία*, seu tropica ex similitudine enunciatio, quo pacto non verbatantum, sed & sententiæ depingi solent, vt festinandum lentè esse monemur anchoræ implicato delphine; & sic de cæteris de quibus editi sunt varij emblematum libri. Hanc rationem voluit sequi Paracelsus à veteribus accepta manuductione, sed nimium ineptiuit. Commentus erat Lullius quintam vini essentiam summè depurata nobilitatamque. Eam vocârat cœlum. Huic debebatur duplex astrorum genus, erroneum nempe & stabile. Hoc ex animalibus, vegetalibus & mineralibus per chymian præparatis sumtum est. Itaque astra nuncupata sunt, quæcunque à terrea impuraque concreione liberata in ordinem essentiarum transeunt, & cœlo affiguntur: Planetæ verò potissimum eæ essentiæ quæ vires obtinent maximas, sicut penè totius mundi gubernatio erroribus cœlestibus accepta fertur. Vires æstimatæ sunt auxilio humanæ naturæ, in qua septem principalia apparent membra, quibus quæ in mineralibus & reliquis essent

sent familiaria ; ea Planetis sunt addicta. Sed & vniuersus homo cum passionibus suis accommodatus est ad mundum magnum , sicut olim astrologi mundum superiorem ad animalium adhibuerunt conditionem fingentes in cœlo varia animalia , partesque dextras & sinistras , cor & quædam alia. Quod in homine cœloque factitatum est ; id & in cœlo & vegetabilibus. Hinc transitum est ad mineralia , vt ita omnis cœli virtus in ima diffusa repræsentaretur suis rebus. Animaduersum autem est , quæ quibus stellis essent familiariora ex passionibus & effectis. Hinc itaque Sol præfectus est cordi animalium. *Sol.* Cor vinum recreat & aurum. Plato cordi item tribuit partem leoninam & calorem. Cum itaque & sol in leone cœlesti dicatur habere domicilium ; hieroglyphice in vno designantur omnia ; & quicquid cordiale est, id solinum , & leoninum. Potissimum tamen in auro vox hæsit. Sed Paracelsus etiam porrò sibi audaciam sumens ad plura extendit, idque penè sine discrimine. Leo viridis illi est vitriolum , seu spiritus eius re-*Ruber*
ctificatus. Nam ruber vocatur Sanguis la-*Leo.* certæ. Leo rubeus materia tincturæ est, quæ arte pyronomica ex tribus coagulat in vnũ, hoc est lapis factus ex essentia auri, argenti & hydrargyri philosophici. Pergendum ita est in astris reliquis. Luna debetur cere-*Luna.*
bro.

*Lunaria.**Sputum
Lunæ.**Mercurius.**In homine
omnia.*

bro. Quicquid huic conuenit; id lunare est, vt argentum, cuius liquor etiam lunaria nominatur Lullio, quanquam ea sit herba. Nominatur & sputum lunæ, quod mihi videtur esse argentum viuum ex lapide factū, cui accessit fermentum lunare. Non ignota tibi est accommodatio reliquorum Planetarum. In Mercurio quid peculiare est. Nam præfectus nō tantum hydrargyro est, sed omni humori aqueo ex rebus elicito, ita vt sit tertium principium chymicum, quāquam veteres Lunæ crediderint aquarum dominium. Inter cætera astra potissimum aquila spectabilis est, vocaturq; in chymicis tum argentum viuum philosophicum, tum sal ammoniacus præparatus. Paracelsus vtitur etiā Oriente cœli, & meridie. Alij Cardinibus, Horizonte & aliis. Commutantur autem etiam inter se ipsa elementaria. Hinc in homine dicitur esse quicquid est in mūdo externo, sal, sulphur, Mercurius, vitriolum Tartarum, & reliqua, vnde Paracelsus omnem sanitatis & morborum rationem explicauit. Audiui qui assereret nihil apud hunc autorem suo nomine dictum extare, sed omnia designare quiddam minerale, quod tamen mihi non fit verisimile, quanquam mirificè confundat omnia, & herbarum nomenclationes improbè permutet. Veteres philosophi in sua arte habēt rosas albas & rubeas in horto chymico, per
 quas

quas intelligunt lapidem duplicem, vnũ ad
 aurum faciendum, qui auro est fermenta-
 tus; alterum ad argẽtum cuius fermentum
 argentum. De lunaria ante dixi. Animalia
 quoq; aliqua ad minerale artificiũ sunt ac-
 cerfita, veluti vespertilio & coruus, per quẽ *Coruus.*
 designatur nigredo, quẽ Mercurio philoso-
 phico innatat: itẽ serpens qui deuorat suam *Serpens.*
 caudam, qui est siccus puluis imbibens pro-
 priũ humorẽ antea destillatione inde pro-
 lectum. Et hic titulus hieroglyphicus etiã
 aliis operibus tribuitur, in quibus paulatim
 irrorando sicca pars cogit absumere humi-
 dã, & coagulare. Est & cauda pauonis tunc *Pauonis*
 vocata cũ elixir fermentatũ in coagulatio- *cauda.*
 ne innumeros edit colores intra vitrũ, sicut
 ego aliquãdo vidi in præcipitatione hydrar-
 gyri, & auri. Nam hydrargyrus, imò & cina-
 baris & stibium in omnes penẽ se vertunt
 colores, vnde & metalla & eorum spiritus
 tum variẽ tingũtur. Aliqui vtuntur & colũ-
 bino collo propter emphasin colorum; ali-
 qui iride. Sunt & aues Hermetis ipsi spiri- *Aues Her-*
 tus mercuriales. De leone supra monui. La- *metis.*
 certa viridis vitriolũ est; Rubea, colcothor *Lacerta.*
 vel aqua huius quæ vocatur sanguis. Est &
 rubeta & salamandra fixa essentia quæ in i- *Salaman-*
 gni constans est. Et vocatur tunc lapis Sala- *dra.*
 mandra cum non amplius est volatilis sed
 indomitus ignem respuit. Mitto anima-
 lia. Numeros etiam accersuerunt, imitati *Numeri.*

Pythagoricos, sicut Geometricas figuras more Platoniorum. Itaque audiuntur in chymia unio, ternarius, quaternarius, millenarius, denarius, binarius, triangulus, circulus, quadratura & reliqua, quibus potissimum est usus Londinas. Numeris non contenti, transferunt ad res sacras, & quicquid ibi simile est vel dicitur congruenter; id ad chymica artificia est accommodatum. Hinc monachi & Londinas non sine pollutione divinorum oraculorum, Christi Salvatoris passione lapidis apparatus explicant. Alij quicquid est arcanorum in Genesi, cantico Salomonis, Jeremia, Ezechiele, &c. eodem inquinant crimine. Non parum magia est. Hæc cruces variasque literas & ductus contulit; hæc Horizontes temporalis, eternitatis, Enfoph literam Pythagoræ & nescio quæ alia ex multis scientiis corrupta maleque adhibita. Sunt autem hæc duæ causæ satis probabiles. Nam omnibus temporibus inopiæ linguæ unius succursus est copia aliarum, & licuit metaphoris uti disciplinæ proprietatum causa, sicut videre est in omni arte mechanica. Sed licentia nimia in vitium abiit. Ita enim deprauata plurimum est chymia & in obscurissimas coniecta tenebras. Satis erat metaphoricò uno unum designare; modo designatio in usum veniret, & perpetua esset. At tantum sibi indulsit libertas fingendi, ut omnia omnibus comparata mille nomina adderent

rei vni. Itaque in nugas & perplexitates penè demerita est chymia, hacque anfa extiterunt temerariis paracelsicis latebræ suæ. Non possum omittere causam hanc tertiã, nempe temerariam immutandi libidinem, dum quiuis, vt suum celaret inuentum, quo monstrosius excogitavit nomen, eò plus sibi placuit: Idemque obseruatum non tantum in vocibus ipsis est, sed & in vocum characteribus seu signis, quæ peculiaria habet paracelsus; alii alia. Visus est Dornæus & Thurneiserus aliquid lucis voluisse ad scripta paracelsica afferre conscriptis Dictionariis chymicis. Si cui placet in illius hominis libellis versari (versandum autem est doctis ob veritatis explicationem vt vulgati errores Paracelsitarum refutentur) is poterit opera lexicographorum dictorum vti. Ediderunt aliqui etiam chiromanticas declarationes, & artem signatam autore paracelso conscripserunt. Hic quod capiti simile est, caput animalis nominatur, cuius essentia dicitur ei conferre peculiariter vt nux moschata, papauer, iuglans, &c. Ita de reliquis. Ioannem Baptistam portam persecutum eiusmodi nugas non ignoras. A simplicibus inter se commistis nomen traxerunt etiam composita. Menstruum vocatur liquor, per quem ex re integra extrahitur essentia seu astrum, propterea quod maceratio duret mensem philosophicum

*Signatura
verum.*

Menstruum.

*Mensis phi-
losophicum.*

L s deter-

Alcool.

determinatum nō triginta aut quadraginta diebus, sed tanto tempore quanto integra virtus seponitur. Vocatur & vini Alcool, essentia eius, seu exasperata aqua ardens. Hæc duo nomina in vnū coeunt, diciturq; menstruum alcolifatum; illud ex officio; hoc ex materia, quæ per feculas vini est penetrantior reddita; & alcolii nominata ob calcem tartari dissolutam. Est autem alcool puluis subtilissimus, quem chymici nominant impalpabilem. Ita menstruum Terebinthinatū est aqua terebinthi ceu oleum: cinamomifatum aqua Cinamomi, Melissatum aq. ardens infusionis melissæ, aut aquæ huius. Hæc qui attēderit in chymicorum scriptis; facile assequetur sententiam. Quod si temeritas stolidi in vocibus aut phrasi deprehensa fuerit; iusserim rem cōtemptam abii cere. Quis enim vesanias cuiusq; euoluerit? Si ars sit conscribenda; elegerim probatissima quæq; & veteribus primū vsurpata, diuturnoq; vsu emolita. Nō ita temerariū fuit antiquorū iudicium. Nō quæuis cuiuis imposuerūt nomina, sed ipsis vocib. plærunq; artis arcanū quoddam complexi sunt. Itaq; in illis explicandis, & porrò vsurpandis est opere pretium. Stoliditates Paracelsitarum, & nimiam licentiam ad coruos ablegarim. Hæc tecum volui de chymicorum obscuritate colloqui. Amabo te amplius, si quæ nō sum assecutus ex te didicero. Vale.

EPIST.

EPIST. XIX. DE NUME-
ris quibusdam in chymia vſitatis.

AD VIRVM ORNATISS. D. M. Ge-
orgium Linnaum Matheſeos & Astro-
logia Profefſ. Iena.

QVÆNAM tandem illa res eſt, Georgi,
quam ambitioſo nomine circuli qua-
draturam, in qua inuenienda fruſtrà ſuda-
uerit Archimedes, quam impoſſibilem ex-
plicatu credidit Ariſtoteles, nuncupant?
Iure enim id exte quæro, non tantum pro
veteri noſtra inter nos amicitia, ſed & ob
ſingularem tuam in Matheſi & Aſtrono-
mia eruditionem. Librum, niſi fallor, de
iſto problemate editum memini, ſed qui ad
oculos meos nondum peruenit. Londinas
Philoſophus dare quadratum circulo æ-
quale facillimum eſſe chymico innuit. At
ego tam ſum ingenio tardus, vt aſſequi ſa-
tis nequeam. Tu chymia quondam deditus
eras. In te concurrat præclara Geometria,
Arithmetica, Aſtronomia & chymia no-
ticia. Si fauebis, proculdubio omnem mihi
adimes quod te rogo, ſcrupulum. Sed &
de numeris quibusdam & Aſtrogicis æ-
nigmatis tuum deſiderem iudicium. Quan-
quam enim Pythagoras olim fuerit in his
tam exercitatus, ipſaque res tam vulgaris
in ea factione, vt ſtatim intelligerent nu-
merosos iſtos ſermones, atque ob id So-
crati Platonico non fuerit difficile na-
tura-

turalia & Ethica præcepta hieroglyphia Geometrica & Arithmetica dilucide explicare, cū mathematicæ artes ipsius tempore fuerint tritissimæ & tyronum exercitia familiaria; tamē nostro seculo & mos ipse desit, nec nisi inter chymicos cabalistas inuenitur, & qui docere poterant, maximè deprehenduntur inuidi itaque intricati vt Delio natatore ad ipsas ænigmatum interpretationes egeas. Sed cum multa de eadem re quæri possint, quid velim à te mihi ostensum, paucis aperiam. Qui circulum quadrare velit secundum consuetudinem Geometrarum, hypotheseibus illorum artificum & instrumentis vti ex arte potest. Chymicus lineis angulis, circulis, & similibus non occupatur. Qui sit ergo vt polliceri ausit quæstionis explicationem? Mitto materiales circulos & descriptiones tetrahedrorum. Mente capiendum quoddam perfectum est, quod sit instar circuli totum rotundum, omniaque potentiâ complectatur, quæ sunt in imagine magni mundi. Hoc cum dilatatur, in aliud similiter ab omni angulo & latere æquale perfectumque abit, indeque iterum redit in circulum priori prorsus consentaneum. Fit ergo ex circulari quadratum, & ex quadrato circulare ad amissim vtrobique seruata ratione eadem substantiæ & perfectionis, cum alias nec in descriptionibus Geometricis nec corporibus

*Quadrare
circulum.*

bus tam exactè id fieri possit. Illud nihil aliud est quam materia lapidis philosophici. Hæc cum vndiquaque sibi similis sit, totaque ad oculum aquea continens in se certa proportione omnia elementa, vim vegetalem, animalemineralemque complexa: resolui in principia quatuor potest tanquã in substantiales lineas, quæ suis punctis angularibus perfectè coniunctæ quadratum conficiunt, nulla nec maiore nec minore circuli amplitudine. Inde vero reuocantur elementa ad naturam circularem, fitque ex quatuor vnum, & hoc est vnus indiuiduæque naturæ nec principium nec finem more circuli habens, cum quadratum ex circulo priori factum diuersitatem quandam representaret, sed concordem & angularibus punctis connexam. Hocne ergo est quadrare circulum & ad eundem reuocare? Certè materia lapidis philosophici tota est vniformis initio. Postea emergunt quatuor qualitates tanquam ex occulto in apertum prodeunt: fitque quod prius erat frigidum, humidum, postea calidum siccum: & hinc liquefcit denuo in chaos pristinum. Ideo vero ex tribus vna forma prodiit, quia vt Oftanes & Democritus dicunt, natura gaudet natura; & sol, luna Mercuriusque philosophorum in vnum conspirant consensu amicissimo. Ideo postea discedunt in principia quatuor manente familiaritate, quia
 eadem

*Hierogly-
phia Mer-
curii.*

eadem tria diuerfas obtinent facultates, ita vt in vno absq; actuali segregatione tandem arte pyronomica emergant quatuor dispositiones. Hæc quidem ita se habere scio ipse; sed vtrum attingant mysterium circuli quadrandi, nondum sat persuasum habeo. Sed iam accipe quiddam astrologicum. Nosti quibus characteribus soleant insigniri aries & taurus signa illa dodecatemorii cœlestis. Iidem repræsentantur in hieroglyphia Mercurii philosophorum, cuius nota hæc est: ☿. Circulus cum puncto indicat solem seu aurum. Semicirculus impositus repræsentat lunam corniculatam, quo pacto argentum indicatur. Hæ duæ imagines coniunctæ notam constituunt Tauri cœlestis; cuius pars corniculata, arguit cœlestem arietem. Dicunt chymici ostendi hac hieroglyphia Solem & Lunam Mercurio immersa & in ipsum redacta; exaltanda esse quandoquidem artis exaltatio solis est, taurus exaltatio lunæ. Et quia taurus signum fœcunditatis est; aries igneum principium; volunt illo terminum indicari; hoc causam intus forisq; agentem, vt illa materia per calorem ita exaltetur, quo seruata caloris proportione quæ congruit seminali principio, vis ei concilietur fœcunda ad transmutationem metallicę materiæ dispositæ in aurum & argentum. Quid tu de his mysteriis? In scientia numerorum adhuc
sunt

sint spinosiora. Dicunt in artificio esse monadē, binarium, triadē, tetradē, septenarium, denarium ex quo prodeat quinquagenarius, centenariusque, ex quo iterum millenarius & deinceps in infinitum. Habent & proportionēs unius ad duodecim & tria & alias. Quaternarium in ternario quiescere aiunt. In libris qui Paracello tribuuntur frequentia sunt eiusmodi ænigmata, quale hoc: Natura dedit rem quandam in qua duo, tria, quatuor mysticè tanquam in arca quadam sunt conclusa & quiescunt. Vbi monas, dyas, trias & tetras nominantur, quæ suo concursu constituunt decada à Romanis litera crucis signatam, in qua item multum est hieroglyphiæ. De illa vero re alibi dicit, quod sit minerale, in quo tres substantiæ seu naturæ, Mercurius nempe, sulphur & aqua mineralis inueniantur, & quod ex istis sit per naturam compositum, resolua- turque chymia per suum ipsius succum crudum, qui in suo autumno in viscere terræ nondum maturuerit; occultetur autem ibi & accedentibus astris cœli ad naturam, prodeat Martio & successiuè maturescat. Alibi tales numeros habet: si velis, inquit, de unitate per dualitatē in trinitatem cum æquali cuiusq; permutatione pducere, versus meridiem te verte, &c. Itē materia tincturæ est res vna, si me spagyricè intelligis, quæ

*Numeri
Philosophici.*

*Ænigma
Paracelsi.*

de tri-

de tribus in vnam essentiam arte Vulcani abire & manere potest. Ea dicitur Ruber leo, qui auxilio naturæ & artificis transmutat se in albicantem aquilam, vt ex vno fiant duo, ne solis fulgor post spagirum splendeat, præter duo in vno reseruatus. Item de proportione misturæ; accipe partem vnã ad duas; & tres ad quatuor. Alibi: capeliquoris mineralis partes quatuor; salis rubei terre partes duas; sulphuris solis partem vnam. Hæc & similia in numeris valdè dicuntur obscure, quemadmodum etiam in Platonis Parmenide de vno & altero, & quæ reliqua is autor de numeris habet. Geberum inuenisse Algebram tradunt. Genio huius non carebit, qui istas tricas euoluet. Archimedes de numero arenæ commentatus est. Ego ne si præter arenas etiam stellas numerare possem, chymica ista intelligerem. Sed faciendum periculum est. Iuuabit prodisse tenus, si non datur vltra. Per monadem vnam rem actu suo seu forma vndiquaque simplicem & vniusmodi designari certum est. Ita enim affirmant artifices opus suum fieri ex vno minerali metallico, cui nihil alienum aut absolum à natura eius accedat. Itaque quicquid additur, id amicum intimè esse oportet. Vsurpantur quidem interdum etiam alia extranea, vt spiritus minerales, tartarum & similia; sed ad præparandum saltem. Nam aurum difficillimè soluitur,

soluitur, nisi prius spiritu tartari, quem Pa-
 racelsus vocat astrum vini, ter fuerit mace-
 ratum, vt ita septem sphaerae caelestes, hoc
 est, secundum mobile in chymia, quod in se
 continet septem metallorum potentias, ter
 sit peragratum, quanquam per illas sphae-
 ras possit intelligi etiam liquor seu men-
 struum ex essentiis septem metallorū con-
 cinnatū, in quo aurum soluitur ter, & post-
 ea calx eius abluatur tartari arcano seu spi-
 ritu, quo factō postea facillimè reseratur.
 Illam rem vnā potentiā compositam esse,
 indicant numeri reliqui. Dicitur in illa esse
 dyas seu binarius, quod ego interpretor de
 syndyasmō partium elemētarium, quarum
 vna apparet sicca; altera humida; quæ et-
 iam segregandæ sunt, & iterum commi-
 scendæ vincente primum humido postea
 sicco. Intellige etiam superius & inferius;
 volatile & fixum, de quibus differuit Her-
 mes. Sequitur trias. Hanc conficiunt cor-
 pus, anima & Spiritus, Sol, Luna, Mercu-
 rius, Sulphur, Aqua, Mercurius; sicut ipse
 loquitur ex veterum sententia Paracelsus,
 quanquā innuat illos aqueum principium
 non agnouisse. Quaternarius numerus ele-
 mentorū qualitates potius designat quam
 elementa; item quatuor operis dispositio-
 nes; dum initio est humidum frigidum;
 postea calidum siccum. Hæc quatuor mu-
 tant vices per syndyasin, vt duo sint in aper-

2
*Paracelsus
 docet vete-
 res appellas-
 se spiritus
 humidos &
 siccos.*

to; duo in occulto. Septenarius arguit vim metallorum, quæ est in lapide, & deprehenditur per colores cuiq; metallo conuenientes. Per denarium fit augmentum virtutis, adeo vt prima operatio præbeat vim decuplam; secunda decies decuplam in vna parte; tertia centies centuplam, atque ita porro, vnde infinitus penè exurgit numerus. Numeri proportionales in collatione obseruantur, vt aliquando sumantur tres partes humidi, & vna ficci; interdum vna ficci & duodecim humidi. Interdum quinquaginta ficci & vna humidi. Non raro vna ficci & mille humidi, aut pro viribus lapidis. Aliquando proportio non exprimitur, sed ad arbitrium artificis colligitur. Attendendum est quod trinitas etiam sit in operis repetitione; & dualitas in materia menstrui; quaternitas in regimine ignis; vnitatis in vase fornaceque. Londinas meminit etiam aliorum numerorum vt octonarii, quinarium, senarium, nonarium, &c. Sed hi sunt obscuriores dependentes non tam ex artis ratione, quam artificis singulari consideratione. Tempus consideratur vario numero: potissimum quinario, octonario, quadragenario, nonagenario, centenario & sic deinceps pro vt artifex operatur. Non enim semper certi præscribuntur dies, cum instrumenta & operationis industria quin & materiæ apparatus, & modus artis varient. Ita de nouem mensibus

sibus plæriq; loquuntur. Alii hos reiiciunt. Alii dies pauciores, alii annos plures poscunt. Colorum apparentia senario discernitur. Articuli operum definiuntur octodecenario, tricenario & ita deinceps. Pro materia operis postulatur auri vncia pura, & fermenti grana quindecim, sicut ait axiomatica operis doctrina turbæ præmissa. Septenarius etiam solet obseruari in præparatione aquæ crudæ. Sed satis nugarum est. Tu Geometra, Arithmeticus, & Astrologus Chymicusque inuenies plura, eaq; pro tua solertia commodè explicabis. Vale.

EPIST. XX. DE OVO PHILOSOPHICO eiusq; partib. & essentiis chymicis.

AD VIRVM ORNATISS. D. M. GEORGIUM Linnaeum Mathematicum & Astronomum Ienensem.

NVLLA esse negotiationem neq; honestiorē neq; Deo acceptiorē, quam si veritatis amatores per terras mariaq; ad virorū sapientū emporia appulsi, loco mercimoniorū inde reportēt sapientiam, multarumq; rerum cognitu & iucūdarum & necessariarum copiam, autor est in epistola ad Dionysium Plato. Si itaq; te, Georgi, cum aliis eruditis adiuero crebrius, q̄ mihi parat⁹ sit fruct⁹, vides. Quò p̄clarior is est, quoq; honestior eius acquirendi conatus, eò me magis anniti & viribus contēdere oportere satis intelligis. Neq; tu mihi hanc mercatu-

ram inuidebis, nec te compellari ægrè feres. Bonum enim nulla tangit inuidia. Sed & libenter mecum communicabis, si quid arcanæ habes scientiæ. Quanquam enim Plato iubeat Dionysio cauere, ne quid scientiæ contractæ & occultioris ad aures hominum disciplinæ & eruditionis expertium perueniat, propterea quod nihil sit tam ridiculum populo; Hippocrates etiam sacra manifestari sacris præcipiat; Et Londinas religiosam admodum à Deo veniam petat propter dictam quaternarii in ternario quietem: tamen cum me filium doctrinæ profitear, & in ingenuorum quibus secreta illa, vt ait Plato, sunt maxime mirabilia diuinaque, tribu esse studeam; nec diffidat Londinas, quin nominata mysteria nihilominus ab intellectu multitudinis sint futura remota: nihil hæsitabis, sed quicquid habes mercium sapientum, id expones totum. Nosti figmentum Æsopicum de inimicitia aquilæ & scarabæi, & quo pacto hic illius iniurias sit vltus contumpendo oua & in præceps etiam ex Iouis sinu effundendo, quò fractis deprauatisque profapia aquilina gentis ampliandæ spe priuaretur. Accommodauit fabulam ad chrysurgian chymicam Londinas, iussitque agnoscere quæ sit albuminis ouorum aqua; quod ex vitellis oleum; quæ calx ouorum, in quibus turpissimè halucinantur

Fabula scarabæi & aquilæ.

nentur imperitissimi Alchymistæ, quem-
 admodum Bernhardi docet historia, con-
 querentis se olim magno cuiusdam super-
 cilio inductum frustra in ovis vulgaribus
 quæsiuisse id quod illis non inest. Est au-
 tem mirabilis expositio Londinatis. Sua-
 det ut artem discamus ab Heliocantharis,
 qui certis temporum curriculis latitando
 viuant, (alludit ad illud σοφὸν; λαδὲ βιώσας)
 qui que velint suis iudiciis de suo inimico
 sumi posse vindictam. Innuit utendum esse
 artificio scarabæi, qui fimo se inuoluit, cu-
 ius ope dissolutum est ouum aquilinum:
 deinde calcem eius cum puro albumine
 totoque temperandam: temperamentum
 toto vitelli liquore artificioso ordine obli-
 nendum, voluendo reuoluendoque, quo
 magna oui fiat metamorphosis iam scilicet
 disparente & quasi inuoluto albumine ipso
 in ipso vitellino liquore. Hæc ille. Tunc
 intelligis interpretem? Quantū ego iudico
 nō erat opus veniā manifestationis petere.
 Dicta enim indicta sunt, sicut & illa Plato-
 nica ad Dionysium de rege omnium circa
 quem sint cuncta, cuius gratia omnia, qui
 pulchrorum omnium causa; circa secun-
 dum secunda; tertia circa tertium. Certè
 affectamus quidem illa intelligere per no-
 bis familiaria sed vbique apparet defectus
 & aqua, quod aiunt, hæret. Non autem iu-
 dico inconcinnam esse interpretationem,

*Aenigma
 Platonis.*

2
 nec fefellisse discentes Lōdinatem, quod vt accipias, aperiā tibi mentem meam, inq; finum effundā cogitationes. Ouum philosophicū modo instrumentū apparatus chymici est, modo materia ipsa. Nominis ratio ibi à forma dependet. Oualē .n. obtinet figurā, quanq̃ & globosa depingat. In medio eius cubiculū cōcauitasq; est capiēdo vitro philosophico cōgruēs. Fit ex ligno querno orbib. sectilib. & plicatilibus, vt aperiri claudiq; possit. Materia vero ouū appellat̃ propter analogian contentorū & partiū. Sicut enim in ouo naturali vitellus citrinus est mediū fortitus locum: est & albumen cum spiritu virtuteq; seminali in grandine dicta ambientib. cuticulis: sicut item ex ouo incubatu volucris prodit pullus, cuius nutrimentū initio est in eadem testa; postea vero foris petitur: ita est in materia lapidis philosophici. Omnes partes forma apparent aquea, sed diuersis tamen affectæ virtutib. In medio occultatur vis ignea: in ambitu humiditas aquea actu existit & spiritum prolificum continet. Aurū vitellus est, philosophorum Mercurius albumen. Virtus in vitroq; prouocatur calore fimi vel gallinæ. Ita coquitur ouū, & crepitat rumpiturq; cum dissoluitur aurum & in liquorē effunditur parte ignea innatante. Hæc vbi segregata est; calx oui vocatur. Fit enim calcinatione philosophica per ignem Gehennæ seu acetum

tum philosophorū, quo pacto scis dissolui
 plumbum in cerussam. Hæc calx téperatur
 oui oleo imbibiturq; & vnitur. Oleum au-
 tē nihil est aliud q̄ Mercurius philosofo-
 rū factus ex auro & argento per destillatio-
 nē philosophicā. Hic quia amicus est calci;
 vtrumq; enim ex vna factū est natura: ideo
 eidē promptē suscipit coagulatq; vna. Sed
 quis est ille Heliocantharus? artifex nō glo- *Heliocan-*
 riosus, quales sunt illi vani nugatores qui *tharus.*
 principes deludūt & nescio quos illis The-
 sauros pollicētur nefariē, sed taciturnus, qui
 sustinuit illā metamorphosin Platonicā, &
 olim visa sibi incredibilia, nūc post ætatem
 maturam & experientiam scit valdē credi-
 bilia esse certa & perspicua, quiq; votum si-
 lentii Harpocrati fecit, maximē admiratus
 arcanā Dei in natura potentiā. Hinc à vulgo
 se seiungit & clam philosophatur, quæ etiā
 causa est, cur nulli appareāt in ppatulo arti-
 fices, nec taberna auri fabricādi aperiat cer-
 to iudicio q̄ artē ignoret, quisquis multa va-
 nē temereq; de ea in aulis magnatū debla-
 terat. Ecce cōiectorē. Si scopū attigi, labore
 docēdi super sedebis vacabisq;, sin minus,
 sudandū erit alacriter. Verendū. n. est ne in-
 uida & fugax illa aquila tam altē ouū ponat;
 vt assequi non possimus. Nisi fallor, vt corui
 hiantes ludimur. Nam in ipsa fabula addi-
 tur Iouem curasse, vt eo tempore oua a-
 quilina edantur, quo nulli comparent sca-

rabæi si rumpi non potest ouum nisi horum opera: hi autem nusquam tempore inueniuntur suo, idque fatali decreto summi Dei, an non irrita spes omnis est; Ouum semen animalium quorundam est aut potius seminarium. Animal ipsum fœtus legitimus. Si auri semen lapis est cōgruens cum ouo; quid aliud innuit apologus, nisi quod aurum natura tantum fiat, non autem arte? Artifice non comparente artis opus non est. Post festum, vbi natura aurum perfecit, frustra prorepunt, sicut canthari temerè tunc insidiantur aquilis. An additamentum istud ἔστιν πρὸς χημείαν; Naturam animalem spectat decretum Iouis, non autem mineralē nec artem. Omne simile cum idem fit, desinit esse ὁμοιον. Sed tu ingeniosa excogitabis diuerticula, & laboranti rationi aliquod σφόν accommodabis φάρμακον. Vale.

EPIST. XXI. DE PRINCIPIS & elementis chymicis.

AD VIRVM ORNATISS. D. M. GEORGIVM Limnaum Phil. Mathem. & Astro-
nomum Ienensem.

NON immerito maximo in honore apud veteres mathematicę fuerunt disciplinae. Geometria enim & Arithmetica rerum mensura videtur esse, in quam intuitus omnipotens conditor singula fecit ad amissim. Quam mirabilis est harmonicus
astorum

astrorum septenarius? Quam mystica trias? Nobilissimi philosophorum, academici veteres & Pythagoræi in explicatione numerosæ Geometricæque sapientiæ maximè elaborarunt. Resistit quidem Peripat. princeps præceptoris sui planis triangulis, & Pythagoræ numeros conatur infringere: at si intellexisset omnia essentialia esse, non tam fuisset aduersatus, quanquam ego putè non tam magistris illis se opposuisse hūc quam perperam explicantibus doctrinam discipulis, & philosophiam totam ad numeros & figuras mysticas neglecta utilitate publica transferentibus. Ita nos opponimus etiamnum hodie illis qui numeris abstractis figurisque insolitas tribuunt ex fundamentis magiæ perniciosæ virtutes. Philosophorum sententiæ de concretis seu essentialibus loquuntur, & arcana diuinarum humanarumque rerum ista hieroglyphia, representant. Cælum Plato *πεντάγωνον* complectitur, quæ figura conficitur duodecim pentagonis æqualibus & æquilateris. Crediderim ipsum materiam quidem eius simplicem, & vndiquaque sibi homogeneam respexisse, sed quæ vires quatuor naturarū comprehenderet, & simul trium rerum seminale cōtineret principium. Pentagonum enim includit tres triangulos, per quos, puto, ipsi designantur tres potentiæ, vegetans, sentiens, & rationem conferens; seu vt chy-

mici exponunt, mineralis, vegetalis, animalis; aut elementa illa sulphureū, Mercuriale, falsum. Ita iudicant spagyri cum omnia materiata ex duplici triangulorum genere constituant primum; cum admodum veneratum esse ista principia cœlesti terrenoq; distincta, quanquam binarij multiplex possit esse interpretatio, & Platonis locus potius respiciat motum tribus elementis cōgruum, & ἀκινησίαν quæ est in cubo terræ. Sed ego tibi ista euoluenda cōmitto. Es enim in numeris & figuris exercitior. Cur terræ sit tributa figura cubica senorū tetragonorū, quorum quilibet quatuor cōplectitur triangulos æquilateres; cur igni pyramis, aëri octaedron; aquæ εἰκοσάεδρον; tu optimè noueris. Nunc cum ternarius & tetras tum sint vsitati philosophis priscis, iisq; designentur in natura principia & elementa dicta; de his libet tecū paulo fusius colloqui. Omnis natura corporea duplici constat eoq; maximè vniuersali principio, materia nēpe & forma, quæ fatali lege ita sunt colligata, vt alterū sine altero esse nequeat, nec alterū ab altero separari, nisi analogia aut cogitatione quadam, possit. In Genesi, philosophus adiecit τῆρσι, vt trino numero pfecto constaret omnis rerū ortus. Plato adhuc altius philosophatus ante cœli ortum ratione triplici tria fuisse statuit, Existens nēpe, generationē, & locū. Generatione cōprehēdit motū & materiam,

*Numeri
chymici.*

teriam, quã & nutricẽ eius appellat, ex qua
 p̄genitã sint quatuor elementorũ species,
 sicut & Aristoteles in meteoris naturã illã
 cœlo inclusam primũ informẽ p̄ponit, qua-
 si materia quãdã & potẽtia sit, q̄ agẽte cœlo
 diuersas induerit formas, factaq; sit ignis ex
 calido sicco materiã infuso; aër ex calido
 humido; aqua ex frigido humido; terra ex
 frigido sicco. Numerus iste ternarius etiam
 arrisit chymicis, quanquã res sint mutate. In
 sale constituunt fœcundantẽ naturã aliqui,
 dicũtq; inde esse nascẽdi vigorẽ. Terminat
 enim humidum & formã donat. Vim itaq;
 plasticã & formatiuã sibi vëdicare videtur,
 idq; tum nutritio & accretio in animalibus
 cõprobat, tum generatio. Nihil enim gigni-
 tur in terra mariq; nisi beneficio calidi sic-
 ciq; agentis & informãtis. Materia patiens,
 & omnium formarum susceptiua illis nun-
 cupatur principium mercuriale, quod & a-
 queum est, & Mercurij tum cœlestis tum
 mineralis mutabile ingenium repræsenta-
 Hoc terminatum ab agẽte calido sicco vitã
 cuiusq; & virtutes dicitur continere, & ve-
 rus balsamus esse cui, qcquid essentialium
 proprietatum rei inest, referunt acceptum.
 Sulphur cõplere corpus asserunt & semen
 cõtinere. Qui analogias explicãt, in triplicẽ
 substantiam mista distinguunt, aqueã nẽpe,
 terream & oleosam. Hęc sulphur est; aquea
 mercurius, terrea sal. In nutritione preroga-
 tiuam

*Tria ele-
 menta.*

tiuam Mercurius obtinet. Nam sulphur & sal adiuuantia perhibentur, vnde fiat vt officio peracto tanquam recrementa segregentur, quanquã non tota. Hæc & similia, Georgi, nosti prolixè disputari & cum magno supercilio à chymicis vulgaribus proponi. Sed non carent ambiguitate, nec sine iudicio certo determinatoq; possunt comprobari. Paracelsus veteribus tribuit quod tantum sulphur & mercurium agnouerint; omiserint autem tertium principium quod in aqua iacet. (Salem innuit qui prodit ex decocta aqua, quiq; ex combustis percolatione aque & tabe terrearũ partium à flammis victarum fixarumque elicitor.) Sed veteres de metallicis differuerunt & ad agens patiensq; respexerunt potius quam ad materiã heterogenian. Agens & pater metallorum sulphur nominatur. Eius determinatum patiens est hydrargyros. Vtraque verò non sunt planè simplicia, sed mista. Itaque nec principia sunt primum; sed certi generis, nempe metallorum. Nec opus est sale ad constitutionem substantialem. Elicitor quidem sal ex rebus. Sed hoc argumento non magis principium vniuersale est, quam aliud quiduis. Si illa forèt rerum initia, quæ artificiosis operibus ex mistis euocantur; potiores sibi vendicaret caput mortuum & halitus vaporesque. Nam hæc duo potius sunt vltima. Vapor cum coagulat, aqua fit.

Hali-

*Veterum
principia.*

Halitus transit in oleum aut siccam substā-
 tiam. Sed hæc posteriora esse, argumēto est,
 quia ex illis fiunt & in illa resoluuntur de-
 nuo. Adde quod sulphurea salsaq; substan-
 tia etiam hoc nomine non possit esse primū
 principium rerum, quia mista est vtraque
 & crasin rei suæ obtinet, potestq; resolui in
 elementa. Dem itaque hoc chymicis vt ista
 tria pro artis suæ proponāt initiis; quorum
 natura in mineralibus metallicisque sit ma-
 ximè per se; in aliis verò non nisi secundum
 analogian: at primorum principiorum no-
 mine non acceperim. Sunt enim priora e-
 lementa. Nec sat liquida demonstratio est
 per ignem chymicum. Hic enim vim affert
 rebus, & transmutat cognata in id quod de-
 terminatum est. Naturæ ratio spontaneam
 naturalemque solutionem postulat, in qua
 nullum sit agens violentum, sicut in putre-
 factione cernimus naturali. Quod afficitur
 valido agēte; suspectum de simplicitate est.
 Est autem lex quædam iudicij etiam in na-
 turali solutione. Nam non quodcunq; per
 putredinē existit, principium est; sed quod
 simplex est, quodque dum mutatur, in ho-
 mogeneū simplex abit, indeq; redit, qualis
 permutatio est elementorum. Hæc enim
 ideo prima & simplicia corporum censen-
 tur, quia in his status est, nec datur illa mu-
 tatio simplex in aliud quam in ipsa, idq; cir-
 culariter. Ita & omne mistum cum corrup-
 pitur

pitur totum, nō in sulphur, salem & mercu-
 rium faceffit, sed in aquā & ούσιχα. Si chy-
 mici artem suam nō transfiliunt, donabimus
 illa tria proprię eorum discipline, sicut ana-
 tomicis conuiuendum est, dum similia
 mēbra pro elementis habent, itaq; facien-
 dum etiam in Grammatica, Geometria &
 reliquis scientiis, quarum quaelibet suis uti-
 tur elementis. Agnoscunt hoc ipsum etiam
 artifices. Nam ex corporibus mistis elemē-
 ta quatuor educunt, depurantq; , quorum
 tamen nullum est mercurius, sal, sulphur;
 neque his nominibus dicitur, sed ignis, aēr,
 aqua, terra more cōsueto. Porro vnūquod-
 que elementū chymicum trium est generū,
 vegetale nēpe vnum, aliud minerale, aliud
 animale, ex quo ipso item intelligimus, hæc
 à priscis nō pro omnium primis fuisse habi-
 ta. Mineralia nō in mistis tantum aliis inue-
 niuntur, sed & seorsim ipsa sunt certa mi-
 storū species. Vegetale & animale non sunt
 nisi in mistis καδδωάμιν, indeque vel arte vel
 colore naturæ educuntur, aut potius fiunt
 per generationem ex aliis corruptis, quan-
 quam ego animale sulphur comprehendere
 vegetali, nisi quis distinguere vellet
 plantali & animali. Vegetale enim inest et-
 iam animalibus nec quicquam fit ex illis
 quā sunt animalia, sed qua naturam vege-
 tam habent. Labet ex te quærere essentiæ
 perfectæ ad quodnā referantur genus, cum
 in

in illis nullum principium sit solum, & tamen arte sint extractæ. Non mera principia fieri à chymicis dices, sed & alias essentias, quarum quæuis possit illi principio assignari, cuius naturam habeat ampliore præstantioremque. Argutum responsum. Sed spiritus quónam pertinent? Alij olea eos nominant, alij aquas. Nec sunt sine sale. An non refert quanam quiduis sit facie vultuque externo, modo æstimetur ex naturæ proprietate? Itaque sal erit etiam mutia & aqua regia: Mercurius acetum & turbith minerale: sulphur tum cinabaris, tum oleum. At in mercurio erat balsamus. Hic autem oleosa est natura. Non itaque quoduis pingue erit sulphureum. Vellem mihi hūc scrupulum tollerent Paracelsitæ, quorum ista sunt commenta. Nam ex principiorum inuentione & explicatione illis nihil debetur præter corruptelas & inanes nugas. Est & aliud quod scire velim. Cum enim omnis virtus rei in illis tribus recumbat, an non fas sit vt quaternario numero omnis substantia chymica comprehendatur, sitque omnis vel mercurius, vel sal, vel sulphur, vel essentia integra? Si affirmare velis, non absurdum statueris, modo certum esset trium principiorum fundamentum. Vereor enim ne aër & halitus & capita mortua sibi quoque aliquid vendicent. Aliàs chymici cum elementa educunt non tam confi-

consistentia & facie externa diuersa, qua virtutibus istum obseruant numerum & aequosum liquorem aquæ nomine, flauum aëris, rubrum ignis designāt; terram autem repræsentant puluere quodam coagulato. Sed hæc variant in diuersis generibus. Annoto obiter illa tria etiam distingui medicina, nutritione & excrementis vt quoddam sulphur sit medicamentosum, quoddam nutritiuum, quoddam excrementicium. Nullum tamen horum per se est. Quid enim chymia cum excrementis? Primam vim nutriendi assignarunt parti mercuriali. Itaq; Paracelsus deprauans etiam hanc sententiam, vt solet, scribere nō est veritus sallem & sulphur separari; alere verò tantum mercurium, quod absurdum est si animalia & plantæ constant ex illis tribus simul, neq; tamen vegetalia fecernunt ista manifestè. Sed fortassis, inquit, ex mercurio solo secundum corpus constare res, reliqua designare vires. Nam sulphur metallicum est vt stannum quod cupro miscetur, & formantis seminisq; virilis rationem obtinet, quãquam Paracelsici confusores ei corpus addicant, & sali formatiuum figuratiuumque donent officium. Si ita dicēt; videant quomodo tria ex mistis secundum materiam seu corpus promittant. An σοφὸν ex distinctione φάρμακον vulnus sanabit? Philosophus sanè elementa aliquando calore humoreque &

reliquis

reliquis qualitatibus designat, idq; in lapidis generatione etiam attendunt chymici; aliquando aërem, terram, aquam, ignē vocat, sicut & spagyri. Ita videntur sulphur, sal, mercurius interdū corpora esse, interdū virtutes corporeæ. Si corpora; ex his ante misturā secretis & coëuntibus fit mistum, sicut philosophus ex aqua & terra corpus misti constituit. Velim tamen tunc intelligi potius analogica, quam synonyma, quæ in natura separatim existunt præsertim extra metalla, quorum ratio est alia. Si virtutes; cum his substrata sint elementa alia, facile est quoduis ex quouis conficere, & interdum separare, interdum nō. Inuenias apud chymicos præter distinctionem illam, etiam alias, vt quod mercurius alius sit crudus, alius corporum; quod de minerali accipitur; item alius philosophorum qui est ex crudo & corporum mercurio conflatus artificiosè. Est & viuus & extinctus; hocque vel per naturam, vel artem. Sal item plurimas habet differentias, de quibus iam non vacat verba facere. Ego te hæc considerare & valere iubeo.

N   EPIST.

EPIST. XXII. DE VSV
PRINCIPIORVM ET ELEMEN-
torum apud chymicos, & præcipuè
de pyronomia.

AD VIRVM ORNATISS. D. M.
*Georgium Linnaum Phil. Mathematicum
& Astronomia Profess.*

OMAGNÆ fidei homines copernicia-
nos. Quid enim credere nō possunt, si
cœlum stare, terrā verò in gyrum duci per-
suasum habent? Æquant eos penè chymici.
Hi enim pyramidē ignis ad cubum perdu-
cunt, & cubum terræ permutant vicissim
illa. Mobilibus motum adimunt, sessilia do-
nant alis, faciuntq; volatilia. Non mirū est,
homines nasci volucres, quando & cœlum
ipsum in contrariam adigerent speciem, ni-
si remotius ab ollis esset. Lapidēs Amphio-
nis alites, & quercus ambulones absurde
nisi sunt confinxisse veteres. Chymicus erat
Amphion. Mutare naturas rerum poterat.
Desinat mirari imperitia, & suo sensu solidā
refellere veritatē. Spagyrico terra in aquam
liquefcit; aqua aëre permutatur, & inde æ-
theream assumit velocitatem. Sed & credit in
gyrum transmutatio. Fiunt elemēta ex ele-
mentis circulo, quanquam ad Amphionis
fabulam explicandam non opus sit chymia.
Cum lapides pluit; discimus ex aëre illos ve-
nire. Asychis rex Ægypti celebrē è lateribus
pyra-

pyramidem fecisse traditur, collecto luto quod ex perturbatione stagni contis adhæsit. Quid si Amphionij muri è puluere per aërem ducto concretoq; fuissent excitati? Nimis plebeia est de equoreo itinere & naturali opera sententia; nimis item pingue, quod vi sapientiæ persuasi saxei homines in cœtum coierint, & iussa executi lapides per aërem comportarint. Miraculi quid subesse credendum est. Ideoque & magiæ autorem damnant. Sed nos iam illum interpretemur chymica magnificentia. Facit hæc elementa ex elementis & mistis, iterumque in vultus pristinos mutat, tum ad mirabiles illos, tum alios vsus, de quibus quid obstat, quin adiiciam plura? Vtar tua benevolentia cum licet. Scis chymicorum principia accipi bifariam, sicut & elementa; interdum scilicet *συνώνυμος*, interdum *ὁμωνύμως*. Synonyma sunt, cum ignem, aërem, aquam, terram, & quintam naturam: item salem, sulphur, & mercurium perinde nominant, intelliguntq; ac naturæ per se cōtemplatores. Æquiuoca & analogamodò ipsas formas qualitatesq;, vt & apud Aristotelē designant; modò res concretas consistentiam aut vim elementorum obtinentes. Itaq; calidum siccū cum est; ignem appellāt; humidū frigidum aquam & sic deinceps. Quod item phlegma & humor aqueus ex solutione prodit; pro aqua habetur; qui liquor

aëreus pro aëre, igneus pro igne, terreus puluis pro terra, depuratiſſima natura vires totius & proprietates ſecum vehens, pro elemento quinto. Ita eſt & de principiis, ſale nempe & cōgeneribus. Non enim ſemper viuit mercurius chymicus, & voluitur quo pacto hydrargyros. Congruunt autem terra & ſal; aqua & mercurius, aër ignisq; & ſulphur, quanquã aliqui chymici ignem repudient, & vt tria principia ita & elemēta totidem agnoſcant; aliqui ignem ſeruent. Differunt tandem etiã gradu virtutis, & cōmiſtione ſeu contēperatione, de quibus nunc nō eſt dicendi locus. Vſus omniũ geminus eſt. Aut enim ad artis opera tanquã ſeruitia accerſuntur; aut externe neceſſitatis gratia, vt ad medicandũ, ornandum, permutandũ, aliasq; vite ſuſtentationes cōcinnantur. De hoc non curo in præſens. Aquæ chymicæ non raro menſtrui vicem ſuſtinent, eodem modo quo Rhabarbari eſſentia per aquam endiuia extrahitur. Aliquando acrimoniæ tēperandę eluendæq; adhibentur, vt in calcinatis per ſales, ignes, aquas fortes, & ſimilia. Sed & queuis alia qualitas peregrina, quæ inter præparandũ acceſſit, abſtergi a quo elemento, potiſſimũ ex vulgari aqua, aliquoties extracto, ſolet. Eſt quãdo p phlegma eſſentia ignea aëreaq; & terrea falſedo ex capitibus mortuis exigitur. Nã aqua vel eleuat ſecũ aëre ignemq;, licet hoc nō poſſit fieri

fieri in omnibus; vel eluit. Est quando eiusdem opera solvimus, diluimusq; coagulata. Reliquos usus taceo. Aër ministrat rarius. Vbi penetrantior vis requiritur, aut quædã correctio; seruit. Alioquin, cum balsamum ferè habeat coniunctum, ipse sibi finis est. Terra itẽ ministrat in acuminibus addẽdis, veluti cum vini essentia ad frangendum aurũ accõmodatur; aut spiritus tartari aut sal ingeritur. Quinta natura & maximè dominatur & ministrat maximè. Nam & principali educitur fine; & ad essentias alias eliciẽdas adhibetur sicut notissimum est de usu cœli philosophici, cui accõmodantur astra chymica. Non tantum autẽ id præstat, sed & rectificat, corrigitq; admistione sui, si quod inexpugnabile est in pertinacibus vitium. Inter principia chymica sulphur maximè ad cõpescendum coagulandumq; adhibetur mercuriũ, quod te secundum analogiã in aliis similiter accepturum cõfido. Est & usus aliquis in separatis. Nam quidã mercurius soluit corpora; quidã coagulat in lapidem, cuius est materia; quidã nutrit infantẽ; quidam est metallicæ transmutationis materia: Nec vnus vbiuis est accõmodus. Qui chymicum peritum velit agere, circumspiciet vbi locum habeant tum *Μινωσ* mineralia in mineralibus, & hæc in vegetalibus; tum *ειδωσ* quænam mineralia, in quibus mineralibus & vegetalibus, idque propter natura-

rum consensum dissensumque. Non autem vsurpat chymicus tantum elementa artis legibus adaptata; sed & externa. In aëre frigido humido soluit calces salesque; in terra putrefacit; aqua eluit, soluit, mundat, præsertim pluuiâ ubi synceritas requiritur exacta. Temperat eorundem interuentu etiam ignes, vnde cineres, arena, balneum & cætera. Igni gaudet maximè. Hic præstantissimorum operum minister est, vt quanquam Orimalda sit olim victus ab hydropico aduersario, nihilominus facer maneat spagyro & suo modo venerabilis. Eius decreta & leges, vnde nata est pyronomia, non facilè percensueris. Vnainstar omnium est, vt nempe vtaris pro rei natura & operis fine ingeniosè; quod ni fit, cum intendi possit vis eius & remitti, ab vtroque extremo & ignominia & damnum est præsto. Vnde pistorum, coqui, metallurgi & reliqua vulcani factio sunt artifices nisi ab ignis industria? Non vnus est modi ignis chymicus. Est ignis cœlestis, isque potissimum occultus, nec nisi effectu suæ naturæ consentaneo deprehendendus: est elementaris: alius ἐν δυνάμει; alius ἐν ἐργείᾳ. Flammeus prunarum aliorumque ignitorum, & qui feruor accensusque; halitus in cremis est, oculis etiã patet. Sed & calor quiuis appellatur ignis. Philosophicum ignem vocant qui è lege sapientis operationis cuique; patienti est

ti est determinatus, & genesi subseruiens non aberrat à scopo. In hoc est quidã vaporosus nominatus, qui in opere lapidis calor est inuisibilis in spiritu halitũve attemperato consistens. Ignem gehennæ dicunt esse in hydrargyro, propterea quod metalla, & in his aurum flammis inuictum donet, itaque adurat vt in fuliginem soluatur. Sed ignis Stygius est etiam in aqua Stygia, quam acutam fortemque appellant; est in lixiuis & horum coagulis saleque & similibus. Ignis trium filorum valdè est moderatus; languidior illo ignis vnus & duorum. Ita autem appellantur hi gradus, quasi intelligatur calor tantus quantus fit incensis tot filis cera obductis. Reuerberatorius est, cum flamma reciprocante, reflexaque; Circulatorius plerunque nuncupatur is, qui vas chymicum amplectitur circulo, aggestis vndique prunis, seu incensa materia, vt fit in destillatione, per descensum. Artifices obseruarunt quatuor eius gradus, inter quos primus est lenis admodum, & vocatur ignis fimi vel balnei, quanquam etiam aliis comparari possit rebus, vt fœno inadefacto, gigartis & similibus, modo non excedat vim gallinæ incubantis oua, excludentisque pullos, aut calorem humanum, qualis est in sinu nostro cum valemus, seu quo omnino veris tempore gignuntur plantæ & anima-

lia. Quidam eo circumscribunt gradum, quo liquatum plumbum nec amplius efferuescat, nec concreascit, quoq; infans in utero gignitur, aut palma manus per se calet. Hic aliquando planè est vaporosus, ut in fimo per asbestum præparato & aliis ex humectatione incalescentibus: interdum fouetur ab alio principio, nempe aut à sole, aut flamma sicut cum ad fornacem quid maceramus, aut balneum fouemus, quo pacto etiam lapis coqui solet. Interuenit nonnunquam vas simplex, duplex, triplex, &c. Sicut & in aliis; unde in diplomate, triplomate, &c. coquere est, cum res in vase peculiari contentæ seu aquæ fimo uel immittuntur, seu in cacabo suspenduntur ut uapore feriantur, &c. Est hic interdum siccus, interdum humidus; hoc est; halituosus uel uapidus. Ibi spiritus ignei dominantur; hic aquei, ut cum super musto feruente peragitur coctio. Halituosus plerumque interuentu cinerum, & similium procuratur. Sol, calx uiua, ignis stupharum, fimetum & similia plurimum hic accersuntur. Multiplici ingenio modi eius extiterunt multi. Usus eorum in prima lapidis genesi & lactatione; in rectificatione per circulationem; in putrefactione solutioneque naturali; in subtilissima parte spirituum segreganda, in alterando, & similibus. Videbit artifex quo-

Potissimum duplex catinus cinereus, quorum alter alteri imponitur, ita ut alter cucurbitam contineat: Et in balneo cathari, Et sunt in usu, quanquam et miscerista queant, Et c.

quousque sibi sit elaborandum, & quomodo. Hoc igni multa assequetur, quæ maiore nunquam. In hoc maxima est ad peccandum proclivitas. Solet hic gradus etiam præmitti reliquis in omni penè opere, non materiæ tantum causa, sed & vaporum; modicè & sine noxa siccat, & corruptivam humiditatem tollit. Eleuat etiam & separat ea, quæ aliàs nequeunt. Attendendum autem hunc etsi levis sit respectu aliorum, gradus tamen admittere, quorum non omnis ubiuis, nec semper locum obtinet. Scribi dici-ve non possunt omnia. Qui nequit rerum naturam cum agente causa in proæresi ad finem præstitutum liquido & industriè componere regereque, vix quicquam in arte pyronomica præstabit laudati. Secundus gradus ignis est cinerum, ab his appellatus, quod plærunque accessu cinerum administratur, quanquam per cineres assequamur etiam gradum primum, & non tantum hos sed & alia vsurpemus media, quo pacto constat fimi calorem & similibus eodem excellentiæ perduci posse. Modus eius est, ut manum sat evidenter calefaciat; nondum tamen adurat. Tertius est cum læsione manifesta per se sine vnguento aut medicamine adhibitæ manus. Vocatur ignis arenæ tum quod hæc plærung; interueniat, tum quod solidiore substantia calorem concipiat adurentiorem. Loco arenæ scobs

metallorum in vsum venit. Vasa luto sunt obducenda, nisi quis satis firma habeat, aut industriè per gradus progredi possit. Vlstadius ait hùc esse summum in operibus chymicis, quæ genesin artificiosam spectant. Gradus enim quartus corruptivus potius est propter excessum caloris, & in apparatu quorundam fixatione vltima examine & aliis remansit. Multorum calces fiunt illo gradu. Quod si non *ἡμεσιν* essentiarum spectes, sed omne opus chymicum; non potest excludi quartus. Omnino in aquarum fortium spirituumq; extractione ex mineralibus fortiter commistis, necessarius est ignis vltimus, isq; interdum etiã plurius dierum. Magis itaq; respexerit Vlstadius ad vini essentiam & vegetalia, astraq; illi affigenda. Ignis potentialis est quidem certarum operationum, & ea peragit quæ vel ab actuali omnino non, vel non tam bene poterant perfici; interdum tamẽ etiã præstat eadẽ, vt & in chirurgia notum est. Auri sulphur ab igni elementari produci posse vix crediderim, cum eliciatur ab igni Gehénæ; at ab utroq; erubescit; stibiũ calcinatur ab utroq; & sic in aliis. Admittit & hic gradus quosdam præterquã quod magnam varietatẽ habeat in generibus. certis secundum *συγκροσίαν καὶ ἰσοπράθειαν*, de quibus si differendum copiosius esset, in quantum pondus euaderet oratio? Requiritur in omni actus aliquis præexistens, homogeneus. Nihil enim seipsum de

potentia

potentia in actū ducit. Multum autē refert
 quomodo actuetur. Id autē ita disputāt phi-
 losophi, & chymici in opere experiuntur.
 Sed ego tibi problema propono, quod igne
 ingenii tui dissolvas, & quintam ex eo natu-
 ram elicias. Cum aqua chrysolitos seu regia
 affundit' hydrargyro, aut stanno, aliive me-
 tallo, imo & marmori, perinde vt aceto can-
 crorum lapilli aut astroites lapis immissus;
 statim ex se ipsa calorem concipit feruescit-
 que adeo vt si manu teneas vitrum non pa-
 rum caloris percipias, idque etiam cum
 vtrumque actu est frigidum. Si ignis in po-
 tentia fuisset, absque caloris energia non
 apparuisset, perinde vt axioma philosophi-
 cum sonat. Iam autem ne vlllo quidem ca-
 lore feruet. Sed neque actu calidum est vl-
 lum. Ex hypothese enim frigidum sumitur,
διωάμειθερμόν. Qui fit ergo vt tantum inca-
 lescant mutuo amplexu? Dices subtilita-
 tem substantiæ actum habere. Hac cum
 se insinuat liquor, soluitur compages inque
 spiritum & calcē cōminuitur corpus. Hoc
 sine attritu fieri nequit. Attritus & rarefa-
 ctio fomes caloris est. Et hinc quo diutius
 in se agunt, eo calidior fit materia, vsque ad
 statum. Valdē probabile hoc responsum
 est. At ego tibi oppono naturam aceti af-
 fusi pulueri lapillorum cancri. Si ista causa
 esset; cur non & hæc incallescunt? In albeo
 poteras *ἀντιπρῆξιαν* primam indicare dicēs
 ex fri.

ex frigida natura intrò refugere & congregari calorem, qui mox eluctatus vires ostēdet: esse autē in calce viua seminariū quoddam eius, & spiritum dispersum, qui non sentiatur actu propter imbecillitatem ex disgregatione: in vnione à contrario apparere: qui spiritus vbi vetustate calcis exspirauerit, simul sustulerit caloris fomitem, vnde in vetere calce non euenit idem. Dem tibi istud; at non est similis ratio in metallis & aqua regia. An etiam ob attritum exeuntium spirituum incalescit lapis cancrorum & similia, sed propter aceti frigiditatē maiorem non ita percipitur? Itaque actum omnino præexistere necesse est, siue is sit substantia homogeneus, siue effectū, quo statim gigni substantia queat. Philosophus certē concludit argutē rarefactionem, attritumque & motum corporum inter se esse caloris causam procreatricem. Quæ causa attritum facit; ea item calorem prouocat, idque in valdē actiuis tanta peragitur celeritate, vt momenta progressuum distinguinequeant, sed statim vt vnum operatur, alterum simul videtur existere, sicut globi bombardarum & fulmina simul sentiri & ferire. Differentia autem graduum est ex subtilitate agentis maiore minoreque. Et patientis procliuitate & spirituum fœcunditate. Quæ ignauius ob angulos obtusiores agunt; effectum in calore assequuntur

imbe-

Imbecillius. Sed hæc ad phisicos. Gradus
 ignium potentialium in aquis fortibus inde
 æstimes, quod quædam sit quæ nec argen-
 tum nec aurum corrodit; quædam quæ o-
 mnia præter aurum, quædam etiam aurum.
 Spiritu tartari putant sulphur distingui in
 colorem & corpus, hoc est tincturam ex-
 trahi. Hoc non assequaris aqua forti. Spiri-
 tus vini non tangit aurum, vt nec aqua mel-
 lis. At si exasperaueris sale fecularum, non
 parcit. Itaque gradus diuersos etiam in eo-
 dem animaduertas. Mirum est qui acetum
 radicatum, succus berberum & limonio-
 rum, quin & spiritus vitrioli, quæ non ve-
 rentur autores natura frigida pronunciare,
 idem possint. An confugiendum ad illud
 Galenicum est, quod natura confuderit in
 his igneas partes cum aqueis, quæ cum sint
 subtiles, adiuuent illas in penetratione? Spi-
 ritum vitrioli frigidum censere nescio an sit
 magnæ temeritatis, nisi velis etiam oleum
 sulphuris seu potius aquam ex spiritu coa-
 gulatam pari censu habere, quod qui putat,
 non est mentis compos. Possumus autem
 illum sulphuris spiritum tam mitem redde-
 re vt nihil violentius, nec aliud sapiat quam
 depuratum limoniorum succum aut aco-
 rem citri, quanquam niger ille ex impuro
 sulphure elicitus, si infuderis manui, addi-
 derisque parum spiritus vitrioli aut tartari,
 tam vrat quam ignis. Sed & hæc exorbitant.

Poten-

Potentialibus annumeres vim lixiuorum, quæ capitella vocantur, & virtute multum differunt pro vt plus vel minus ignearum vehunt partium. Sunt & globi saponum alique ex igneorum contemperatione facti adeo mirificè, vt quidam in aqua ardeant. Sed quid refert ignes scire multos nisi vtendi industriâ valeas? In hac tantum est momenti, vt etiam in inopia plurimum, inuenias consilium, sicut cui sol deest, is confugiet ad fornacem; cui ligna & prunæ, is fimum compellabit; cui non est fimum is vtetur flamma molli, & sic accommodabit etiam ferè quoduis agens cuilibet patienti. Succedit ingenium naturæ, & hanc non raro exuperat, quo pacto Ægyptii defectum gallinarum compensant clibano, & cui defunt ligna, is calefcit à cespite pingui. Vtitur autem industrius artifex ad ignem benè admouendum etiam locorum & temporum commoditatibus; vtitur foci fornacumque & materiæ seu alimentorum, quin & valorum dexteritate ad magnum, paruum aut mediocrem calorem producendum. Locus conclusus, & ab aëris iactatione tutus calorem & multiplicat & seruat fideliter. Loquor autem de situ ergasterii. Fumis tamen suus est relinquendus meatus. In aperto, vix moderandi ignis potestas est propter aëris crebram mutationem, & allapsum copiosiorè. Itaq; hic plerunq; flamma

ma est violētior. Nō deest tamē consiliū ingenio, vbi deest cōmodior. In lapide monēt artifices, vt taberna Vulcania è cōspe ctu accessuq; multitudinis remota sit. Sed hoc nihil ad ignem. Temporum cōstitutiones obseruātur potissimū ratione caloris, frigoris, flatuum & trāquillitatis. Cœlum super igni consulere, ineptum est, nisi sole vti velis qui quò propior est nostro vertici, eò re ctiores & fortiores deiicit radios. Hyemis externū frigus, nisi à loci situ remedium petas, & instrumentorum aptitudine, fortiorē; æstatis calor debiliore pōscit flammam, si eam non ad opus, sed ad ignis conditionem referas. Nō absurdè hybernum ergastulum subterraneum facias; æstiuum apogæum. Flatus inæqualitatem pariunt. Hæc itaq; tempora sunt incommodiora, nisi occurras arte. Fornax non contemnēdam requirit solertiam. Si ea benè fuerit disposita; opus procedit rectè. Sin minus; inquinās rem, nō coquis. Est autem certarum operationum certa forma. Aliter cōcinnatur reuerberatoria, aliter destillatoria, descensoria & sic in aliis. Oēs autē respiciunt cōmoditatē operis sui, cogēte necessitate aliena fornace alienū interdum peragit opus; sed attendendū est diligenter. Non quiduis vbiq; fit benè. Non desunt tamen qui præter rem furnis luxuriāt. Ad ignē quod attinet; quæ lucida est, seu multis foraminibus peruia adhibita materia validum calorem

calorem præstat cæteris respondentibus. Si etiam folles intendas, calorem augeas; si remittas, minuas. Fornax clausa in totum; intermori flammam cogit. Aliquod semper spiraculum relinqui necesse est, ne suffocetur ignis, & alimenti parte destitutus marcescat. Gradus quoque in potestate benè constructi furni sunt materia eadem. Nam conis & valuulis exentilibus tubuli & aditus aëris plus minus patefcunt. Vnde subrepat aër intenditurque aut minuitur spiritus pro libitu artificis. Est aliquid momenti etiam in situ eius secundum regiones mundi, aut prouinciæ. Est aliquid in laterum, tecti & pauimenti spissitudine, procliuitate, tenuitate & similibus. Spissa latera calorem fidelius continent. Itaque hyeme solet furnus crassius oblini: æstate tenuius. Amplitudo pro pabulo & quantitate ignis est. Vasta fornax non impletur iusto calore nisi materia sit grandis. Sed & tunc operis est habenda ratio. Si iusto angustior est, vasa vero magna; non assequeris optatum feliciter. Fornax teres, & leui cemento intus probè inducta, promouet vim ignis, & in centrum cogit: Angulosa non coercet. Attende & catini situm. Vidi quæ illum penè in medium fornacis vsque ad ostium propendentem habebat; vidi cuius vastitas penè implebat latera. Vterque situs est vitiosus. Non enim operari rectè calor potest. Qui furni
cratem

cratem habent, si hæc est rectè perforata; operi conducit. Foramina grandiora, aut angustiora impedimento sunt *εὐτυχία*. Cernimus hoc in naturæ item conatu. Ego profecto, cur non perueniat illa ad vltimum metallorum vbiq̄ue, plurimum deberi ergasterio puto, & natiuæ fornaci, quorum vitium calorem & vim agentem deprauat, nec materiæ prodest, cuius motum intercipit, spiritusq̄ue fœcundos citius elabi sinit, quam optimum formarint. Qui plumbum candidum Slaccevaldæ fodiunt, arte compensant naturæ defectus, & non raro obiectis muris calorem ministrantem coercent. Sed ista mitto. In furnulo sapientum peculiare quid ad vaporosi ignis artificium spectatur. Cognosces eius rationem ex Rupe scissa. Circa pedem cinerarium est. Huic incumbit crates mediocriter in medio saltem perforata. Post hanc est focus quantus pro opere, quod definitur vncia, satis est, quiq̄; hyeme & æstate possit secundum laterum spissitudinem mutari. Focum terminat lamina vnus in cetro foraminis, quod interuentu regularum laxatur, aut stipatur, prout opus est calore multo vel pauco. Ibi est ergasterion continens arcanorum tripodem, cuius crura sunt vincta lamina, vt recta ollã verberet flamma. Tripodi innititur ouum sectũ pro catino cinerum. Hoc intus claudit violam seu ouum philosophorum cum

vitello & albumine. Summus locus est cœ-
lum cum foramine exploratorio. Faciunt o-
mnia ad calorem suppeditandū iuste. Nam
in caloris administratione tota penè ars cō-
sistit. Est in fornacum constructione etiam
vigilantiæ, & somnolentiæ argumentum.
Qui peruigilare, aut ministris talibus uti ne-
queunt, furnos acediæ confinxerunt, adie-
cta turri, vel canali ad latus foci. Replent
hūc carbonibus, in summo arena vel ferreo
tegumento stratis, ut in locū absumptorum
paulatim deferātur. In furno philosophico
ignis luminum, vel candelarum aut lampa-
dum adhibetur, succurritq; pigris. Sed ad i-
gnium pabula. Agnouit pridem etiam Ma-
crobius non eundem ignem caloremve ab
omni procedere alimēto. Agnoscūt & Ha-
lenses mei, quibus durabilior & acrior sal
efficitur densorum lignorū præsidio quam
stipularum. Chymicus conscius diuersitatis
materiarum mollem flammam materia leui
pascet; acrem robusta & densa. Constantius
ardent carbones querni & fagini quam pi-
cei. Sed nō soliditas tantū & raritas respici-
enda est; humiditas & siccitas multitudo &
paucitas & similia non sunt omittenda. Fla-
grans ignis lucidè, vehemens est. Itaq; in re-
uerberio potissimum adhibetur, ut in for-
nacibus vitrariis. Qui lenē calorem deside-
rāt, si nihil intercedit inter vas & focum ra-
ras paucasq; adhibent prunas, quales putria
& sa-

& salices præbent; aut à militibus mutuo accipiunt stuppas intortas: aut candelas tenues accendunt: aut vitas prunas subiiciunt iuniperorum cineri: aut lignorum xesmata vrunt. Aliquibus ad momentanea opera aqua ardens adhibetur. Nonnulli exiccatos fimos more ferramentorum pedetentim serpente flamma instruunt. Saxonum hoc est funes stramineos ollæ circumducere, & feruenti cineri admouere. Paulatim enim inflammantur, & assationes perficiunt. Meridionales ad camelinum coquunt. Nonnullis operibus sol, & tepor fornacis, balnei, fimi, satis est. Sarmentorum manipuli nisi valde laborioso non conducunt, sicut & arbusta, & folia, ferulæ, putamina nucum, Iuli, fructus herbæq; exiccata. Fungi arborum tum solidi tum rari, modo sint sicci, non sunt reiiciendi in certis operibus. Ita lithanthraces, terræ pingues, & cespites; quin & recrementa eliquatæ picis, sulphura asphaltū, naphtha, resinę, cortices pingues aliaque multa cremia pro operum & locorum naturâ valent. Solent metallici flammâ patentem eminentemq; in furnis non tectis cõpescere aqua affusa. Non negliget hanc artis commoditatē magister. Plinius & Dioscorides, imò & vulgares destillatores indicant plures modos ignis vaporosi, & stufarū. Inde quoq; suam auget supellectilē chymicus. Olea & similia

plærunque cum ellychnio vsurpantur. Fiunt ad lampades etiam misturæ ex resina scæbo, oleo, butyro & similibus. Et quis recenseat omnia? In prunis elaboratur frequentius vsitatiusque. Ignes potentiales non minus materia variant. Calx viua aqua fortis ex vitriolo, sale, alumine, cinnabari, ærugine, hydrargyro & similibus; spiritus salis, vitrioli, sulphuris, &c. coagula lixiuorum, lixiuia ipsa, euphorbium, cantharides, aqua mellis, spiritus fecularum vini, aqua ardens exasperata, antimoni oleum, calces vsæ, terræ vsæ & in mineralium genere plura alia; acetum item radicum, succus ex limoniis & berberibus extractus exasperatusque proprio sale; muria, borax, urinæ, aquæ stygiæ naturales, cadmiofæ, chalcantiofæ, ros & succi acrium, vt flammulæ, ramunculi minoris, vitis nigræ; gummi anacordiorum, biliosi humores animalium & similia penè innumera, in ignium potentialium habentur censu, quanquam non omnia vsurpentur à chymicis. Vt finem tandem faciam, postquam Theoria mediocriter est explicata, quæso faciamus artis periculum non quidem in praxi, sed saltem magistrorum interpretatione. Quæro exte quo ignis regimine possim assequi id quod turba dicit; arcannum ne fumiget, cauete: quid item sit ignem immittere in aquâ frigidam; & quid
sibi

sibi velit Bernhardus cum præcipit: Fac ignem vaporosum, blandum, perpetuò digerentem, non violentum sed subtilem, perficientem, lucidum, occlusum, repressum, incombustilem. Videntur mihi hæc nec de eodem gradu nec tempore accipienda. An interpretis est Rosarius cum scribit: Ignis in solutione semper erit lenis; in sublimatione mediocris, in coagulatione temperatus, in dealbatione continuus, in rubificatione fortis? Ignis enim Gallinæ excludit pullum; fortis ex albo facit rubeum, &c. vide ne per te aberrem. Vale & me ama.

EPIST. XXIII. DE OR-
natu & suppellectili chymica.

AD IOANMEM BIRDVMPHELIVM,
Chymia & Medicina Studiosum,
Philos. M.

QVOD vero te ad chymian agit desiderium Iohannes? Video enim te alacriter admodum ad eam ferri, postquam te in Amvvaldina inuestiganda tam sollicitum indicasti. Non quidem ineptè sapis: Quem enim non moueat tam suavis summæ dignitatis καὶ πληροφορίας ad spem plenam odor? Veruntamen iusserim te animaduvertere, quæ sit prouinciæ huius, quam ambis, conditio, quæque adesse chymico oporteat, si non ignauè velit in sua arte versari. Scribit Philosophus ἐν θαυμασιόις, circa Philippos

O 3 Mace-

Macedoniæ metalla reperta eiecisse frustra χρυσίοντα & aurum producentia: apud Pœoniam itē cum factæ sint pluuiæ continuæ, colliquatā terram aurū aperuisse ἀπυρον, penēq; deaurasse solum: & in Bactris flumen Ozum auri plures glebas deuexisse, sicut & in Iberia flumen Theodorum. Huiusmodi terrarum & fluuiorū chymicū possessorem esse oportet, vt possit vel ipso Cræso & Xerxe liberalius expendere opes, & pythiū lydum vincere. Nec quouis ille tuguriolo est cōtentus. Vraniburgum Daniæ, q̄ magnificè cōmodeq; sit extructum nosti. Tales requirit ædes. Ad aquilonē & austrum posito ἑργασκοπέϊω sydera cōtemplatur. Ad ortum & occasum locat Musæū & conuictorium. Est illi hortus amplissimus, omniq; plantarum varietate instructissimus. Est τροφῆιον omnis generis animalium. Nō desunt estiuaria, non vaporaria, nō essentiarū apothecæ, non cellæ subterraneæ. Cum. n. modo sicco aëre, modo humido egeat; copia vtriusq; non debet esse destitutus. Possit idē locus & puteos & cisternas excipiendę pluuię, & viuarium piscinamq; & Rhenum præterlabi foret satius. Huius. n. commoditate & mercimonia vteret̄ varia. In prædiis syluā spaciosam, pratum, arua & vineā illi optauerim, vnā cum magna stercoris copia, ne cū tepor fimi postulatur, foris sit accersendum. Ergasteriū eius & carbonarium lignariumq; nō tantum

tantum amplum esse oportet, sed & comodo loco inferiorum ædium ad fluuium positum, itaq; conclusum, vt ad id non nisi per multas ambages & vestibula munitissima sit aditus. Intus est supellex chymica, cōstans variis & spaciis & instrumentis. Hic figulina erit; ibi vitraria, vt ad libitum artificis præsto sint vasa. Erit alibi calcaria, quandoquidem hæc quoque ad perfectionem artis pertinet. Quanta vero turba fornacum partim perpetuarum, partim momentanearum extruenda est? His cum inseruiat lithotomia & lateritia, artesq; aliæ, quam felix foret, si omnia suo inclusa haberet dominio, possetque in mancipia ius obtinere summum? Tota metallurgia meritò ad chymicum migraret. Non possum tibi singula describere, nisi integrum volumen sit meditandum. Catalogū accipe. Fornax hic erit tostoria, non tantum ea qua metalla iam eliquata torrēt, sed & qua venæ ipsæ fiunt tractabiles, quā cratem aliqui vocāt, quæ quomodo sint apparatus; disces apud metallurgos. Est alia liquatoria, cuius tamē facies diuersa in venis & metallis, variatq; penè pro artificum industria. Qua venæ eliquantur plerunq; in summo aperta est, follibusque inflatur & in anteriore parte per oculum in subiectum catinum effundit aquam ignitam. Qua vero metalla, ea variat. *καδο-
λα* instructa est catino ad metalli fluxum

recipiendū modo profundiore, modo planiore. Carbones aut supponūtur, aut affundūtur, sicut videre est in eliquādo plumbo, in excoquendo ad purum cupro; in purificando argento, vbi tamen ligna adhibentur, in segregando cupro & argento, in aurichalco conficiendo & aliis. Germani ferè distinguunt certis vocabulis, nominantes *Röstofen/ Schmelsofen/ Treibherdt/ Stigerherdt/ Gabrosen/ etc.* Chymici tamen propriè sunt fornaces destillatoria, sublimatoria, descensoria, reuerberatoria, quarum hæc omnium liquatoriarum, atq; etiam furnuli docimastici vim complectitur, quanquam vario vultu soleat concinnari. Ingeniosus chymicus artem exercet in vasorum & instrumentorum paucitate pro necessitate rerum. Destillatoria congruit balneis, & cineribus & arenis mutato vel catino, vel saltem materia. Per eandem licet etiam sublimare. Paulò variat cū per retortam destillandum est, quanquam hoc fiat interdum sine catillo, interdum eodem adhibito. In omnibus est pauimentum & capsula cinerum, quæ finitur crate, quam sequitur focus, quem terminat catinus, aut ipsum vas nudū pro vt necessitas exigit. Summa pars mobilis fieri potest pro vsu vario. Focus & cinerariū constantia sunt, nisi amplitudo sit mutanda. Adiectæ sunt valuulæ suæ, ostiola & spiracula. Hinc coniciis chymicum debere

item

item partem quandam Lybiæ arenosæ obtinere, & Ætnææ planicie, quo suppetant illi arenæ & cineres. Sed & Vulcanum demerebitur Neptunumque. Vt non desint scobes ferratæ, & balneæ. Furnus descensorius sursum admittit carbones, inq; medio vas figulinum continet, vnde promittitur canalis in receptaculum. Qui rudius eum apparant, ollis vtuntur seu in se conuersis iunctisque per orificia interueniente crate; seu vnus pertuso foraminibusque per uio fundo inserto in alterius inhumati orificiũ, operculo verò integente. Reuerberatoria fornax vel cõcamerata est, ita vt in se reuertatur flamma, quam speciẽ etiam pistorum clibani & metallicorum tostoriæ fornaces repræsentât, quin & illa qua minij vena excoquitur; vel turrata, ita vt collum sit strictius, quo in angustum compulsã flamma vniatur; in summo relicta quasi crena gemina, quo spiritus exeant. Hac vtimur in calcinando, quin & destillãdo per retortam; potestque tunc ita concinnari, vt duo vel plura vasa admittat simul; vtimur & in eliquãdo, probando & aliis. Vocatur fornax aliquando etiam fimus. Sed potentiam fornacis tepidæ aut balnei saltem habet, estq; vel fouea in humum depressa, strataq; calcẽ viua & fimo equino vel simili recente, vel canalis amplior ex asseribus aut simili materia, repræsentãs foueam. Nec ego balneum

rectè dixerim fornacem, quanquã fornacis auxilio possit procurari. Sed nõ defunt plurimi eiusmodi, quos expressos apud alios inuenies artifices. Furnulus probatorius, imitatur penè liquatoriũ metallurgorũ, nisi quod catillum peculiarẽ exemptilemq; habeat, & tegulã qua defenditur à prunis. Nihil dico de camino orichalchi, in quo ollæ sustinent catinorum vicẽ. Sunt & plurima nõ tantum apparandarũ fornacum præcepta, sed & in opere regendarũ mutandarũque, claudendarũ, aperiendarum & aliãs administrandarum. Sed ne me fornacariã profiteri putes, omitto illa. Athannoris mentio nõ erat posthabenda. Sed ego te Iohannem de Rupe scissa adire iubeo. Ille planè Geometricã eius dat descriptionẽ. In aliis quoq; non defunt quos cõsulas, in quibus est Geberus, Vlstadius, Dornæus, Lonicerus, pluresq; alij. Est & aliqua catinorum disciplina. Non enim fiũt similiter vbiq;. Ollæ apodes ex luto vel metallis quibus cõtinetur cineres, & similia, instar cacaborũ aut ahenorũ, catini vocantur; si parui sunt, catilli, vulgò copellæ, quæ peculiaris sunt formæ in probatoria, & insternũtur ossium combustorũ alioq; cinere; vnde catillus cinereus. Hi catilli idem penè sunt, quod focus cinereus in segregãdo argento. Hinc δοκιμασία talis, vocari solet cineritium, & copella, interdum *quarthier prob* nisi fallor. Catini nuncupãtur
etiam

etiam triquetra ollæ aurifabrorū, quæ vulgò tigilla, seu tigella, & crusibula. Vocaue-
rim ita conoides quoq; vasculū ex aurichal-
co fusorium, qđ Sieghbucel dicūt. Sed quā
numerosa seges est materiā artis cōtinentiū,
recipiētiumq;? Aludelem Arabes (opinor)
appellant cucurbitā luteam sublimatoriam
proceri colli ex fundo modo plano, modo
circulari producti. Eius operculū est alem-
bicus cæcus, quanquā aliquando in summo
foramen relinquatur exiguum, quo sit sub-
tilibus spiritibus fuga. Cucurbita destilla-
toria ratione amplitudinis est varia. Cucur-
bitula separatoria tibi nota est. Matulā vo-
cāt eam quæ ampla est, vt manus inseri pos-
sit, & materia absq; vasis lēsione eximi. Alię
maiores separatoriā, vel rectæ sunt, vel in-
curuæ; & hæ nominantur botiæ, vel retor-
tæ, vel cornua musæ. Rectæ operculū nun-
cupatur alembicus seu galea rostrata. Fiunt
hæ ex vitro plurimum. Aliquando verò et-
iam ex metallis, & terra figulina tenaci.
Sunt & modo simplæ, modo duplæ. O-
perculum seu alembicus interdum ex ea-
dem est materia, interdum ex diuersa; sicut
nec perpetuo est eiusdem formæ, cum nūc
campanam rostratam referat, nunc cra-
neum. Rostrum ipsum canalis est curtior,
prolixior pro rei necessitate. Interdum ad-
ditamentum habet ex serpentinis vocatis
siue in gyrum ductis siue multiplici lapsu
vltro

vltro citroque extentis, & iam per cupas re-
 frigeratorias tendentibus iam in vĕtres im-
 missis. Alembicus item vestitur interdum
 vesica vel alio vasculo refrigeratorio, inter-
 dum pannis madidis inducitur, interdum
 lutatur, interdum nudus relinquitur. Indu-
 cuntur & cucurbitæ ipsæ luto, quanquam
 non semper. Sed nec incrustantur tantum;
 conglutinantur etiam circa commissuras,
 & sicubi rimas agunt. Cornu musæ non o-
 pus habet operculo. Nam committitur sta-
 tim receptaculo, sustinetq; collum eius vi-
 cem rostri & galeæ. Receptacula plerunq;
 sunt vitrea variæ formæ. Quædam ampullæ
 sunt colli brevis, aut prolixi; Quædam cu-
 curbitulæ oblongæ; quædam incrustatæ,
 quædam pannis tectæ, quædam nudæ. Pro
 vitreis seruiunt & figulinæ. Sed hic nō pos-
 sunt benè dignosci liquorum mutationes.
 Numerus recipiētium variat interdum vel
 in vno opere. Qui enim diuersas essentias
 repetito opere segregare volunt; diuersis
 temporibus egredientes mutatis excipiunt
 vasis. Itaque tunc simul attendendum erit,
 vt reclusio sit artificiosa, & ne à grauibus
 spiritibus violentur nares, quod facilè fieri
 vel ad animi deliquium potest in minerali-
 bus acribus, sicut sibi à Paracelso euenisse
 aliquando testatur Oporinus. Est autē tunc
 instituenda permutatio, cum alio tempore
 exit phlegma, alio humor citrinus, alio ru-
 bicun-

bicundus, quæ diuersa elementa vocant. Quidam duo receptacula eodem committunt collo, ita vt paulo incuruatum sit superius, cui per foramen colli iungitur substat- que inferius rectum & breuius. Videre est illo excipi vaporem seu spiritum; hoc liquorem iam in alembico coagulatum. Retortæ vsus potissimum est in his quæ non facile ascendunt, quanquam non perpetuo. Nam & hydrargyros licet grauis valde sit in sublimine agitur, & pulueres sicci terrei vi ignium in altum compelluntur: Et non raro vtroque instrumento fiunt eadem. Sales minerales, alumina, chalcantum & similia vbi reuerberij igni opus est, per retortam vsitatè aguntur, sicut & oleum antimonij, sulphuris & similia. Campana non tantum alembici officio fungitur, sed & seorsim suum habet vsus in spiritu sulphuris excipiendo, & hydrargyro ex vena sua eliciendo: quanquam abuti possimus etiam olla, & galea. Tunc autem receptaculum est paropsis, nisi rostrata sit & laciniata seu imbricata canaliculatave in margine. In medio paropsisidis vasculum ponitur figulinum cum sulphure incenso; vel cum vena hydrargyri, alio vase continente prunas. Ad extremitates debet aëri ingressus relinqui. Loco paropsisidis adhibetur tabula canaliculata. In hoc opere attendendum est vt flamma surgat, non autem reciprocet reflectaturque. Coquit chymicus

micus interdum in ouo, & resoluit. Intellige verò tum ouum philosophicū in opere lapidis; tum physicum cuius vsus est in oleis quibusdā per solutionē faciendis, nec quicquā est aliud quā albumen dimidiatum, vbi induruit, in cuius fouea tāquam acetabulo liquefcit myrrha vel simile quid. Oui philosophici rationē discas ex Rupefcissa. Muni-
mētum eius est gossypium, & globus quernus per mediū sectus & cōplicatilis: & hoc in tepore. Vbi ignis validior est, cinis pro gossypio & figulina testa p̄ quercu petitur. Qualis figura obseruatur interdum etiam in pelicanis circulatoriis cum multiplici gyro; sed & globus idem præstat, variis constans sphaeris oculatis, instar Polyphemi. Non in hortis tantum crescunt violę, naresq; oblectant. Inter vasa chymica nō postremas habet. Est autem ampulla cum prolixo angustoque collo, quod cū hermeticè stringitur, testam oui vitreā relinquit. Dilatatur tamē aliquando colli summitas, vt imposito alēbico exugili liquor possit, cū nos tædet transfundere materiam, aut hoc non sat cōmodè peragi potest. Quantitas harum interdum vix iuglandem allequitur; interdum maior est, pro materiæ multitudine. Collum ideo est procerum, vt tum spiritibus fuga sit impedita, tum stringi recludiq; sæpius possit; quin & eminere ex fimo altius, & agitari. Crebro frangenda sunt vitrea. Itaque nu-
merosa

merosa esse oportet. Pelicanus vas circulatorium est cum reflexo collo vtrinq̄ue ita vt fistula promineat sursum, & appareat instar ansatæ obbæ. A picti pelicani pectus suum aperientis similitudine dictum volunt. Veteres adeo mirabile vas descripserunt, vt pingi potius, quam fingi possit. Ideoq̄ue officium eius demandatum est, aliis factu cõmodioribus. Quidam applicant retortam retortæ, vocantq̄; botiam cõtra botiã; quidam matulæ imponunt cucurbitam; alij simile quoddã vas confingunt illi, quo muscæ excipiuntur; alij tres veluti globos coaptãt, ita vt cõmuni via intus iungantur. Mira est solertia. Quo putrefiunt digerunturq̄; materiæ, vas instar oui oblongi est, aut cacabi quo aqua in vaporariis incalescit; addita tamen fistula. Sed non desunt etiam aliæ formæ, quæ passim extant depictæ. Nec sine industria cucurbitæ destillatoriæ & matule imposito ceco opculo. Inseruire etiã putrefactioni possunt, multitudinẽ vasorũ fugiẽte chymico perito. Si mihi aliquid iuris in chymia esset, monerẽ tyrones ex Platonica cõsuetudine, vt ex specie operationis fineq̄; & vsu perito colligerẽt formam internã, externeq̄ facile illi adaptantur. Matrix vocata ad circulandum, & putrefaciendum comoda est. Est autẽ vitrum triquetrum cum foramine, quantum mihi cõstat. Rectificatio non vtitur vasis nouis, destillatoriiis, circu-
lato-

latoriis, & ampullis referuatoriis contenta. Apud Hieronymum Rubeum describitur hydrargyri in aquam soluendi vasorum cōiugatio & series per fornacem transiens, desinensque vtrunque foris initio in fundibulum, sine in retortam recipientem. Vasa intermedia collo, ventre & cauda constant, quibus sibi mutuo inseruntur. Idem autor calcinandi stibium & flores colligendi singulare exhibet artificium. Fit figulinum dolij instar, cuius cauda desinit in cupam; caput verò follem insertum præ se fert. Id vbi positum in ignem cum stibio est, iamq; aliquid calcis seu florum extitit; perflatur folle, agunturque in cupam flores. Hi excipiuntur etiam commode triplici olla, vel galea figulina aut ferrea accommodatis sibi mutuo, & in medio perforatis. Sed in summo paruum foramen est relinquendum vt trāseant spiritus subtilissimi. Alioquin fauilla reflectitur. Hoc puto esse simulacrum sublimationis per alembicos multos. Imponitur autem incumbitq; priori posterior. Hęc præcipua sunt chymici organa. Reliqua turba penè sine numero & honore est. Cōchis vtitur ad eluendum, filtrandumque, & sedimenta. Sunt & pocula seu calices & patinæ ollæque ad recipiendum destillantia & alios vsus. Trullarum officium indicat forma: sicut & operculorum, doliorum, pyxidum, vitrorū, lebetum & eiusmodi. Pyr-

agra & forceps se produnt nomine. Tu collige similiter de cochlearibus, follibus, tripode, spatulis, ignitabulis, fomite, filis sulphuratis, infundibulis (quanquam hæc non tantum ad infundendum, sed & separandum vsurpantur) siphunculis, circulis, candelis, malleis, silicibus, calce, arena, lima, epistomiis, coriis, vesicis, cucullis, bacillis ferreis, scopis, flabellis, mortariis, pistillis, libellis, pōderibus, radricula, pānis, manica, laciniis, charta, cribro, vinculis, tabulis marmoreis, & vitreis, canalibus, craticulis, scoriis, cupis, & quis omnia cōmemoret? Quicquid enim culina, pharmacopœa, metallurgia & similes artes sibi vēdicant, idē penē omne etiam chymia. Nā & præfurniis vtitur & caminis quibus excipit fugaces partes. Ego tibi optē crumenā Fortunati & pileū. Nam & his est opus. Quidā ex magia & cabala asciscūt characteres, literas, imagines; ex astrologia stellas, &c. Sed ego homini pio seduloq; orāti & circūspecto istis nō opus esse iudico, sicut nec genio Paracelsico & arbatelico eget is, qui Deum habet propitium. Sed quinā sunt chymici mores, qui vestitus? Nosti quo pacto Stoici suū describant sapiētem, quod si nunquam cōmoueatur affectibus, & vultū habeat ad omnē fortunam saxēū, qui possit semp *βλέπεν τὴν ἀνάδυσσιν* & spirare ignem. Lōgè rigidiorē aliqui requirunt chymicū, ne dicā pollutiorem. Quasi commertia hominum

eiurasset, ex eo faciunt vespertilionem; qui
 in antris latitet instar trophonij aut vt tro-
 glodytæ, aut mures alpini; qui non ad-
 mittat colloquia tanquam alter Timon, aut
 melancholicus ille Homericus: qui toruum
 prospiciat veluti taurus; qui cum loquendū
 est, fundat mysteria, neq; quicquam apertè
 dicat, non raro etiam mussitet verba non a-
 liter ac Horatiana aut Lucanica strix dum
 verba terræ immurmurat ad prouocandos
 manes; qui neminem patiatur aliquid scire,
 sed sibi soli cuncta assignet, tanquam in cō-
 cilio Iouis, velut alter Æacus enutritus, aut
 Tiresias rediuiuus, ad quē reliqui sunt vm-
 bræ: qui item de dæmoniis tam confiden-
 ter pronunciet, ac si aliquot annos præfuis-
 set familiis eorum; qui carbonibus fauilla
 fumoq; ita sit atratus, vt qui caminos per-
 purgare consueuerunt; qui nauseet annu-
 los Galenicorum & pelliceas vestes & col-
 laria emundata emaculataque; quanquam
 nō tota secum consentiat factio, quibusdam
 splendidius penè ipso Attalo ex fructu im-
 posturarum incedentibus, atq; etiā pinguia
 prædia & nobilitatem turpitudine fraudū
 sibi cōparantibus, vt sicut in aliis flagitiis, ita
 hic nihil sit mediū; qui cucullum gerat sor-
 didatum, sicut qui laruas imitantur in ba-
 chanalibus; qui totus oleat caminum, vt
 Paracelsus ille putidus, quanquam (si vera
 scribit famulus olim eius Oporinus) non
carbo-

carbones tantum & fauillam oluerit, sed &
 hircum, & tabernas, & finum, & quas non
 spurcitas? Tandem, ne quid desit obscœni,
 etiam cynicam impudentiam, tanquam in
 schola Diogenis educato eidẽ ascribũt; vn-
 de nemini seruire sustinet; ipse est monar-
 cha, solus liber & suus, quiq; perpetuo gau-
 deat moribus non vulgari honestati proba-
 tis, sed SVIS. Quidã ex recentioribus armãt
 eum nõ rationis spectatæ adminiculis, non
 sensu certo, & experientia; sed forcipibus,
 acerra, ollis, bidẽtibus & huiusmodi. Si me
 ille auscultaret, adderem collo monile ex e-
 quinis pilulis, caputq; munirẽ disco vacci-
 no, aliaq; similia excogitarem ornamenta,
 vt impurus esse qui vellet, esset sat impurus.
 Veri chymici non ignorant quid distent lu-
 pinis æra, quoque sit officina ingredienda
 habitu, quo ad eundem tribunal. Hic est
 comis & affabilis; est φιλάνθρωπος; nõ omnia
 sibi arrogat; cupit autem discere, audireq;
 & cõferre sententias cum plurimis, maximẽ
 verò peritis. Nõ discedit ab officiis societati
 debitis; nõ religiones fingit & diabolorum
 contubernia; nec ducit vultus; pius est; mo-
 destus est, cumq; potest, etiã liberalis. Na-
 turã vt cõdita à Deo est, & vsu sedulaq; inda-
 gatione cognita in auxiliũ post Deũ accer-
 sit, non consulit diabolos & genios ex astris
 trahit. Tẽpora actionum distribuit; vigilat,
 dormit, laborat domi; ministrat foris; cœnat,

of
 Lancel
 signific
 tates

abstinet, quandocunque est oportunum. Mentuntur qui dicunt chymian aduersari ciuilitati & consuetudini publicæ. An opulentus chymicus sit imprudentior opifice vel vilissimo, qui sordida opera per famulos, aut cooperarios administrat, ipse verò saltem modum docet? Opera autem quæ consultorem collegamque non patiuntur, neuiquam sunt sordida. Quod si alere ministrum Vulcanium nequit; nihilominus ipse feriabitur. Vtcunque enim polluerit fumo vestem; mutabit eam exiturus ad populum; si inquinauerit argilla manus; præsto est aqua. Sed receptui est canendum. Ego tibi speciem quandam chymici proposui, vt deliberes amplius, sitne hoc studium sequendum, an proiiciendum. Quid tuæ vitæ & moribus congruat, videbis. Vale.

EPIST. XXIIII. DE COLIS CHYMICIS, VITRORVM munimentis, reclusionem, luto, &c.

AD M. IOHANNEM BIRDVM-
phelium Coburgicum Medicinæ can-
didatum.

1. part. 5. CVM de animalium partibus contem-
plationem meditaretur philosophus,
nihil sibi omittendum vel vilius vel nobi-
lius putabat, quod ingenuè philosophanti-
bus,

bus, si modo causas intelligerent, utrobique mirę excitarentur voluptates, neque dignum sit viliorum disputationē perperensionemque; fastidio puerili spreuisse, cum nulla res sit naturę, in qua non mirandū aliquid habeatur, nec furnarię Heracliti casulę Deus desit. Idem mihi, Ioannes, in chymica inuestigatione propositum esse debere, facile intelligis. Sicut enim in natura minima quoque & dignitatem & diuinitatē obtinent suā; ita in arte. Nec minus necessarium est hic de illis præcipere, quam in natura contemplari. Etenim in vilibus sunt preciosorū momenta, adeo ut nihil laudabile possit ars gignere nisi ministerio sordidorū, & non raro ex his ipsis, quo pacto in figulina ex luti, rei nimirum abominandę benè tractandi scientia, vasorum optimorū dependet fabrica, ita in aliis artibus ex imperfecto, rudi, turpique scienter elaborato adhibitoque prodit perfectū, pulcrum, honestumque. Age itaque cōferamus nos in ergastulum chymicum contēplaturi pānos, cola, lutum, signaturas & resignationes ampliationesque; vitrorū, in quibus quanquam delicatulis nausea est, tamē non parum est industrię, adeo ut si imperitè administres, opus pereat totū, aut sit in periculo. Ecce tibi lacinias & pannos laceros quidem & obsoletos; mundos tamen. Horum vsus est in extergendis vasis: Est & in destillando per descensum, tūc nempe cum

à sedimento purum volumus abstrahere, & exugere liquorem. Laciniaë enim mundæ præmadefactæ latiore extremo immittuntur in concham, ea industria, vt non altè immergantur in limum, nec hunc turbis excitatis vnà combibant: altero in partes acutas fisso in receptaculum dependeant. Ita enim absorptum humorẽ stillando reddunt transfunduntq; sicut hirudines præsecta cauda sanguinẽ. Vocari hæ laciniaë etiam filtra solent, & earum *ἐπέσεια* filtratio. Sed hoc nomen generalius est. Complectitur enim etiam cola quædam seu setacea, seu carbacea ex densè coactis filis, vt in panno ex gossypio & similibus videre est; seu chartacea, seu hederacea, seu medullacea & alia. Nam variaë sunt non formæ tantum, sed & materiaë. Nõ loquor de Mystica Iachi vanno, nec de Bromij crate, nec cribro Osiridis; sed colis chymicis, per quæ traiciuntur liquida, aut transferuntur. Ex setis equinis quo pacto confectum sit colum, cuius vsus est in oleis potissimũ expressione eliciendis, notũ est. In locũ eius venit pannus ex filamentis vrtice, aut canabis, aut bombace. Chymicus incuruat & in cuculũ veluti intorquet chartã emporeticam, repræsentãs ita manicã Hippocraticã, & modo vtitur in solutis calcium humoribus, muriaq; depurandis: Nam vix effugiunt hic etiam tenuissima capillamẽta: modo in segregãdo ab aquis oleo. Illis enim

ob fragilitatem dilabentibus, hoc restat ob tenacitatem crassitiemq; substantiæ. Manicæ Hippocraticæ & cuculli figura tibi non est ignota. Chymicus per eam elemētum salis ex calcibus & cineribus, depositum in liquorem, qui cum illo coniunctus lixiuium vocatur, euocat. Sed & in vsus venit alios. Bonæ enim rei fines sunt multi. Quod hîc vides coriū, & pellem hœdinā, agninamq;, inseruit percolando hydrargyro. Nam cum abundantior citra iacturam ab amalgamate segregandus est, nec tamē labor destillatorius placet; cum item depurandus; cōpendio traicitur exprimiturq; per coriū hircinum, aut ceruinū; aut pelles ouillas, quarū tamen vicem sustinent etiā panni carbasci. Per angustissimos meatus magna vi tūc vrgetur, cum à sublimatione ignauior est, & corpulētius fluit. Sicut enim vina lenta dissipantur verberibus & colo; ita & ille. Sed præstringendum arctissimè orificiū & faux seu collum pāni est, ne refugere possit. Hederaceum poculum & fistulæ ex quouis raro ligno, vt ex arūdinibus solidis seu cannis, ex sambuco & similibus, quam subtilissimā transudant humiditatem. Itaque in accuratissimis adhibentur operibus. Interdum sal vrinarius per figulinum rarius exigitur. Nam sudor in altera concrescit foris parte, indeque abraditur. In coli vsum etiam cortices rari possunt transferri. Frequenter

nobis ministrat gauſapa villoſa, & pilei, vnde credo chymicorū filtrum dictum. Nā ex pilis coactis in formā pāni fit, quod Germani *Siltz* vocant; vnde vulgo traicere est *Siltz-tiren*, quasi per lacernam aut penulā pilosam agere. Colis eiusmodi interdum sustentaculi loco subiicitur cribrum seu ligneū, seu metallicū, modo nihil inde capiat peregrini liquor. Sed mittamus cola. Alæ anserum & aliarum auū; sicut & leporini pedes, pulueribus dissipandis emundandisq; vasis, aut etiā subtiliter conuerrendis calcibus inferuiunt. Expurgātur adherētia tenacius echinis seraceis aut ex ferreo filo factis. Soluuntur & scalpris, & limis. Itaq; vides eiusmodi instrumentorū copiosam seriē. Cultelli hi & organa rasoria cōmoda sunt signis & glutini detrahēdo aperiendisq; cōmissuris, nisi sufficiat aquæ solius mador, & epithemata. Cereę obſignationes nisi friabiles dureque sint, calore promptè recluduntur. In friabilibus diligēter cauendū est, ne quid delabatur in materiā, quam aliena re misceri nefas est. Circulus ille plūbeus, & stramineus alter, substernuntur vasis balnei, vt his innitātur; Et plūbeus qdē cōmodioris est vsus, qā sua grauitate in imo vas leuius detinet. Ideo & dēticularis, seu retinaculis est instructus, qbus collo cucurbite iniectis reuinctisq; coarceatur. Sunt & varia ahenorū fornacūq; rectoria seu opercula in medio perforata: sunt

Idem etiam aptus est receptaculo in aqua, dum spiritus fortes destillantur detinendo.

sunt & vitrorum pedamenta, & grues seu rostra ciconiarum, à quibus dependent vasa. Quosibi vide sacculos; illi referti sunt varia ad lutandum materia. In hoc est bolus & rubrica. In hoc scobes metallorum eliminatæ; in aliis ferramenta, flocci, cineres, vitrorum pulveres, arenæ, fuligines, rubiginos, calces, fimus siccatus excussusque, testarum contritarum & laterum excretiones, quin & fragmenta catinorum non abiiciuntur, sicut nec scoriæ. Varium præstant usum etiam olea, albumina, farinæ, ramenta metallorum, collæ, cera, resinæ, pices, & his affinia, quæ vix numero comprehendas. Vitrorum colla non rarò sunt angustiora exilioraque quam par erat. Ea vel ampliantur, vel refringuntur. Ampliatio fit cum emollita seu ignibus seu aquis forpice extenduntur explicanturque, quo pacto nosti in officinis vitrariis poculorum spacia dilatari. Aquæ emollientes dicuntur fieri ex sanguine hirci Isatide, gallio seu senecione, cineribus vitri & aliis sine succo, sine lixivio, sine destillato effecto. Sed chymicus tantum otii non habet. Decollatio peragitur vel per forcipem qua detruncatur partim seu frustulatim; extremitatum aspredo corrigitur lima: vel per smirin, quod observatur à fenestrariis; vel circulum ferreum candentem, quo stringitur fracturæ locus, incalescitque. Dissilit autem affusa frigida

stillatim. Quidam prius sulcant smiri, & fracturam dirigunt. Ille vero circulus est complicatilis extensibilisque ut possit exilibus tam competere, quam crassis. Quidam diuersos sibi curant fabricari. Loco circuli ingeniosiores adhibent sulphurata fila sexies circumducta incensaq; . Hæc ubi conflagraverunt iniecta frigida gutta, dissilit, ubi vehementius incaluit, aut quâ præstrinximus smiri, quod fieri solet ad locum filorum. Cum rimas agunt vasa, aut perforantur, frangunturq; in partes, ita ut compensari restituiq; labes possit; glutinari solent pro cuiusque natura. Metallica variè uniuntur, nempe vel malleo, vel clauo, vel luto forti, vel plumbo, cupro & similibus. Huius restitutionis gratia non deest oleum, quo interueniente plumbea cocunt & stannea, nec borax, fel vitri, & similia. Quibus vero redintegrentur lutis, mox audies. Artifex prouidus metui rupturarum inductione luti securi medet. Fissuris præsto est pannus vel charta cum oui albugine & farina: quanquam ubi spiritus copiosi subtilesq; aguntur, non multum in illis est præsidii. Vasorum obstruendorum circa aditus non vnus est modus. Violarum colla, & fistulæ pelicanorum putrefactoriorumq; stringuntur hermetice, ita ut ne tenuissimus quidem meatus relinquatur. Qua aut arte id fiat, explicauit **Vlfradius**, repetiuitq; in vestibulo botanici sui

Loniterus. Foculus est cum prunis sursum patēs, & ad imum oculo seu foramine peruius. In hoc immittitur fistula vitrea, incallescitq; donec mollescat. Desuper incūbit forceps item ignitus, & manu artificis actus comprimit intorquetq; collum, sed cautio sit ne frāgatur. Postea sensim frigescit. Quæ vasa non ita exactè claudenda sunt vel luto tantum aliove glutine obstruuntur, vel cono aut operculo exactè congruente. Metallicis cochleata competunt tegumenta. Sed hæc occlusio non prohibet perspirationem nisi accedat gluten. Nec satis tuta est cera vulgaris. Valdè castiganda erat temeritas pharmacopolarū, qui fragrantissimas aquas & olea admodū ruditer obstruunt, vel leui cera impulsā, vel cono papyraceo vel complicata charta astrictaq;, vel vesica, vel tegumento alio simplici, sicut pixides solent vulgo claudi. Necessè est ita multum perire virtutis, & medicos emptoresq; decipi. Cōmissurę vaporū nō minori diligētia sunt muniēdæ. Nisi enim hoc fiat, spirituosā essentia anteq̄ figur elabatur. Id aut nō tantū attendendū est in destillando, sed & macerando alibiq;. In sublimatione quorundā vel ad tēpus, vel omnino parua relinquit̄ via, sicut & in cēmētatione, tum ne frangat vasa spiritus, tum vt nimis volatilis, qui ad præsens opus non est commodus, discedat. Nec vnus vbiq; claudēdi modus & materia est. In quibus ad ex-

candescen-

candescantiam vsque vasis operamur, inutilia sunt ea quæ comburi possunt. Quæ aquæ inferuntur; non sunt obducenda luto in humore solubili. Incrustantur aliquando vasa intus forisque, interna incrustatio in cypriis locum habet. Stanno enim illiuntur. Externa in vitreis magis, quam terreis aut metallicis. Hæc enim si solida sunt, vt VValdenburgica, non rumpuntur facile. Vitrea obducuntur vel tota vel ad fundum saltem: idque vt perspici motus internus in collo possit. Sed interdum & alembicus & rostrum & receptaculum luto includendum est ob flammæ vehementiam, & metum aliarum iniuriarum. In aliquibus id fit crassius, & ingeniosiore forma; in aliquibus subtilius. Fines sunt respiciendi, & operationes. Aliud lutum pro aqua aliud pro sicco igni requiritur: quanquam in balneo non semper luto; sed & lana, & cespite similibusque vtamur, aut ex fœno stramineve funibus: nonnunquam linteis multiplicibus & coreis. Est autem in balneo bulliente collum vitri semper munendum vallo aliquo aduersus afflatus frigidus. Rumpitur enim nisi obualles. Id etiam tutius est in siccis operibus, vbi vix omnis ventus arceri potest. Cum cõsiliu est longo tempore in igni reuerberante vas tenere, aut forte figulinum sit, vt auri fabrorum & metallurgorum lebetes; aut eo luto inducatur,

ducatur, quod vi ignium confundatur con-
 crescatque tum inter se tum cum vitro, vt
 firmissimè cohæreat, possitque continere
 materiam vel rupto vitro. Aliquando luta-
 tio arbitraria est. Sed tutius adhibetur à ty-
 rone. Artificibus peritis vsus concessit eam
 industriam quæ non est cuiusuis, quem af-
 flavit Vulcanus. Sed nec vasa tantum incru-
 stantur. Ahena & fornaces sæpenumero e-
 gent item munimento, quod tamen ab aliis
 est diuersum. Notandum est vt luto obdu-
 cta antequam succendatur ignis probè sint
 exiccata, & vt ignis gradatim admoueat
 ur. Vbi inter opus reclusio facienda est in spiri-
 tuosis; expectanda refrigeratio est. Sed &
 ipsa rei natura laborantē admonebit. Ita &
 circūspectio est in rimis obiter factis indu-
 cēdis, ne nimis frigida feruentib. candenti-
 busq; immittantur. Sed percurramus gluti-
 num lutique formas. Quædam simplices
 sunt, quædam compositæ. In simplicibus
 est cera, viscū, pissasphaltum, axungia (Nam
 & hæc solet allini præsertim, vbi alembici
 sunt mobiles) lutum figulinum tenax, glu-
 ten, & quæcunque solidant metallica tan-
 quam poro interiecto. Mistæ sunt vsitatio-
 res. Vitra obstruuntur massa ex olibano &
 mastiche calido pistillo subactis: vel cera hi-
 spanica. Vltadius ceram eiusmodi compo-
 nit. Resinam & ceram virginiam probè
 subigit additque olei momentum. Multæ
 compo-

compositiones eiusmodi possunt fieri, ex melle, terebinthina, resina abiegna, pice, cera, & similibus. Qui clepsammidia coniungunt, sua quadam utitur temperatura, non inepta signandis vitris. Aliqui panem azymum in tenues placentas deductū affigunt. Huius usus potest esse cū cono & operculis, sicut & charta mellita, aut glutine tineta. Vulgo miscet albumen, farinamq; & illinunt chartæ vel linteis item ad rimas. Attēdet tyro ne igni liquanti admoueatur signum liquefcens, sicut nec adurenti cōbustile, & aque resolubile, vt ante monui. In aqua pstat hoc, q̄ ex chirographo quodā excepi. Qui albumen agitādo in aquam limpidissimam diducendum est. Huic ingerēdus pollen excretus, aliquātulum boli, tantundē sanguinis draconis, & eiusdē cum polline quantitatis caseus albus excorticatus siccatusq; & tritus. Hæc subacta illitaq; panno lineo applicantur vasi. Eidem vsui inseruiet mistura calidæ picis cum lapidū farina vel calce. Sed hæc ad alia quoq; commoda est. Aceto macerant ouorū testas: molliunt item cornua; aut testarum puluerem tragacanthi gummi cōfundunt, innumeraq; similia excogitant, quib. gloriantur quidam impostores, quod artem calleāt insuendi epistolam lapidi. Ad aquas fit aliud ex vernice liquida, calce viua cerussa q; contritis commistisq; in marmore. In sicco conducit hoc, sed ne flamma fer-

feruoreve tangatur, quod fit ex creta, fimo equino & papyro carminata. Aliud ex calce viua & albumine, quo dicunt glutinari partes vitrorum fractorum posse, ita vt vsum integrorum præstent. Sed manus requiritur fragilis. Ego aliquoties feci periculū frustra. Calx enim viua albumen statim coquit, & instar gelatinæ coagulat, quæ postea non amplius hæret. Conficitur aliud ex fimo asini, velequi, pannis & argilla. Notabis lutum fornacarium aptius esse argilla figulina propter tenacem pinguedinem. Itaque mundatum illud à lapillis subigere soleo floccis, paleis & similib. Non autem sustinet ignem validum. Facile etiã potest tolli affusa aquâ. Nonnulli pilos admiscunt. In igni valido præstat quod sequitur. Figulinæ & arenæ partes singulæ miscuntur pari cineri cribellato, iungunturq; aqua. Quo intēsior ignis est, eo validius hæc stipantur cōfluxuq; suo veluti armatura vitrum includunt. Ex eiusmodi terra vitrosa fiunt crusibula, quæ vides in igni valido quasi vitrescere. Id vocatur lutum sapiētiae. Vbi illitum est, siccatur, & insternitur linteis duplis triplisve, quæ tamen cōburuntur tandē. Firmius cōflatur ex ferri scobe, cinere clauellato, arena puluereq; laterū, quæ ingeruntur luto fornacario subactō cū fimo equino, aut paleis. Nō aut illini crasse solet. Puto tyronē in omnē euentū satis instructū esse. Quid. n. attinet cumulare sterco-

stercorum & signaturarum vultus varios; cui materiae sunt praesto, facile mixturae rationem inibit. Tu haec tenuia non aspernare, & valetudinem tuam cura.

EPIST. XXV. VETERVM

PHYSICAM A PARIPATETICIS explicatam comprobataque non mutari observationibus chymicis.

AD VIRVM PRAESTANTEM ET INGENIOSVM D. Casparum Bauhinum Phil. Med. Anatomicum & Botanicum Basileensem.

PLATO in Timæo cum de anima differit, conflatae esse ex eodem, altero & essentia, distinctamque & compactam ratione proportionis pronunciat. Non puto quicquam illum senem, non profunde excogitatum, sapienterque iudicatum secundum rei ipsius naturam nomine Socratis edere voluisse. Latebit itaque in enunciato illo non parum acuminis. Non sum nescius quomodo in Parmenide de simili dissimili, vno altero, eodem diuerso, genere & specie philosophetur, quodque intelligi recitata sententia secundum ista & declarari possit. Essentia enim per se ipsa est anima, quae ratione communitatis genericae identitate complectitur omnia; ratione vero differentiae iterum

iterum segregat species, facta ita idem & alterum. Sed nec hoc obscurum est, quod ab Aristotele explicatum diligentius meminimus animam nempe cognoscendo res cum illis ipsis uniri facultate quadam sua, quæ mens & intellectus appellatur, ita ut intellectus actu sit idem cum re intellecta, quemadmodum sensus ἐνεργείᾳ idem cum sensibili. Itaque cum ipsa per se substantia sit, alterum idemque potestate complectitur, & ad naturam rerum conuersa illis se accommodat, & tota fit idem in iisdem; diuersa in diuersis, nec hoc absurdè. Dixerunt enim veteres animæ substantiam cognosci operibus. Quomodo ergo diuersa distincta que; intelligeret nisi in sua natura quid distinctum haberet? Quomodo eadem nisi homogenian? Simile cognosci simili male quidem expositum ab aliquibus est, sed à vetustate non male dictum. περὶ νείκους καὶ φιλίας multi declamant multa & quo pacto discors concordia rerum fuerit principium probè sibi intelligere videntur. Sed hoc nihil ad Platonicum illud. Est & in mente rationis facultas, quæ descripta præceptis usus rerum, cognitio eleganter ostendit, omnem rerum naturam comprehendendi dissensu consensuque affirmato, negato, & nihil esse quod, siue in se spectetur siue ad aliud referatur, simpliciter, comparatè, primò ortè, non istis occurrat formis, sit-
Q
que

que affectum consentaneè vel dissentaneè
 & possit affirmari vel negari. Et ipse qui-
 dem Plato in isto Dialogo tum cognoscentis
 cum cognito congruentia, tum ratio-
 ne suam interpretatur mentem. Sed mi-
 hi nunc arridet amor ille Socraticus, quem
 in symposio mirificè declaratum noui-
 mus, non quidem quod corpora attinet,
 sed quod animam cuius virtute & scien-
 tia prægnantis impetus gignendi occasio-
 nem quærit, nactusque materiam produ-
 cit alterum eundem nempe sui similem
 in discipulo imaginem, quæ cum generan-
 tis conuenit natura; & nihilominus ab ea-
 dem distat. Eadem ratio est amiciciæ. Sed
 quorsum hæc tam multa? Non profectò ut
 te doceam; ea enim es ingenii sagacitate &
 doctrinæ præstantia, ut ex te discere pro-
 ficereque scientia non erubescam. Sed ut
 tibi animum aperiam meum, amore phi-
 losophico tuo eundem; cum post Deum
 non tantum honoris mei fueris parens &
 procreator, sed & augmentum ingenio ad-
 dideris tuique similitudinẽ in sculpsis meo.
 Fatendum itaque est animos nostros ita
 cõcinnatos esse, quemadmodum Plato vo-
 lebat, nec hæc delebitur coniunctio distin-
 ctioque dum durabit vita. Velim vero tibi,
 vir præclare, etiam hoc subiicere, quod, quæ
 animarum est natura, eadem mihi videatur
 esse etiam scientiarum, quas si animas quas-
 dam

dam dixero, non absurdè loqui fortassis appa-
 ruero. Illæ enim ipsæ in anima rationis
 potentia & usu donata, substantiam ha-
 bent, & non genere tantum, sed & har-
 monico consensu ita conspirarunt, ut in-
 ter summas imasque mutua sit constan-
 que concordia, quin communes suam ipsa-
 rummet essentiam insinuent in inferiores
 subiectasque, quò licet quæque suis con-
 stet axiomatis & forma, nihilominus parti-
 cipent communi quadam copula, virtute
 substantiali dispersa in singulas, quo pacto
 de virtute mundana commentatus est Pla-
 to, & Aristoteles de seminario generatio-
 num principio pulchrè differuit. Non im-
 merito summa laude affecit philosophiam
 Timæus dū scripsit; illo bono nihil unquam
 maius mortalium generi datum esse Deo-
 rum munere, nec datum iri. Quæ enim
 laudabiliter & præclare in superioribus
 artibus sunt inuenta constitutaque, e-
 iusmodi sunt, ut nihil inueniri porro pos-
 sit quin inde dependeat, & ante cor-
 pus suum pridem in rerum natura exi-
 stat anima, quod de nobis, aut omnino a-
 nimalibus pronunciauit olim Socrates:
 quæ res potestne ab alio profecto esse prin-
 cipio quam ab eo, cui ante omnia, me-
 ditata perspectaque fuerunt cuncta? Pol-
 lutæ quidem artes sunt multæ deprava-
 torum ingeniorum corruptelis; attamen in

singulis elucet τὸ θεῖον, & verorum præceptorum virtutes non possunt omnino occultari. Quid vero mirum inquinatas esse? Omnia humana par inuoluit infortunium. Quanta iucunditas erit quantum oblectamentum, quod Plato de virtutibus exoptauit vultus speciesque earum contemplabimur synceras infucatasque? Sed ne te multis detineam, chymian admiratione diuinæ originis & præstantiæ non vacuam, animæ philosophicæ ita cognatam assero, vt & essentiæ congruat & eidem alterique. Non enim poterit quisquam numero scientiarum eam eximere, quanquam non defuerint homines importuni, qui hoc honore priuare illam sunt annisi. Fusa itaque erit illa artificiosa, & scientifica scintilla & vigor animalis etiam per eius systema. Hinc quicquid habet genuini; iudicio philosophico congruet, & ab eodem æstimabitur; quicquid vero fatali quadam iniuria irrepsit adulterini; arguetur legibus eiusdem. Non arbitrabitur in philosophia exercitatus, artis huius fundamenta nihil commune habere cum solennitate philosophica, quanquam homines extiterint, qui nihil ei ascripserint nisi mysteria, & tam abstrusa, vt nec intelligi nec cognosci multo minus explicari queat humano more, sed discenda sit in speluncis Vulcaniis ad exemplum magicarum superstitionis.

stitionum à singulariter accersitis geniis.
 De arcanis salutis nostræ certum est, nos
 nihil scire nisi manifestante saluatore, qui
 ex sinu Patris ad nos detulit veritatem. Sed
 non est ita in chymia. Non dissentiunt hu-
 ius axiomata à catholicis physicæ. Non ad-
 mittitur vacuum & dimensionum pene-
 tratio in vniuersali natura. Sed nec in chy-
 mia. Abhorret mundus infinitum. Idem
 nec chymia placet. Nescit Archimedes æ-
 quale circulo constituere quadratum. Chy-
 micus non didicit idem. Si verè scripsit A-
 ristoteles circa Siciliam aquæ stagnum es-
 se, in quo si quis aues cæterave suffoca-
 ta animalia intinxerit, recuperent vitam;
 chymia id non refellit. Si item verum,
 quod secundum naturam à priuatione vi-
 tæ ad eius habitum non detur regressus;
 comprobatur chymia idem. Atqui inquiet
 quispiam, asserunt chymici multa in sua ar-
 te inesse, quæ reliquis planè sint miracu-
 losa, quale est, inueterata renouare, mor-
 bos deploratos persanare; integram il-
 læsamque valetudinem vsque ad præsti-
 tutum diuinitus terminum conseruare;
 quosdam iam iam animam exhalaturos mo-
 mento ex faucibus orci & cymba cha-
 rontis reuocare; circulum quadrare; re-
 rum species præsertim in metallis trans-
 formare, & omnino nihil non diuini fe-
 rè sibi arrogare, vt saluatoris miracula chy-
 micorum

micorum promissis collata miracula esse
desinant. Sed intelligunt prudentes ar-
tium præstantium prætextu multa obre-
pere vana, falsaque. Videri voluit paracel-
sus principia & elementa physica mutasse,
supposito sale, sulphure & hydrargyro: i-
dem humores Galeno & Hippocrati con-
fessos, ex medicina extirpare, & ne quidem
in humano corpore ferre; axioma sanatio-
nis per contraria in contrarium transfor-
mare; causas morborum & sanitatis ex mi-
neralibus petere abiectis veterum explica-
tionibus & similia multa. Sed delirium ho-
minis arguitur rerum euidencia. Licet qui-
dem metaphoris res obscurare inter lo-
quendum. Sed ideo non mutatur natiuus
earum vultus. Terra est terra & princi-
pium corporis misti, etiamsi paracelsus eam
vocet salem. Circulus humano ingenio non
quadrabitur, etiamsi Londinas & alii id af-
firmant, non respicientes istam Geometri-
cam designationem, sed ænigmaticè aliud
quiddam repræsentantes, quo pacto in hie-
roglyphicis equus alatus fingitur, quem ta-
men natura prorsus ignorat. Si qui chymici
parabolis sunt vsi, earum interpretatio de-
pendet ex natura quæ est inuestiganda. Si
qui commenta inania deblaterarunt, iis ne
debetur quidem chymix nomen vtpote
planè explodendis. Ne ergo abhorreant à
sana arte philosophi, sed eam pro sua agno-
scant

scant possessione, ut quæ corpori philosophico secundum essentiam & identitatem sit inclusa, propriis vero præceptionibus à partibus eius aliis seclusa, sicut membra corporis animati & eadem sunt & altera & unitate substantiæ conueniunt. Hæc tu, mi Caspare, num confirmas tuo calculo? Imò non aduersari multiplex tua testatur eruditio, & in iudicando acumen præstans, cum singulari dexteritate coniunctum. Gaudebo, si consenseris, meque tuo iudicio roborabis. Vale.

EPIST. XXVI. ARGV-

MENTA CHYMICARVM

operationum ex Aristotele.

AD CELEBREM PHILOS. ET MED.

*Casparum Baubinum Anatomicum, &
botanicum Basileensem.*

QVOD veterum sermone pronunciatum iam in usu est oreq; omnium pro-
uerbium artium nempe verarum utiliumq;
omnium vnã esse copulam, id in chymia
arteq; naturæ & vtriusq; interpretibus seu
commentariis perspicuè elucet. Ut enim de
aliis taceam, Aristotelis volumina, quæ ille
de natura reliquit posteritati à nullo tam in-
telligi declarariq; possunt quam bono
chymico; nec qui chymian docet discitve in
ea bene versatur nisi Aristoteleis, quæ eadẽ

funt naturæ ab illo interprete exposita, principiiis sit munitus. Non opus est ad te, vir præclare, proluxa demonstratione. Tu enim ipse dicti veritatem intelligis. Sed ut me te censore confirmem, proponam tibi cogitationes meas, quibus non tantum operam illam mutuam euinci posse arbitror, sed & Aristoteli ipsius scientiæ chymicæ non pauca deberi principia & operationes. Qui in chymia elaborant, non rarò comperiunt, quod igni leni moderatoque per ascensum vaporum ab extractis succis insipida quædam aqua, quam phlegma vocant, segregetur, ita ut nihil deprehendas in ea seu substantiæ succi, seu qualitatum quod sit admodum memorabile. Quod si ignem intendat, aut etiam semel euocatum liquorem refundant sæpius, iterumque educant; iam non simplex egreditur aqua, sed sapiens naturam rei, & interdum etiam oleum seu balsamum intimum secum euehens. Horum principia causasque solerter admodum exposuit philosophus cum de mari & pluuiis disseruit. οἶνον inquit, καὶ παντὲς χυμοὶ ὅσοι ἀνὰ τριμίσαντες πάλιν εἰς ὑγρὸν συστῶσιν, ὕδωρ γίνονται. πάδη γὰρ τὰλλα διὰ τινὰ σύμμιξιν τῷ ὑδατός ὄντι, καὶ οἶον ἀντι ἢ τὸ συμμιχθὲν τοῖστων ποιῆι τὸν χυμόν. Vinum cum euaporet cogiturque iterum, in aquam abit. Causam reddit ille, quia aqua fuerat materia, cui certo modo commistæ partes terreæ aut exhalationes,

nes, gignunt affectiones reliquas. Itaque in separatione redit ad suam naturam. Sciat itaque chymicus hoc ipsum suo congruere operi. Nec obstat quod ex vino elicatur aqua non insipida, sed calida, ardens, sapidaque valdè. Cautè loquitur philosophus per vocem ἀτμίσαντες, designare volens discrepantiam inter opus hoc, & opus ἀναθυμιάσεως. Hæc cum vna eleuatur, non simplex egreditur aqua, sed mista; idq̄, magis si ignis resoluens est violentior. Inde enim philosophus rationem petit, cur autumno cadāt guttæ ampliores, & cur ventus sua natura frigidus euadat calidus, curq̄; pluuia aquæ non nihil sint falsæ. Auster, inquit, ὁθεν ἀρχεται πνεῖν ψυχρὸς, ἔθεν ἡτίον περιὼν διὰ τὸ συμπεριλαμβάνειν πολλὴν ἀναθυμιάσιν ξηρὰν ἐν τῶν σωέλης τόπων, θερμὸς ὅστιν. Eadem mistio terreæ, siccæque exhalationis etiam reliquorum secus affectorum causa est. Hinc præclarum nascitur chymico πείραμα, nempe interuentu aquositate posse quam commodissimè siccas partes easq̄; nobilissimas eleuari, & deinde modico igni segregari iterū. Deinde quod, qui velit penitus solvere & efficaciores aquas producere, illum oporteat igni vti paulo efficaciore, & eundem liquorem sæpius reponere, quo soluta integri compage, fidelius eliciatur essentia. Nam aliter non ascendet nisi maximo igni qui non conuenit chymia. Vides itaque ex-

perientiam chymicam confirmare Aristotelicum axioma, & vicissim inde lucem artisque suæ principia petere. Ita deprehendit artifex, quod crebrioribus aut validioribus agitatum ignibus acrius euadat semper, tandemq; eò perducatur acuminis, vt non nisi in parua quantitate possit adhiberi, quando in ea obtineat vires penetrantissimas. Huius si petit causam; axioma Aristotelicum inspiciet, quod habet: *πάντα ὅσα περὶ πύρωται ἔχει δυνάμει θερμότητα ἐν αὐτοῖς*. Agens enim naturale passum sibi conforme reddere satagit; & in calore igneo esse penetrantem acremque naturam non est obscurum. Si idem separationem quandam subtilissimam sine igni expetat, & quo pacto magna muriæ debilis quantitas sine sumtu possit reuocari ad parua; ex eodem autore discit, aquam marinam, muriamque terrearum partium & aquearum mistura constantes, cereo colo segregari, ita vt per capsæ ex cera latera transfudet humor aquosus relicto sale. Compendiosiore itaq; via & minus sumtuosa ex lixiuis eliciet sales, & ea promptius coagulabit. Ita non negabit philosophum expertem fuisse rerum chymicarum, cum satis notum habuerit quo pacto ex muria fontium, stagnorum, fluuiorumque sal coagulando fiat. Ita enim inquit de chaonibus: *τέττα ἔῤυδατος ἀφέψοντες πινέουσι πιδάσι καὶ γίνεται ψυχρὸν, ὅταν ἀπα-*
τρίση

τμίση τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ θερμῷ ἄλλες. Nemo neget
 fortassis sales quos Alkali vocant, ad chymi-
 cam pertinere officinam. At eorum mo-
 dum describit idem philosophus his ver-
 bis: ὅτι τις τόπος ἐν ᾧ πεφύκασι κάλαμοι καὶ χοί-
 νων. τῶν ἐν κατακλίσει καὶ πῦρ τέφραν ἐμβάλλον-
 τες εἰς ὕδωρ ἀφέψουσιν. ὅταν δὲ λίπωσί τι τῶν ὕδατος
 τῆτο ψυχρὸν ἀλῶν γίνεται πλῆθος. Quod si que-
 rat horum rationem: præsto est philoso-
 phus respondens ignem in materia elabo-
 rasse, eiusque esse restinctum principiū; ter-
 ram autem retinuisse affectionem, & man-
 sisse velut cinerem & calcem. Per hanc cum
 colatur humor; liquefcunt glebæ, tenuissi-
 mæque partes ab igni affectæ vnâ egerun-
 tur aquæ commistæ. Hæc separata denuo,
 sale vel calcem relinquit. Ne verò putet
 in terra istud fieri non posse, cum teste phi-
 losopho ignis hanc sphaeram fugiat; ex eo-
 dem alia instruitur sententia, quæ asserit in
 terra multum existere ignis, multumque
 caliditatis. Notum est in chymica destilla-
 tione aquas fieri per vaporum concretio-
 nem: Fieri alias per corrosionem; alias per
 colliquationem. Hæc ipsa Aristoteles ita e-
 nunciabat: τὸ ὑγραίνεσθαι ὅτι ἐν μὲν τὸ ὕδωρ γί-
 γνεται συνιστάμενον (quod nihil est aliud quam
 id quod in distillationibus vsitatis euenit)
 ἐν δὲ τὸ πήκεσθαι τὸ πεπηγός (quod fit in corro-
 sionibus, & salibus calcibusque cellarum
 humore aut balnei dissolutis, quanquam
 crassi-

*Vina fumo
macerare.*

crassiore modo eueniat etiam in liquationibus metallicis, & glaciei similiumque tabe.) Patet ex Horatianis odis veteres olim in Italia solitos vina nobilia vtribus aut testis includere, eaque non in cellis subterraneis condere, sed in fumariis locare, vt ita fumo bibito paulatim absunta aquositate excoquerentur optimaque euaderent virtute, & consistentia non nihil spissa. Est quidem hoc exemplum coagulationis chymicæ, per quam succi è rebus per humorem extracti solidescunt. Sed philosophus non tantum id nouit, verum & causas addidit, cum scripsit: οἶνον πικρὸν καὶ πήγνυται καὶ ἔφεται οἶνον τὸ γλυκύκος. ἀπέρχεται δὲ ἀπὸ τέτων πάντων ξηρανομένων τὸ ὕδωρ. Succos extractos nomine musti designat. Operationem nominat coctionem, cuius finis est coagulatio. Modus operationis est exiccatio per discessum aquæ. Quod autem non in se confidant, sed aqua reuera egrediatur arguit experientia. ἢ γὰρ ἀτμῖς, inquit, συμίσταται εἰς ὕδωρ εἰάν τις βάλῃται συλλέξεν. Constantius Varolius, cuius anatomician tibi nõ improbari puto, destillationis artificium exortum putat ex analogia fabricæ olfactus. Cum enim aër halitusque ex amplo per angustum elati, locoque concluso excepti, vi frigoris concresecunt in guttas, & tandem referuntur; destillatione appellamus. Iam autem ex aëre per nares atrahimus spiritum, qui si vapidus valdè est, & pro-

& proportione magnitudinis cerebri capacitatem excedit, coagulat. De stillationis itaque ingeniū repræsentat. Philosophus autem rem explicat longè, mea sententia, solertius cum scribit: Fluxiones ob eam rem ex capite oriūtur in iis corporibus, quibus cerebrum frigidius est, quam temperamentum modicum postulet. Cum enim alimētum per venas sursum respirat, vbi excrementum ob eius loci vim refrigeratum est, fluxiones pituitæ, saniemque mouet, quod simile generationi imbrium euenire intelligendum est, quoad magnum cōferre cum paruo licet. Cum enim ex terra vapor exhalat, efferturque in sublime à calore, vbi supernum aërem subierit frigidum, consistit denuo in aquam propter refrigerationem, atque in terram defluit. Hæc ille. Quantum lucis possit huic loco afferre ex sua arte chymicus? Sed & quantum euidentiæ ad reddendas suorum operum causas indidem retulerit? Taceo causas efficientes resolutionis & coagulationis; taceo materiam formamque operationis: ἐγχειρήματα, quæ non quiuis attendit, ex eodem suppetunt loco. Qui adhuc rudimenta artis tractant tyrones; liberales admodum solēt esse in ignibus admouendis, parum pensi habentes quorsum tendat calor. Monet philosophus eam proportionem in eleuando obseruandam esse, vt calor non prohibeat

2. de parta
anim. 7.

coagu-

coagulationem, sitq; locus huius ad locum
 materiae frigidus. Hæc causa est cur eleue-
 tur collum cucurbite. Quod si nihilominus
 flamma intensior requiritur; arte frigiditas
 capiti præstanda est. Hinc exorta est serpen-
 tinarum & doliorum, quin & vesicarum re-
 frigerantium industria. Si causam quæras
 quare statim manet liquor rostro producto
 & per brachiorum multiplices gyros variè
 distributo; ex refrigerandi præsentia effica-
 ciaq; eã iustè petas. Secus euenit in his quæ
 canales habent curtos igniq; sunt propio-
 ra. Nã & difficilius cogitur vapor, & minus
 aquæ tardius profluit. Manum itaq; chymi-
 co dextram porrigit Aristotelea philoso-
 phia, sicut vicissim hæc ab illo quam eui-
 dentissimè potest in naturæ operibus illu-
 strari. Negant quidam pertinaciter philo-
 sophum istum quicquam eius artis sciuisse.
 Si intelligunt integram constitutamq; & o-
 mnibus præceptis elaboratã, nõ abnuerim.
 Si verò omnibus artibus è tenui imperfectoq;
 est origo; si etiam euenit vt dispersa passim
 sint præcepta antequã vnita in artis formam
 redigantur; tantũ non cõsenserim, vt confi-
 denter pronuncie potissimorũ principiorũ
 explicationes Aristotelicis cõtineri scriptis.
 Neque id operosum demonstratu est. Non
 placet quidẽ coniectura eorum qui librum
 quendã de artificio lapidis titulo Aristotelis
 citãt, eumq; quintũ meteororũ faciunt. Vix

enim vero est consentaneum Stagiraëum philosophum peripateticæ disciplinæ principem istum composuisse, quanquã alius forte fuerit eiusdem nominis, nisi supposititius factus est; veruntamen aliquid ad eum pervenisse nõ dubitarim. Is enim fuit ad quem ex toto oriente & meridie tãquam ad mare scientiarum, quicquid vbiq; potuit deprehendi congestum est. Originem suam traxit chymia ex metallurgia, quam penè totã descripsit Geberus. Aristoteles autẽ passim ostendit se illud studium non neglexisse, præsertim cum fossilium & aquarum mineraliũ naturam præceptis cõprehendere instituerit, quod fieri non potest sine singularium, quæ vniuersalibus sunt priora, cognitione. Sed non sunt tanti qui nobis aduersantur. Ego tibi, quod sentio, aperire volui, nec dubito quin rectè sis accepturus. Vale.

*Potest tamẽ
& cõuersim
esse, &c.*

EPIST. XXVII. DE GALE-
NI VOTO, QVO AIUNT EXO-
ptasse eum sibi chymicas segre-
gationes ignotas.

AD CASPARVM BAVHINVM PHIL.
*Med. anatomicum & botanicum Ba-
sileensem.*

FUNDAMENTA & principia artis no-
stræ Deum quidem habere autorem,
primis patribus vim ingeniumque cum
optima propter vitæ prolixitatem mani-
festandi

festandi experiundiq; & comprobandi occasione ad eam constituendam liberaliter elargientem, confitemur rectè: sed cum posterioribus seculis prauitate hominum & pœnis partim fuisset obscurata; partim dispersa, adeo vt penè noua fuerit ad inueniendum obseruatione opus; quandoquidem & in Ægypto vetustissima disciplinarum post orientem nutrice, vt ex Herodoto videre est, nihil admodum egregij de ea constitutum legitur, & Homerus tẽpore Troiani belli chirurgian potius excultam memorat, quam partes alias; Hippocrates autẽ Cous in Græcia primus extitit, qui præcepta per manum quasi à familiaribus & aliunde accepta, suisque animaduersionibus & experientia aucta, stabilitaque conscripsit, & in artis quodammodo corpus rededit: haud stultè nos facere opinor, cum ad illum principem scientiæ medicæ constitutionem reuocamus. Hic, quæ reliquit scripta posteris, ita vera solidaq; deprehenduntur, vt, cum omnia vetera arroserit Paracelsus, iusseritq; se sequi antiquos & nouos; tamen Hippocratica quædam nõ ausus fuerit improbare, quanquam ea neget Galeno intellecta. Eiusdem sententiæ est & Raimundus, qui interpretaturus illud *ἰατρὸν* in morbis, nõ erubescit illum senem in chymicum transformare, qui ista voce notaue- rit non morborum causas, conditionem &

euen-

euenta occulta mirabiliaque, sed remedio-
 rum ad quintam essentiam adductorum p-
 digiosam efficaciam. Non possunt carere tan-
 to autore chymici. At non semper videtur
 loqui Paracelsicè. Quocirca vt & Paracelsi-
 tis honorem addat, diuidunt illum quidã in
 nothum & genuinũ, qua de re alibi mentio-
 nem feci. Verum non est vt Paracelsici eo
 gloriantur duce. Tantum abest ab ipsorum
 stolidi disciplina, quantum verum à falso, &
 à spurio τὸ εὐχρηστῆς. Nostrorum quidam con-
 iiciunt eum, quãquam nec exercuerit chy-
 mian nec descripserit, tamen nõ fuisse eiuf-
 dem imperitum, propterea quod consenta-
 neum sit à Salomone scientiam ad ipsum per-
 uenisse. Sed nõ opus est disquisitione mul-
 ta. Cum chymicæ fundamenta sint eadem
 cum naturæ primordiis, nec dissentiant ab
 axiomatis veræ medicinæ: concedenda se-
 ni nostro est, si non singularis notitia καὶ χη-
 μειστική; attamen vniuersalis scientia, &
 principiorum intellectus. De Galeno res
 est contentiosior. Omnia videntur conce-
 dere posse Paracelsicæ. Galenum quid chy-
 micæ cognouisse, donare neutiquam pos-
 sunt. Cum hoc est bellum planè ἀπορροῦν. Ex
 reliquis chymicis, quos veros appello arti-
 fices, vt discernantur à vesania Paracelsica,
 non desunt, qui & huic tribuunt pluri-
 mum, idque non immeritò. Si enim Gale-
 nus non tantum Hippocratis est fidelissi-

mus assecla & interpres, verum etiam omnis scientiæ medicæ remediorumque indefessus explorator; quis dubitet Hippocrate chymiffante (vt ita loquar) Galeno eius artis cognitionem assignare? Bernhardus certè comes, cuius liber de Hermetica philosophia superioribus annis opera Michaëlis Toxitæ in publicũ prodiit, non tantum inter inuentores cultoresque artis numerat Hermen, Pythagoran, Aristotelem, Alexandrum, Platonem, Auicennam, Halin, aliosque permultos; sed & Hippocratem Galenumque, quasi & hi sciuerint non modo destillare, sed & lapidem aurificum fabricare. Fides huius penes autorem esto. Cum Paracelsicæ vesaniæ à nostris obuiam itum est, quanquam ruditas & achymia Galeni creberrimè fuerit opposita; tamen non est dubitatum, quin ex illo ipso etiam pro spagiria Paracelsica peteretur argumētum. A iunt enim hostes veritatis, nos perperã oppugnare feces Paracelsicas, quando quidem Galenus voto suo eas cõprobarit, cuius desiderio motos nos oporteat similiter *παρὰ* *κελσίαν* absentem quidẽ exoptare, præsentẽ verò cum magna gratia exosculari: Illum caput vitamque suã nescio quibus nõ astrinxisse periculis, quo ea, si vsquam esset, potiretur; nos debere eam longè procliuioribus paratioribusque amplecti vlnis, vtpote quibus sine vitæ discrimine euenire possit. Quid tibi
hïc

hic, vir præclare, est sententiæ? Putásne aut
 Paracelsicos nobis suam artem notam vel-
 le, cum non tantum occultent eam studio-
 sius vllis eleusyniis, sed & apertè negent
 margaritas suas proiiciendas nobis porcis;
 aut Galenum paracelsian exoptasse? Cre-
 diderim quidem ei veram artem quadam-
 tenus fuisse notam. Si enim vsipiam eius æ-
 tate fuit; & Galenus vel formam scientiarũ
 & remediõrum etiam in remotas terras est
 persecutus: non certè fuerit eius ignarus.
 Sed Paracelsica deliria qui potuit voto pe-
 tere? Sed producat^{ur} ille locus voti Galeni-
 ci. Impostores Paracelsitæ ita citant eum,
 quasi scripserit se omnia pericula subitu-
 rum, si quam machinam aut artem inuenire
 possit, vt, sicut in lacte contrariarum par-
 tium fit separatio, ita in medicamentis idem
 experiri possit. Verum ego primum neque
 votum ex Galeni verbis agnoscere possum,
 neque deinde periculum, neque tandem
 talem separationem qualem vsurpant chy-
 mici, licet non negem Galeno artificia simi-
 lia fuisse nota, vt nec ignota principia. Ver-
 ba in i. Simpl. med. cap. 17. ita habent: ἐν τοῖς
 τῶν ὑγρῶν φαρμάκων μάλιστα περὶ ὄξος ἠμφισβήτη-
 ται, τῶν μὲν ψυχρῶν ἔστι λερόντων αὐτὸ, τῶν δὲ θερ-
 μῶν, ἐνίων δὲ πινὰ μὲν θερμότητα διδόντων αὐτῶ, πινὰ
 δ' ἀφευγμένων, ὥσπερ οἱ λέγοντες οἶνον τεθνεῶτα καὶ
 νεκρὸν ἔστι τὸ ὄξος. ἔτοι γὰρ ἀπολωλέκειναι μὲν αὐτὸ
 φασὶ τὴν οἰκείαν οἶνον θερμότητα, σηπεδονῶδη δὲ πι-

να προσληφέναι. ἢ ἔγωγ' ἀν' ἐπήνεσα τὴν γνώμην αὐτῶν, καὶ ἔτοιμα προσηγάμην, ἢ συνεκινδύδωσα περὶ τὴν ἀπόφασιν τε καὶ δόξαν, εἴ τινα μηχανῶν ἐξδρεῖν ἠδυνάμην, ὥσπερ ἐν γάλακτι τῶν ἐναντίων μορίων τῆς διακείσεως, ἔτω καὶ ταῦτα. Hęc Galenus. Cum disceptaret de natura aceti, dicerētq; aliqui, quasdā ei partes inesse calidas, quasdā frigidas, utpote cū veluti inter mortuum vinum esset, in quo non planè extinctum esset seminarium caloris: Galenus laudata hac sententia, vtrò accessit eius auctores, & vnā cum illis periculum fecit attendendo possētne inuenire artificium quoddam, quo segregarentur eius partes calidæ à frigidis eo modo quo euenit in lacte. Hęc esse mentem Galeni ad verbum expressam qui non videt, non intelligit Græcè loquentem. Hic vbi votum? vbi discriminis & periculi sponsio? vbi separatio chymica? Tale quærit artificium segregationis, quale est in lacte. Huius tres sunt substantiæ. Vna pinguis, quæ vel sponte emergit, absque vlla arte. Alia serosa; tertia terrea, vt caseus, quæ duæ separantur vi aceti, aut coaguli similitudinē, quanquā diuturnius asseruata item secedant vtrò, & cum calefacta pani affunduntur, modo lac non sit recens, non vnā manent. Itāne chymici segregant? Dicit quidem Galenus in aceto nec inuentum esse quippiam tale, quale in lacte, neque euidenter demonstrari posse; at vbi negat segregare

segregationem omnem? Quin imo illo ipso
in loco exponit modum sibi perspectum, &
 chymix consentaneum, vt videas hinc Ga-
 lenum, licet lactis *διάκρῖσιν* nouerit, eam ta-
 men pro approbata postea chymicis ratio-
 ne non habuisse. Quem ergo modum ad-
 ducit? Quiddam ait innatare, quod sit a-
 quosum & frigidum; quiddā subsidere in-
 star fecis in vino, quod sit calidum: additq;
*μόνος γὰρ ἂν ἕτως ἐναργῶς ἐπέδειξέ τις ἐξ ἐναν-
 τίων ταῖς δυνάμεσιν συσκέιμενον αὐτὸ μορίων ὡσπερ
 τὸ γάλα;* idq; asserit in omni expresso anno-
 tari succo. Ecce tibi modū separationis Ga-
 lenicæ, quæ ferè *γνήσιος* est chymix. Nam
 chymici quo pacto segregant? Includunt
 cucurbitæ acetum, ignisq; beneficio primū
 exugunt partē aqueam, quam phlegma ap-
 pellant, & more aquæ frigidum humidum
 statuunt. Inde valentiore calore ex fecibus
 eliciunt acetum radicum asperrimæ eius-
 que calidæ admodum virtutis. Quod Gale-
 nus ratione est affecutus, id expediunt chy-
 mici instrumentis. O ergo procul absentē à
 chymia Galenum; O se deuouentem & pe-
 riculi alligantem. Lactis autem vsitatum se-
 cessum non esse chymicū, quiuis videt. Sed
 & verè chymicū non ignorauit. Nam destil-
 laturi lac spagyri, illud putrefaciunt cogunt-
 que discedere prius. Galenus ignorarītne
 separationem partium per putredinem, qui
 tamen *ἀνομοιομερῆς* statuit, & ex sentētia Ari-

stotelis de putredine est commentatus? Ecce iterum λόγῳ & arte habuit, quod operarij exequuntur laborando. Contrarium ergo concludatur ac parachymici volunt, nēpe cogitasse quidem Galenum an non ita ut lac possint segregari succi; sed cum hoc fieri non posse videret, chymicam rationem probè intellexisse. Sed & non adeo difficile erat filtro elicere innatantem aquam, partesq; calidas seorsim capere. Ingeniosiora sunt chymica instrumenta. Fateor, sed non ideo non est chymicum quid plane, si non tam fit ingeniosè. Nihil simul inuentū vbiuis & excultum est. Concedunt Paracelsitæ exemplum spagiricæ separationis lac esse, quod tamen non vsque quaque placet: qua fronte negant Galeno notam omnem spagirian? Quod autem nihil admodum dignū chymia sit in secessu lactis arguit leuis eius concretio, & potius confusio, quam Galenus non ignorabat. Ait enim non plane esse ὁμοιομερῆς, quod tamen omni vero misto cōuenit. Donemus itaq; Paracelsitis istud artificium, & inde vtilitatem rusticamque noticiam arguamus. Galeno verò nostro tribuamus aliquid sublimius & magis industrium. Hæc ego iam ad te exarare volui, iudicioque submittere tuo. Non dubito quin gratum fecero.

Vale.

EPIST.

EPIST. XXVIII. DE ARGUMENTIS ET CONIECTURIS,
quibus constet quodnam quomodo
sit elaborandum.

AD CASPARVM BAVHINVM PHIL.
*Med. botanicum & anatom. Ba-
sileensem.*

EST apud Theophrastum in metaphysi-
cis quæstio quædã non iniucunda, utrũ
nempe omnia fiant finis alicuius gratia in
natura, an verò quædã temerè & necessario.
Aristoteles quidem sepe vsurpat hoc, quod
Deus & natura nihil faciant frustra. At tum
ipse agnoscit causam fortuitam, naturæque
mõstra: tum discipulus Theophrastus qui-
busdã exemplis temeritatẽ probat. Quor-
sum enim, inquit, sunt fluxus maris & refu-
sus? In ipsis etiam animalibus multa existũt
temeraria, veluti masculorũ mamme, & pi-
lorũ quibusdã in locis productiones; & alia
non pauca quispiã deprehendat eiusmodi.
Hęc multis Theophrastus. Cogitavi simili-
ter de externo rerum vultu, sitne is à natura
pductus ad indicandũ virtutis internæ ha-
bitũ, emolumentũq; an verò nihil p̄clari in-
de possit colligi. Huic quæstioni finitima est
alia, qua inquirimus quodnam in chymicis ope-
rationibus sit sequẽdum; fortuitone segre-
gationes apparatusq; instituẽdi, an ad arbi-
triũ consensumq; artificum solo vsu rerum
R 4 absque

absque naturæ argumento inuentum comprobatumq; confugiendum; an verò etiã in natura sit aliquid indicij certi, quo discamus operandi morẽ, & ex quo sit facienda medicina ad caput vel ad pedes; ex quo itẽ oleũ, aqua, puluis. Non defunt qui nihil horum attendendum putant; sed operandũ secundum artis leges. Naturã enim ipsam postea vnumquodq; accõmodare suo mēbro citra nostram curã; euadere etiam vnumquodq; ita, vt per naturam est adaptatum. Itaq; iudicant si facta sit medicina ad caput; eam sponte sua pectori nõ inferituram, natura gaude te natura, & sibi familiare attrahẽte. Hos oppugnãt alij, qui nihil discriminis statuũt, opinãtes omnia esse accommodata omnibus, & quod vni parti nocet, non parcere alteri; quod vnam purgat, idem totum. Itaq; gloriantur de vniuersalibus purgationibus & auxiliis. Neutri horũ indigent signatura rerũ. Alij signa rerumq; notas neutiquã contemnunt, sed omnia quę in externo mundo sunt ad hominẽ ita referunt, vt caput capiti, epas respõdeat epati, vitriolum vitriolo, sal sali. Itaq; foris quærunt corda humana, cerebrũ, pulmones & reliqua. Quod tam rarum apparet vt pulmo, id huic socium & familiare faciunt; quod capitis cerebriq; representat effigiẽ, id cerebro; quod maculas rubeas obtinet, id sanguini addicunt; quod mentulæ & testiculorum formam refert; id

conci-

concordant his ipsis. Graui iudicio videtur res egere, quodnam ex his tanquam verum sit sequendum. Non refellam iam sententiarum absurditates. Quid sentiam ipse in tuo deponam sinu. Fortuitum absolute vix quicquam esse iudico. Vt enim logici aiunt, fortunã causarum ignoratio peperit. Quodammodo verò, *περὶς τι καὶ κατὰ τι* aliquod esse nihil prohibet. Cum enim philosophus *τὸ τινὸς ἐνεκα* ita contrahat, vt tantum videatur in naturalibus agnouisse: Inquit enim *i. part. i.* Rem à materia abstractam nullam scientia naturalis contemplari potest, quia natura rei alicuius gratia facit omnia: rebus autem abstractis abiunctum id est quod sub hoc *τινὸς ἐνεκα*, verbo intelligimus: certæ artis respectu eiusque physicæ dicetur fortuna, vbi per se quidem generatione vniuoca, nihil fit temerè; at æquiucocè & ex accidente fiunt multa. Est autē omnium vniuocarum generationum finis ipsa forma rei & perfectio, sicut ipse philosophus iterū differuit, cum scripsit: principatum illa causa obtinet, quam sub hoc verbo, cuius gratia, significamus. Hæc enim ratio est; ratio autem principium est pariter in rebus tam arte quam natura constituendis, quanquam naturæ operibus potius quam artis coniuncta est ratio boni & pulchri; & alibi: ponimus causarum genera quatuor; primū cuius gratia, vt finem; secundum substantiæ rationem, quæ

quasi vnum quoddam ferè existimãda sunt. Nã homo ideo sic genitus est, quia hoc homini est esse, seu in hoc finis & pfectio eius consistit. Ita & herba ideo sic facta est, quia hoc erat ei bonum pulchrumque secundum substantiam. Quæ declinant hinc, vt monstra, quanquam suas & hæc habeant causas, & sic absolutè non sunt fortuita; tamen in fortuitis habentur, quia præter rationem solitam naturæ perfectamque ultimo, sunt genita. Ex hac sententia aurum non genitum est ita quia cor est hominis; sed quia hoc auro est esse. Si qua ergo est analogia quorundam, qua videtur alterum esse alterum, vt argentum, hominis cerebrum; ea nec principalis est, nec perpetua. Qui verò chymicus scire cupit quodnam cui conueniat, & quodnam ex quo sit comparandum; is vtatur sensibus suis & ratione, & sæpè experiundo certitudinem venetur. Axiomata physica de materia naturali in vniuersum testantur, quod sit omnium formarum naturæ susceptiua. Sed cum non inueniatur nisi informata singulariter; in hac autè potentia mutationis interdum remota sit, interdum propinqua; prudenter coniiciet, ad quidnam statim procliuis res sit, & ad quid non nisi per longas mutationes perueniri possit, & quo accedere sit artifici impossibile. Deinde contem-
plabitur virtutes maximè secundum gustum

stum & tactum ; proximè odorem & colorem. Inueniet hinc quod nam elementum & quod elementare ; & hoc vel proximè vel remotè. Quæ ergo in aërem, quæ in aquam, terramve possint aptè deduci, nouerit simul. Ita discernet inter oleosa, spirituo-
 sa, odorata, sapita & cætera. Si deprehendet vni plures adesse *διωάμεις* ; nec tamen separare volet crassa à subtilibus ; quanam forma commodè possint donari per artem deliberabit. Adiuuat hanc cōsiderationem v-
 tēdi artificiū. Si enim calidū siccū requiras ; non studebis aquæ ; si penetrans ; negliges crassum, & sic deinceps. Vbi certus es de ratione vsus ; ars mōstrat operationē & proæ-
 resin dirigit. Ita in mistis sunt duo corporis principia, quæ possunt inde exire denuò. Hæc in se mutuo trāsmutari queūt. In multis sunt diuersæ humiditates, vt in plantis & animalib. In radicali crasis cū virtute specifica consistit. In elemētari parū inest. Plus in alimētaria quæ iam immutata est quodammodo. Ita discrete sunt crases ossiū, carniū & reliquorū. Obseruatū itē est quædā durare, quædā fugere certo apparatu ; Quædā sic elici, quædā aliter. Omnino pōdus, leuitas, raritas, crassities, & reliquæ affectiones mo-
 nent, sitne calx & sal, an humor efficiendus, calx ēt & sal promte abeūt in liquores. Itaq ; p ea ad hos iter est. Ita considerabit fortis mistio & leuis ; fixitas & fugacitas homœo-
 meria

meria & heterogenia, vapor & halitus, quorum omnium naturã probe persecutus est in 4. meteor. philosophus. Quæ verò indicia ex medicina summantur; patet ex catalogo ἐνδειξέων auxiliiq; modo. Adulandum nonnunquam ægroti palato & naribus est. Reliqua patefacit ars ipsa & industria vten-
tis. Ego tibi plurib. molestus esse nolo. Vale, & si benè sentio, comproba.

EPIST. XXIX. AN CHY-
MICVS APPARATVS DEPEN-
deat ex consideratione chyli,
chymi, & ὀπῆ.

AD CELEBERR. VIRVM D. FELI-
cem Platerum Phil. Med. & Profess.
Basileensem.

AMo te, vir præclare, non tantum pro-
pter eruditionem & experienciã tuam
singularem, sed & insignem qua me aliquã-
do complexus es, humanitatem, quam non
spero vllò vnquam mortali clausum iri ter-
mino. Amo vero etiam & ~~admiror vehe-~~
~~menter incomparabilem virum, D. Theo-~~
~~dorum Zvingerum familiarẽ tuum & ami-~~
~~cum pridem in Christum pie defunctum,~~
~~postquam, plusquam Herculeis in arte me-~~
~~dica illustranda beneficiis affecit seculum~~
~~nostrum.~~ In huius cum nuper incidere
epistolam ad Petrum Monauium scriptam
& a

& à clarissimo Scholtzio cum Cratonianis editam, legi de chymicis quædam, quorum explicatiorem doctrinam tu proculdubio qui eius viui mentem cognouisti, probè tenes, quamque vt mihi communicates per humanitatem tuam te rogo. Videri is sibi scribit vt in animalibus, sic in plantis triplicis concoctionis velut effectus quosdam esse, *χλόν, χυμόν, ὀπόν*, licet in aliis appareant magis, quorum singulis suus insit spiritus: singuli etiam solidæ parti tanquam carnibus, & ossibus inhæreant. Exempli loco adducit vinum, quod ratione partis spirituosæ, spiritus reficit: respectu *ὀπῶ* terrei penetrat suo modo & deterget: respectu *χλῶ καὶ χυμῶ* sic nutrit, quia orta à principiis vim attestatur suorum principiorum, & ex tribus illis humoribus quidam terræ, alius aquæ, tertius aëri proportione respondet. Addit, quod horum ipsorum singuli rursus à reliquis separati in partes alias iisdem principiis respondentes separari à natura possint argumento chymicæ analyseos. Hæc Zvingerus. Non est obscurum irrepisse in chymian prauam quandam libidinem, ignorantiaeq; turpissimæ prætextum, dum quiuis delirus ollis igneque chymico res aggredi coquereque sine modo annititur, & quicquid forte prouenit, id ad peculiarem redigit classem, cum magno supercilio de nouo inuento sibi gratulatus, gloriatusque. Huic

vitio

vitio occursurus ille philosophus naturæ
 fontes monstrat, & terminum quo sit con-
 sistendum ita vt quicquid sit vltra præscri-
 ptum naturæ, id ab arte tanquam alienum
 adulterinumque exulare iubeatur. Scri-
 psit pridem Hippocrates in corpore no-
 stro tria esse; spiritus, humores & solida,
 quibus inservire necesse est omnia quæ fo-
 ris in eius accersuntur auxilium. Tanquam
 enim terminus rerum post Deum sit ho-
 mo; omnium naturæ proportionem respon-
 dent humanæ. Itaque & in externis est pars
 spiritalis; est humida; est solida; & spiritus
 resident in humoribus, humores infigun-
 tur solidis, vt ita hæc sint substrata omni-
 bus. Humores autem non sunt vniusmo-
 di, sed triplices ex distinctione Zvingeria-
 na, quos & ipsa experientia in plantis & a-
 nimalibus obseruat. Hinc euenit vt & spi-
 rituum genus sit triplex, vnicuique inex-
 istente suo. Omnis item humor inexsistens
 corpori non est simplex sed mistus. Ita-
 que artificio separatorio ex quolibet prin-
 cipia possunt elici corporea, quæ respon-
 deant naturis elementorum nempe ter-
 ræ, aquæ & aëri. Probè sanè videtur sub-
 ducta ratio esse, & inuentus chymicarum
 essentiarum numerus. Pars enim solida,
 cum non tantum constituta sit principio
 ex humoribus sed & nutriatur iisdem po-
 tissimumque chymo, ex quo transmutato
 sit

fit ὀπός; si resoluatur præbet initio aqueam
 eamque elementarem humiditatem, quam
 chymici appellant phlegma interdum. De-
 inde exhibet oleosam substantiam humori
 radicali cōgruam, & tandem salem. Oleum
 autem duplicis est naturæ. Quoddam enim
 aëreum est, quoddam igneum. Itaque hinc
 apparet, quod aqua chymica, oleum & sal,
 in ipsa natura sint fundata, quæ cum etiam
 principia & elementa vocētur propter vir-
 tutis diuersitatem & consistentiam; constat
 non quidem principaliter, analogicè tamē,
 & ἐπιμέλειας etiam elementa spectari à chy-
 mico. Hinc discimus operationē circa ele-
 mentorum separationem non distare à re-
 solutione in aquā, oleum & salem. Sequun-
 tur humores triplices. De his ait idem autor
 quod similiter possint resolui. Verum cum
 nondū sint ita perfectè excocti, sicut partes
 solidæ: sunt enim harū gratia, & ad harū na-
 turam tendunt, nisi forte excipere ὀπὸν ve-
 lis, qui tamen, si pinguedini & adipi respon-
 det, non potest eximi nutrimentorū classe:
 Ideo minus elaboratas essentias præbebūt;
 & hic quidem etiam non sine discretionē.
 Chylus enim crudior est chymo, & hic non
 ita coctus, sicut ὀπός. Vnde patet optimam
 vim expectandam esse ex solidis; proximam
 ex opo, tertiam è chymo, vltimam è chy-
 lo. Quod spiritus attinet, quoniam à chy-
 mico non petuntur in sua forma: neque e-
 nim

nim ita veniunt commodè tum ad elaborationē, tum ad vsum; sed liquidæ consistentiæ vultu, eoque duplici, vaporoso scilicet & halituoso; illum aquis annumerem; hunc oleis. Quoniam autem etiam in apparatu extractioneque non segregantur aut seorsim exeunt humores, sed cum parte solida magna ex parte cōiuncti, nisi quod elementarem aquositatem vaporosamque interdum ante opus detrahimus exiccando: præter tres illas substantias, aquam scilicet, oleum & salē, constituenda est quarta, quam aliqui extractum vocant, omnem rei vim continens, quandoquidē & salis plurimum & aquæ & olei adhuc commista & naturali crasi donata, secum vehit, & sic ab essentia totaque natura non distat, nisi quod hæc est subtilior & multiplici industria magis elaborata, vt quintam naturam referat sui & nobilitate & perpetuitate; extractum vero corpulentius, crassiusque est. Quinario itaque iam numero ex his principiis omnis chymicæ elaborationis comprehendetur ratio, quod quidem attinet finem artis principalem. Nam quæ ministrant his, vt menstrua, lixiuia & similia, obiter accedunt; & sic aqua, oleum, sal, essentia, & extractum chymicam absolvent disciplinam. Ostendit idem etiam vsus. Nam aqua inferuiet omnibus, in quibus abluendum est, detergendum, humectandum, refrigerandum. Oleum,

quia

quia duplicis naturæ est aëreæ & igneæ; adhiberi poterit ad penetrandum, resolvendum, calefaciendum, siccandum, humectandum & reliqua; quin & aduersabitur putredini id quod igneum est; & cum balsamus rei sit; simul roborabit tota natura. Sed hoc præstabit melius essentia. Extractum nutritioni inseruiet, si est ex nutrientibus; purgationi & aliis medicationibus si expurgantibus. Sal roborat vnitq; partes, humiditates absorbit, incidit & alia peragit, secundum naturam eius ex quo est factus quam seruant item reliqua. Nihil enim ita mutatur, vt nihil pristinae naturæ redoleat. ~~An non ergo pulchram nobis viam monstravit Zvingeriana industria?~~ ~~Sed non desunt qui opponunt.~~ Chymici enim longè plura ex rebus comparant. Primum namque elixiria componunt non minori industria, nec vsu vilipendendo. Sed huic obiecto occurri facile potest. Nam cum elixiria apud artifices præstantiores compositione essentiarum fiant; Zvingerus autem hanc non prohibuerit, sed liberum reliquerit ius componendi; non exclusit hæc sed inclusa comprehenderit. Deinde constat in chymia, multa fieri per modum tincturarum, & exaltationum. Nam integra quædam saltem foris expurgata efficacibus immutant tinguntque essentiis, itaque elaborant

rant vt non inferiore sint ab optimis censu, quo pacto metalla transmutant, & variè colorant vt pro præstantissimis veneant. Quædam gradu exaltantur purificanturque citra resolutionem, vt sales, &c. Ab aliquibus saltem abstrahunt colorem, vocantque tincturas veras. Insuper pulueres concinnant, & Turbith; & tota mineralium classis neutiquam videtur, attacta à Zvingero esse, vtpote cuius *διάνοια* se non extendit ultra vegetalia & animalia, neque fieri communis potest, cum in mineralibus nec chylus nec chymus sit nec *ὀρός*. Vbi calces, vbi spiritus, & aquæ fortes minerales? Vbi Mercurii? Aurum poculentum quam celebre est in chymia. Hoc classi prædictæ non consentit. Omitto magisteria, arcana, ens primum, primam materiam, quorum nihil memoratur à Zvingero. An itaque adiiciendum quid est descriptioni superiori? Quid si analogicè mineralia accommodaremus vegetalibus? sal quidem vtrobique conuenit, vt & aqua, nisi quod natura generis seruetur. Calx & turbith pulueresque sint vel essentiæ vel extracta forma sicca puluereaque representata. Nam non latet vario vultu donari posse rem eandem. An dicendum est quod sint non vltimi fines, sed disposita ad eum materia? Nam resolui in liquores possunt. Spiritus congruunt aquis vel oleis. Tinctu-

ratione saltem ita vocantur. Arcana, magisteria & reliqua iudicem esse otiosa nomina paracelsicæ superstitionis, quanquam ab aliqua passione, aut communitate disciplinæ item conficta sint quædam. Sed de his deliberandum vberius est. Si non sufficit Zvingeriana διαγραφή; non tamen est ἀπεσοδιόνυσος. Tu viue & vale.

EPIST. XXX. DE TIN-
CTURIS.

AD VIRVM PRAESTANTEM D. FELICEM PLATERUM, Phil. & Archiat. Basil.

MULTA tincturarum alchymicarum apud philosophum inueniri argumenta, præsertim autem earum quæ ad rem metallicam, in qua primitus fuisse artificium Hermetica disciplina & commentaria Gebrite stantur, spectant, neminem latere puto nisi qui in operibus philosophi non admodum est versatus. In fine tertii meteororum meminit ὀρυκτῶν, quorum quædam sint κονία κεχρωματισμένη, qualis est ochra, sandaraca, minium, & ex puluere facta cinabaris: ex quibus verbis elici etiam Græcum tincturæ nomen potest quasi χρωματισμός vocanda esset. Artificiosas vero attingit in fine primi de ortu, vbi de stanno (καλιτέρας) differit quod πρὸς τὸν χαλκὸν ἐπαμφοτερίζει καὶ φελλίζηται, apparente ære tanquam materia susceptiua; stanno vero

tanquam forma. ὁ γὰρ κατλίτες (inquit)
 ὡς πάθος ὧν ἀνευ ὕλης τῆ χαλκῆ χεδὸν ἀφα-
 νίζεται καὶ μιχθεὶς ἀπεισιχρωμαίσας μόνον. Ita
 in mirabilibus meminit æris Indici adeo
 lucidi, puri & rubigine carentis, vt colo-
 re distare ab auro percipi nequiverit: &
 inuentos plures in Darii poculis cados, qui
 non alio pacto quam odore ænei sint an
 aurei cognosci potuerint. Qui illum li-
 brum est interpretatus, chalybibus attri-
 buit sophisticas metallorum tincturas. Ita
 enim refert: chalybes in insula quadam
 parua aurum ex pluribus rebus compone-
 re inquit, qua de causa & in metallis id
 refundunt, vt emptores decipiant. Sed
 Aristoteleus textus non vult istud. Nam
 ita habet: φασὶ δὲ καὶ τὸς χάλυβας ἐν τινὶ ὑ-
 περκειμένῳ αὐτοῖς νησιδίῳ τὸ χρυσίον συμφο-
 ρεῖσθαι πρὸς πλειόνων. διὸ καὶ ἐν τοῖς μετάλλοις
 ἀναμίχθαι, ὡς εἴκεν. Hoc tu iudicabis. Il-
 la certè historia chymicum aurificium ma-
 nifestè comprobatur, quemadmodum & po-
 culum. Esdræ quod fertur è Babylonia
 Hierosolymam deportasse. Hoc saltem in-
 terest, quod veteres videantur fuisse in
 confessione veritatis candidiores plerif-
 que chymicis qui pro ipso auro talem tin-
 cturam habent, cum æris natura non pla-
 nè sit abolita. In eodem libello descri-
 bitur etiam æs moscynicum non commi-
 stione stanni factum, sed terræ quæ cum
 eo

vel nascitur vel decoquitur; unde eua-
 ludicissimum candidissimumque. Ad-
 dit autorem temperamenti, qui procul-
 dubio chymicus fuit, si quidem chymia
 ab initio eiusmodi tincturas est professa;
 neminem docuisse artem, unde euenerit
 suo tempore ærea vasa eius regionis mi-
 nus præstantia fuisse superioribus. Notan-
 dum inde videtur; quod eiusmodi tinctu-
 ra etiam naturæ fiat ingenio, sicut de ori-
 chalco fossili referunt quam imitata post-
 ea ars etiam suo motu simile tempera-
 mentum confecerit, quo pacto vsitatè
 quatuor centussibus æris mista vna cen-
 tulle cadmiæ citrinæ, aurichalcum fit ar-
 tificiosum. Secundum istam Aristoteli-
 cam sententiam etiamnum hodie chymi-
 ci elixin suum tincturam appellant. Cui
 itaque dubium esse, Felix honorande, po-
 test, quin de tincturis separatim sit præ-
 cipiendum in chymia, cum certum sit eas
 substantiam in ea arte habuisse longè an-
 te Alexandri Magni tempora. Sed nec
 in metallicis seu mineralibus tantum il-
 læ locum habent. Vt progressum ad hu-
 mana corpora, vel omnino animata in re-
 liquis est, ita & in tincturis. Itaque chy-
 miatri tincturas etiam essentias nominant
 chymicas, quæ alterandis corporibus hu-
 manis adhibentur siue vt confortentur,
 siue dyscrasias amittant & renouentur,

quo pacto loqui consueverunt. Itaque non tantum alia erit naturalis alia artificialis; sed & quedam metallica, quedam animalis. Paracelsus pro sua audacia etiam tunc tincturam nominat, cum medicina non tollit morbum, sed colore inducit membrum ægrotans, ut sano videatur simile. Hęc quid distat à pigmentaria? Non quidē negem tincturæ amplitudine vel quamuis colorationem comprehendere, adeo ut Indi sua corpora pingētes, & fullones pannos imbuentes coloribus tingere dicantur, sicut & fœminæ colorē alienum faciei illinentes: veruntamen chymicæ illæ non sunt, sicut neq; medicæ, quāquam in cosmetica aliquid de illis dici soleat. Idem autor vult etiam tunc tingi corpus, cum hydrophis causa non eiicitur ex corpore, sed mutatur in salubritatem. An non rideas hominem? Qui potest illa ita mutari absq; abolitione? Videtur palliativam curam velle notare. Sed hæc longe diuersa est, cum causam non ita mutet, sed saltem actum effectumque eius compescat & dissimulet. Quamquam autem ita deliret; tamen interdū cum artificibus loquitur, appellando tincturam quamuis essentiam chymicam quę cum colore nativo rei est, & efficaces in medendo obtinet virtutes, quales prædicāt de tinctura auri, antimonii, croci, rosarū & similium. Meminisse autem oportet quasdam simplices esse, quasdam cōpositas. Vtraq; rursum est

aut ex integris (Nam inveniuntur etiam integra quæ tota sunt tincturæ) aut extractis. Extrahuntur vero vel quæ actu in rebus sunt, ut ex croco rosis & similibus, vel quæ prius vi igni ex potentia in actum sunt productæ, ut in antimonio, margaritis & similib. Hoc modo etiam tota integra abeunt in tincturam sicut aurum crebrius cæmentando summam acquirit rubedinem, qua tingere argentum potest. Est & quædam fixa, quædam fugax. Fixa tinctura ex auro fixo paratur, potissimumque valet in mercurio. Non fixa vulgaris est rerum fugacium cõmistio, quam altera constantior est altera. Paracelsus crocum & sulphur habet in censu naturalium integrarum. Sed fallit. Nam ex his separari tincturam relicto corpore certum est. Extrahunt tincturam interuentu menstrui alicuius ut spiritus vini, aceti, aque fortis, lixiui, aque & aliorum, ita tamen ut rei compages prius sit domita, quo possit reddere colorem. Sulphuris colorem negat extrahi posse nisi arcano tartari. Quædam exeunt cum proprio succo ut purpureæ sanguis, violarum & aliorum colores. Abstracta aquositate inspissantur. Illorum sententia, qui putant colores seorsim sine aliquo corpore exire posse, aut explicanda est aut explodenda. Quasdam autem exaltari posse antequam educantur non est ignotum, veluti in præfilio cui adiicitur alumine. Vbi in tenui hæret spiritu, magna requiritur at-

tentio, & singulariter electus liquor, ni cum suo succo exprimatur. Eiusmodi tincturæ etiam studiose sunt asseruandæ. Exolescunt enim ad aërem. Quædam ignem non ferunt. Quædam statim deponuntur, adeo vt etiam in transcurso aqua coloretur, quod euenit etiam in destillationibus, vbi flores alembico imponunt crebroque mutant, & aquam eliciunt cum colore floris. Alii tincturas allinunt rostris. Sed non addo plura. Inclino in hanc sententiam, quod tinctura chymica sit essentia suo colore affecta: quod si tibi quoque videbitur, confirmabor. Vale.

EPIST. XXXI. DE VENTRICO Struthionis & astrochymico.

AD EXCELLENTIEM PHIL. ET MED. Felicem Platerum Profess. Acad. Basileensis.

NON esse simplicem calorẽ qui in ventriculis animalium cibos terit, soluit, coquitque & immutat, sed crasi & proprietati totius substantiæ coniunctum, ex euidencia operationis naturalis in ipsis est manifestum. Leones canesq; aliqui ossa minuunt & in succum vertunt: serpentibus dictum est: TERRA vesceris, arena creduntur victitare conchyliam quædam: Gallinæ aliæq; aues lapillos atterunt etiam ipsis oculis

oculis cū admiratione intuentibus extractū
 è ventre lapillū semiabsumptum: mures ro-
 dunt ferrum: formicæ Indicæ aurum in ci-
 bum comportant: inuenta & aurea mone-
 ta est, quæ cum aliquandiu in humano ven-
 triculo & intestinis latuisset, in valde tenuē
 lamellam signo extrito abiit: Struthionem
 penè ipsam vincere admirationem fama est.
 Tradunt enim aliqui non aurea tantum &
 argentea hunc deglutire & concoquere,
 (quanquam aliqui eludant obseruationem)
 sed & ferrea & lapidea. Hæc quinam ignis
 elementaris præstare queat? A quonam vn-
 quam absumpta digestaque terra est? Non
 absque re itaque chymici id quo metalla e-
 domantur, voranturque & digeruntur ita
 vt in succum partim abeant, partim cineres,
 ventriculo struthij adæquarunt, suntamq;
 inde appellationem huic tribuerunt. Est id
 non aqua caustica, quam fortem appellant;
 non spiritus acer, nec flamma vulgaris, sed
 ignis gehennæ, qui nulla re domitum aurū,
 omniq; flamma naturali superius adeo
 vincit, soluit & mutat, vt de tota sui decedat
 natura, inq; principia redeat, ex quibus est
 procreatum. Opinantur aliqui spiritum sa-
 lis tartarei, cuius ope per aquam viuam mi-
 neralem, in hydrargyron mutatur aurum &
 argentum, ita appellari. Sed quia hinc non
 prodit seminarium principium, & nutriti-
 uum; non consentit cum re ipsa. Venter

*Arist. in mi-
rab.*

*In Cypro di-
cunt metas
ferrum co-
medere.*

struthionis est mercurius philosophorum ex crudo fabrefactus, quanquam & corporum mercurius mineralis ita soleat appellari. Sed is principaliter notatur, & addita determinatione, qui in terra crescit, solet distingui. Non negem athannorem seu furnum arcanorum etiam isto vocabulo designari; sed is non est sine hydrargyro philosophico. Quid tu hinc Platerere? Ac une rem tango? Nitor coniecturis non friuolis. Veruntamen si tibi erudiendus videor, non ægrè ferā. Ita de astro chymico sententia mea est, quod nihil sit aliud quam essentia cuiusque rei extracta & cœlica puritate efficaciaque, quantum concessum est rei elementari, imbuta. Vnde astrale, quicquid astrosum naturam imitatur eum in modum elaboratum. Non defunt qui in omni elementari aliquid de ipsa cœli substantia inesse dicunt. Hoc cum separatur ab elementis, non imitatione sed natura propria cœleste esse volunt, argumento quod Plato in lucentibus cœlestem agnouerit igniculum. Sed ego de his quod pro certo affirmem nō habeo. Tibi si quid est explorati, quæso ne me cæles. Valetudinem cura diligenter.

EPIST.

EPIST. XXXII. DE AQUA

PARACELSICA IMMATURA,
lilio & lapide philos.

AD D. FELICEM PLATERVM PHIL.
& Med. Basileensem.

NVLLVM autorem tam malum putabat Plinius, quin ex eo aliquid boni succi possit exugri. Perniciosus scriptor est Paracelsus: sed in his quę confinxit, mutauitq; ipse. Quę ex veterũ doctrina hauit; ea aliquando syncerius, quasi ipsa necessitate tractus ac voluisse credit, exponit. Itaq; libros eius nõ plane putauerim inutiles esse. In eorũ vno scriptũ est. In minerali lapidis inueniuntur tres substãtię seu naturæ mercurius, sulphur, & aqua mineralis per quæ est à natura compositum. Soluitur autem chymia per suum ipsius succum seu aquam, quę nõdũ maturuit in viscere terre in quo occultatur, & accedentibus astris cœli ad naturam martio p̄dit & successiuè maturescit. Quid quæso his designat verbis? videtur antiquitatis esse. Nisi fallor, aurum minerale vocat; succũ proprium, hydrargyrũ philosophicũ, qui, cũ in terra est, crudus est & occultus. At cũ sublimatione chymica educitur, & p̄astra, hoc est, essentias chymicas purgatur, p̄dit calore fœcũdo qualis est martij, & coctione philosophica ad maturitatẽ p̄ducitur. Sed quid liliũ? De hoc par dubitandi est
causa.

causa. Paracelsus nuncupat ita materiam tincturæ philosophicæ. Aliis est ipsa tinctura & lapis. Dornæus cum descripsit tincturam antimonij, addit, esse altissimã Lili præparationem, quod mihi ambiguè dictum videtur, cum possis intelligere, processum istum cõsentire cum præparatione Lili veri, vel ipsam tincturã stibij esse lilium. Quid si lilium non esset lapis perfectus sed saltem id quod à prima exit operatione, quo vtuntur ad medicandum morbis? Foret sanè infans natus ex coniugio maris & fœminæ in mercurio crudo, qui nondum maturuit in terra, seu nondum in metallum coaluit, quiq̃ue præparatione sua transit in mercurium philosophorum. Foret & serpens, qui propriam deuorauit caudam; & puer suo nutritus lacte, quod & virgineum nominatur. Lapis autem elixio dicitur ob essentiarum trium compositionem, quarum natura maximè est amica. Interdum nominatur aqua permanens in praxi tertia, vbi nõ amplius metuit pœnas ignis. Tinctura dicitur, cum iam ad tingendum est aptus. Omnino videntur præter rem multiplicari res chymicæ. Breuitati studendum est in artibus, & quorum vnum est artificium, aut quæ vno commodè fieri possunt; non sunt temerè diuellenda. Itaque lilium & lapidem inter essentias haberem à suis sordibus liberatam illam; hanc etiam exaltatam, & compositione

tione in elixirium classem admissam. Tibi quid videatur, vbi libitum fuerit, aperies, Vale.

EPIST. XXXIII. DE VITRIS CHYMICIS, CLISSO, acida muria, regulo, lixiuis, &c.

AD MAGNIF. D. FELICEM PLATERUM, Archiatrum Basileensem.

VERSANTI mihi nuper in scripto quodā chymico variarum rerū spagyricarū tum virtutes eximie prædicante, tum præces operationesque docente, occurrit mirificum admodum spiritus falsi encomium, vt & vitriolati. Dicit autor nullum esse morbum, & ne cogitari quidem posse vllum, cui non sit exigendo, adeo vt eo salis spiritu quo corrosus sit & potabile factum aurū, ab agone reuocati sint quidam domiti que morti vicini morbi. Non immerito mirari subiit, cur tanta nobis arcanorum, essentiarum, magisteriorum, entium & aliorum obtrudatur copia, cum vnius spagyricæ essentia tanta dicatur esse virtus. Ars non consistit in superflua rerum multitudine, sed in his quæ ad operis integritatem sunt necessaria. Cogitavi itaque an non clissus, vitra chymica, acida muria, regulus, lixiuia seu capitella, vt vocant, sint exterminanda, & vel in præparatoriis saltem habenda, vel ad
capita

Clissus.

capita artesq; genuinas reducenda, remittendaq;. Clissum describunt, qd sit cōmistiō diuersarum essentiarū ex diuersis vnius plā-tæ partibus, quarū quæq; sit suæ perfectio- nis tempore collecta, purgata, digesta, & in essentiam redacta, extractarum; veluti cum ex vna oleum, ex altera sal, ex tertia aqua, & sic deinceps facta sunt; ea coniunguntur ad ignem modicum, vniunturq; vel formâ li- quoris, vel pulueris, idq; vel semel diuersis cucurbitis vno alēbico cōclusis, destillatio- neq; facta; vel ordine quodam, more imbi- bitionum. Non absurda est hæc congeries. Refert enim lapidis philosophici cōfectio- nem, & veras rerū essentias omni sua virtu- te instructas. Imitatur etiā elixiria, quæ no- bilis efficacix esse nullus ignorat spagirus. An ergo peculiare quoddam artis caput est clissus? Ego essentis vel elixiriis aggrega- rem. Inter chymica vitra maximè vsitatum est, quod è stibio conflatur, quod tamen differentis est virtutis. Quoddam purgat validissimè. Quoddam paulò mitius, vt Ranzouianum. Quoddam sudorem saltem mouet; quoddam planè nihil fatigat cor- pus. Potest & hoc referri ad aliquod ex su- perioribus. Aiunt arcana in vitris esse. Referantur ergo ad essentias, vel turbith, nisi mauis annumerare his, quæ chymum purgantium proportione referunt. At o- peratio seu *χημική* discreta est. Pote- rimus

*Vitrum
stibii.*

rimus

fimus essentiarum speciebus, quæ dis-
 sentiente fiunt modo, ascribere. Sed quid *Scoria sibi.*
 tunc de scoriis seu recrementis antimo-
 nij fiet? Ita enim nominant vulgo ob simi-
 litudinem quandam Regulum corruptum.
 Num chymica essentia etiam est in recre-
 mentis? Atqui fugiunt artifices hæc ca-
 ne peius & angue. Repræsentant scoriæ
 vitrorum naturam. Dicemusne illas qui-
 dem per se esse reiectaneas; at quia ali-
 quid essentiæ continent, in precio habe-
 ri tanquam magisteria, donec id sit extra-
 ctum? Et certè ex Reguli corruptione o-
 ritur tum sal antimonij, quod aurum me- *Sal sibi*
 dicorum vocant, tum oleum valde præ- *aurum me-*
 stans. Multa fiunt inter vias ad finem, *dicorum.*
 quæ partim purgata sunt, partim impu-
 riora manent. His vtuntur interdum et-
 iam solis. Itaque non quidem habenda
 fuerint inter opera præcipua; sed tamen
 nec omnino abiicienda. Verum aliud ob-
 oritur dubium. Si vitrum & scoriæ vi-
 tratæ sint eo ponenda loco, conquere-
 tur purissima antimonij glacies, Carneo- *Purissima*
 lus, Rubinus, &c. se præcipitatam suæ di- *sibi gla-*
 gnitatis fastigio. Ita enim essentiarum ti- *cies.*
 tulo excidet. Quid etiam respondebimus
 Paracelsicis, qui per magisteria res totas
 vertunt in magisteria, & stercore quoque
 ita expurgant, vt tota fiant essentia? Ita
 ex salibus, vitriolo & aliis pene nihil
 inter-

*Ærugo.**Essentia
mutabiles.**Regulus.**Stella.**Oxalme.**Lixiua.*

interdum abiiciunt. Æruginem asserunt esse magisterium Veneris : & ita de aliis. An concedendum essentias non planè immutabiles, incorruptibilesque esse, licet id gloriètur fanatici quidã; sed in se transmutari? Concedendum etiam non omnia per naturam dari impura; & quædam ab arte non meliora, sed deteriora reddi, itaq; relinqui sibi oportere, saltem alienis foris adhærentibus reiectis? Certè videntur vitra & scorię arti maculam quandam aspergere velle, ni eas recipiamus sede quadam excellēte, qualis est magisterium dictum. Regulus speciatim exit ex antimonio, quanquam metallici excoctores suum quoddam argenti satis depurati indicium eodem vocent nomine. Vulgares officinæ pro marcasita vendunt. Aliquoties liquatus abit in stellam, eodem plane vultu, quem exprimunt pictores, & statuarij, cum radiis distentis. Plurima ei tribuunt arcana, adeo vt inde prolicitum puluerem, aurum medicorum appellent, sicut ante monui. Quid de hoc sentiendum? Nū reseruandus, an ad liquatoriam ablegandus? Mihi videtur materia essentiæ chymicæ esse potius, quam essentia, perinde vt & de scoriis iudicavi. Acida muria, & lixiua ministrant operationibus chymicis. Fit autem illa ex aqua, aceto, & sale: aut etiam ex sale & aceto tantum, qua mistura vtuntur ad mercurium nigredine sua exuendum, vt

videre

videre est apud Lullium, Vlstadium & alios, & ipse verum expertus sum. Sed non est excedendus epistolæ modus. Iudicium tuum etiam hîc expecto. Vale.

EPIST. XXXIIII. DE AV-
RO VITÆ, REALGARE, SAN-
guine lacertæ, xenechdo, lacte vir-
ginis, & aliis.

AD MAGNIF. D. FELICEM PLATE-
rum, Archiatrum Basileensem.

IN EXHAUSTVS est thesaurus chymia. Subinde aliquid oritur noui, & quantum didiceris, semper aliquid discendum restat. Concinnant artifices vitæ aurum, aurum potabile, sanguinem lacertæ, Realgar, xenechdon, lac virginis, risam galli, laudanum opiatum, & nescio quæ alia. Si omnia in artem sint assumenda, ultra Caucasum magnitudinem crescet. Tuo acumine mirificè delector. Apud te effundo mea cogitata. Tu delectum facies. Aurum vitæ non primariâ

*Aurum
Vita.*

T   culia-

Sanguis lacerta.

Vitrioli spiritus.

Realgar.

Realgar fixum.

Butyrum solis.

liare membrum artis cōstituant: negem artem vnquam conformari compleriq; posse. Sunt enim compositiones eiusmodi, vt plurimum non necessitatis, sed arbitrij, quod in infinitum se extendit. Sanguis lacertæ oleum vel liquor vitrioli rubeus est. Ministrat essentiis chymicis, perinde vt aqua fortis seu regia. Illa enim præcipitatur mercurius, vt fiat Turbith. Illâ soluitur aurum, & quædam cōparantur alia. Elicitur ex illo etiam spiritus vitrioli acidus & dulcis cū phlegmate. Itaq; etiam materię rationē obtinet. Realgar; inquit Dorneus, fumus mineraliū est; qui concrefcit excipiturq; non rarò, vt in metallinis spodium, pompholyx; itē flos antimonii. Realgar fixum nominant misturam ex auripigmento & sale petræ non amplius ebullientem in igni. Materia est olei arsenici, quod nuncupatur etiam balsamus & butyrum arsenici, licet aliàs etiam oblitterato vocabulo arsenici substituant vocem. Solis, vocantes butyrum solis, oleum compositum ex oleo arsenici, ol. Hydrargyri, vitellorum & aliis; tunc tamen, nisi fallor, non arsenicum sed auripigmentum intelligentes. Non probo tales mutationes. Sunt enim tegumentum maliciæ & imposturæ, qua pro auro venditur auripigmentum. Et aurū medicorum dicitur, quod ne gry quidē auri obtinet, quomodo superiorib. temporibus, viuente Erasto, euenisse, ex scriptis eius

eius notum est. Esto ergo realgar arsenicale quiddam. Referri cum butyro ad essentias potest; siue olei, siue pulueris, aut florū fiat forma. Vbi componitur; compositorum classi subiūgetur. Quidam Italus putat, Paracelso realgar etiam dictum esse mercuriū sublimatum certo artificio. Fides esto penes ipsum. Xenechdon peculiaris cōpositio Paracelsi est. Fit ex venenis, vt & risa galli, quāquam adiiciant alexiteria quædam, & interdum essentias. Cum integrum sit: ad spagyricas *ἐντεχνίας* non pertinebit. Negāt autem chymici suam artem relinquere venena; quia hæc sint heterogenea, & separabilia ab essentiis. At qui ens veneni admittūt? Scrupulus hinc orietur non paruus. Si venenum quoddam est substantiale, quod habet suam formam in materia, & ens proprium; certè non erit accidens, nec relatum quid. Si etiam substantia, chymici interdum nō essentias & specificas proprietates venabuntur: sed neglectis illis, retinebunt cortices, vt loquuntur, veluti in arsenico; quod si venenum natura sua est; butyrum & oleum eius aut venena erunt, aut non essentiæ arsenicales. Verum vt vt se res habet, certum est, Paracelsi xenechdon esse venenum, foris applicandum in peste, quo magis miror Asylviani stupiditatem, qui scripsit, spiritum vitæ à foris adhibito veneno tam affici, quā ab assumpto. Sed hæc faceffant. Laudanum

*Laudanum
opiatum.*

*Lac Virginis
philosopho-
rum.*

opiatum compositionem quandam esse nō est obscurum. Itaque titulo compositorum accenseatur, nec habeatur pro peculiari capite chymicæ artis. Lac virginis ex lithargyro soluto aceto, vel lixiuio, aut alio liquore aluminoso & falso concinnant. Nihil hîc video chymicum. Nam lithargyri totum corpus abit in cerussam. Eiusmodi lac fit etiam ex aqua & menstruo turbith mineralis. Si enim aquæ forti, in qua solutus est hydrargyros, affundas fontanam: tota albicat, crasse sitque instar lactis. Colligunt inde artifices, in omnibus illis mercurialem substantiam esse, ex quibus tale lac conficitur, vt in stibio, in tartaro, & aliis. Abstrusius est lac virgineum in opere lapidis. Vocatur ita argentum viuum summè depuratum, in quo solutum est electrum, postquam iam caput corui est deductum. Illo lacte alitur recens natus infans, id est, sulphur electri cum eo vnitur, & coagulat in lapidis formam. Est aliud alio nobilius. Nobilissimum est tertiæ operationis, quando iam bis coagulatus lapis resoluitur, & iterum vnitur. Hoc nihil aliud est, quam partim menstruum, partim essentia ex duplo mercurio facta. Itaque referatur ad sua loca, nempe essentiarum certarum membra. Menstruum enim est ratione & officio potius, quam natura & substantia, quæ essentiam lapidis ingreditur.

tur. Reuocat mihi istud lac in memoriam
 etiam rubedinem illam, quæ extrahitur ex
 stibio per lixiuum calcis tartareæ, & acetū,
 lac citrinum diceres. Mentionē faciunt etiā
 angelici pulueris, & rubei Henrici, & præ-
 cipitati corallini, auri diaphoretici, aquæ
 volantis, rubeæ fixæ, citrinæ, & aliorum in-
 numerorum. Angelicus puluis nomine di-
 stat à præcipitato; sicut rubeus Henricus à
 colcotare, & lacerta rubea. Corallinum
 præcipitatum à colore punicei coralli ita
 nominatur, quem accipit cohophatione
 crebriore. Aqua volans accipitur de oleo
 mercuriali, vt & aqua citrina. Aqua rubea
 fixa, est præcipitatus corallinus. Diaphore-
 ticum aurum interdum parum habet au-
 ricum turbith sit certo modo ad prolicien-
 dum sudorem paratum. Interdum ita vo-
 catur oleum ex linteis intra patellas aureas
 combustis factum. Interdum idem est ac
 aurum vitæ & ostrutium minerale. Sed
 sat prata biberunt. Tu vale,
 & loquacitati i-
 gnosce.

*Aqua vo-
lans.*

*Aurū dia-
phoreticum.*

*Ostrutium
minerale.*

T ; EPIST.

EPIST. XXXV. DE SAN-
GVINIBVS CHYMICIS, CRO-
cis, galbaneto, crySTALLIS, corallato, &
theriaca minerali.

AD VIRVM MAGNIF. D. FELI-
cem Platerum, archiatrum Basi-
leensem.

MOLESTIAM tibi sæpius te compel-
lando creare velle videri poteram, sed
obstabit beneuolentia tua, quæ tanta est, vt
etiam si impudentis notam subirem, tamen
obliterare & inducere eam posset, meque
tibi satis purgare. Fiducia itaq; huius supe-
rioribus addo quæ sequuntur. Quæsitum ex
me fuit, in artis informatione instituenda
videri quidem non absurdè multitudinem
ad pauca redactam; sed in illo numero non
apparere locum croco chymico, sanguini,
galbaneto, corallato, theriacæ minerali,
crySTALLIS spagyricis, & similibus. Vt verum
fatear, copia me penè obtundit. Crocus est
id, quod efflorescit ex superficie metallo-
rum, vbi conspersa fuerint liquoribus vel
spiritibus acutis: veluti: acetum & falsu-
go, quin & ignis, crocum Martis elicit, to-
tumque ferrum in croceum puluerem
mutare potest. Acetum euocat ex ære æ-
ruginem, quam inter magisteria collo-
cant. Ex auro quoque paulo impuriore a-
liquid

Crocus.

liquid efflorescit, vt & ex argento lazurinus color. Noster Rulandus in vsu habet medicamentum quoddam, quod crocum metallarem vocat. Sed hoc, opinor, crocus talis non est. Nec subsistitur in crocis eiusmodi. Itaque non planè erunt essentia. Mutantur in aquas, olea, & alia. Quin cum essentia per se restet in illis, (nisi cum ferrum totum per aquam fortem aut ignem; vel cuprum per acetum & aquam fortem absumitur in crocum) videntur potius impuritates & vitia quædam esse, quam essentia. Si tincturæ stabilem haberent separatamque ab aliis classem, cum vsurpentur non raro ad tingendum, in tincturis ponerem. Omnino tandem huc applico, vt reponam in materiis chymicis ad essentias faciendas præparatis, quo pacto & alias efflorescentias, veluti sunt falsugo, mumia capitum suspensorum, & similia. Absurdum enim foret lepram & scabiem metallorum pro spagyrica essentia vendere. Si tamen depurantur ad summum; dem illis locum non inuitus. Qui pro excellentissimis arcanis, solius naturæ ingenio productis talia habent, videant ne nimis generaliter loquendo decipiantur. E succino excrescit subtilis quædam substantia, perinde vt & ex venis metallicis nobile interdum extat metallum, cerniturque aurum more

Anatron.

crinium, aut subtilissimæ lanuginis, aut alcohol assistere suæ venæ. Sal anatron, petrae, nitrum, etiam eodem modo efflorescunt. Pro magisterio habetur sal urinæ, qui transfundat fictilia. Sed si omnia talia pari sunt habenda censu; vlcera terræ & arborum fungi, & vlcera crustæ cum similibus item extollantur. Discernendum est inter excrementa, quæ foras à centro à purgante se natura protruduntur. Et inter ea, quæ ex thesauris spirituum nobilium per sublimationem naturalem existunt. Si pura res est; essentia vim assequetur id quod effloruit, nisi quid coagulet ex impuro, vt fit in cristallis & salibus, in lixiuis, urinis, aquis sacharatis, vnde exit sacharū, quod Candi vocant, &c. Sin impura, adeo vt certis constet indiciis, id quod extremum est, lepram esse, fecibus & excrementis inutilibus accenseatur. Fungi tamē potius peculiaris sunt naturæ, & proprio nascuntur principio, nō egrediētes ex arborum substantia, quāquam illis vtantur pro matrice. Ita interdum in putrefactionibus vnā cū calore exit humiditas spirituosā, quæ consistit, & generatione in rem aliam transmigrat. Hoc modo plantæ quædam fiunt, vt quam vocant epaticam, fungi & similia. Merus mucor, qualis vino, cereuisiæ, lacubus, & similibus innatat, & in pane cōspicitur, qui non constitit abiitq; in substantiam, manet in vitiis. Sed hæc alieniora sunt.

*ὄταν δὲ σμῆ-
ται quando
essentia, &
quando im-
puritates.*

Fungi.

Sanguis,

Sanguis, liquor aqueus rubicundus est, putrefactionibus chymicis & destillationibus, licet quædam non egeant putrefactione, extractus. Ita sanguis hydræ ex vitriolo est. Sanguis satyrii, sanguis panis viniq̄ue &c. conciliantur, ex rebus suis. Additur tamen panis tam satyrio, quam symphytira-dici. Debetur itaque potius pani. Vocatur & oleum, & addito sale proprio transit in essentiam. Itaque de his facile est iudicare. Nomen ex metaphora est. Galbanetum Andernacus vocat ex Galbano destillatam compositionem: corallatum liquor hydrargyri est instar tincturæ coraliorum rubeorum. Cum oleo hydrargyri iungi potest. Laudanū mercuriale & Theriaca mineralis nihil est aliud apud Andernacum quam essentia mercurii ex oleo coagulato facta, mista que Theriacæ, vel mithridatio. Referatur inter composita ex integro & essentato, vt quidam loquuntur. Crystalli nomen à natiuo accipiunt, sunt que solubiles omnes in humore copioso: nam in pauco suo menstruo concresecunt etiam. Cum coagulat filtratus liquor sacharinus, aluminosus, vitriolatus, salsus, acidus, &c. Crystallus vel lapillos vocant. Aqua enim formatiuam quandam vim habet, sicut apparet etiam in glacie vehemēti frigore facta: Potius autem aqua mineralis, affecta certo modo, vt in ramentis metallicis vi-

*Sanguis
chymicus.*

*Laudanum
mercuriale.*

Crystalli.

*Crystalli in
lapide.*

dere est, modò turritim, modò stellatim, cubicè, pyramidaliter, angulosè, rotundè, striatim, foliatim, crinitè, animalium effigie, zonis, lineis, &c. concrefcentibus. Quidam cryftalli nomen etiam mercurio, aqua forti præcipitato attribuunt. Qui de lapide conficiendo præcipiunt, fallunt lectorem mentione cryftallorum, cum nulli tales lapilli in toto inueniantur opere. Intelligunt autem puritatem mercurii cryftallinam, adeò vt tanquam in speculo cryftallino, quod retro oblitum est, faciem contemplari poffis, qualem difpofitionem etiam cæleftem nuncupant, iubentque mercurium facere Saphyrinum inftar puri ætheris feu cœli refplendentem. Sed de his fatis. Si tibi meæ nugæ placent; non perditum oleum iudicabo. Vale.

EPIST. XXXVI. AN CHYMICI IGNORENT GALENICAS operas, quibus fiunt electuaria, fyrupi, pilulæ, &c.

AD MAGNIFICVM D. FELICEM
Platerum, Archiat. Basileenfem.

MIRIFICE infultant Galenicis Pharmacopoliis hi, qui fe fpagiricos nuncupant. Non funt ad faluam iftorum electuaria, pilulæ, zulapia, fyrupi, opiata, confectiones, collyria, olea, emplastra, vnguen-
ta.

ta, & quæcunque alia ex integris componi solent, aut rudi artificio infusionis & expressionis, vel etiam vstulationis, lotionis, tusionis & misturarum comparari. Corticem cum nucleo; stercora cum medullis; venenum cum essentiis dari clamant. Ergone omne integrum à chymia exulat? Nihil infundi mandat, nihil in electuarium coniici? Nulla habet opiata, pilulas, clysteres & reliqua. Mihi non videntur omnia ab illa esse aliena. Extracti enim succi, re- *Extracta.*
spondent electariis liquidis; olea oleis: Elixiria misturis; succi & olea diluta cum liquoribus, quid aliud sunt quam syrapi quidam & zupia? Sed & in pilulas coniiciuntur extracta. Habent & opiatas suas, & theriacas, & pulveres; quin & unguenta, emplastraq; Num ergo chymicus præcipere debet de illis componendis? Ne utique verò inquam. Pharmaceuticæ præparatoriæ generalis id est. Chymia specialem habet præceptionem, maximeq; in separationibus, depurationibus & virtutum exaltationibus hisque confinibus occupatur. Medicus ad usum commodum respiciens singula porrò miscere iubet: certasq; extruit formas. Non curat chymicus, in nodum coniicias essentias, an aliter de vires. Medicus solerter adhibet pro natura patientis, morbi, loci affecti, distantia, situ & reliquis. Habet tamen chymicum magisterium

12
 rium plarunque etiam formæ ad vtendum
 commoditatem adeò vt vna essentia modò
 facie pulueris, modò olei, modò salis, mo-
 dò aquæ, &c. paretur. Utatur pro libitu &
 rei necessitate, qui volet. Non est imperfe-
 cta hac in parte. Ad omnem industriam se
 præbet facilem. Discernendus est apparatus
 chymicus ab vtendi modo. Ita medicus di-
 stat à chymico. Ille vtitur p̄ renata integris
 & extractis. Hic ad integrum non conten-
 dit, sed ab integro procedit ad extractum,
 aut exaltatum quam subtilissimo ingenio.
 Nec mera integra poscunt curæ, nec mera
 extracta, si quidem ad commodissimã me-
 dicãdi rationem respicimus. Variæ circum-
 stantiæ medicum exercent, in quibus non
 postremas tenent ægrotantium fortunæ,
 & præsens constitutio rerum. Possunt au-
 tem quidam affectus tolli solis extractis,
 quidam etiam integris, licet non pari vtro-
 bique facultate. Sed hæc nihil habent diffi-
 cultatis. Qui explodūt Galenicorum phar-
 macopolia, hoc ipso ostendunt se à medica
 peritia esse alienos, & non tam chymiatros,
 quam mulomedicos & ciniflones. Laudo
 vero officinas vtraq; supellectile, quantum
 necessitas exigit, & locus fert, sufficienter
 instructas. Viue valeq; felix, felicissimè.

FINIS LIBRI PRIMI
rerum chymicarum.

gualo

blar

form

deh

rent

elg

Re

que

at

que

comp

ben

mita

on

Segunda
Domingo
Medio
por que
a foleto
con ella
Sabid
de

ABAMI

apittola

humica

1.

198